OKUYUCU TEFSİRİ

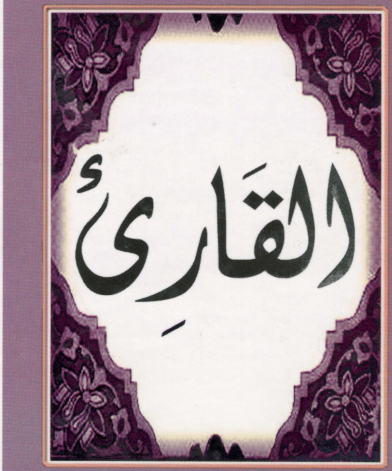

SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

3

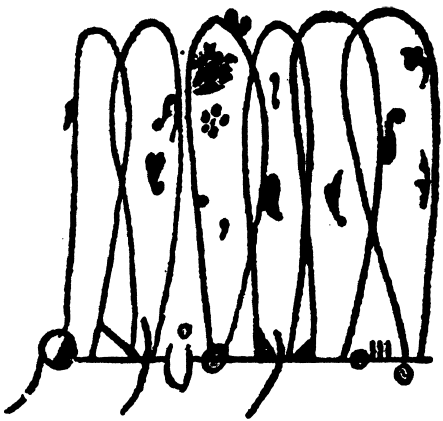

OKUYUCU TEFSİRİ

SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

•

Tashih

ELİF DOLANBAY

•

Kapak Tasarımı ve Sayfa Düzeni

OSMAN ARPAÇUKURU

•

Baskı

STEP AJANS

0212 446 88 46

İRTİBAT ADRESİ

Mimar Sinan cad. Kantarcılar Apt. No: 32

Tlf. : 0422 321 21 87 - 322 21 30

MALATYA

OKUYUCU TEFSİRİ

"Tefsîru'l-Kâri"

SEMRA KÜRÜN ÇEKMEGİL

3

Nisan 2007
MALATYA

İÇİNDEKİLER

NİSÂ' SÛRESİ (54-176) · 7
MÂİDE SÛRESİ · 201

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

NİSÂ' SÛRESİ

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا
آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُم مُّلْكًا عَظِيمًا ﴿٥٤﴾

4:54 Yoksa onlar Allah'ın fazl (-u kerem)inden insanlara verdiği şeylere (nimetlere) karşı haset mi ediyorlar? Biz, hakikat, İbrâhîm'in soyuna da kitap ve hikmet vermişizdir. Onlara (başkaca) büyük bir mülk (ve saltanat) da bahşettik.

İnsanî özelliklerini yitirmiş, kin, haset, çekememezlik gibi yıkıcı, itici, ahlâk dışı tutum ve davranışlar sergileyenler azarlanıyor; ellerinde bulunan nimetler hatırlatılarak uyarılıyorlar. Allah, insanlara, şükredecekleri birçok nimet vermişken, bunları göre göre kadrini bilmeyip, nankörlük edenlerin ellerindeki nimetler alınır. Nimetlerin içerisinde iken şımarıp, nankörlük edip, sonra da başkalarının sahip olduklarına haset edenler, haktan uzak, aklı kıt, basireti körelmiş kimselerdir.

Haset kınanmış, uğursuz bir huydur. Ateşin odunu yiyip bitirdiği gibi, haset de iyilikleri alıp götürür. Allah bu gibi huyları taşıyan kimseleri ıslah etsin. Başkalarının elindekilere haset edeceklerine, arzuladıkları şeyleri, meşru yolları takip edip, "gıpta ederek" elde etmeye çalışsalardı; hem kendileri mutlu olur, hem de diğer insanlara mutluluk verirlerdi. Fakat haset, kibir ve kıskançlık onların güzel meziyetlere ulaşmalarına engel oluyor. Bunlar istiyorlar ki, bütün özel değerlere kendileri sahip olsun da, diğerleri önlerinde eğilsin.

Allah'ın taksimine razı olmayan bu Yahudiler, yoksa Allah'ın ortakları mıdır(?!) O'nun mülkünde kendilerinin payı mı vardır(?!) Hâlbuki O, mülkünden, istediği kuluna dilediği kadar verir. İbrâhîm ve ailesine "kitap", hikmet ve büyük bir mülk verdiği gibi... Bu yüceliğe erişmek, Kitap ile amel etmekle mümkündür. Bu Kitab'ın hükümran olması için çalışıp hikmete erişenler, ellerinden alınmayacak gerçek mülke sahip olurlar. Evet, Allah, emirlerine bir ümmet olarak, gerektiği gibi sarılıp, hidâyet üzere sabit kalanları yeryüzünde hâkim kılar. [1] Bu dine herhangi bir şekilde şüphe karıştıranlar, hidâyetten de, hikmetten de mahrum kalırlar. Yine peygamberler ve kitapları arasında herhangi bir sebep ile ayrım yapanların da bu dinin sağlayacağı hikmetten nasipleri olmaz. Bu gerçeği 55. âyet açıklıyor.

❀ ❀ ❀

[1] Bkz. 24/55.

فَمِنْهُمْ مَنْ اٰمَنَ بِهٖ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ وَكَفٰى بِجَهَنَّمَ سَعِيْرًا ﴿٥٥﴾

***4:55 İşte onlardan kimi ona** (Muhammed "sallallâhü aleyhi ve sellem" e) **iman etti, kimi de ondan yüz çevirdi. Çılgın bir ateş olarak cehennem yeter** (bunlara).*

Kişi, her türlü şirk ve günahın içerisinde yaşamasına rağmen, geçmiş herhangi bir peygamber veya Hz. Muhammed'in ümmetinin bir parçası olduğunu söylemekle ateşten kurtulamaz. İsrailoğulları'nı helâke sürükleyen sebep, âyetleri şahsî emelleri uğruna te'vil etmeleri, dinde tefrikaya düşmeleri idi. Tevhidî düzlemden ayıracak her tür düşünce, insanı ateşe sürükler. 56. âyette bu hususa bir kez daha vurgu yapılıyor.

❀ ❀ ❀

اِنَّ الَّذِيْنَ كَفَرُوْا بِاٰيٰتِنَا سَوْفَ نُصْلِيْهِمْ نَارًا كُلَّمَا نَضِجَتْ جُلُوْدُهُمْ بَدَّلْنٰهُمْ جُلُوْدًا غَيْرَهَا لِيَذُوْقُوا الْعَذَابَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَزِيْزًا حَكِيْمًا ﴿٥٦﴾

4:56 Âyetlerimizi inkâr ile kâfir olanlar** (var ya), **onları muhakkak ki ateşe atacağız. Derileri piştikçe, azabı tadıp durmaları için, onları başka derilerle** (yenileyip) **değiştireceğiz. Şüphesiz ki Allah mutlak galiptir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.

İman bir bütünken, beşerî, indî çıkarları için ondan yüz çevirenlere en uygun ceza bu olsa gerek. "... *Kendilerine dünya*

hayatında bilgi verilmiş olanlar, O Gün, diyecekler: 'Rüsvalık da, bedbahtlık da hakkı inkâr edenler içindir.'" (16/27).

Allah Azîz'dir. Hiçbir güç O'nu mağlup edemez, hiç kimse O'nun kendisi hakkında verdiği hükümden kaçamaz. Allah Hakîm'dir. Her şeyi yerli yerinde, adilâne yapandır. Âsiyi cezalandırması, mü'mini mükâfatlandırması adaletinin gereğidir. 57. âyette, mükâfatlandırılacakların durumu ve görecekleri iyi muamele haber veriliyor.

❀ ❀ ❀

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا ﴿٥٧﴾

4:57 İman edip de güzel amel (ve hareket)lerde bulunanları ise -içinde ebedî kalıcılar olmak üzere- altından ırmaklar akan cennetlere sokacağız. Orada (her şeyden) temizlenmiş zevceler onların. Onları bir koyu gölgeye sokacağız.

Bu iki haberin arka arkaya gelmesi, insanları imana ve iman doğrultusunda yaşamaya teşvik ediyor. İman; Allah'ı ve O'ndan gelen ilâhî vahyi ve elçilerini şeksiz şüphesiz, kabul etmek ve bu elçilerin getirdiği emir ve nehiylerin gereğince, itiraz getirmeden, bahane bulmadan amel etmektir. İman şüphe, tereddüt ve

itiraz; sâlih amel de zan ve keyfîlik kabul etmez. "Rabb'im Allah'tır!" deyip dosdoğru olanlardır kurtuluşa erenler. [2]

İşte o müttakileri zemininden ırmaklar akan cennetler bekler. Orada, neşe ve sürur içerisinde temelli kalacaklardır. Melekler, ruhlarını okşayarak, sabah-akşam selâmlayacaktır onları. "*...Onların oradaki tebrikleşmeleri selâmdır...*"(10/10). Melekler tarafından törenle karşılanmak ve şerefli konuklar gibi ağırlanmak...[3] "*...Dünyanın en güzel sonucudur bu.*"(13/24).

Şimdi bu gerçeği hakkıyla idrak eden, bu nimetlerden mahrum bırakacak davranışlarda bulunur mu!

❀ ❀ ❀

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا ﴿٥٨﴾

4:58 Şüphesiz ki Allah size emanetleri ehil (ve erbab)ına vermenizi, insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmeylemenizi emreder. Allah bununla size, gerçek, ne güzel öğüt veriyor! Şüphe yok ki Allah (sözlerinizi, hükümlerinizi) hakkıyla işitici, (bütün yaptıklarınızı) hakkıyla görücüdür.

---

[2] Bkz. 3/17; 5/69; 11/112; 23/57-61; 42/15.

[3] Bkz. 21/103; 39/73; 41/30-31.

Bu tembih öncelikle, Cenâb-ı Hakk'ın emaneti olan ilâhî vahyi korumayı ve yaşanır kılmak için gereğince sahiplenmeyi içermektedir. Bu, gerek peygamberlere, gerek ulû'l-emre, gerekse hâkimlere ve diğer insanlara yönelik ciddî bir tembihtir.

Kur'ân'ın en bariz ve kesin ilkelerinden birisi de adaletli olmaktır. Allah âdil-i mutlaktır. İnsanların da adaletli olmalarını istemektedir. Çünkü adalet, kâinatın düzenini ve sistemli işleyişini sağlayan temel dinamiktir. Mâtürîdî'nin ifadesiyle; "Adalet, yeryüzünde Allah'ın terazisidir."

Adaletle hükmetmek imanın temel kaidelerinden biridir. Sahîh imanın gereği olan sâlih amellerden biri de emaneti ehline vermektir. Bu emanet en genel anlamıyla; yalnız Allah'a ibadet etmek, O'na hiçbir şeyi eş koşmamak, O'nun Kitab'ını ve dinini tahrifata uğramaktan korumak ve yaşanır kılmak için tüm gücümüzle sahiplenmektir. Emaneti koruma şuuruna bu bağlamda eren kimseler olursanız; amirinizi, hâkiminizi, liderinizi ehil olanlardan seçip, güven ve adaleti sağlarsınız. Ciddî müesseselerin başına ırk, kavim ve nesep anlayışıyla, ehil olmayan kimseleri getirirseniz doğrudan keyfîlik baş gösterir. Bu bakımdan dinî, siyasî ve idarî kadrolar sorumsuz, beceriksiz, iradesiz ve çıkarcı kimselerin eline verilirse hiçbir emanet korunmaz. Amirlerini ehillerden seçmeyi bilmeyenlerin kadroları, kurumları ve kasaları iyi memurlarla ayakta durmaz. Amir emanete hıyanet ederse yüklerle, arkasından, korkusuzlar çuvalla; diğerleri de ellerinin uzandığı kadar götürür tabi. Artık kimsenin kimseye güveni kalmaz. Ekonomik dengeler altüst olur, malî krizle birlikte hazine boşalır ve sonuçta borç altına girilir, başka ülkelere el açılır; gide-

rek, borç alan emir alma zilletine düşer de, bütün değerler süratle bozulmaya, yozlaşmaya başlar.

Allah bizlere ne güzel öğütler veriyor. Mü'minlerini uyararak, çalışmalarını ciddî bir samimiyetle sürdürmelerini istiyor ki; ilâhî sistemin hâkimiyeti ile bütün insanların hakları korunsun. Kullarına, diğerlerinin haklarını ve bizzat kendi haklarını gözetmeleri için işi ehline vermeyi öğütlüyor. İnsanın, dağların yüklenemediği ilâhî emaneti yüklenmiş olmasına ve bu büyük sorumluluk çerçevesinde diğer emanetleri de titizlikle gözetebileceğine dikkatler çekiliyor. [4] Bir insan ancak Kur'ân ahlâkıyla mücehhez olursa emaneti koruyabilir. Kur'ân ancak dimdik, dinamik, hayırları temsil eden bir ümmeti inşa eder ki; bu, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmettir. İmanın canlı tercümanıdır. [5] Mü'min, insanları İslâm'a çekebilmek için, örnek yaşamıyla birlikte, İslâm'ı anlatmalıdır da aynı zamanda. Çünkü ilâhî emaneti korumanın yolu budur. Adaletin hâkim kılınması için bütün Müslümanlar, ellerinden geldiği, güçlerinin yettiğince seferber olmalıdır. Bu nizam hâkim olmadıkça işler ehline verilemez, dolayısıyla adalet de sağlanamaz.

Emanet; korumanız için size bırakılan maddî ve mânevî her şey olarak tanımlanabilir. Resûlullah'ın Veda Hutbesi'nde geçen "Size öyle bir emanet bırakıyorum ki, ona sarıldıkça sapıklığa ve dinsizliğe düşmezsiniz. Bu emanet, Allah'ın Kitab'ı Kur'ân ve benim sünnetimdir." öğüdü tüm emanetleri korumayı öğretmektedir. Ahmed b. Hanbel, Peygamber Efendimiz'den, "Emanet sahi-

[4] Bkz. 59/21.
[5] Bkz. 3/110.

bi olmayan kişinin gerçek bir imanı yoktur. Sözünde ve ahdinde durmayanın da dini yoktur." hadisini rivayet etmiştir.

Yine Resûlullah, Buhârî, Müslim ve Tirmizî'nin kaydettiği bir hadiste, "Münâfıklığın alâmeti üçtür: yalan söylemek, sözünde durmamak ve kendisine verilen emanete hıyanet etmek." buyurmuştur.

İşte imanın şartı ve İslâm'ın hudutlarını belirleyen ana çizgi budur. İnsanlar arasında, Allah'ın nizamına ve prensiplerine uygun tarzda, adaletle hükmetmek gerekir. Bu, bütün insanları içine alacak cihanşümul bir adalettir. Bu hak, insan olmaları münasebeti ile bütün insanların hakkıdır. "*De ki: 'Rabb'im adaleti emretti. Her secde ettiğinizde yüzlerinizi O'na çevirin ve dini yalnız Allah'a has kılarak O'na yalvarın. İlkin sizi yarattığı gibi (yine O'na) döneceksiniz.* '" (7/29).

El-Adl, Yaratıcımız'ın güzel isimlerinden biridir. O'nun zulmetmeme, herkese hakkını verme, hakları yerli yerine koyma vasfını ifade eder. Bu mânâda mutlak adalet Allah'a mahsustur. Adalet; düzenli, dengeli davranmak, her şeyin hakkını teslim etmek ve herkese hakkını hak ettiği şekilde vermektir. Yani herkese eşit parçalar değil, ihtiyacı olanı vermektir. İslâm'da adalet; hukuk önünde, istek ve heveslere, sevgi ve nefretlere itibar etmeden, zengin-fakir, kuvvetli-zayıf, amir-memur ayrımı gözetmeden herkese eşit davranmaktır. [6] İslâm insanlara, sadece Allah için hareket etmelerini, aralarındaki münasebetlerini adaletle sürdürmelerini emretmektedir. O hâlde adaleti temsile memur olan insan, peşin hükümlü, ön yargılı ve mutaassıp olmamalıdır.

---

[6] Bkz. 4/135; 5/8.

Adaletli davranabilmek için Allah'a karşı haşyet duymalı, Kur'ân ve sünneti iyi bilmelidir. Yöneticinin bilgili, fazilet ve şecaat sahibi olması gerekir. Çünkü Allah, Talut'u melik seçerken onun daha bilgin ve kuvvetli olmasını delil göstermiştir.[7] Sunulan meseleyi çok iyi anlaması; bunun için, dâvâcı ve dâvâlının ifadelerini güzel bir şekilde dinlemesi gerekir. Tarafsız olmalı, kızgınlıkla hareket etmemeli, hak edene hak ettiğini en kısa zamanda vermelidir. Bu anlamda, tabiî ki, hiçbir beşerî sistemin adaleti hakkıyla sağlamasına imkân yoktur. İnsan zaaflarla, hissiliklerle, hevâ ve heveslerden kaynaklanan duygularla doludur. Beşerî sistemlere bir bakın; bir taraftan hakları korumak adına yasalar konurken, diğer taraftan hâkim zümredeki belirli sınıflar için dokunulmazlıklar ve kayırmalar hep mevcuttur.

Demokratik kuruluşlar bir dizi suistimal ve sahtekarlıklardan beslenmekte ve özel bazı sosyo-ekonomik ve politik ortamlarda yaşayabilmektedirler.

Ortak bir görüş etrafında birleşememe ve dar politik hesapları, üçüncü dünya ülke liderlerini ahlak dışı uygulamalara sevketmiş; politik bilinç düzeyindeki düşüklük ise işlerin daha kötüye gitmesinden başka işe yaramamıştır. Oysa İslâm Hukuku'nda, hiç kimsenin herhangi bir ayrıcalığı veya imtiyazı yoktur. Hak nizamın tek düşmanı, cehalet ve baş suçlu konumundaki sahtekârlıktır. Bu bakımdan, adil sistemin hâkim olduğu dönemlerde adalet sembolü Hz. Muhammed (s.a.v.)'in "Andolsun, kızım Fâtıma bile suç işlese, cezalandırırım." veciz sözü çok mânidardır.

Müslim'in naklettiği, "Ey inananlar! .. Sizden evvel yaşamış

---

[7] Bkz. 2/247.

toplumların, yollarını neden şaşırıp saptıklarını biliyor musunuz? Asilzadeleri bir suç işlediği zaman onları affeder, zayıflar ve kimsesizler suç işlediği zaman onları cezalandırırlardı. İşte adaletin zıddı budur. Güçlüler ve zayıflar arasında eşit davranmasını bilmeyenler, nasıl adil ve kararlı olurlar!" hadisi de adaletin gerçek tanımını yapmaktadır.

"Emanetler iki şekilde yerine getirilir. Bunlardan biri velâyettir. Yani milletin işlerini yürütmek için devlet reisi tayinidir. Diğeri ise millete hizmet etme görevini yüklenecek, devlet işlerine bakmakla görevlendirilecek kişinin en sâlih, en doğru birinin olması ve böyle birinin aranıp bulunmasıdır."[8] Nitekim Peygamber (s.a.v.), "Kim Müslümanların işlerinden birine bir kimseyi tayin eder de, ondan daha iyisi bulunduğu hâlde bu uygulamayı yaparsa; Allah'a, Resûl'üne ve Müslümanlara hıyanet etmiş olur." buyurmuştur. Yine bu hususta Hz. Ömer (r.a.) de "Kim Müslümanlara ait bir işi üzerine alır da, yüklenmiş olduğu bu görevi kötüye kullanarak, aralarındaki dostluk veya yakınlık bağı dolayısıyla bir kimseyi bir göreve atayacak olursa, o, kesin olarak Allah'a, Resûlü'ne ve Müslümanlara ihanet etmiş olur." demiştir. Dostluk, hemşehrilik, mezhepçilik, hizipçilik, rüşvet, kin ve düşmanlık gibi sebeplerle hizmete lâyık kimselerin atamasından vazgeçilirse, ihanette bulunulmuş olur. [9] Devlet başkanlığından mahalle muhtarlığına varıncaya dek, yetkinin ehil kimselere teslim edilmediği ve sorumluluğu ağır olan dinî, siyasî liderlerin tayininin cumhurun seçimine bırakılıp, bu görevlerin şûraya ya-

---

[8] Seyyid Abdullah Cemaleddin, İslâm'da İdarî Siyaset, (Hazırlayanlar: A. Kadir Kabakçı, Erol Bayraktar), Hira Yayınları, İstanbul, sy. 37.

[9] Bkz. 3/26.

naşmayan, dar kafalı, vicdanı kararmış kişilere verildiği toplumlarda adalet unutulur. Rahatlıkla zulüm işlenir. Nitekim işleniyor da. Dini ve diyaneti beşerî sultaların tekeline verip, İslâm'ın adil sistemini benimsemeyenleri desteklemek, zulmü onaylamak demektir. İlâhî nizam gelmedikçe, ne adalet sağlanacak ne de işler ehline verilecektir.

Akledenler ancak, Allah'ın emirlerini anlar, güven ve emniyetin kaynağı olan öğütlere bağlanır; Allah'ın Semî' ve Basar olduğunu unutmadan, adaletle davranmaya titizlikle dikkat ederler. O Yüce Mevlâ, ister açık ister gizli olsun, ne yaptığınızı en ince ayrıntılarına kadar bilir. İşlediğiniz ve söylediğiniz her şeyin hesabını ona göre soracaktır. Bize, Allah'a ve gönderdiği Elçi'ye itaat etmek düşer.

❀ ❀ ❀

يَآ اَيُّهَا الَّذينَ اٰمَنُوٓا اَطيعُوا اللّٰهَ وَاَطيعُوا الرَّسُولَ وَاُولِي الْاَمْرِ مِنْكُمْ فَاِنْ تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ اِلَى اللّٰهِ وَالرَّسُولِ اِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ ذٰلِكَ خَيْرٌ وَاَحْسَنُ تَاْويلًا ﴿٥٩﴾

4:59 Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine [idarecilere] de itaat edin. Eğer bir şey hakkında çekişirseniz, onu Allah'a ve Peygambere döndürün, eğer Allah'a ve âhiret gününe inanıyorsanız. Bu, hem hayırlı, hem netice itibarıyla daha güzeldir.

Selâmetin, düzenin ve adaletin hâkim olduğu, istikrarlı bir kalkınma çizgisine sahip bir ülke olmanın yolu ilâhî sistemle idare edilmekten geçer. Bunun için de İslâm devlet otoritesinin hâkimiyetine ihtiyaç vardır.

Bütün mülkün sahibi Allah olduğuna göre, en iyi ve en yararlı idare şeklini de O belirler. Ve adalet ancak, O'na itaatle işler ehline verilirse sağlanır. [10] Tek Olan Allah'a itaat etmek, emir ve yönlendirmeleri O'ndan almak için de Resûlullah (s.a.v.) ile bağı kuvvetlendirmek gerekir. Resûlullah (s.a.v.)'a itaat etmek, onun sahîh sünnetine uymaktır. Nasıl Kur'ân bir teşri kaynağı ise, Resûlullah'ın sözleri de teşri kaynağıdır.

"*O, arzusuna göre konuşmaz. (Bildirdikleri) vahyedilenden başkası değildir.*" (53/3-4); "*Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Resûl'e itaat edin. İşlerinizi boşa çıkarmayın.*" (47/33).

Resûlullah (s.a.v.)'ın, İslâm temsilciliğine yön veren malûmatının ekserisi ilâhî kaynaklıdır. Bunlar arasında kendi söz ve fiilleri de vardır. Bu çeşit beşerî hareketlerinde hataya düşmesi söz konusu olabilmiştir. [11] Resûlullah (s.a.v.), bir hususta konuşurken ihtimalli konuşurdu, fakat vahiy gelince hüküm kesinleşirdi. Bir müşkülün halli için vahyi bekler; vahiy gelinceye kadar yapılması gereken işleri ihmal etmez, müşavere ve içtihatlarıyla hareket ederdi. [12] Din ile beşerî görüşler arasını ayırır, din hakkında kendiliğinden hüküm koymaz, [13] irad ettiği hadisler ise âyetlerin anlaşılmasına ışık tutardı. Asla âyetlere aykırı düşme-

[10] Bkz. 3/26.
[11] Bkz. 9/43; 33/37; 80/1-11.
[12] Bkz. 3/159; 20/114.
[13] Bkz. 61/1.

diği gibi, fetva hükmündeki emirleri içtihatlarıdır. Ona itaat, Allah'a itaattir. Resûl'e uymak Kur'ân'a uymayı; Kur'ân'ı anlamak Resûl'e uymayı gerektirir. [14] Resûlullah'a muhalefet etmemek ve onun gibi kemâl-i ihlâs ile dinî şerâitinde onun talimat-ı tebliğine tâbi olmak lâzım gelir. Bunun hilâfı, "Ben Allah'ı severim; amma, emrini dinlemem, O'nun sevdiğini sevmem."dir. Resûlullah'a ittibâ etmemek, Allah'ı sevmemek ve Allah'ın gufrânından ve rahmetinden mahrum kalmaktır.

Bu âyet nazil olduğu zaman, münâfık Abdullah b. Ubeyy, "Bakınız, Muhammed, kendisine taati Allah'a taat gibi tutuyor. Ve bize Nasrânî'nin Îsâ'ya muhabbet ettiği gibi kendisini sevmemizi emrediyor." demiştir.

Ey basireti ve aklı dumura uğrayanlar! Resûlullah'a tâbi olmak ulûhiyette teşrîk etmek demek değildir; bilâkis, Resûl'ü tanımak, ona ittibâ etmek onun şahsını değil, kendisini gönderen Mürsil'ini, Efendi'sini tanımaktır. Bu durum aynı zamanda, Allah'ın Hz. Âdem'i yaratıp, melekleri ona secdeye davet etmesi olayına da benzemektedir. Aslında o secde Âdem'e değil, Allah'a idi. Resûl'ü tanımamak, Efendi'yi tanımamaktır. Meselâ; bir devletin elçisini, memurunu reddetmek, o devletin bizzat kendisinin reddedilmesi demek olduğu gibi, Allah'ın Resûl'ünü reddetmek de Allah'a küfürdür. Allah'ın Resûl'üne itaat etmekten çekinenler, Allah'a itaatten kaçınan kâfirlerdir. Allah, küfrün hiçbir kısmına razı olmaz. Eğer Hristiyanlar Allah'ı sevselerdi; Îsâ'yı Allah'ın bir resûlü olarak tanır ve ona bir ilâh olarak değil, bir resûl olarak itaat ederlerdi.

İçtihadî meselelerimiz olacağı gibi, itaat edeceğimiz bir

[14] Bkz. 9/1; 33/21; 48/28; 67/12.

otoritenin de bulunması gerekir; ki bu otorite, sizden olan ulû'l-emrdir. Öyle bir ulû'l-emr ki; bütün gücüyle ilâhî sistem üzere hareket eder; kendi arzu ve zannına göre davranmaz, kanun çıkarmaz, tesadüfe yer vermez, şuursuzca hareket etmez. Onların şiarı; mevki ve makam sahibi olmak değil, bilâkis, yeryüzünde Allah'ın nizamını tesis ederek, itaati O'na tahsis etmektir. Ulû'l-emr, kendilerine yetki verilenleri kapsayan bir kavram olsa da, daha çok, devlet otoritesini elinde tutanlardır. Bu emir sahiplerine itaat de Allah'a itaattir. Buhârî ve Müslim'in Sahîhlerinde geçen, Abdullah b. Ömer'den rivayet edilen bir hadiste Resûlullah (s.a.v.), "Masiyetle emredilmediği müddetçe, emir sahibinin emrini dinlemesi kişinin üzerine farzdır. Masiyetle emredildiği zaman dinlemek olmaz." buyurmuştur. Ulû'l-emr; Kitap, sünnet, icmâ ve kıyasla hareket etmelidir. Bunun için de İslâm devletinin otoritesi gerekir. Müslümanların kendi aralarında seçip yetki verdikleri kimseye itaatleri, yine Yüce Hâkim'e itaat çerçevesinde gerçekleşiyor. Mutlak ve sürekli prensip şudur: Meselelerini Kur'ân'a ve sünnete müracaatla çözemedikleri zaman, şûraya dayalı içtihatla, icmâ ve kıyasla çözmeye çalışırlar.

"*İcmâ*, fıkıh usulünde, 'Bir şer'î ve fer'î hükümde, bir asırda yaşayan bütün İslâm müçtehitlerinin ittifak etmeleridir. ' şeklinde tanımlanır. İcmâ, hak ve adalet üzere bir arada yaşamakta olan insanların, muayyen zaman ve mekânda, bilen, ehil kişilerin, İslâm ilim kaynaklarına zıt düşmeyecek, insan araştırmasına bırakılmış bulunan konularda zarurî hükme geçişlerinin birleşmesidir.

...Müçtehidi olmayan, mukallitliği meslek edinmiş bir cemiyetin icması nazar-ı itibara alınmaz. Bileni de, bilmeyeni de bir tutan çoğunluğun ittifakı icmâ olmaz.

...Kıyasın sözlük anlamı, bir şeyi takdir etmek, ölçmek, karşılaştırmak ve iki şey arasındaki benzerlikleri tespit etmektir. Diğer bir tanımla, kıyas, hakkında nass bulunmayan bir meselenin hükmünü, Kitap veya sünnet nassı ile hükmü bilinen meseleye göre açıklamaktır."[15]

Beşerî ideolojiler Allah'ın hükmüne muhaliftirler. Hükümet işlerinde, devlet meselelerinde ve diğer bütün hususlarda Allah'a, Resûl'üne ve sizden olan ulû'l-emre itaat emri dikkate alınmıyor ve bu ideolojiler mutlak otorite görülüyorsa; bu ideolojiler ilâhlaştırılmış olur. Bâtılın egemenlik kurmasının temelinde hakikatin bilinmemesi yatmaktadır. Hakikati gizleyenler, küfre yardımcı olanlardır. Bakara Sûresi'nin 159. âyet-i kerîmesi bunların lânetli kişiliklerinden bahsetmektedir. Bu tür davranışları sergileyenler bir nevi bel'amdırlar.

Can alıcı önemi haiz "*sizden olan*" tamlayıcı ifadesini göz ardı edip, "Her yönetim sahibine itaat edin." diyerek insanları aldatanlaar vardır. Yalan yanlış şeyleri kendi oluşturdukları din kitaplarında yazarak, iddialarına âyetleri de alet ediyorlar. Oysa Allah, zalimlere, hainlere yardakçılığı yasaklamışken, [16] nasıl olur da sizi yönetenlere, kim olduklarını bilmeden, uyup itaat edersiniz! Bu âyetleri nasıl da te'vil edip; masum, ümmî Müslüman kitleyi kendi emelleri doğrultusunda kandırıyor ve aldatıyorlar! Allah'ın zalime karşı kurulmuş en muhkem kalesini nasıl da dinamitliyorlar! Neden? Çünkü zalimler birbirlerinin dostlarıdır da ondan! [17] Yüce elçimiz Hz. Muhammed (s.a.v.)'in

---

[15] Çekmegil, İnsanın Yolu İslâm, s. 153-154.

[16] Bkz. 2/120, 145.

[17] Bkz. 8/73.

"Bir kimsede çirkin bir iş görürseniz, onu elinizle, dilinizle düzeltin." sözüne rağmen, nasıl olur da onlara itaat edilir! Şu âyetlerin şuuruna erenler, ehven-i şer ve maslahat gibi kaygılarla da olsa böyle bir şeye tevessül edemezler. Bütün yanlışlar, İslâm'ın temel esprisini kavramamaktan veya dünyaperestlikle gözlerin perdelemesinden kaynaklanır. [18] İslâm siyaset teorisinin, İslâmî bir devletin zahirî formunda değil de, onun altyapısında ve temel hedeflerinde aranması gerekir. Meselâ hilâfet kurumunu ele alalım. Bu kurum değiştirilemez değildir; ancak İslâm siyaset teorisinin özünü sembolize eden bir kurumdur. Hilâfet çağının ve ilgili olduğu coğrafyanın gereklerini göz önünde bulunduran herhangi bir siyasî sistem, ümmetin dünyevî ve uhrevî işlerini yerine getirme hususunda İslâm'ın temel ilkelerine bağlı kaldığı sürece hilâfet sistemi olarak telâkki edilebilir.

Kur'ân, Müslümanlara işlerini şûra ve istişare yoluyla halletmelerini ve birlik olmalarını emrediyor. Bunun gerçekleşmesi ise, ancak Müslüman kitlelerin özgür iradesi ile mümkün olabilir. İslâm devletinin üç temel unsuru; şeriatın üstünlüğü, ümmetin birliği ve dayanışması ve ümmetin yönetim mekanizması (hilâfet)dır. İslâm siyaset teorisinde siyasî otoritenin amacı, şeriatın korunması ve uygulanması ve siyasî otoritenin ihdas edilmesi, yani halife, emir ya da imamın seçilmesidir. Fakat halifenin kim olacağı, seçiminde ne gibi prosedürlere uyulması gerektiği, halifenin ihtilâflı meselelerde karar verme, dünyevî ve uhrevî sorunları çözme gibi konulardaki yetkilerinin ne olduğu noktasında farklı fikirler ortaya çıkmaktadır. Hilâfette Peygamber'e has otorite Allah'ın elçisi olması hasebiyledir. Peygamber'in sözüne

[18] Bkz. 5/8; 6/152; 28/83.

kimse karşı çıkamaz. Diğer halifelere itaat ise, Hz. Ebû Bekir'in çerçevesini çizmiş olduğu şu daire içerisinde gerçekleşmelidir: Halk, halifelere, Allah'a ve Peygamber'ine itaat ettikleri sürece uyar; aksi hâlde itaatle yükümlü değildir. Ayrıca halifelerin haksızlıklarını düzeltme vazifesi de vardır. Allah'a itaat olunmayan yerde kula itaat olmaz.

'İslâm'a aykırılığı bulunmayan işlerde devlet erkânına itaat mecburîdir. Ümmetin siyasi çatısındaki birliği korumak ve saflar arasında bir çekişme ve ihtilafın sızmasını önlemektir.

İslam akidesinin temel prensiplerine dokunmayan, Müslümanların gücünü zayıflatmayan hatalar, cemaat birliğinin bozulmasına yol açacak ve safları darmadağın edecek vahim durumlarla bir tutulmaz. Ufak hatalar hemen giderilebilir.

İslam devletinde ne halife ne parlamento ne de halk mutlak otoriteye sahip değildir; çünkü otoritenin tamamı Allah'a aittir ve O'nun kuralları her şeyden üstündür. Şeriatta belirtilmeyen konularda yasa oluşturma zorunluluğu ortaya çıkarsa, şer'i kurallar üzerinde yapılan sıkı istişareler sonucunda gerekli yasal düzenlemelere gidilir.

'Yeryüzünde hükümranlık' ümmete emanet edilmiştir. Yöneticiler ise bu emaneti sahibine uygun olarak kullanmak zorundadır.

Ümmetin işlerinde söz sahibi olmak, gücün kötüye kullanılmasını engellemek her müslümanın hem görevi hem de hakkıdır. Çünkü ümmet Allah'a itaat eder. İşlerinde O'na isyan etmeyen insanlardan oluşan bir topluluktur. '[19]

---

[19] İslami Siyaset Teorisi Sh. 49, Mümtaz Ahmet; çev, Halim Sırçancı, Ekin yay, 19 İst.

Siyasal denge açısından yönetilene itaat etmek düşüyorsa yönetene de adaletli olmak düşer. Adalet, dünyevi iktidarın hareket alanında en önde gelen davranış metodudur. Bu anlamda Peygamber'e itaat kesinken onun dışındaki yöneticiye itaat masiyet olmadığı müddetçedir. [20]

İslam devletinde İlâhî iradeye muhalefet eden herhangi bir güce itaat etmek, onunla iş birliği yapmak veya ona yardımcı olmak yasaklanmıştır. Zira onlar Allah'ın kanunlarına karşı geliyorlardır. [21] Her Müslüman ilâhî iradeye itaat etmek zorundadır; başkalarına itaat etmek veya onlara yardımcı olmak, ancak Allah'ın otoritesine bağlı kaldıkları sürece mümkündür. Açıkça görülmektedir ki, Müslüman toplum üzerinde yönetici olanlara itaat, şarta bağlanmıştır. Bu şart ortadan kalktığında itaat de ortadan kalkmaktadır. Lider, kendinden mülhem herhangi bir kanun yapma hakkına sahip değildir. Yapması gereken şey, Kur'ân'daki kanunların uygulanmasından ibarettir. Ancak yine bu kanunlar ışığında, bazı istisnaî durumlarda bu kanunları değiştirme, geçici olarak askıya alma veya tali meselelerde kanun yapma hakkına sahiptir. Tüm bu düzenlemeler için de öncelikle bir danışma (şûra) meclisi oluşturmak ve doğru kararlar alabilmek için bu meclise danışmak zorundadır. İktidarlık geçicidir ve ümmetin yararına, iyi işler yapmak için Allah'ın bir emanetidir. Yeryüzünde hükümranlık ümmete emanet edilmiştir. Yöneticiler ise bu emanetin hakkını vermek mecburiyetindedirler. Ümmetin işlerinde söz sahibi olmak, gücün kötüye kullanılmasını engellemek her Müslüman'ın hem görevi hem de hakkıdır. Ümmet, görevini

---

[20] Bkz. 26/151, 152.

[21] Bkz. 26/151-152; 68/10-15; 76/24.

İslâm Hukuku'na uygun bir şekilde icra edeceğini taahhüt eden halifeye itaat etmek mecburiyetindedir. Her iki kesim arasında vuku bulacak anlaşmazlıklar, sözleşmeye göre, icra organları tarafından karara bağlanacaktır. Sonuçta ortaya çıkan kararlar, Kur'ân'a ve Resûl'ün sünnetine uygun olduğu müddetçe her iki taraf için de bağlayıcıdır. Eğer anlaşmazlıklar barışçıl yollarla çözümlenemezse, ümmet ya da herhangi bir Müslüman, halifeye karşı ayaklanma veya onun yerine başka birini imam tayin etme hakkına sahiptir. Teorik olarak söylemek gerekirse; İslâm devletinde, ne halife, ne parlâmento, ne de halk mutlak otoriteye sahiptir; çünkü otoritenin tamamı Allah'a aittir. Ancak şeraitte belirtilmeyen konularda yasa oluşturma zorunluluğu ortaya çıkarsa, şer'î kurallar üzerinde yapılan sıkı istişareler sonucunda gerekli yasal düzenlemelere gidilir. [22] Adil davranmak istiyorsak; yapmamız gereken, siyasetin temel meselelerini tespit etmek ve bu meseleleri çözümde kullanılacak araç ve metotları ortaya koymaktır. Kur'ân ve sünnetin doğru anlaşılabilmesi için tutarlı ve sağlıklı bir bakış açısı geliştirilmelidir.

Temel çözüm, iktidarı ahlâka uygun hâle getirmek, bilgi ve hikmet sahibi insanları iktidara getirmek ve insanlar arasında adaleti tesis etmekle gerçekleşecektir.

Âhirette hesaba çekilme gerçeği, İslâm'ın bu dünyadaki yaşamla ilgili en temel düzen dayanağıdır. İhtilâflı konularda Allah'ın ve Resûl'ünün hükümlerine uymanız, ancak bu bağlamda itaatkâr olmanız, hem dünyada hem de âhirette sizin için daha hayırlıdır. 60. âyet de bunu vurguluyor.

---

[22] Geniş bilgi için bkz. Seyyid Abdullah Cemaleddin, a. g. e.

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ اَنَّهُمْ اٰمَنُوا بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ وَمَآ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ يُرِيدُونَ اَنْ يَتَحَاكَمُوٓا اِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ اُمِرُوٓا اَنْ يَكْفُرُوا بِهٖ وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ اَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿٦٠﴾

4:60 Sana indirilen (Kur'ân-ı Kerîm)e de, senden evvel indirilmiş olan (kitap)lara da her hâlde iman ettiklerini boş yere iddia edenlere bir bakmadın mı ki -onu inkâr etmeleriyle emrolundukları hâlde- yine sihirbazın [tağut'un] huzurunda muhakeme olunmalarını isterler. Şeytan da onları (bir daha dönemeyecekleri kadar) uzak bir sapkınlıkla büsbütün sapıtmak ister.

İman, Allah'a inanıp, O'nun hükümlerini kabul etmektir. Bu gerçekten hareketle, ilâhî hükümlere göre karar vermeyen sistemler uyarılmakta ve bu sistemlerin koyduğu hükümleri benimsemeyi reddetmeyenlerin tehlikeli durumundan bahsedilmektedir.

Peygamberler gönderilmesinin tek amacı; tağutun reddinin sağlanması ve peygamberler eliyle ilâhî hükümlerin ikame edilmesidir. [23] İmanın icabı, inanılan şeylerle ve hükümlerle hükmetmektir. Prensip itibarı ile, tağutî bir mercie kendisi ile ilgili karar vermesi için başvurması, Müslüman'ın imanına ters düşen bir davranıştır. Allah'a ve Resûl'üne iman eden kişi, ikraha maruz kalma durumu hariç, tağutun hükümleri ile muhakeme olmak istemez. Hele hele dinî meselelerdeki ihtilâflarını asla tağuta gö-

[23] Bkz. 16/36.

türmemelidir. Bu bakımdan, İslâm'ın hâkim olmadığı yerlerde, Müslümanlar meselelerini mümkünse fıkıh erbabı, ehil kimselerle, istişareye dayalı bir yöntemle çözmeye çalışmalılar. Fakat haklarının korunmaması hâlinde, mevcut mahkemelere başvurabilirler. Meselâ; kendi ülkelerinde zulme uğrayanlar, Avrupa Birliği'ne müracaat ederek haklarının korunmasını isteyebiliyorlar.

Ancak, Allah'ın hükümlerinin uygulandığı bir ortamda tağutun hükümlerine başvurmak, küfürdür.

"*... Hüküm vermek sadece Allah'a aittir...*" (12/40).

"*... O, kendi hükümranlığına kimseyi ortak etmez.*" (18/26).

"*... Tağutu inkâr edip Allah'a iman eden kimse, kopmak bilmeyen, sağlam bir kulpa sarılmıştır...*" (2/256).

Tağut; Allah'ın hükmüne rağmen hüküm koyan, insanları bu hükümlere davet eden her kişi, kurum ya da sistemdir. Allah'ın hükümlerini inkâr ederek, göz ardı ederek veya geçmişe ait hükümler olarak görüp tağuta boyun eğenler, küfre düşerler. Müslümanlar, Allah'ın hükümleri doğrultusunda yaşamak ve O'nun koyduğu sistem dışındaki sistemleri reddetmek için çalışmakla mükelleftirler.

Sahîh-i Müslim'de, Resûlullah (s.a.v.)'ın "Her kim (tağuta karşı) cihad etmeden ve onunla mücadele ederek hakkı hâkim kılma arzusunu ruhunda duymadan ölürse, nifaktan bir şube üzerinde ölür." dediği rivayet edilir. Tağutun hüküm sürdüğü beldelerde yaşayan bütün mü'minlerin, din Allah'ın oluncaya, Allah'ın indirdikleriyle hükmedilinceye kadar cihad etmeleri

farzdır. Bu cihaddan kaçıp, cihad etmek için güç toplamanın çarelerini aramayan veya tağutun hükümlerinden rahatsızlık duymayanlar, ister bilerek ister bilmeyerek olsun, küfrün ekmeğine yağ sürmüş olurlar.

Mü'minler, camilerin ibadete açık olmasına izin vererek insanları dinî inançlarında özgür bıraktıklarını iddia edenlere karşı çok dikkatli olmak zorundadırlar. Çünkü şeytan, bu yolla onları derin bir sapıklığa saptırmak ister. Bu hakikate yüz çevirenler, münâfıklık hastalığına tutulmuş kimselerdir. 61. âyette belirtildiği gibi...

❀ ❀ ❀

وَاِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا اِلٰى مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ وَاِلَى الرَّسُولِ رَاَيْتَ الْمُنَافِقِينَ يَصُدُّونَ عَنْكَ صُدُودًا ﴿٦١﴾

4:61 Onlara:"Allah'ın indirdiği (hakeme, [yani] Kur'ân-ı Kerîm)'e ve o Peygamber'e gelin" denilince, gördün ya, münâfıklar senden çekindikçe çekiniyorlar.

Âyet, münâfığın tarifini yapıyor. Bunlar, lehlerine olan her yerde bulunan, çıkarları için her renge giren evet efendicilerdir. Fakat arzularına, çıkarlarına gölge düşürecek öğüt ve uyarılardan da rahatsız olur; İslâmî değerlere karşı içten içe öfke ve kin besler, renk vermeden, lâf ustalığı ve demagojik söylemlerle bunları çürütmeye, karalamaya çalışırlar. Hep sinsi avcılar gibidirler, hep tezgâh kurarlar. İmanın bahşedeceği değeri bilmeyen, hep

aleyhlerine dönen dolaba binip başa dönen, nifak hastalığına tutulmuş tağutî güçlerin destekleyicileridir.

Âyet bir önceki âyeti pekiştirir mahiyettedir. Yani Kur'ân ve sünnet çıkarlarına, heveslerine engel teşkil ettiği için, İslâmî hükme göre değil, tağutî güçlerin yasalarına göre meselelerinin hallini istiyorlar. Çünkü tağutların mahkemesinde rüşvet, yalancı şahitlik ve tehditle işlerini istedikleri gibi yürütür; suçlarını örtbas edebilirler. Bu müesseseler, güçlülerin çıkarlarını koruma esası üzerine kurulmuşlardır. Hasbelkader suçlular ortaya çıksa da, çeşitli demagojilerle hemen üstünü örterler. Gerçekten işleyen İslâm Hukuku'nda ise; bunlara asla yer verilmediği gibi, güçlüsü de, zayıfı da adalet önünde eşit muamele görür ve hiç kimse hak ettiği, tespit edilen cezasını çekmekten kurtulamaz.

❀❀❀

فَكَيْفَ إِذَآ أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌۢ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَآءُوكَ يَحْلِفُونَ
بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَآ إِلَّآ إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا ﴿٦٢﴾

4:62 Önce elleriyle kendi (istekleriyle) yaptıkları (fenalıklar) yüzünden onlara bir belâ çattığı zaman (hâlleri) nice olur? (Onlara böyle bir felâkete uğradıktan) sonra "Biz iyilikten ve ara bulmaktan başka bir şey arzu etmedik" diye, Allah'a andederek, sana geleceklerdir.

Allah'ın her şeyden haberdar olduğunu bilmeyen bu ikiyüzlüler, İslâmî değerleri eritmeye çalışan, hasta ruhlu kimseler-

dir. Bunlar, Müslümanların çoğunlukta bulunduğu veya hâkim olduğu ortamlarda, onların yanında yer alarak menfaatlenme fırsatı kollarken; yaptıkları işlerin aslı ortaya çıktığında ise, cezalandırılmamak için bütün bu yaptıklarını kendilerini düşündüklerinden, yani İslâm'ı korumak adına yaptıklarına, Allah'ı da şahit göstererek Müslümanları inandırmaya çalışırlar.

İnsan kanı ve emeğiyle güçlenmenin yollarını ararken, İslâm'ı sinsice, içten içe çökertmeye, Müslümanları güçsüz bırakmaya çalışırlar. Onların çok yönlü yüzleri vardır. Hepsi de sahtedir. Çünkü kendilerine ait, gerçek yüzleri yoktur. Maskelerini öyle ustaca kullanırlar ki; bunların tuzağına düşmekten ancak, İslâm'ın temel esprisini çok iyi kavrayıp, tavizsiz yaşamayı prensip edinenler korunurlar. İslâm'ı hâkim kılmak için küfür sistemini kabul eden, onların güdümünde parti kuran ve bu uğurda yemin edip, söz veren, meydanlarda sağ tandanslı konuşmalar yapıp oyları alan, bütün bunları yaparken, "Başka yolu yok. Onların hükümlerini kabul ettiğimizde, hem düşmanlarımızın kalplerini elde etmiş, hem de müşterek faydalar sağlamış oluruz." diyerek kendi iç dünyalarındaki fikirlere İslâm ve insanlık adına kılıf giydirenler, bilmez Müslümanları arkalarına takarak şirkî sistemlere dayanak olmuşlardır hep. Tevhidi anlamamış, hakkın hâkimiyeti için gereken inkılâbî şuurdan yoksun kimseler, asırlardır bunların arkasından sürüklenmektedir. Cehaletin, ikiyüzlülüğün bedeli elbette ağır ödenecektir.

Bu gibi kimselerden kurtulmanın tek yolu, Allah'ı gereği gibi tanımak ve insanları Kur'ân'a çağırıp, Kur'ân'la öğüt vermektir.

❀ ❀ ❀

أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَعِظْهُمْ
وَقُل لَّهُمْ فِي أَنفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا ﴿٦٣﴾

4:63 İşte bunlar! Allah öyle kimselerin kalplerinde olanı bilir. Artık onlardan yüz çevir, onlara öğüt ver, onlara kendilerine dair çok müessir söz(ler) söyle.

Bu haber de, Rabb'in, mü'minlerine bir tesellisidir. Rabb'iniz size karşı sinsi sinsi düşmanlık besleyenleri bilmektedir. Onları bir hikmetle takip etmektedir. Ye'se düşüp de azminiz kırılmasın. Sizin göreviniz; hakkı bilip samimiyetle savunmaktır. Sizden inanıp, namaz kılıp, zekât verenlerin dışındakileri dost edinmeyin; onlara sır vermeyin, önemli mevkilere getirmeyin ve politik sözlerine aldanmayın. Onlara öğüt verin, Allah'ın her şeyden haberdar olduğunu hatırlatın ve onları Allah'ın azabıyla korkutun.

Allah bu öğütleri ile, münkir münâfıkları uyarıyor. Mü'minlerine de, öğüt verici davetlerini sürdürmelerini tembihliyor.

❁ ❁ ❁

وَمَآ اَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ اِلَّا لِيُطَاعَ بِاِذْنِ اللّٰهِ وَلَوْ اَنَّهُمْ اِذْ ظَّلَمُوٓا اَنْفُسَهُمْ جَآؤُكَ فَاسْتَغْفَرُوا اللّٰهَ وَاسْتَغْفَرَ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوَجَدُوا اللّٰهَ تَوَّابًا رَحِيمًا ﴿٦٤﴾

4:64 Biz hiçbir peygamberi, Allah'ın izniyle kendisine itaat edilmesinden başka bir hikmetle göndermedik. Onlar kendilerine zulmettikleri vakit sana gelip de Allah'tan mağfiret dileselerdi, onlara (sen) peygamber de mağfiret isteyiverseydi(n), elbette Allah'ı tevbeleri hakkıyla kabul edici, çok esirgeyici bulacaklardı.

Din; düşünce, itikat, ibadet, hukuk ve ahlâkî değerleriyle bir hayat nizamıdır. Elçiler, bu nizama itaati bildirmek ve itaat edilmek için gönderilmişlerdir. Resûller sadece vaaz veren, nasihat eden insanlar değillerdir. Allah katından, uyulması gereken bir hayat sistemi getirmişlerdir. O peygamberler ki; Allah ile kulları arasındaki yolu işler duruma getirerek, akılla idrak edilemeyen ebedî hayatı açıklamış, dünyada nasıl bir hayat sürdürülmesi gerektiğini öğretmişlerdir. İsteyen herkes, peygamberlerin çağrısına uyarak geçmişine bir çizgi çizip bu kapıdan girebilir. Bağışlanma kapısı herkes için açık tutulmuştur. "*Rabb'in mağfiret ve merhamet sahibidir...*" (18/58). [24]

Allah'a ve Resûl'e iman etme iddiasıyla beraber, bir başka hayat nizamına bağlı yaşam sürmek, biraz ondan, biraz bundan

[24] Ayrıca bkz. 39/53; 40/3.

alınarak oluşturulmuş karma bir yaşam tarzını benimsemek Allah indinde makbul değildir. Müslümanlar, kendilerince çizdikleri çerçeve içerisinde yaşamakla kurtuluşa eremezler. Allah'ın nizamı hâkim oluncaya kadar, bütün güçleri ile tağutî nizamları ortadan kaldırmak için mücadele etmeleri gerekir.

Kim, hangi günahı işlemişse, küfre, şirke ve münâfıklığa dahi düşmüş olsa, gerçekten, içtenlikle tevbe eder ve bir daha günaha dönmemeye niyet ederse; elbette, Allah, kullarını affeder. O, merhamet sahibidir. 65. âyette belirtildiği gibi, Allah'ın hükmü hayata hâkim kılındığı müddetçe...

❀ ❀ ❀

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا ﴿٦٥﴾

4:65 Öyle değil, Rabbine andolsun ki onlar aralarında kimi oraya, kimi buraya çektikleri (kavga ettikleri) şeylerde seni hakem yapıp sonra da verdiğin hükümden yürekleri hiçbir sıkıntı duymadan, tam bir teslimiyetle teslim olmadıkça iman etmiş olmazlar.

Hz. Muhammed'in Allah'tan aldığı vahyi, Kur'ân mesajını yaşanır kılmak ve emirleri hayatına tereddüt etmeksizin uygulamak, her müminin görevidir. Müslümanların Allah'ın hükümlerine bağlılığı ilkesi, geçerliliğini kıyamete kadar koruyacaktır. Müslümanların aralarındaki anlaşmazlıkların çözümü için Kur'-

ân'a ve sünnete başvurmaları gerekir. Bu düstura riayet etmeyen, tağutî sistemleri emir sahibi görüp onlara itaat eden veya keyfî davrananların imanı Allah katında geçerli değildir. İman ile birlikte, Allah'ın hükmüne de boyun eğmek gerekir. "*Tamamen kabul etmedikçe*" ifadesi buna işaret eder. Allah'tan başka yaratıcı yok ki, hüküm koysun da ona boyun eğilsin.

❀ ❀ ❀

وَلَوْ اَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ اَنِ اقْتُلُوٓا اَنْفُسَكُمْ اَوِ اخْرُجُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ اِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ وَلَوْ اَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ بِهٖ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاَشَدَّ تَثْبِيتًا ﴿٦٦﴾

4:66 Hakikat, biz onlara: "Kendinizi öldürün yahut yurtlarınızdan çıkın" diye yazsaydık, içlerinden birazı müstesna olmak üzere, bunu yapmazlardı. Onlar öğüt verdikleri şeyleri hakkıyla icra etselerdi, bu, kendileri için elbet hem daha hayırlı, hem (imanlarını) sağlamca kökleştirmiş olurdu.

Cenâb-ı Hakk'ın hükümleri, hayatınızı anlamsız, zevksiz, ölü gibi yaşamanızı mı istiyor ki bunlara karşı gelesiniz? Hayır! ... Asıl, O'nun hükmüne boyun eğmeyenler, vahyin hayat sunan iksirinden mahrum kaldıklarından, hayatın yüzeysel ve geçici yanlarıyla yetiniyorlar. Müslümanlar ise Rabb'in nimetlerinden istifade etmekle kalmayıp ebedî mutluluğun emeliyle engin ufuklarda dolaşıyorlar...

Allah'a ve O'nun hükümlerine iman ettiklerini söylemelerine rağmen hevâlarına göre yaşayanların söylemleri, yalan iddiadan başka bir şey değildir. Âyetle, dinini idrak etmeyip yüzeysel yaşayan, arzu ve çıkarlarını, korku ve umutsuzluklarını öne çıkarıp haktan yüz çevirenler ikaz edilmektedir. Bu dini kabul ettiklerini söyleyenler arzu, çıkar ve keyfî uygulamalarını bir kenara bırakıp, bu uğurda emirleri yerine getirmeli ve güçlerince bedel ödemelidirler. İslâm, azîm ve ruhsat dinidir. Aslolan azîmdir, ama zaman zaman zaruretler söz konusu olunca ruhsatlara başvurulabilir. İman esasları her insanın yapabileceği, kaldırabileceği emirlerdir. Güçsüzlük mükellefiyetleri kaldırır.

Resûlullah (s.a.v.), "Nefsim elinde olan Allah'a yemin ederim ki, arzusu benim getirdiğim şeylere tâbi olmadıkça hiçbiriniz iman etmiş sayılmazsınız." buyurmuştur. Büyük olsun, küçük olsun ihtilâf edilen her meselede, Resûlullah hayatta iken onu hakem tayin etmek, vefatından sonra ise Kur'ân ve sünnete göre hüküm veren hâkimin hükmüne tâbi olmak gerekir. Tabi, Kur'ân ve sünneti icrada, sizden olan ulû'l-emre uyma prensibi unutulmamalıdır.

Resûlullah (s.a.v.), "Ben bir beşerim. Bana aranızdaki ihtilâflar konusunda hüküm vermem için geliyorsunuz. Biriniz derdini diğerinden daha güzel anlatabilir. Biliniz ki; hakkı olmadığı hâlde bir Müslüman'ın hakkını ona verirsem, o, onun için ateşten bir parçadır. İster onu alsın, ister onu terk etsin.

Ben ancak bir beşerim. Dininiz konusunda size bir şey emredersem onu muhakkak alın. Eğer kendi görüşümle bir şey emredersem, biliniz ki ben bir beşerim.

Ben bir beşerim. Zanla hareket eden kişi isabet de edebilir, hata da yapabilir. Fakat 'Allah size böyle buyurdu. ' dersem, bunun doğru olduğunu bilin. Bu konuda hata yapmam. Çünkü ben Allah hakkında yalan söylemem." derken kendi durumunu belirtmiş ve müminlere, emrolundukları gibi doğru olmalarını, hak ve adalette dürüst bir duruş sergilemelerini tembihlemiştir.

Kur'ân ve sünnetten araştırmadan, hevâ, heves ve âdetlere göre hüküm verenlerin şer'î yoldan sapmış fâsıklar olduğu düşünülür. Allah'a ve Resûl'üne tam anlamıyla teslimiyet gösterenler, hiçbir zihnî bocalama göstermeksizin kendilerinden emin ve sebatkâr olurlar. Dolayısıyla, düşünceleri net, moralleri iyidir; işleri kolaylaşır ve bu duruşlarının, yani hak yolu izlemenin karşılığı olarak lütuf ve faziletlere erişirler. 67 ve 68. âyette bu müjde haber verilmektedir.

❁ ❁ ❁

وَإِذًا لَّآتَيْنَاهُمْ مِّنْ لَّدُنَّآ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٦٧﴾

4:67 Ve o zaman Biz de onlara tarafımızdan pek büyük bir mükâfat verirdik.

❁ ❁ ❁

وَلَهَدَيْنَاهُمْ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا ﴿٦٨﴾

4:68 Onları elbet doğru yola iletirdik.

Allah'ın dininden başka doğru din yoktur. Elbette, Allah'ın öğütlerini dinleyen, hayatlarını o öğütlere göre düzenleyenler doğru yol üzerindedirler. İman ile küfür arasında mekik dokuyanlar, bu müjdeye nail olamazlar; tevbe edip hayatlarını Kur'ân'a ve sünnete uydurmadıkça...

İmanı güzel ve yararlı amellerle süsleyenler, sıddık olup sıddıklarla beraber olanlar, şahadet şuuru ile hayatlarını rıza-yı ilâhîye adayanlar hevâîliklerin tesirinden, tağutun tahakkümüne boyun eğmekten korunurlar. Dosdoğru yolda olup kurtuluşu garantilemek için bu düsturu dikkate almak gerekir. Yoksa iman ile küfür, iman ile şirk, iman ile fısk arasında bocalar durur; dünyada da, âhiretde de hüsrana uğrayanlardan olunur. Allah'ın Kitab'ına sıkı sıkı sarılın, onda ayrılığa düşmeyin asla! 69. âyet de bunu sağlayacak düsturları açıklamaktadır.

❀ ❀ ❀

وَمَنْ يُطِعِ اللّٰهَ وَالرَّسُولَ فَأُولٰٓئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللّٰهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ وَالصِّدِّيقِينَ وَالشُّهَدَآءِ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولٰٓئِكَ رَفِيقًا ﴿٦٩﴾

4:69 Kim Allah'a ve Peygambere itaat ederse işte onlar, Allah'ın, kendilerine nimetler verdiği peygamberlerle, sıddıklarla, şehitlerle, iyi adamlarla beraberdirler. Onlar ne iyi arkadaştır!

Emrolunduğu gibi dosdoğru yaşama şevkiyle yanan ve bu doğrultuda ilim edinen her insan kurtuluşu garantilemiştir. On-

lar nebîlerle, şehitlerle, sâlihlerle beraber haşrolacaklardır. Dünyada bu kimselerle birlikteliğiniz, size, dünyevîlikten, tağuta boyun eğmekten ve şirkten sakındıracak güzel bir ruh bahşeder. Cahilî sistemlerin hâkim olduğu zamanlarda, bu tehlikelere karşı birbirinize bir nevi kalkan olursunuz. Öyle zor zamanlar vardır ki; isteseniz de dinde şahadet edemez, sosyal etkinliklerde bulunamaz, zekâtı sistemleştiremezsiniz. İşte bu zamanlarda birbirinize veli olun, beraberliği korumaya çalışın. Allah, gönlü, ideali, ülküsü bir olup bir araya gelenleri korur. Bu mesaja rağmen birbirleriyle muhabbetleşmeyen, emrolundukları gibi dosdoğru yaşamaya gayret göstermeyenler, İslâm'ı ve onun koruyuculuğunu bilmeyen gafillerdir.

Sâdıklar, sâlihler, şehitler dinlerinin şahitleridir. Onlar, doğru ve adil kimselerdir. Öyle ki, düşmanları bile onların adaletinden şüphe etmez. Dinin hak oluşunun öyle emin şahitleridir ki; ihlâslı gayretleriyle Allah'ın dinini yaymak, fitneyle mücadele etmek için bütün imkânlarını seferber ederler. Onlar ki; inançlarında, niyetlerinde, sözlerinde, hareketlerinde doğru olanlardır. Bu sebeble boş işlerden yüz çevirir; kötülerle arkadaşlık etmez, böyle bir arkadaşlığın zararını iki dünyada da göreceklerini bilir ve bu kimselerden uzaklaşırlar. Onlarla ilişkilerini ancak, dünya ve âhiret hayrını kendilerine ulaştırmak için kurar; dünyada ve âhirette sâlihlerle beraber olmak için dua ederler. [25]

"Kişi sevdiği ile beraberdir."; "Bana arkadaşını söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim." gibi özdeyişler, üzerinde düşünülmesi gereken, çok mânidar sözlerdir. Elbette ki, bu sevgi gafil-

[25] Bkz. 9/119; 23/1-5; 43/36-38.

lerin anladığı gibi kuru sözlerden ibaret değildir. Allah'ı seven, O'nun ve Resûl'ünün emirlerine itaat eder.

"*De ki: 'Eğer Allah'ı seviyorsanız, bana uyun ki Allah da sizi sevsin. Günahlarınızı bağışlasın ...'*" (3/31). Böyle yapılmadığı takdirde sevgiden söz etmek boş bir iddiadır.

Allah'ı sevdiklerini iddia etmekle beraber Allah'ın sevdiği işleri yapmayanlar; O'nun rızasını kazanmak için dini sahiplenme noktasında fedakârlıkta bulunmayıp, mallarına ve rahatlarına kıymayanlar; Resûl'ü seviyorum deyip de onun sünnet-i seniyyesini yaşatmayanlar ve sâlihleri seviyorum dedikleri hâlde onlarla ilişki kurmayanlar sadece kendilerini aldatan gafillerdir. 70. âyet dikkatleri bu konuya çekmeye devam ediyor.

❀❀❀

ذٰلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللّٰهِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ عَلِيمًا ﴿٧٠﴾

4:70 Bu, Allah'tan bir lutf u inayet[nimet]tir. (Her şeyi) hakkıyla bilici olarak Allah yeter.

Elbette, Allah kimin, ne amaçla, kimleri sevdiğini, kimlerin değerleri üzerinde sebat ettiğini bilir. Bu mesajla şuurlu olanlar, nefislerini kontrol edip davranışlarını düzeltenlerdir. Ve amellerini, şunun bunun takdirini kazanmak için yapmazlar. Onlar bu gibi çirkin riyakârlıklardan berîdirler. Çıkar ve maslahat uğruna taviz vermezler. Amellerinde vahiy, niyetlerinde samimiyettir tek ölçüleri. Düşmana karşı daima uyanık durur, stratejilerini ona göre belirlerler. 71. âyet de bu uyanıklığa davet etmektedir.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانْفِرُوا ثُبَاتٍ أَوِ انْفِرُوا جَمِيعًا ﴿٧١﴾

4:71 Ey iman edenler! (Düşmanlarınıza karşı) korunma tedbirinizi alın da küçük kıt'alar hâlinde [bölük bölük] harbe çıkın yahut toptan seferber olun.

İşte Allah'ın düşmanlara karşı strateji geliştiren ve Resûlullah'ın sünnetinde yerini bulan çok ciddiye alınacak emirleri. Münkirlere karşı tedbirli olup onlarla mücadele etmeyi göze almadan, hakkı hak olarak bilip yaşamak çok zordur. Hakkı gerçek mânâda bilip sahiplenmeyenler, bâtıla karşı koymak için gereken stratejiyi de geliştiremezler. Dolayısıyla, bâtılın hükümranlığına boyun eğmek zorunda kalırlar. Oysa Allah, kendisine itaat edenlere, "*Yeryüzünde fitne kalmayıp din Allah'ın oluncaya kadar mücadele edin...*" (2/193) emrini vermiştir.

Nevevî'nin kaydettiği bir hadiste, Resûlullah (s.a.v.), "Her kim Müslüman'ım dediği hâlde gücünce hakkın yayıcısı, zulmün, cehaletin hasmı olmuyor, olmak istemiyor ve cihada gitmeyi gönlünden geçirmiyorsa; nifak üzere ölür." buyurmuştur. Hiç olmazsa bu uğurda mücadele edenlere dua etmeli ve destek vermelidir. Bu düşünceden uzak, şuursuz toplumlardan hayır gelmediği gibi, bunlar küfrün zilletine de boyun eğer, yozlaşırlar.

"*Ey inananlar! İhtiyatlı davranın.*" Yani düşmana karşı her zaman tedbirli ve hazırlıklı olun. Çünkü bu durumunuz, onların cesaretini kırar ve saldırılarını önler. Böylece, sefaletin kapısını açan savaşı önlemiş olursunuz. Müslüman, komşu ülkelerle ba-

rış içerisinde yaşansa bile, "Su uyur, düşman uyumaz." gerçeğine binaen, her türlü tedbiri almayı ihmal etmemelidir. Savaş stratejisini bilmeyen, düşmanın silâhı ile silâhlanmayan, dâhilî ve haricî teçhizatını hakkıyla tamamlamayan kimseler, düşmanın kurduğu tuzağa düşer, avlanırlar. Ancak "iman silâhı"yla kuşanmanın böylesi bir yenilgiye düşmenin önünde, saydığımız tüm bu faktörlerden çok daha önemli bir amil olduğunu vurgulamak gerekir.

Günümüzde İslâm'a düşmanlık noktasında hem içeriden hem dışarıdan tam bir iş birliğine giren küfür, taarruzunu her açıdan gerçekleştirmektedir. Soğuk ve sıcak savaş taktikleriyle Müslümanları eritmeye, kımıldamaz hâle getirip boğmaya çalışmakta; kimyasal maddeler, nükleer bombalar ve basın-yayın aracılığıyla her türlü tahribatı yapmaktadır. Oysa Allah, Müslümanlara, kötülüğü kendilerinden defetmek için hiçbir zaman ihtiyatı elden bırakmamayı emretmiştir. Bu işi bölükler hâlinde yapabilirsiniz; herkes bir işin ucundan ciddiyetle tutarsa, Allah size yardımını gönderir. Çok zor zamanlarda topyekûn mücadeleye soyunursunuz. Ama mühim olan, gerek barışta gerekse savaşta ihtiyatlı hareket etmektir. "*Mü'minlerin hepsinin toptan sefere çıkmaları doğru değildir ...*" (9/122).

Bu ve benzeri âyetleri düşündüğümüz zaman, Müslümanlar, kendilerince çizdikleri çerçeve dâhilinde yerine getirmiş oldukları şuursuz ibadetleriyle imanî sorumlulukları yerine getirdiklerini sanıyorlar. Oysa ibadet ve kulluğun gerçek mahiyeti kavransaydı, Müslümanlar bu hâle gelir miydi hiç! Kapitalist çarkın dişlerine takılmış günümüz Müslümanları, kat, yat ve servet peşinden koşarken mi bu vazifeyi icra edecekler(?!) Mümkün mü!

Fırsatını bulunca kamplarda, sayfiyelerde, beş yıldızlı otellerde tatil yaparlar ki; dinlenip güç kazansınlar da, dönüp, kaldıkları yerden işlerine daha yüksek performansla devam etsinler. Bu Müslümanlar mı dinlerinin bekçiliğini yapacaklar (?!) Bunlar ancak, kendi servetlerinin bekçiliğini yapar ve bu uğurda alınacak ihtiyat tedbirinde en ufak bir kusur dahi göstermezler.

Kişi, hayatını bu Kitab'a göre düzenlemediği müddetçe gerçek mânâda mü'min olamaz. Bu Kitap, namazı, zekâtı, haccı, orucu nasıl farz kıldıysa, küffarla mücadeleyi de öylece farz kılmıştır ve siyasî, iktisadî ve sosyal hayatını başka fikirlere, başka kitaplara göre düzenleyeni bu camiadan saymaz. Müslümanlara, iç ve dış düşmanlara karşı her zaman hazırlıklı olma konusunda gevşeklik göstermemelerini, dini korumak için her türlü bilgiyle donanım zaruretini hatırlatır. Bu işi gerektiğinde cemaatler hâlinde, gerektiğinde topyekûn yapmalarını emreder.

İşte Riyâzu's-Sâlihîn'de geçen, konuyla ilgili bir hadis: "Sizden birinin Allah yolunda çalışması, evinde yetmiş sene namaz kılmasından efdaldir. Cenâb-ı Hakk'ın sizi mağfiret etmesini ve sizi cennete koymasını isterseniz Allah yolunda cihad ediniz."

Emre duyarsız olmak cehalettir. Emre muhalefet etmek küfürdür. 72. âyet de bu hususa değiniyor.

❀ ❀ ❀

وَإِنَّ مِنكُمْ لَمَن لَّيُبَطِّئَنَّ فَإِنْ أَصَابَتْكُم مُّصِيبَةٌ قَالَ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ إِذْ لَمْ أَكُن مَّعَهُمْ شَهِيدًا ﴿٧٢﴾

4:72 İçinizden (öylesi vardır ki) muhakkak ağır davranacaktır. Eğer size bir musibet gelip çatarsa diyecek ki: "Allah bana cidden lütfetti. Çünkü onlarla beraber bulunmadım!"

Gözüne gaflet perdesi çekip, dünyaya dört elle sarılarak her türlü emel peşinde koşanlar, ölümden korkup cihaddan kaçanlar, böyle yaşamayı kâr sayanlar İslâm'ın özünden, ruhundan habersiz kimselerdir. Bunlar, cahilî sistemlerin tesiri ile pasifleşmişlerdir ve dinlerini bir yar kenarında imiş gibi yaşarlar. Biraz servet, biraz da ıstırap korkusu duydukları zaman, kendilerini gizlemek için değerlerinden vazgeçebilirler. Hatta bazen de karşı saftanmış gibi görünmeye çalışırlar. Küfredenlere mahsus hâllere bürünmüşlerdir sanki. Ve her gürültü aleyhlerine imiş gibi, sinmiş ve ürkmüşlerdir. [26] Bu sabır ve şahadetin kazandırdığı yüksek pâyeleri bilmeyen veya önemsemeyen gafiller; yozlaşmış, sıradanlaşmış, pasif, miskin yaşamlarını görmezden gelerek, onurlu yaşama mücadelesi verenlere akıl hocalığı yaparlar bir de (!) "Yapma, etme! Çoluk çocuğun, işin gücün var. Başına bir şey gelirse perişan olursunuz, çocuklarını, aileni düşün!" diyerek tebliğ ve cihad yapanları uyarır; onların başına bir şey geldiği zaman ise, "Biz size demedik mi?" gibi sözlerle haklı çıktıklarını iddia ederler. Ve bu bahane ile onlardan kaçar, onlara el uzatmazlar. Çünkü onlarla beraber olurlarsa, kendileri de fişlenir ve zarar

[26] Bkz. 9/13; 63/4.

görebilirler sonra. Mü'minlere "Bizi dinleseydiniz, bunlar başınıza gelmezdi." diye tembihte bulunanlar sanki kendileri değilmiş gibi, mü'minlerin menfaatli hâllerini gördüklerinde hemen söylem değiştirip, "Canım, tedbirli olmak lâzım. Aslında bizim gönlümüz ve duamız sizinle." diyerek, bu defa da yanlarında yer alıp menfaatlenmek isterler. Bunlar sadece dünya kullarıdır. Onların Allah'ın rızasını ve hoşnutluğunu kazanma istekleri sadece dillerindedir. Bütün bu ilkesiz, fikirsiz insanların sığınacağı kale, korkunç rahatlıktır!

Ama mü'minler, cihad kaçınılmaz olduğu zaman, savaş ve cihadla onurlu ve şerefli bir hayat sürdürürler. Bilirler ki, her yaşamın sonunda ölüm vardır. Sıradan yaşamak, sefalet ve zillete boyun eğmektir. Allah yolunda mücadele etmekse, şerefli ve onurlu yaşamaktır. Bu uğurda başa gelenler ya gaziliği ya da şahadeti kazandıracaktır. Yine bu iman erleri bilirler ki, bu dünyanın tüm zevkleri, rahatlıkları, acı ve kederleri bu dünyada kalacaktır. Bu bakımdan, Rablerinin rızasını kazanmak uğrunda yapacakları her işi, iflâsı olmayan bir kazanç gibi görür ve bu doğrultuda çalışırlar. Bilirler ki, zalimlere karşı mücadele etmek Rablerinin emridir. Böylece onlar da maddî ve mânevî güçlerini bu yolda harcarlar. Fikirle, kalemle tebliğ ve ikaz, elleri ve dilleriyle de cihad ederek hayatı güzelleştirip mükemmelleştirmeye ve insanları kötülüklerden sakındırmaya, gittikleri her yeri aydınlatmaya çalışırlar. Topluluğu aydınlatan bir nur gibidirler. Gerçeğin savunulmasını, sahiplenilmesini her şeyin üstünde görürler.

Kuru bir inançta ve sevgide aklın yolunu yitirenler ise, bu Allah erleriyle beraber olmamayı kazanç sayarlar. İnancı hakikatle buluşmamış kişiler, gerçek menfaatin nerede olduğunu bil-

mezler de Allah'a hamdederler (!) Bilmezler ki, mücadelesiz bir yaşam, inancın ve mânevî değerlerin katlidir. Cihaddan kaçmakla ordularının mahvında payları olduğu gibi, kendi emniyetlerini de tehlikeye atmış olurlar. Kalplerinde dâvâya, kulaklarında doğruluğa yer ayırmayıp ilkesiz yaşayanlar, imandan ve imanın sağladığı fazilet duygusundan yoksun kalmış, kimliksiz kimselerdir. Bunlara tebliğ ile tedavi yolları aramak gerekir. Kendilerine şehitlik ve gaziliğin kazandıracağı ecir anlatılmalı ve bu şuurdan yoksun kaldıkları müddetçe gerek dünyevî gerekse uhrevî anlamda kaybedecekleri her şey ilmî verilerle ortaya konmalıdır.

Seyyid Kutub'un dediği gibi; "Şüphesiz ki iman, dille söylenen bir lâf değildir. Sorumlulukları olan bir emanet, sabrı gerektiren bir cihad işidir. Siz bu emaneti hak nizamla hudut yarışına kalkanlara teslim ederek, ona ihanet edemezsiniz. İlâhî nizama beşerî düzenleri karıştıran müşriklerin affı mümkün değildir." 73. âyet de bunu kastetmektedir sanki.

❁ ❁ ❁

وَلَئِنْ أَصَابَكُمْ فَضْلٌ مِنَ اللَّهِ لَيَقُولَنَّ كَأَنْ لَمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُ
مَوَدَّةٌ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا ﴿٧٣﴾

4:73 Eğer size Allah'tan bir lütuf ve inayet [nimet] gelirse (o vakit de), sanki sizinle kendisi arasında hiçbir tanışıklık olmamış gibi, muhakkak şöyle diyecektir: "Keşki bende onlarla beraber olaydım da büyük bir murada (ganimete) ereydim!"

Ey inananlar! Bu tip aldatıcı kimselerden sakının. Onların felsefesi, sizi geri itecek sözleri her daim sarf etmektir. Yüreğinize korku tohumları ekerler. Sizler istediğiniz ürünün zihni tohumlarını ekmezseniz, zihinlerinizi ve hareketlerinizi bilinçli olarak yönlendirmez iseniz; bâtıl sizi istilâ eder de, sonunuz çok kötü olur. Her türlü düşmana iman gücüyle karşı koyun. Mü'minin kuvveti, imandan aldığı cesarettedir. Korku kapıyı çaldığında, ona cevap verebilecek en güçlü ses imandır. Bilgi ise imanın en önemli parçasıdır. Cehaletinizin üzerine tohum ekecek fırsatçıları asla unutmayınız. Mü'minin kuvveti kalbindedir. Sakın bundan gafil olmayınız. Bakınız, bu inanç Firavun'un sihirbazlarını nasıl da korkusuz kılmıştı. [27] İnsan, azmi ve iman gücü ile her türlü silâhı mağlup edebilir. Yaratıcı'nın yüceliğini, nizamının mükemmelliğini kabul eden Müslümanlar bir kenara çekilip de sıradan bir hayat yaşayamazlar. Bu şuurdan yoksun olanlar, hâliyle tağutî güçlere boyun eğmek zorunda kalırlar. O zaman da onların müsaade ettiği kadar yaşayabilir; dolayısıyla, inandıkları gibi yaşayamadıklarından, yaşadıkları gibi inanmaya başlarlar. Ve bu sistemlerde pek çok dalkavuk yetişir. Bunlar bolluk, rahat ve keyifli zamanlarında sizlerle beraber olurken, zor zamanlarda sizden uzak dururlar. [28] İşte bu bâtıl güçlerin tuzağına düşmemek ve onlara benzememek için, imanınızı daima vahyî ilimlerle besleyin ve sâlihlerle beraber olmaya çalışın.

Ey inananlar! Gafiller gibi dünya metaını kaybetmekten değil, mânevî değerleri kaybetmekten korkun. Hesabınızı hep bu bilinç üzere yapın. 74. âyet de inananları bu noktada uyarıyor.

---

[27] Bkz. 7/113, 126.

[28] Bkz. 4/145.

فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيٰوةَ الدُّنْيَا بِالْاٰخِرَةِ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللهِ فَيُقْتَلْ اَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ اَجْرًا عَظِيمًا ﴿٧٤﴾

4:74 Artık âhiret (saadeti) yerine (geçici) dünya hayatını satacak olanlar, Allah yolunda muharebe etsin. Kim Allah yolunda vuruşup da öldürülür yahut (düşmanına) galip gelirse ona pek büyük bir ecir vereceğiz.

Buradan da anlıyoruz ki; toplumlar yozlaştıkça, insan olmanın vazgeçilmezleri ve imanî değerler kaybedildikçe istekler, dualar da yer değiştiriyor. Başa gelen musibetlere, gerek kendi ellerimizle işlediklerimiz neticesinde, gerekse bir imtihan sorusu olarak uğradığımız sıkıntılara hep negatif demek; zenginliğe, rahata pozitif demek imtihanı bilmemektir. Bir yerde zalim varsa, o zalimin zulmü nispetinde mücadele verilmeli ve bu mücadele, neye güç yetiriliyorsa onunla yapılmalıdır. Aksi davranışlar yaratılışa ihanettir. Ey İsrail Filistin halkı üzerine bombalar yağdırırken, küçük yavrular ana-babalarının kollarında, hastahanelerde kanlar içinde çığlık atarken bütün bu olanları kaygısızca seyreden dünya! Ey İslâm âleminin liderleri! Bir ân, alnı yaralı, çığlık atan kendi bebeklerinizi, ailenizin uğradığı tecavüzü getirin gözlerinizin önüne. Yüreğiniz neler taşıyacak! Bu yürek, vicdanın doruğunda sizi cesur ve kahraman mı, yoksa âciz, ağlamaktan başkasına güç yetiremeyen bir insan mı kılacak? Ya da size, bana ne herkes kaderini yaşıyor dedirtip, tüm duyarsızlığıyla oturan biri mi kılacak sizi (?!)

Bosna'da yaşananlar, o acı dolu sahneler unutuldu mu! İsrail

ve Amerika zulüm yağdırıyor! Nerdesiniz, ey İslâm âlemi olarak tanımlanan devletler! Elinize, aklınıza kelepçe mi vuruldu(?) Koltuklarınızda mayıştınız mı(?) Kulelerinizden manzarayı seyredemiyor musunuz yoksa(?!)

Nerede bir zulüm varsa, onun karşısında mutlaka bir Müslüman olmalı. Ve karanlığa küfretmektense bir kibrit çakmalı. Yarattığı her şeyi emanet ettiği insanoğlunun bu emanete sahip çıkmayı en önemli ilke kabul etmesi gerekirken, o bunu yapmayıp, sesiz kalarak emanete ihanet ettiğinde, bak, Rabb'in nasıl öfkeleniyor! Yoksa İsrailoğulları gibi dünyayı çok sevip, nasıl olsa bağışlanacağız mı diyorsunuz! Sizin bu hâliniz, cehalet tanrısını nasıl da büyüttü! Hiçbir zaman güçlü olmadığı kadar cesur ve muktedir şimdi...

Cihad ve savaş, düşmanın şerrini, istilâ ve saldırısını defetmek için kullanılan çarelerdendir. Allah'a dosdoğru inananlar, her türlü kişisel çıkarlarından sıyrılarak, sırf ilâhî hoşnutluğa erişmek ve insanların üzerinden fitne belâsını kaldırmak için bütün imkânlarını seferber ederler. Yaptığı yanlıştan ürküp doğrudan vazgeçen yenilir. Bazı hedefler vardır ki, onlar uğrunda yenilmek bile zaferdir. Bâtıl bağlamında düşünürsek; bâtıldakiler "yanlış olan doğruları" uğrunda can verirken, bizler hak doğrular yolunda ne yapıyoruz veya o doğruları öğrenmek için... Doğrunun getireceği sıkıntı, bilin ki, yalanın getireceği faydadan çok daha hayırlı ve iyidir.

Âhiretlerini fâni dünyalarına karşılık satanlar, elim bir hesaba hazırlansınlar. Onlar, dünya sıkıntılarına dahi katlanamazlarken, buna nasıl dayanabilecekler. Allah, bunu haber vererek,

düşünenleri kendi yolunda mücadele etmeye davet ediyor, 75. âyetinde.

❀ ❀ ❀

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَٰذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَلْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا ﴿٧٥﴾

4:75 Size ne oluyor ki Allah yolunda -ve acz [çaresizlik] ve ıstırap içinde bırakılıp:"Ey Rabbimiz! Bizi ahalisi zalim olan şu memleketten (kurtarıp) çıkar, bize tarafından bir sahip gönder, bize katından bir yardımcı yolla" diyen erkekler, kadınlar ve çocuklar uğrunda- düşmanla çarpışmıyorsunuz?

Zulme uğrayanlar ve çaresizler için savaşmayan güçlülere Yaratıcı nasıl da öfkeleniyor, görüyor musunuz! "*Size ne oluyor!*" Niçin sorumluluğunuzu yerine getirmiyorsunuz! Azîz, Cebbâr, Hakk ve Hasîb olan Allah, burada basit ve sıradan bir soru sormuyor; "Size ne oluyor da, zulüm karşısında eliniz, kolunuz bağlı oturuyorsunuz!" diyor âdeta.

Âcizlerin feryatlarını ve yakarışlarını dinlediğimiz bu âyetten hareketle şu görüşe kapı aralayabiliriz: Bir yerde zulüm varsa; çocuklar, kadınlar, zayıflar oradan alınıp emniyet içerisinde yaşayacakları bir yere götürülmeli, güçlü Müslümanlarsa vatanlarını müdafaa etmelidir. Müslümanların zayıf olduğu, hak yolun-

dan döndürülmek istenip, inançları yüzünden eziyetlere maruz bırakıldıkları beldeler dâru'l-harbdir. Müslümanların, bu hâlden kurtulmak için gereken her şeyi yapmaları gerekmektedir.

İnkârcılar, din düşmanları daima başka milletleri sömürür, insanları köleleştirir ve çalışan bir makine hâline getirip bir avuç azınlığın menfaati için kullanırlar. Onlar dünyevî emelleri ve gerçekte yanlış olan doğruları uğrunda mücadele verip sizinle savaşırken, nasıl olur da siz, adil sisteminizi hâkim kılıp, insanlarla güven içerisinde yaşayacağınız bir dünya ve ebedî saadeti kazanmak için savaşmazsınız! İşte bu nedenle, mü'minlerin, Allah'ın dinini yüceltmek, hak, adalet, şeref üzere yükselen bir medeniyeti tesis etmek için bir kelime etrafında toplanıp mücadele vermesi gerekir. Kur'ân-ı Kerîm'de bahsi geçen bu mücadele öç alma, toprak genişletme, hakları sömürme savaşı değildir. Bu savaş yalnızca, Allah'ın nizamını hâkim kılarak halklara adalet götürmek amacıyla yapılır. Müslüman savaşa, cihada şan, şöhret sahibi olmak ve ganimet edinmek için çıkmaz. O ancak; Allah'ın kelâmını yüceltmek, O'nun nizamını hâkim kılarak bu sistemin gölgesinde insanlığı huzura kavuşturup, insanlar arasında mutlak adaleti gerçekleştirmek için çalışır. Bu uğurda mücadelesini sürdürürken ölürse şehit olur. Bundan başka bir gaye taşırsa, âhirette Allah'tan bir mükâfat bekleyemez. Şehitlik öyle yüce bir makam ki; bu yolda, ölümü de, arzulanan ganimeti de küçümsemeleri bildiriliyor. İşte Müslümanlar bu şuura sahipken, coşkun bir sel gibi milletleri önlerine kattılar. Dünyaya adalet hâkim oldu. Fakat, Müslümanların yüce ideallerden uzaklaştıkları, dinî duygularının zayıfladığı, dünyaya tamah ettikleri zamana kadar bu parlak dönem devam etti.

Fetihten önce Mekke'de bulunup hicret etme imkânı bulamamış Müslümanlar, sürekli bir azap içinde, pek çok çile çekmişlerdi. Bilâl, Ammâr ve Sümeyye'nin başına gelenleri hemen unutmayın. O zamanın vahim manzarasıyla, elemin söylettiği bir sözdür, "*Bize katından bir yardımcı gönder.*"

❀ ❀ ❀

اَلَّذِينَ اٰمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوٓا اَوْلِيَآءَ الشَّيْطَانِ اِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا ﴿٧٦﴾

4:76 İman edenler Allah yolunda harb ederler, küfredenler de şeytan yolunda savaşırlar. Öyle ise o şeytanın dostlarıyla dövüşün. Şüphesiz ki şeytanın hilekârlığı zayıftır.

İşte böyle bir imanla Allah'a yönelin, tağuta karşı mücadele verin. Kişi bu tavrıyla mutlak bir kazanç içerisindedir. En anlamlısı, gaziliği elde ederken ıslahat duyguları bilenir; küfrün insanlar üzerindeki tahakkümünü kırmak için Allah'a yönelir ve her durumun, her tavrının kritiğini vahyin mihengine götürerek yeni hamlelerde, yeni girişimlerde bulunur, mücadelesini durmaksızın sürdürmeye çalışır.

İslâmî değerlerin korunması ve yaşanır kılınması için insanların mallarının ve canlarının cennet karşılığında satın alındığı, dünyevî birçok sıkıntı içerisindeyken dahi kıyam edilmesi gerek-

tiği, Allah yolunda öldürülmenin şehitliğe ulaştırdığı, kaybedilebilecek şeylerin zaten birer emanet olup, hükmün Allah'a ait olduğu, yaratanın, yaşatanın, öldürenin Allah ve tağutla mücadelenin tüm Müslümanları bağlayan bir emir olduğu hakikatleri iyice kavranıp, bu hakikatler gereğince amel edilmelidir. [29] İnanana düşen görev, bu uğurda gücünce, samimî gayret göstermesidir. Netice Allah'ın takdiri iledir.

Müslümanlar bu dünyada fakr u zaruret içerisinde bulunsalar bile, zikr-i cemîlleri bâki kalır. Bugün olmazsa, yarın mes'ut olacaklardır. Şer ve şeytanet ile hükmedenler ise söner, lânetle yâd edilirler. Evet, bu beyyine, inananlarla inanmayanların savaş konusundaki niyetlerine dikkatleri çekiyor. Öyle ise; ey Müslümanlar, şeytanın yardakçılarıyla savaşın! Onların güçlü ve sayıca üstün oluşları sizi aldatmasın. Onların avantajları temelsizdir. Sizin dostunuz Allah'tır. Siz O'nun dinine yardım ettiğiniz sürece, O da size yardım eder. Şeytanın mü'minlere kurduğu tuzak, Allah'ın kâfirlere kurduğu tuzağın yanında çok zayıftır.

❁ ❁ ❁

[29] Bkz. 9/111; 10/56; 27/70; 34/26; 35/13; 39/6, 17.

اَلَمْ تَرَ اِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوٓا اَيْدِيَكُمْ وَاَقِيمُوا الصَّلٰوةَ وَاٰتُوا
الزَّكٰوةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ اِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَخْشَوْنَ النَّاسَ
كَخَشْيَةِ اللّٰهِ اَوْ اَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَآ
اَخَّرْتَنَآ اِلٰٓى اَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْاٰخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ
اتَّقٰى وَلَا تُظْلَمُونَ فَتِيلًا ﴿٧٧﴾

4:77** (Evvelce) **kendilerine, "Ellerinizi (muharebeden) çekin, dosdoğru namazı kılın, zekâtı verin" denilen kimselere bakmaz mısın? Şimdi onların üzerine muharebe yazılınca** (farz edilince) **içlerinden bir zümre, insan**(dan başka bir şey olmayan düşman)**lardan Allah'tan korkar gibi, hatta daha şiddetli bir korku ile korkuyorlar. Onlar: "Ey Rabbimiz! Üzerimize (şu) muharebeyi niye yazdın? Bizi yakın bir zamana kadar geciktirmeli değil miydin?" dediler. (Onlara) de ki: "Dünyanın faydası pek azdır, âhiret ise sakınanlar için elbet daha hayırlıdır. Siz hurma çekirdeğinin ince ipliği kadar bile haksızlığa uğratılmayacaksınız".

75. âyette, kendilerini işkenceden korumaya güçleri yetmeyen zayıf ve yardıma muhtaç çocuk, kadın ve erkeklerin feryadı bildirilmişti. Bizzat müşahede edilen acı manzaralar, insanı galeyana getirip, ona, her şeye gücü yeten bir aslan sandırıyor kendini. İşte bu duyguyla, sebepleri bilmeden, düşmandan kurtulmak için kendilerine savaşın emredilmesini istiyorlardı. Hâlbuki, birçok nedenden dolayı durum savaşmaya henüz müsait değildi. Ne zaman ki imkânlar ve şartlar müsait hâle geldi, işte o

zaman savaşmakla emrolundular. Fakat daha önce savaş isteğiyle yanıp tutuşanlar, müthiş şekilde korktular ve insanları hak ve adalete kavuşturmak, Allah'ın dinini hâkim kılmak için istedikleri cihadla karşılaştıklarında bundan kaçındılar. Oysa her mü'min, düşmana karşı koyabilecek belli bir güce ulaştıktan sonra, insanları hak ve adalete kavuşturmak ve Allah'ın dinini hâkim kılmak için cihad etmek ve savaşmakla yükümlüdür. Ancak, bu ibadeti hakkıyla îfa etmek için, insanı yüceltecek ve örnek bir düzeye çıkaracak olan İslâm'ın diğer yasa ve yönlendirmelerinin de titizlikle yerine getirilmesi buyruluyor. Ne yazık ki, acı ve ıstıraplı günleri yaşarken galeyana gelip coşan ruhlar, emniyete kavuşup eski ıstıraplı günleri geride bırakınca rahatlarına düşkün oluyorlar. İşte bu hâlden kurtulmamız için Rabb'imiz, dünyanın geçiciliğini, âhiretin ise müttakiler için daha hayırlı olduğunu sık sık hatırlatıyor.

Olumsuz ya da tam tersi rahat ortamlarda cihad için can atıp bunun edebiyatını yapan, ancak iş ciddiye binince çeşitli bahanelerle yan çizerek kaçanlar, dinin mükellefiyetleri hakkında düşünceleri henüz açık ve belli olmadığı için bu mükellefiyetlerin gerçek fonksiyonlarını bilmeyen tiplerdir. Bunlar, ruhlarında hâkimiyet kurmamış yüzeysel düşüncelerle olaylar karşısında hemen heyecanlanıp, fıtratlarındaki cesaretle yiğit kesiliverirler. İş ciddiye bindiği zaman, önceleri heyecandan yerinde duramayanlar, ilk oturanlar olurlar. Öyleyse, fıtrattan gelen duygularla galeyana gelmek yerine, meselelerin neticesini düşünerek harekete geçelim. Çünkü tedbirsiz bir hareket, en büyük dâvâların kösteklenmesine sebep olabilir. Dinin hakikatinin kavranması, şahısları himaye etmekten, vatan topraklarını korumaktan çok

daha büyük bir meseledir. Bu hakikatin özü; Allah'ın nizamını hâkim kılarak, dil, din, ırk ayrımı yapılmaksızın tüm insanların haklarını korumaktır.

Rahatları yerindeyken, ezilen mazlumlar için fildişi kulelerinden uzaktan uzağa, sadece göstermelik beyanlarla yetinen kukla rejimler, sıra kendilerine gelene kadar beklerler. Oysaki karşı konulmayan, önü alınmayan düşman giderek azgınlaşır ve sırayla-ihtiyaç hâsıl oldukça tüm düşman bildiklerinin tek tek icabına bakar. Dünya hayatı bu yüce nizamın hâkimiyeti için mücadele verenleri aldatmaz. Dünyanın geçici zevklerinden mahrum kalmaları, onları ziyana uğratmaz; bilâkis, âhiretteki daimî ve doyumsuz zevklere kavuşacaklarının bilinciyle, gönüllerini Allah'ın emirleri karşısında hep "hazır ol" ilkesiyle ayakta tutar.

Allah dilemedikçe hiç kimse, hiçbir şey yapamaz, uyanıklığıyla cihaddan geri kalamaz. Bu, elinden gelen hazırlığı yapmamalı, ihtiyatsız davranmalı anlamına gelmemeli. İnsanoğlu elinden geldiği, gücünün yettiği kadar kendini korumanın yollarına başvuracaktır. Bu, Allah'ın emridir. [30] Tedbir almak ayrı şey, eceli Allah'ın takdirine bırakmak ayrı şey...

❀ ❀ ❀

[30] Bkz. 4/71.

اَيْنَ مَا تَكُونُوا يُدْرِكْكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُشَيَّدَةٍ وَاِنْ تُصِبْهُمْ حَسَنَةٌ يَقُولُوا هٰذِهٖ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ وَاِنْ تُصِبْهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هٰذِهٖ مِنْ عِنْدِكَ قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللّٰهِ فَمَالِ هٰٓؤُلَآءِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا ﴿٧٨﴾

4:78 "Nerede olursanız olun, velev tahkim edilmiş yüksek kalelerde bulunun, ölüm size çatıp yetişir." Eğer onlara bir iyilik dokunursa: "Bu, Allah katındandır" derler. Şayet onlara bir fenalık dokunursa: "Bu, senin katından (senin yüzünden)dır" derler. De ki: "Hepsi Allah tarafındandır." Böyle iken onlara, o kavme ne oluyor ki (kendilerine söylenen) hiçbir sözü anlamaya yanaşmıyorlar?

Bu âyet korkunun ecele faydası olmadığına işaret ediyor. İnsanoğlu savaşa gitse de, gitmese de, her hâlükârda ölüm takdir edilen şekliyle geliyor. Trafik kazaları, doğal âfet ve benzeri şeyler insanoğlunun başından eksik olmuyor. Kimileri ölüyor, kimileri sakat kalıyor. Hâlâ ibret almayanlar, "Yerinizde durun, başınıza bir iş gelecek!" diyerek, Allah yolunda mücadele edenlerin cihadlarına engel olmaya çalışıyorlar. Oysa ölüm, her zaman kapıyı çalmak üzere, hep hazırda beklemektedir. Fakat yaşamak öylesine sinmiş ki ruhlara... Serin odalar, sıcak yataklar, saltanatlar...

Hep dünyada kalacakmış gibi yaşamak, ölümü unutturur. Bin bir türlü uğraş, iş güç, bitip tükenmek bilmeyen yarın hulya-

ları, plânlar, plânlar... Bu hengâmeyle ölüm ve ötesi akla gelmez olmuş. Şu güzel sözde de geçtiği gibi, "Ölümü bilip de ona göre hazırlanmamak, ateşi bilip de sıcaklığını hissetmemek gafillerin, fâsıkların, cahillerin işidir." İşte birçok insan da, bu vak'ayı, ölüm sonrasını ciddiye almadığı için, günlük yaşamında âhireti ikinci plâna atmakta hep. Oysa şuurlu insanlar, cenneti kazanmak için kendilerine bir daha fırsat verilmeyeceğini bilir ve "Cenneti kazanmak için bir daha mı dünyaya geleceğim! ..." bilinç uyanıklığıyla, hep Allah'ın rızasını gözeterek yaşarlar. Herkes ölüm karşısında eşittir. Ve herkes toprağın çağrısına uyup gider; dize gelmeyen zalimler kuzu gibi olur onun önünde. Ölüm mazlumların zaferi olur böylece.

Evet, her nefis ölümü tadacaktır. Ölmem, gitmem, dirilmem, hesap vermem demek ne mümkün; gelişinizde nasıl iradeniz ve dahliniz yoksa, gidişinizde de öyle olacak. Ölümden ve belâlara uğramaktan korkup da cihaddan kaçanlara ünlü İslâm kumandanı Hâlid b. Velîd, "Andolsun ki, ben şu kadar savaşta bulundum. Vücudumda kılıç ve mızrak yarası olmayan yer yok gibi. Ama korkakların gözüne uyku girmesin. İşte yatağımda ölüyorum." demiştir. İnsanlara ibret ola...

❀ ❀ ❀

مَآ اَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللّٰهِ وَمَآ اَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَّفْسِكَ وَاَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيدًا ﴿٧٩﴾

4:79 Sana gelen her iyilik Allah'tandır. Sana gelen her fenalık da kendindendir. Seni (Habibim) insanlara bir peygamber olarak gönderdik. (Buna) hakkıyla şahit olarak da Allah yeter.

Allah dilemedikçe, hiçbir şey yapamayız, âmennâ. Ne var ki, aksi bir şey olmadıkça, sünnetullah gereği tüm yaratıklar yaratılış gayeleri üzere hareketlerini sürdürürler. İnsan da yaratılışındaki cevheri yitirmedikçe hep iyi yönde hareket edecektir. Kötülükler, anlayış ve ilim noksanlığından, bilgisizlik yüzünden başa gelir. Yani, senin düşüncesizce işlediğin amelindir sebep. Ey âdemoğlu! Sana gelen her ceza, senin günahın yüzündendir. Akıl ve hikmet yolunda yürümediğin içindir. İnsan, akıl ve iradesiyle altına imza attığı şeylerden sorumludur. Dolayısıyla, işlediği sevap ve günahın karşılığını kendisi kazanmıştır. İnsanlar yapmaları gerekirken yapmadıklarından, yapmamaları gerekirken yaptıklarından sorguya çekileceklerdir. "*Her nefis kazandığına karşılık bir rehindir.*" (74/38).

Hatta denilmiştir ki, hastalıklar dahi, insan sağlığa aykırı yollara saptığı için ortaya çıkar. Başa gelen her şeyde bir hikmet vardır. Bir mümine bir üzüntü, bir dert ve zahmet geldiğinde, hatta bir diken dahi battığında, bu onun günahlarına kefaret sayılır.

❁ ❁ ❁

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّىٰ فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا ﴿٨٠﴾

4:80 Kim o Peygamber'e itaat ederse, muhakkak Allah'a itaat etmiştir. Kim de yüz çevirirse... Zaten seni onların başına bekçi göndermedik ya!

Allah, Peygamber'ine vahyettiği şeylere bizleri de davet ediyor. Şu hâlde, Peygamber'e itaat eden, Allah'a itaat etmiş olur. Çünkü o, Kur'ân ve dinî hükümlerle ilgili hususlarda kendi keyfince konuşmaz. [31] Dünya işleri ve şeriat dışındaki konulara dair kendi görüş ve içtihadıyla söylediği sözlere gelince; sahâbe ona bunlar hakkında sorardı, "Bu vahiy midir, yoksa senin görüşün müdür, yâ Resûlullah?" diye. Eğer söylediği vahiy ise, hiç düşünmeden itaat ederlerdi. Ama Resûlullah'ın şahsi görüşü ise, birbirlerine danışırlardı. Bazen de Resûlullah onların görüşüne uyardı. Bedir ve Uhud'da uygulanan buydu.

Yüce ve yegâne tevhid dininin bağlıları olan Müslümanlar, kaynağa giderken daima muvahhid kalmaya azamî ölçüde dikkat sarf etmişlerdir. Resûlullah'tan mütevatiren gelen vahyî tebliğler dışında mutlak ve daimî mükellefiyetler koyucu ikinci bir kaynak daha yoktur; yegâne kaynağımız vahiydir. Lâfız ve mânâsıyla tamamen vahiy olan, Kitâb-ı Hakîm'e girmediği hâlde mütevatiren gelmiş bulunan mânen vahiy de vardır ki; bu vahiy,

---

[31] **Bkz. 53/3-5.**

İslâmiyet'in dünya ve âhiret görüşünün yaşanmasına ait hükümleri ihtiva eder. Vahy-i Gayr-i Metlüv (Sünnet-i Resûl) de denilen bu tür vahyin, tek olan kaynağımızın bir bölümünü teşkil ettiğini görüyoruz. Dikkat edersek; vahiy ister metlüv olsun, isterse orada yazılmış bulunmasın, her iki şeklinin de çıkış kaynağı birdir. İkisi de Allah'ın Resûl'ünden, Allah adına gelmektedir. Ne var ki, bu vahiy türlerinden birisi Resûlullah tarafından lâfız ve mânâ olarak aynen tebliğ edilmişken, diğeri onun tatbik (uygulama) ettiği mahiyetiyle daha çok açıklayıcı olarak görülmüştür. Dolayısıyla, Resûl'e ittibâ Allah'a itaat olacağından, onu iyi tanımalı, sünnet-i seniyyeyi iyi kavramalıdır. O bir beşerdir diye onu diğer beşerler gibi görmek de, onu insanüstü görüp ilâhlaştırmak da haktan sapmaktır. Bir müminin içinde bulunması gereken hâl ve işler tespit edilmeye çalışılırsa görülecektir ki; Allah'ın vahyi ve Resûl'ünün sünneti dışında bir yol bulunamaz. Bunu bizzat Kur'ân bildiriyor: "*Peygamber size ne verdiyse alın, size ne yasak etti ise ondan sakının.*" (59/7); "*Ey iman edenler! Sizi size hayat verecek şeylere çağırdığı zaman Allah'a ve Resûl'üne uyun.*" (8/24); "*Allah ve Resûl'ü bir işe hüküm verdiği zaman inanmış bir erkek ve kadının o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur.*" (33/36).[32]

❀ ❀ ❀

[32] Ayrıca bkz. 31/21; 60/6.

وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَآئِفَةٌ مِنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا ﴿٨١﴾

4:81 (Sana) "Hayhay" derler. Fakat senin yanından ayrıldıkları zaman da onlardan bir güruh geceleyin senin söyleyegeldiğinden başkasını kurar(lar). Allah onların gizlice ne plânlar kurduklarını yazıyor. Onun için sen onlardan yüz çevir (aldırış etme). Allah'a güvenip dayan, Allah, bir vekil olarak yeter.

Burada, Kur'ân-ı Kerîm'de zikredilen mükellefiyetlere tam bir teslimiyetle bağlanıp, mutlak bir itaatle itiraz ve yersiz suallere yol vermeyen bir inanış içerisinde olunması gerektiği vurgulanırken; bulunduğu konumun henüz farkında olmayıp, Kur'ân ahlâkından uzak, ciddiyetsiz insanlarla bir neticeye varılamayacağı belirtiliyor. Ruhlara Kur'ân ahlâkıyla ahlâklanma tebliği iletilmekle beraber, zamanı daha faydalı ve verimli kılmak için, sözünde duran, ciddî ve samimî insanlarla iş birliği yapmamız da hatırlatılıyor. Çünkü, bu karakterdeki insanlar ilerlemeye ve verimli hâle gelmeye engel teşkil ederler. Bununla beraber, bir iş yapacağımız zaman, Allah'a güvenip onu vekil tayin ederek, bu gibi kimselere aldırış etmeden, işimize azimle sarılmalıyız. Allah'a ilâhî sınırlar çerçevesinde itaat edip, yani yapılması gerekenleri bihakkın yerine getirip, neticeyi Allah'a bırakmalıdır. O ne güzel Mevlâ, O ne güzel yardımcıdır! Her şeyi bir hikmetle yapar, yeter ki O'na dayanıp güvenin. İşte bu Kur'ânî metodun hatasız olarak tatbik edilmesiyle varılacak neticenin ne olacağı da bildiriliyor.

أَفَلَا يَتَدَبَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا ﴿٨٢﴾

4:82 Onlar hâlâ Kur'ân'ı gereği gibi düşünmeyecekler mi? Eğer o, Allah'tan başkası tarafından olsaydı, elbet içinde birbirini tutmayan birçok (şeyler) bulurlardı.

Her fert bu âyetlerin muhatabıdır ve doğru düşünüp akl-ı selimini bozmadığı müddetçe, tefekkür edebildiği kadar Kur'ân'ı kavrayabilir. Kur'ân, mübarek tebliğcisinin diliyle, anlayıp düşünsünler diye kolaylaştırılmıştır. O, doğruları hatırlatan, dimağları aydın kılan bir kitaptır. [33]

"İşte bu (Kur'ân), kendisiyle uyarılsınlar, Allah'ın ancak bir tek yaratıcı olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri iyice düşünüp öğüt alsınlar diye insanlara gönderilmiş bir bildiridir." (14/52); *"Bu, Rabb'inin dosdoğru yoludur. Öğüt alıp düşünmesini bilen bir topluluk için âyetleri böyle birer birer açıkladık."* (6/126).

Kur'ân-ı Kerîm'de birçok âyette *"...akletmez misiniz?"*; *"...düşünmez misiniz?"*; *"...hâlâ öğüt almayacak mısınız?"* gibi ifadelerle akletmeye çalışmak yönünde uyarılar yapılmaktadır. Akletmek, düşünmek insanlara özgü bir eylemdir. Ne var ki bu iki hasletin kalkış noktası önemlidir. Değerlendirme işlemimiz, hem ölçülecek şeye uygun ve hem de doğru olmalıdır; yani ön yargılarla hareket etmemektir esas prensip. Değerlendirilen nesneyi, durumu

[33] Bkz. 36/69; 44/58.

kendi özüne göre tanımlamak; yani fiili faile, faili yaratılışa göre değerlendirmek doğru bir yaklaşım olacaktır. Öyleyse Kur'ân'ın Faili'ni gerçek mânâda idrak ederek âyet-i kerîmelerdeki derin mânâyı kavramak için düşünmeliyiz. Yine Kur'ân-ı Kerîm'de beyan edilen öyle gerçekler var ki, bunlar akıl ile kavranılacak şeyler değil. Bunun için Kur'ân-ı Kerîm bir kıssa, bir vakıa bildirdikten sonra, bizi şu gerçekle ikaz etmektedir: "*Elbette, iman edenler için, gerçekten âyetler vardır.*" (15/77).

Kur'ân-ı Kerîm ile hidâyet bulmak, yine Bu Kitab'a iman etmekle mümkündür. "*Bu (Kur'ân), insanlar için, basiret nuruyla Allah'a yönelten âyetlerdir. Kesin bir bilgiyle inanan bir kavim için de bir hidâyet ve bir rahmettir.*" (45/20). Evet, imanî yaklaşım, hem aklın yolunu açmakta, hem de insanı aklın uzanamadığı hakikatlerle buluşturmaktadır. Öyle ise, bizleri doğru düşünceye kavuşturacak olan iman, teslimiyet ve hükümleri yaşamakla gerçekleşmektedir.[34] Öyle ise, bizleri doğru düşünceye kavuşturacak olan Kitap üzerinde gereği gibi düşünmeli ki, imanda teslimiyet, amelde ihlâs hâsıl olsun.

Kalplerin Kitab'a karşı katılaşması, ilmî bir seviye kaybetmektir. "*... Allah'tan hakkıyla ancak âlimler haşyet duyar...*" (35/28) ifadesi bunun bariz delilidir. Öyle ise kendimizi düşünüyorsak, bugünümüz ve akıbetimiz için, Allah'tan gereği gibi korkulması gereğini sadece bilen değil, bu hususa dikkat edenlerden olalım. Kur'ân-ı Kerîm'in, onun hidâyet ve hayır kaynağı olduğuna inanan Müslüman'ın hayatına, düşüncesine, eylemlerine ne gibi etkilerde bulunduğunu görmek için yaşantılara göz attığı-

[34] Bkz. 57/10.

mızda, durumun vahametine esefle şahit olmaktayız, maalesef. Bugün Müslümanlar Kur'ân'ı selim akılla, sağlıklı bir şekilde anlamaya çalışsalardı, böyle acıklı hâllere düşmezlerdi. Kur'ân'ı anlamadan okuyanlar, çiçek bahçesinde gezen köre benzerler. Kör çiçeklerin kokusunu alsa dahi, görmediği için o güzelim çiçekleri nasıl çiğniyorsa; Kur'ân'ı fıkhetmeyenler de kendilerine güzellikler bahşedecek emirleri çiğnerler.

Ayrıca şu gerçek de göz ardı edilmemelidir: Her akıl, seviye ve derecesine göre anlayabilir. Her insan anlayış bakımından birbirinden ayrıdır.

❀ ❀ ❀

وَإِذَا جَآءَهُمْ أَمْرٌ مِنَ الْأَمْنِ أَوِ الْخَوْفِ أَذَاعُوا بِهِ وَلَوْ رَدُّوهُ إِلَى
الرَّسُولِ وَإِلَىٰٓ أُولِي الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلِمَهُ الَّذِينَ يَسْتَنْبِطُونَهُ مِنْهُمْ
وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَّبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿٨٣﴾

4:83 Onlara eminlik veya korku haberi geldiği zaman onu yayıverirler. Hâlbuki bunu Peygamber'e ve onlardan (mü'minlerden) emir sahiplerine [idarecilere] döndürmüş (onlara müracaat etmiş) olsalardı, o (haberi) arayıp yayanlar bunu elbet onlardan öğrenirlerdi. Allah'ın üzerinizdeki lütf u inayeti ve esirgemesi olmasaydı, birazınız müstesna olmak üzere, muhakkak ki şeytana uymuş gitmiştiniz.

Burada özellikle, düşüncesiz, ortalığı karıştıran fesatçılara temas edilerek, önemli hususlarda sözün ayağa düşürülmemesi için idarecilerin gayret sarf edip tedbirli davranmalarının ne denli mühim olduğuna değinilmiş. Çünkü, bilhassa önemli konularda, kulağa gelen şayialara rağbet ederek, kaynağını ve doğruluk derecesini tetkik etmeden bu şayialara inanıp harekete geçmek birçok yanılgı, yenilgi ve yıkımı da beraberinde getirecektir.

Ebû Dâvûd'un Ebû Hureyre'den rivayet ettiği "Duyduğu her şeyi rivayet etmek, kişiye yalan olarak yeter." hadisi ve yine Buhârî ve Müslim'in Muğîre'den naklettiği "Resûlullah dedikoduyu yasaklamıştır." ifadeleri, insanların söylediği sözler hakkında, bunların sağlamlık derecesini öğrenmeden, düşünmeden ve en ufak şüpheleri açıklığa kavuşturmadan çokça konuşan kimseyi bu tutumundan menetmek için yeter sebeplerdir. Doğrusunu bilmeden, şöyle şöyle diyorlar demek, kişinin ne kötü bineğidir...

Hz. Ömer, Resûlullah'ın hanımlarını boşadığı haberini alınca, hemen mescide gider ve orada insanların bu konuda konuştuklarını görür. Meselenin aslını öğrenmek için Resûlullah'a, "Hanımlarını boşadın mı?" diye sorar. "Hayır." cevabını alan Hz. Ömer, ortalıkta dolaşan şayiayı durdurmak için, mescidin kapısında, yüksek sesle bu söylentinin aslının olmadığını duyurur.

Görüyoruz ki hiçbir sistem, insana onu terbiye edecek yolu, metodu İslâmî eğitimin gösterdiği ölçüde mükemmel surette gösteremiyor. Ne büyük sistem yâ Rabbî! İslâm'ı kabulümüzden dolayı hamdolsun! Onu anlamak, kavramak ve yüce ahlâka kavuşmak için bize yardım et ey yüce Rabb'imiz!

فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَكُفَّ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنْكِيلًا ﴿٨٤﴾

4:84 Artık Allah yolunda savaş. Sen kendinden başkasıyla mükellef (sorumlu) tutulmayacaksın. İman edenleri de teşvik et. Olur ki Allah o küfredenlerin savletini [baskınını] def eder. Allah, satvetçe [kuvvetçe] de çok çetindir, kahr u ceza bakımından da çok çetindir.

Burada, bizzat kendisinden sorumlu olduğu hatırlatılan insana, dâvâsının her şeyden üstün olduğu anlatılıp, dâvâya hizmet görevinin büyük önemi ifade ediliyor.

Evet, biliyoruz ki münâfıklar itaatsizlik edip tuzak kurmaktan geri kalmazlar. Ya dünyaperestler, ya işin önemini kavrayamayanlar... Onlar da kusurlu davranmaktan geri durmazlar. Ama sen, dâvâya hizmetin önemini hakkıyla kavrayan, iman ile yücelmek isteyen sen! Dâvânda başarı ve mükâfat istiyorsan; tek başına kalsan da, bütün gücünle işine sarıl, mücadeleni ver ve insanları da buna teşvik et. Çünkü cihadla elde edilecek makam, Firdevs'tir. Firdevs; cennetin altıncı tabakasıdır ki, onun üstü Rahmân'ın arşıdır. Cennet ırmaklarının oradan kaynadığı yönünde rivayetlere rastlanmaktadır. Her şeyin aslını Allah bilir.

Sahîh-i Müslim'de, Ebû Sa'îd el-Hudrî'den riayet edildiğine göre; Resûlullah, "Kim rabb olarak Allah'ı, din olarak İslâm'ı, peygamber olarak Muhammed'i kabul eder hâlde haşrolursa, cennet kendisine vâcip olur. Bir diğer şey daha var ki, Allah onunla kulu

cennette yüz derece yükseltir." deyince, "Nedir o?" diye soruldu. O da, "Allah yolunda cihaddır." buyurdu.

❁ ❁ ❁

مَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِنْهَا وَمَنْ يَشْفَعْ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقِيتًا ﴿٨٥﴾

4:85 Kim güzel bir şefaatle şefaatte bulunursa ondan kendisine bir hisse (sevap) vardır. Kim de kötü bir şefaatle şefaatte bulunursa ondan kendisine bir (günah) pay(-ı) vardır. Allah her şeye hakkıyla kâdir ve nâzırdır.

İnsanları iyi şeylere teşvik edip onlara destek olanlar için, destek oldukları kişilerin muvaffakiyetlerinden büyük hisseler vardır.

Şefaat, insana yardım etmek ve hakkı ulaştırmaktır. Şu hâlde, inananları cihada özendirmek ve sevdirmek de şefaatin en faydalı yönüdür. Yine iki kişi arasında iyi niyetle aracı olmaya çalışan kimseye, ihtiyaç sahibini yalnız bırakmayıp ona destek olduğundan, şefaatçi denir. Bu, haksızlığa uğrayan veya hakkını savunamayacak kadar beceriksiz kimseleri savunmanın, onların haklarını korumanın faziletini yansıtmaktadır.

Bu bağlamda, hayra aracı olan da, şerre aracı olan da, o hayrı veya şerri işleyen gibidir. Sözün özü; şefaat-i seyyieden sakınmak lâzım geldiği gibi, her nevi şefaat-i hasene yapılmalı ve başkaları

da bu yönde teşvik edilmelidir. Bu sevdirme, özendirme ameli kişiye sevap kazandırır. Ne mutlu hayırda öncülük yapanlara! Onlar, kendilerinin arkasından gidip de hayra nail olanların yaptıkları iyilikten de pay alırlar. Üstelik taraflar açısından sevap anlamında hiçbir şey de eksiltilmez. Kötülükte aracılık yapanların durumu da aynıdır.

❀ ❀ ❀

وَاِذَا حُيِّيْتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوْا بِاَحْسَنَ مِنْهَآ اَوْ رُدُّوْهَا اِنَّ اللّٰهَ كَانَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيْبًا ﴿٨٦﴾

4:86 Bir selâm ile selâmladığınız vakit, siz ondan daha güzeli ile selâmı alın veya onu aynıyla karşılayın. Şüphesiz ki Allah her şeyin hesabını hakkıyla arayandır.

Selâm; barış, rahatlık, iyi son, iyi ve hayırlı olmak mânâlarını kapsar. Selâm vermek; bir dostluk, kardeşlik ve sevgi alâmetidir. Allah'ın rızasına erişmek için mü'minlerin birbirine yaptığı bu dua, İslâm'ın selâmeti içerisinde olma dileğini hatırlatmaktadır.

Selâm vermenin sünnet, almanın ise âlimlerin ittifakıyla farz olduğu görüşü hâkimdir. Kişi, uygulamadığı takdirde günahkâr olur; zira Allah'ın emrine karşı gelmiştir. Selâm almaktan âciz kimseye selâm vermek ise mekruhtur. Bir hadîs-i şerîfte, "Siz iman etmedikçe cennete giremezsiniz, birbirinizi sevmedikçe iman etmiş olmazsınız. Yaptığınız zaman birbirinizi seveceğiniz

bir şeyi haber vereyim mi? Aranızda selâmı yayınız." buyrulmaktadır.

Âyet, sadece selâm bahsini işlememektedir. Her muhataba, "Sen de iyilik yap, yapamazsan da, bari onun senâsında bulun." demektedir âdeta. 85 ve 86. âyetler, insanların birbirleriyle ilişki kurmalarına yol açan emirleri ihtiva ediyor.

❀ ❀ ❀

اَللّٰهُ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ لَيَجْمَعَنَّكُمْ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ اَصْدَقُ مِنَ اللّٰهِ حَدِيثًا ﴿٨٧﴾

4:87 Allah (öyle Allah'tır ki) kendinden başka hiçbir tanrı yoktur. (Vukûunda) hiçbir şüphe olmayan kıyamet günü elbette hepinizi toplayacaktır. O Allah'tan daha doğru sözlü kimdir?

Bu âyetle 60. âyet arasında bağlantı kurarsak; her ikisinde de ayağa kalkmamıza, emirlere sarılmamıza teşvik vardır. Bir imtihan alanı olan bu dünyada, gerek kendi ellerinizle gerekse ilâhî takdirle meydana gelen olaylar nasıl gerçekse, acı-tatlı, zor-kolay ise, âhirette de durum budur. Bugün, iradenize, aklınıza, melekelerinize yön verebilme ve Allah'ın iradesinin dışında istediğinizi yapabilme imkânına sahipsiniz. Fakat kıyamet gününde, sahip olduğunuz melekeler artık istediğiniz gibi hareket etmeyecektir. O Gün, isteseniz de istemeseniz de sizi yaratan Mevlâ'nın huzurunda toplanacaksınız. Dünyaya gelişiniz nasıl iradeniz dışında

gerçekleşiyorsa, kıyamette haşrolmanız da aynen öyle gerçekleşecektir. Ey insanlar! Düşünün! İman edip, O Gün'ü ciddiye alarak hazırlanın! Şüphesi olmayan O Gün gelmeden, hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin! *"Ey iman edenler! Allah'a itaat edin ve herkes, yarına ne hazırladığına baksın. Allah'a ittika edin, çünkü Allah yaptıklarınızdan haberdardır."* (59/18).

❀ ❀ ❀

فَمَا لَكُمْ فِي الْمُنَافِقِينَ فِئَتَيْنِ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ بِمَا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ
أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَنْ يُضْلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا ﴿٨٨﴾

4:88 Siz hâlâ niçin münâfıklar hakkında -Allah onları kazandıkları (bunca günahlar) yüzünden tepesi aşağı getirdiği hâlde- iki zümre (taraf) oluyorsunuz? Allah'ın saptırdığını siz mi doğru yola getirmek istiyorsunuz? Allah kimi saptırırsa artık onun için hiçbir yol bulamazsın.

İslâm sınırından uzaklaşan, sapık davranışlar sergileyip sadece bu dünya hayatını göz önünde bulunduran, dünya hayatını âhirete tercih eden kimseler ya inanmamışlardır ya da inancın ehemmiyetini kavramamışlardır. Yoksa bir insan hem âhiret var, hesap var diyecek, hem de orası için hazırlık yapmayacak! Bu olacak şey değil! Orayı ciddiye almayanlar hevâ sarhoşu, sersem kimselerdir sadece. Yoksa hiç kimse ikiyüzlü davranamaz. Hangi korku veya çıkar saiki, Müslüman'ı Müslümanların düşmanıyla iş birliği yapmaya sürükler! Kim işgalci güçlere destek olarak,

kardeşi kardeşe kırdırabilir! ... Ey Irak'ın devrik Saddam Hüseyin'i ve onun gibiler! Ey İslâm'danmış gibi görünüp İslâm aleyhine strateji geliştirenler! Ey şeytanın arkasından sürüklenenler! Zalimlerin başına gelenlerden hâlâ ibret almayacak mısınız! Geriye kalan cenazeleriniz için ya debdebeli törenler, ya lânet ya da rahmet duaları vardır...

❀ ❀ ❀

وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكُونُونَ سَوَآءً فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ
أَوْلِيَآءَ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ
حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿٨٩﴾

4:89 Onlar, kendilerinin küfrettikleri [inkâr ettikleri] gibi sizin de küfredip onlarla beraber olmanızı arzu ettiler. O hâlde, onlar Allah yolunda hicret edinceye kadar içlerinden dostlar edinmeyin. Eğer (aldırış etmeyip) yüz çevirirlerse onları nerede bulursanız yakalayıp tutun, onları öldürün. Onlardan ne bir dost, ne de bir yardımcı edinin.

Müslümanların gayr-i müslim, münâfık ve kâfirlerle dostluk kurmamalarını hatırlatan bu ve benzeri âyetlerle beraber, mü'minlerin aralarındaki bağı kuvvetlendirmeleri de birçok âyette sürekli olarak istenmektedir. [35] Evet, bu dostluk, kardeşlik binasını tesis ederken bir binanın tuğlaları gibi birbirimize kenetlen-

[35] Bkz. 3/118; 4/144; 5/5; 9/16, 24, 71, 119.

memizi, aramıza herhangi bir şekilde cehlin girip bizi yanlış vadilere çekmesine müsaade etmememizi, birlik içerisinde kuvvet bulmamızı istiyor ki, onların belâlarından emin olalım.

❀ ❀ ❀

إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءُوكُمْ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ أَنْ يُقَاتِلُوكُمْ أَوْ يُقَاتِلُوا قَوْمَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَسَلَّطَهُمْ عَلَيْكُمْ فَلَقَاتَلُوكُمْ فَإِنِ اعْتَزَلُوكُمْ فَلَمْ يُقَاتِلُوكُمْ وَأَلْقَوْا إِلَيْكُمُ السَّلَمَ فَمَا جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا ﴿٩٠﴾

4:90 Sizinle aralarında antlaşma bulunan bir kavme iltica edenler yahut ne sizinle, ne de kendi kavimleriyle muharebe etmekten göğüsleri daralıp (doğruca) size gelenler müstesnadır. Allah dileseydi elbette onları sizin başınıza musallat eder de sizinle her hâlde savaşırlardı. Artık onlar sizi bir tarafa bırakıp, bir tarafa çekilirler de sizinle vuruşmazlar ve barışı size bırakırlarsa, o hâlde Allah onlar aleyhinde sizin için (tecavüze) bir yol bırakmamıştır.

İslâm, Allah'ın nizamına taarruz etmeyen, fikir ve tebliğ hürriyetinin kabulü ile vicdanların arzu ettiği dini seçme hürriyetini engellemeyen, Müslümanların dinlerini, yaşama özgürlüğünü kısıtlamayan ve sulh anlaşmasını isteyenlere karşı sulh ilân eder. Çünkü, İslâm'ın esas amacı barıştır, sükûnettir. Savaşa ancak, bu

hürriyetin kısıtlandığı durumlarda ve fitneyi durdurmak için teşebbüs edilir. İslâm, Müslümanların hiçbir hakkını gasp etmeyen ve İslâmî davete engel olmayan bir sulh tanımını onaylamıştır. Bu, insanlara, kendilerine tebliğin ulaştırıldığı, ancak vicdanlarının arzu ettiği dini seçme hürriyetlerini engellemeyen bir ortam bahşeder. Çünkü asıl olan, insanlara saadetlerini temin edecek iksiri sunup, tercihi vicdanlara bırakmaktır. Fakat İslâm, hiçbir zaman insanları Müslümanlığı kabule zorlamadığı gibi, İslâmiyet'in hâkimiyetine engel olunmasına, fitne, fesat vesileleri ihdas edilmesine de müsaade etmez.

❁ ❁ ❁

سَتَجِدُونَ اٰخَرِينَ يُرِيدُونَ اَنْ يَّاْمَنُوكُمْ وَيَاْمَنُوا قَوْمَهُمْ كُلَّمَا رُدُّوٓا
اِلَى الْفِتْنَةِ اُرْكِسُوا فِيهَا فَاِنْ لَّمْ يَعْتَزِلُوكُمْ وَيُلْقُوٓا اِلَيْكُمُ السَّلَمَ
وَيَكُفُّوٓا اَيْدِيَهُمْ فَخُذُوهُمْ وَاقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَاُولٰٓئِكُمْ
جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُّبِينًا ﴿٩١﴾

***4:91 Diğer birtakımını da şu hâlde bulacaksınız: Onlar hem sizden emin olmak, hem kendi kavimlerinden emin olmak isterler. Ne zaman fitneye döndürülürler** (sevk ve davet edilirler)**se onun içine baş aşağı atılırlar. Öyle ise onlar sizi bırakıp bir tarafa çekilmezler, barışı size bırakmazlar, ellerini çekmezlerse onları nerede bulursanız yakalayıp tutun, onları öldürün. İşte size onlar hakkında apaçık bir hüccet (ve salâhiyet) verdik.*

Öyle bir grup insan da var ki, hem Müslüman hem de münkir görünür. Hiçbir millete dürüst bir bağlılıkları yoktur. Her iki tarafı memnun etmeyi gözeterek, emniyette kalmaya çalışırlar. Bugün Türkiye, Irak, Karabağ ve Nahcivan'da işlenen cinayetlerin failleri, âyette bahsedilen, çifte standardı oynayan bu kimselerdir hep. Bu hainler, çıkarlarını korumak üzere kurdukları sistemlerin ayakta kalabilmesi için hile, yalan ve kan dökmekten hiç çekinmez; çok çeşitli kılıklara bürünür ve her fırsattan yararlanmaya bakarlar. Dışarıdan bakıldığında da gayet temiz ve iyi görünür, güzel konuşurlar. [36]

İşte bu tip sistemler son derece korkak ve ürkektirler. Müslümanların bir araya gelmesinden müthiş rahatsızlık duyar, hemen endişeye kapılır ve tedbirler almakta gecikmezler. Hatta bu korkunun verdiği endişeyle, mü'minleri aldatmak için cami ve dinî içerikli kursları dahi sûiistimal ederler. Beşerî sistemlerin hâli bundan ibaret...

Bakın, halkı Müslüman olan ülkelerin idarecileri, halklarını nasıl da birbirine kırdırıyorlar. Müslümanlar ise, bu katliam ve kıyımlara karşı koymak için güçlerini toplayıp harekete geçmeleri gerekirken, hâlâ, mezhep, tarikat, şeyh, mürit sürtüşmeleriyle meşguller, maalesef. Bırakalım bu sürtüşmeleri. Ayağa kalkalım, dirilelim; harekete geçip toparlanarak büyük güç temin edelim de, işlenen cinayetlere sadece seyirci kalıp "âh"larla inlemekten kurtulalım.

❁ ❁ ❁

[36] Bkz. 63/4.

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ اَنْ يَقْتُلَ مُؤْمِنًا اِلَّا خَطَاً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَاً
فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ اِلٰى اَهْلِهٖ اِلَّآ اَنْ يَصَّدَّقُوا فَاِنْ
كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَاِنْ كَانَ
مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ اِلٰى اَهْلِهٖ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ
مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللّٰهِ وَكَانَ
اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿٩٢﴾

4:92 Bir mü'minin diğer bir mü'mini yanlışlık eseri olmayarak öldürmesi yakışmaz. Kim bir mü'mini yanlışlıkla öldürürse, mü'min bir köleyi azat etmesi ve (ölenin) ailesine (mirasçılarına) teslim edilecek bir diyet (kan bahası) vermesi lâzımdır. Meğer ki onlar (o diyeti) sadaka olarak bağışlamış olsunlar. Eğer (öldürülen) mü'min olmakla beraber size düşman bir kavimden ise, o zaman (öldürenin) mü'min bir köle azat etmesi lâzımdır. Şayet kendileriyle aranızda antlaşma olan bir kavimden ise, o vakit mirasçılarına bir diyet vermek ve bir de mü'min bir köle azat etmek gerektir. Kim (bunları) bulamazsa (bulmaktan âciz ise) Allah (tarafın)dan tevbesi(nin kabulü) için birbiri ardınca iki ay oruç tutması icap eder. Allah, her şeyi bilendir, gerçek hüküm ve hikmet sahibidir.

Allah inancı/iman, kalbine ulaştığı insanı günah işlemekten ve başkasının haklarına tecavüz etmekten alıkoyar. Ne var ki beşer yanılır, hata işler; çeşitli sebeplerden dolayı bir ânlık öfke

ve gafletle böyle büyük bir cürmü işler veya buna sebep olabilir. Allah, bilmeden yapılan günahlardan sorumlu tutmasa da, öfkelerini kontrol altına almaları ve dikkatli hareket etmeyi unutmamaları için bu dünyevî cezaları koyarak mü'minleri daha bir disipline etmiştir ki; yapacakları işlerin ve söyleyecekleri sözlerin ehemmiyetinin idrakine varsınlar. [37]

İslâm Hukuku'na göre, hiçbir Müslüman'ın adam öldürmeye hakkı yoktur; bu fiile herhangi sebeple teşebbüs edemez. İşlenen suçların cezasını devlet belirler ve gereğini yerine getirir. İslâm Ceza Hukuku'nda, bir Müslüman'ı haksız yere ve bilerek öldüren kimsenin cezası kısastır. [38] Hadler, devletin yetkili mercilerince uygulanır. Katili affetme salâhiyeti yalnızca maktulün ailesine aittir; aile isterse kısas yerine diyet talep eder, isterse her ikisini de bağışlar. Bu takdirde, devletin daha hafif bir cezalandırma yoluna gitme salâhiyeti vardır. Kısas konusu, daha önce Bakara Sûresi'nin 178-179. âyetlerinde de geçmişti. Burada ise, mânevî ve uhrevî ceza açıklanmaktadır.

Bir mü'mini yanlışlıkla, meselâ av hayvanı veya muharip düşman zannederek öldüren kimsenin de maddî ve mânevî cezası vardır. Bu cezalar, maktulün mensup olduğu topluma göre değişmektedir. Maktulün ailesi Müslüman ise, katile iki türlü ceza vardır. Bu cezalar şunlardır:

1- Maktulün ailesine ödeyeceği diyet, yüz deve veya başka mallardan bu meblağa denk düşen miktardır. Diyeti, öldürenin ailesi öder. (Bu daha çok, yakınların birbirlerine sahip çıkma-

---

[37] Bkz. 58/3.

[38] Bkz. 17/33.

sı, kollaması, bu gibi yanlışlıklara meydan vermemesi içindir.) Ailenin gücü yetmez ise, devlete başvurur ve diyeti ödemesini talep eder.

2- Yanlışlıkla da olsa, bir hayata son verdiği için, Müslüman bir köleyi hürriyete kavuşturmak suretiyle topluma hür bir hayat iade etmek. Köle azat etmeye gücü yetmeyenler ise, iki ay aralıksız oruç tutarlar. Bu kolaylık, kefaret ödeyebilme veya bir köleyi özgürlüğüne kavuşturma gücünden yoksun olan veya günümüzde olduğu gibi özgürlüğe kavuşturulacak bir köle bulamayan kişiler için uygulanır. Maktulün ailesi Müslümanlara düşman bir toplumdan ise; onlara mal vererek kuvvetlendirmek Müslümanların aleyhine olacağı için, diyet ödenmez.

Muhakkak ki, hataen bir cürüm işleyen, başta tevbe, diyet veya kefaret yollarıyla bunlardan temizlenmeyi sağlamalı ve bir daha böylesi hatalara düşmemek için azamî gayret göstermelidir. Kendisini ıslah edip temizleyen kişi felâha erer.

Kefaret; sözlükte, örtmek ve gidermek anlamına gelir. Fıkhî bir terim olarak, bir günaha örtü olması için işlenen iyi ameldir. Zira, kefaret bir ibadettir. Aynı zamanda, bazı nahoş fiilleri işleyen mü'minler için bir cezadır da. [39]

Mü'minler kardeştir. İslâm bu kardeşlik bağının muhafazasını farz kılmıştır. Bu bağı parçalayacak her davranış yasaklanmışken, nasıl olur da bir haksızlık sebebiyle bir Müslüman başka bir Müslüman'ı kasten öldürebilir! Bu eylem sonucunda büyük çıkarlar elde edilebilecek olsa bile... Müslüman, Müslüman kar-

[39] Bkz. 2/184-185; 5/89-95; 58/4.

deşinin yanında bulunmalı ve ona destek olmalıdır. Çünkü, mü'minler topluluğu bir vücut gibidir; birinin derdi diğerini de ilgilendirmektedir. [40]

Buhârî ve Müslim'in Ebû Hureyre'den rivayet ettiği hadiste Resûlullah, "Ey Müslümanlar! Birbirinize buğz ve haset etmeyiniz. Birbirinizden de ayrılmayınız. Zan (delilsiz itham)dan çekininiz. Birbirinizin eksiklerini görmeye, işitmeye çalışmayınız. Özel ve mahrem hayatınızı araştırmayınız, küsmeyiniz. Ey Allah'ın kulları! Birbirinizle kardeş olunuz." buyurmuştur.

❀ ❀ ❀

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَآؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا ﴿٩٣﴾

4:93 Kim bir mü'mini kasten öldürürse cezası, içinde ebedî kalıcı olmak üzere, cehennemdir. Allah ona gazap etmiştir, ona lânet etmiştir ve ona çok büyük bir azap hazırlamıştır.

Bütün bu düsturlara rağmen, kasten suç işlemek veya Allah'ın bir hükmüne karşı gelmek, imanı zedeleyen çok tehlikeli bir durumdur. Öfke ve isyan dolu bir yürekle, kalkıp bir de "İyi ettim!" demek, verilen cezaya küfretmek insanı imandan çıkarır.

Aman ha Müslümanlar! Dininizin hükümlerini iyice belleyin; sonra cehaletinizin bedelini çok acı bir şekilde ödersiniz.

---

[40] Bkz. 49/9-13.

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللّٰهِ فَتَبَيَّنُوا وَلَا تَقُولُوا
لِمَنْ اَلْقٰٓى اِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرَضَ الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا
فَعِنْدَ اللّٰهِ مَغَانِمُ كَثِيرَةٌ كَذٰلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنَّ اللّٰهُ عَلَيْكُمْ فَتَبَيَّنُوا
اِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿٩٤﴾

4:94 Ey iman edenler! Allah yolunda harbe çıktığınız zaman (meselelerin) tam açıklanmasını bekleyin. Size (Müslümanca) selâm verene, dünya hayatının (geçici) menfaatini arayarak, "Sen mü'min değilsin" demeyin. İşte Allah'ın katında birçok ganimetler vardır. Evvelce siz de böyle iken Allah size lütfetti. O hâlde (meselelerin) iyice açıklanmasını bekleyin. Şüphesiz ki Allah ne yaparsanız hakkıyla haberdardır.

İslâm'ın en büyük hedefi, insanların hidâyetle buluşup yaşamalarını sağlamaktır. Adam öldürmeye karşı şiddetli önlemler aldıran Allah, savaşlarda dahi bu konuda titiz davranılması gerektiğini öğretmektedir.

İşte Allah'ın mü'minlere öğüdü: Dünya nimetlerini elde etmek veya kendinizce haklı bulduğunuz bir sebeple zulme düşmeyiniz. Geçmişte siz de bilmiyordunuz, münkirdiniz; İslâm'la şereflendiniz. Karşınızdaki münkirlerin durumu, sizin geçmişteki hâlinizden hiç de farklı değil. Şahadet getirerek iman ettiklerini söylemelerine rağmen, "Korkusundan iman etti." diyerek onları öldürüp ganimetlerini ele geçirmeniz sizlere yakışmaz. Kendini Müslüman olarak ilân eden kişinin yalan söyleyip söy-

lemediğini merak edip araştırmak size düşmez. Hem kalplerinin neye meyilli olduğunu nerden biliyorsunuz? Gerçeği söylüyor olabileceği gibi, yalan söylüyor da olabilir. Vahiy almadığınıza, kalplerini yarıp gerçek inançlarını göremeyeceğinize göre, nasıl olur da zanla hareket edip samimî bir mü'mini öldürme ihtimalini düşünmeden böyle bir zulme düşebilirsiniz! Her ne olursa olsun, bir kâfiri yanlışlıkla serbest bırakmak, bir mü'mini yanlışlıkla öldürmekten daha hayırlıdır. Siz selâm yurdunun müntesiplerisiniz. Size selâmla gelene zarar vermemelisiniz. Bu parola sizi birbirinizden emin kılar.

Mevdûdî'ye göre bu âyetin nüzul sebebi şudur: "Selâm vermenin tanınmaya yarayan bir sembol olarak kullanılmasının önemi, bilhassa o dönemde çok büyüktü. Çünkü, Müslüman bir Arap'la, Müslüman olmayan Arap'ı birbirinden ayırmaya yarayan açık bir işaret yoktu. Aynı şekilde giyiniyor, aynı dille konuşuyorlardı. Müslümanlar bir kabileye saldırıp orada yaşayan bir Müslüman'la karşı karşıya geldiklerinde asıl zorluk baş gösteriyordu. Düşman konumunda olan kişi '*Es-selâmu aleyküm*' veya '*Lâ ilâhe illâ'l-lâh*' derse, saldırı konumunda olan Müslüman bundan şüphe ediyor ve bu adamın, öldürülmekten kurtulmak için yalan söylediği, gerçekteyse kâfir olduğu kanısına varabiliyordu. Bu sebeble çoğunlukla böyle kimseleri öldürüp, mallarını ganimet olarak alıyorlardı. Bunun üzerine, Allah bu sorunu çözümleyen bir âyet indirdi."

"*Bundan önce siz de böyleydiniz.*" Yani, bir zamanlar siz de kâfir kabileler arasında tek tek fertler olarak yaşamaktaydınız. O zamanlar, baskı ve işkence korkusuyla Müslüman kimliğinizi gizliyordunuz. Şimdi Allah'ın rahmetiyle Müslüman bir topluluk

içinde yaşıyorsunuz ve kâfirlere karşı İslâm bayrağını yüceltme şansına sahipsiniz. Bu lütuf ve rahmete karşılık Allah'a duyduğunuz şükranın ifadesi olarak, daha önce içerisinde bulunduğunuz durumu düşünüp, nazik ve müsamahakâr davranmanız gerekir. Tağutun hâkim olduğu her dönemde bu tehlikeli durumun gerçekleşmesi muhtemeldir. Zaaflarının baskısından kurtulamayan, âciz birçok Müslüman, "işimden olurum, maişetim kesilir, terfi edemem veya fişlenir de zulme uğrarım..." diyerek kimliğini gizler ve "o" saftaymış gibi görünür. Fakat gün gelip de mü'minler güçlenince, onlardan biri olduğunu açığa vurur. Duruma göre tavır sergilemek münâfıklara mahsus bir özellik olsa da, azîmeti tercih etmek her insana kolay gelmediği gibi, bilgisizlik de onu bu denli korkak ve ürkek kılmıştır. Cahiliye sisteminin baskısıyla cahil kalan bu kimselere, münkir ve münâfık damgası vurup tavır koymak yerine, dinin kendilerine kazandıracağı değerler anlatılmaya çalışılmalıdır. Ayrıca, tağutun hâkimiyeti altında kalıp da dinin hakikatinden gafil olan Yahudi ve müşrik zihniyetli kimselerin İslâm'ın alâmeti olan selâmı söylemeleri, bir de nüfus cüzdanlarındaki İslâm ibaresi onları Müslüman kılmaz. Hatta ibadetlerini yerine getirdiği hâlde tağutları destekleyen, mezar ve türbelerden yardım isteyen, Resûlullah'tan başka hatasız insanların var olduğuna inanan, gaybı bildiğini iddia eden ve malını, canını bu şirkî eğilimlerde harcayan ve buna benzer türlü türlü şirkler işleyen kimseler Müslüman değillerdir. Sadece Allah'a ibadet ve kulluk edilmedikçe, selâm, sakal, cüppe, sarık, tesettür, hatta namaz, oruç, hac bile İslâm'ın alâmeti değildir. [41]

[41] Bkz. 4/36; 6/151; 39/65.

Şüphesiz, Allah bütün yaptıklarınızdan haberdardır. Hangi amaç uğruna çabaladığınızı, neyi, ne için yaptığınızı çok iyi bilir. Sizler Allah'a samimiyetle itaatkâr olun, yasaklarından kaçının. Allah'ın bildiği, fakat sizin bilmediğiniz şeyler hakkında zanna kapılıp da zulme düşmeyin. Düşmanlarınızdan elde edeceğiniz ganimetlere heveslenmeyin. Allah sizleri azken çok, güçsüzken güçlü kılmadı mı ki bu ganimetlerle güç kazanacağınızı zannedesiniz! Hayır, siz öncelikli olarak Allah katında bulunanlara gözünüzü dikin. Dünya metaı elde etmek için Allah'ın emirleri konusunda gevşeklik göstermeyin; bilâkis, Allah'ın dinini hâkim kılmak için maddî-mânevî bütün gücünüzü kullanın. Kâfirlerin acıması olmaz. Bu sebeple, onlara karşı mümkün mertebe tedbir almalısınız. Ama siz, mümkün mertebe merhametli olmaya gayret sarf etmeli; imkânlarınız el verdiğinizce insanlara maddî-mânevî anlamda hayat bahşetmeye çalışmalısınız. Ancak bu, size kılıç sallayanlara oturup öğüt verin demek değildir, elbette.

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحُسْنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿٩٥﴾

4:95 Mü'minlerden özür sahibi olmaksızın (evlerinde) oturanlarla Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla savaşanlar bir olamaz. Allah, mallarıyla, canlarıyla savaşanları derece itibarıyla, oturanlardan çok üstün kıldı. (Gerçi) Allah hepsine de cenneti vaad etmiştir. (Fakat) Allah, savaşanlara oturanların üstünde daha büyük bir ecir vermiştir.

Günümüzde, Allah'ın kanunlarının iptal edilerek beşerî sistemlerin uygulandığı toplumlarda Allah'ın dininin yeniden hâkim olması için çalışmak, imanla eş değerdedir. İmanın idrakinde olanın cihadsız kalması düşünülemez.

Cihad mücadeledir; kötülüklerden uzak kalarak günah işlememek, cahiliye âdet ve gelenekleriyle, hatta bid'at ve hurafelerle mücadele etmektir. Zamana ve zemine göre değişen bir eylemdir. Öğrenmeyi, tebliğ etmeyi, Allah için harcamayı, dinini canından üstün tutmayı ve zorluklara, meşakkatlere, acılara dayanmayı gerektirir. Çünkü, maddî yıkım ve zarardan çok, mânevî yıkım insanların Allah'tan gafil ve bîgâne kalışına sebep olacaktır. İşte bu nedenle, her ne olursa olsun, mesele zaman ve zeminin değişen

şartlarına uyan yönüyle ele alınıp, kadın-erkek herkes, bu uğurda gereken fedakârlığı yapmalıdır. Küfrün, şirkin ve fesadın hâkimiyet kurduğu bir toplumda, mü'min tek başına da kalsa cihadla yükümlüdür. Hele de kadın... Cahilî sistemlerin insanlara gerek maddî gerekse mânevî olsun, her yönden çok ince ve etkin yöntemlerle hücum ettiği günümüzde, dâvâ kadını her şeyiyle mücadeleye girmelidir. Aile içinde çocukların terbiyecisi ve eğiticisi olarak, onları cahilî düşünceden ve hayatın tüm diğer olumsuz etkilerinden korumaya çalışması, bu uğurda kocasına destek olması, Allah için mücadele veren bir evlat yetiştirme isteğinin de azımsanamayacak itici gücüyle dünya ve âhirette saadete ulaşmasına vesile olacak bir eşi tercih etmesi ve bu doğrultuda eş seçiminde titizlik göstermesi onun hasletlerindendir. Bu fiilleri gerçekleştirirken güzel söz, hikmet ve öğütle insanlara anlatmayı da içine alan her davranış cihad kapsamına girer.

Evet, cihad çalışmak, uğraşmak, gayret sarf etmek mânâlarına gelir. İslâm'ın korunması ve yayılması için her türlü çalışmada bulunmaktır. Cihadın gayesi, yeryüzünden fitneyi kaldırmak ve hakkı hâkim kılmaktır. Cihad konusunda birçok âyet ve hadis rivayet edilmiştir. [42] Dünyadaki bütün kötülüklerin sebebi cehalettir. Hakka ulaşmak isteyen herkesin cehaletten kurtulmak için büyük gayret göstermesi gerekir. [43] Müslüman'ın kendisine sirayet edebilecek kötülüklerden kaçınması, boş, mânâsız ve gayr-i meşru şeylerden uzak kalmak için çabalaması kendisiyle cihadıdır. Mal ile cihad; hakkın korunması, İslâm'ın hâkim olması için

[42] Bkz. 2/193, 216.

[43] Bkz. 6/125; 25/52.

her türlü maddî serveti harcamaktır. [44] Bu düstur ile yaşayanların ulaşacakları mertebeler Kur'ân-ı Kerîm'de sabittir. [45]

❀ ❀ ❀

دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿٩٦﴾

4:96 Kendi (canibi)nden dereceler, mağfiret ve esirgeme (vermiştir). Allah çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.

İnsanlığa eşsiz nizamı, hidâyet nurunu ve insanın insanlığını koruyacak sistemi takdim etmek için çalışmak, bu uğurda hiçbir fedakârlıktan kaçınmamak üstün ecirlere vesiledir. Cihad etmeye engel teşkil eden bir âcziyet veya özür bulunmadıkça, cihaddan yüz çevirmek hoş görülmez ve Allah katında derecenin düşmesine sebep olur. Mazeretsiz olarak cihaddan geri kalmak, cihadın önemini idrak edemeyenlerde göze çarpar. İşte Kur'ân-ı Kerîm bu noksanlığı telâfi etmek için, cihad edenlerin üstün oluşlarını anlatıp, erişecekleri yüksek makamları methederek inananları bu ibadete teşvik ediyor.

❀ ❀ ❀

[44] Bkz. 8/72; 9/41; 29/6.

[45] Bkz. 6/10-12; 9/111.

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّىٰهُمُ الْمَلَٰٓئِكَةُ ظَالِمِيٓ أَنفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوٓا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَٰسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَٰٓئِكَ مَأْوَىٰهُمْ جَهَنَّمُ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿٩٧﴾

4:97 Öz nefislerinin zalimleri olarak canlarını alacağı kimselere melekler derler ki: "Ne işte idiniz?" Onlar: "Biz yer(-yüzün)de (dinin emirlerini tatbikten) âciz (kimse)lerdik" derler. Melekler de: "Allah'ın arzı (yeryüzü) geniş değil miydi? Siz de oraya hicret edeydiniz ya!" derler. İşte onlar (böyle). Onların barınakları cehennemdir. O ne kötü bir yerdir.

Hicret; bir yerden başka bir yere göç etmeyi ifade eder. Mü'min bu göçü keyfî olarak değil, icap görünce ve gücü varsa gerçekleştirir. Hicretin taşıdığı mesaj; mü'minin, eğer icap ediyorsa ebedî saadeti uğrunda fâni ve sun'î lezzetlerini Allah için terk etmesidir. Müslüman'ın hicreti, kötülüklerden uzaklaşıp iyiliklere yaklaşmakla başlar. Mü'min, evvelâ kendinden mes'uldür; kendi bünyesindeki maddî ve mânevî hastalıkları gidermek için savaşmakla mükelleftir. O, sorumlu olduğu çevredeki, yani muhitindeki kötülüklerin giderilmesi için çalışacaktır. Böylesi bir çalışmaya imkân bulamayınca, o kötülüklerden kaçması gerekecektir ki; işte bu, hicrete ilk adımdır. Eğer yaşadığı çevrede İslâm'ı öğrenip yaşayabilme imkânı bulabiliyorsa, durum değişir. Meselâ; bir Müslüman'ın, İslâm'ı hurafelerin ve gayr-i İslâmî menkıbelerin şerrinden uzakta, vahyin muhkemleriyle ve idrak ettiği mütevatirleriyle doğru olarak öğrenip öğretebileceği bir

yerden rahatı için kaçıp gitmesi makul bir hicret olmaz. Ne zaman ki bunlara imkân bulamaz; bu vazifeleri yapabileceği bir arz parçası ve oraya gitmek için lâzım gelen gücü varsa, hicret etmesi kendisine vâcip olur.

Toparlamak gerekirse; hicret hazırlığı her alanda olmalıdır. Muhâcir, Allah'ın yasakladığı şeylerden ayrılan ve onlara "elveda" diyen kimsedir. Eğitimde, ekonomide, siyasette, yani her alanda, Allah'ın istemediği şeylerden, Allah'ın nizamının tasvip ettiği şeylere hicret... Resûlullah Medîne'ye göçtüğü, orada İslâm devletini kurduğu hâlde, bir kısım insanlar mallarını ve menfaatlerini düşünmüş, kimileri meşakkatle zorluğa katlanmayı göze almak istememiş; velhâsıl, birtakım mazeretler onları güzel bir hedefe teveccüh etmekten alıkoymuştu. Oysa, mal ve menfaatlerini muhafaza etmek düşüncesiyle cihaddan geri kalan, meşakkat ve zorluğu göze alamayan, hicrete de yanaşmayan kimseler, kendilerine zulmediciler olarak nitelendiriliyor ve uyarılıyorlar. Herkesin haklarının korunduğu, İslâm'ın tüm kurallarının uygulanabileceği adil bir sisteme, adil bir yaşam ortamına kavuşulduğunda, Müslüman'ın, bütün gücünü kullanarak buraya gitmeye çalışması varken; mal, menfaat ve makamlarını İslâm'dan çok sevdikleri için dünyanın geçici zorluklarına katlanıp hicret etmeyenler münâfık ilân edildiler.

Bu âyet, 88 ve 91. âyetlerle paraleldir. Bir Müslüman, "yarı küfür" bir hayat yaşamaktan memnun ise, dünya hayatı imanî vecibelerini yerine getirmekten daha sevgili ise; "*Biz yeryüzünde zayıflardandık.*" diyerek âcziyetine, gafletine kılıf giydirmesi onu kurtaramaz. İşte bu beyyine izzet, şeref, hayır ve insanlığı önceleyen asil duyguları harekete geçirerek, kabalık, cimrilik, ihtiras ve

zaaf zilletlerini tedavi ediyor. Evet, menfaatin ve ihtirasın zebunu olanlara şiddetli bir uyarı yapılır. Can boğaza geldiği zaman, günlerini nerede geçirdiği, hayatını nasıl değerlendirdiği, neyle meşgul olduğu, arzu ve maksadının ne olduğu sorulur kula. Bunu, "*Ne yapıyordunuz?*" ifadesinden çıkarıyoruz.

İnsan, Allah'a dayandığı, Allah'ı tanıdığı kadar güçlüdür. Ve ihtiraslarını Allah'ın rızasına engel kılmadığı müddetçe, onu yenecek yoktur. Dikkat edelim, zafer değil, güçten bahsediyoruz. Yani bu duruşu, ona izzet, şeref ve hayır getirecektir. Öyle ise; biz mü'minler, Allah'a olan imanımızla, görevlerimizi ve sorumlu olduğumuz noktaları belirleyip, onların gereklerini icraya koyulalım.

❁ ❁ ❁

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا ﴿٩٨﴾

4:98 Erkeklerden, kadınlardan, çocuklardan zaaf ve acz içinde bırakılıp da hiçbir çareye gücü yetmeyen ve (hicrete) bir yol bulamayanlar müstesna.

Evet, bu cihad sorumluluğundan, mazereti olanlar istisna tutulabilir ancak. Allah, kullarına güçlük dilemez; ama gücünü kullanmayan, mazeretçi insanlara da meydan vermez. Bir insan inandım diyorsa; emirleri, her durum ve zamanda, hiçbir sûis-

timale tevessül etmeden, zaaflarına kapılmadan, bütün gücü ile yerine getirmelidir. Güçsüzlüğünden dolayı Allah kimseyi kınamaz. 99. âyette de belirtildiği gibi, Allah affedendir, bağışlayandır.

❀ ❀ ❀

فَأُولَٰئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا ﴿٩٩﴾

4:99 İşte onlar (böyle). Allah'ın onları affedeceğini umabilir(ler). Allah çok affedici, çok yarlığayıcıdır.

Allah, adalet ve ihsan sahibidir. Çaresizlik ve güçsüzlük içerisinde olup hicret edemeyenleri bağışlar. Ama güç ve kuvvetleri yettiği hâlde hicret etmeyenleri bilir ve onları bu durumlarına göre yargılar. Allah, gönüllerin neler sakladığını da bilir. Ve insanları, kendilerini aziz kılacak bu kutlu ibadete itaat etmeye teşvik eder.

❀ ❀ ❀

وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاغَمًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكْهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللهِ وَكَانَ اللهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٠٠﴾

4:100 Kim Allah yolunda hicret ederse yer(yüzün)de gidecek, barınacak birçok yerler de bulur, genişlik de bulur. Kim evinden, Allah'a ve O'nun Peygamberine muhacir olarak çıkıp da sonra kendisine ölüm yetişirse muhakkak ki onun mükâfatı Allah'a düşmüştür. Allah çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.

İnsanlar hicret etme noktasında birçok tereddütler yaşarlar, elbette. Vatanı, yuvayı, işi, eşi-dostu geride bırakıp gitmek gerçekten çok zordur. Şeytan, birtakım vesveseler vererek mü'minleri hicretten alıkoymaya çalışırken; Allah da onlara yardım edeceğini vaat etmekte ve kendisine teslim olmalarını istemektedir. Tabi bu vaat, hiçbir sıkıntı çekmeyeceksiniz anlamına gelmez. Üstelik, hayat bir imtihan değil midir? Evinizde oturduğunuz, hicret ve cihad etmediğiniz hâllerde de birçok ciddî sıkıntı ve rahatlığı bir arada yaşamıyor musunuz? Bu uğradığınız sıkıntı veya gelen ölümle güzel mükâfatlara nail olmayacak mısınız? Sonra, cihad ederek, Allah yolunda çaba harcayarak hem dünyada hem de âhirette izzetli ve onurlu olmak mı, yoksa tam aksi yönde hareket edip zillet içerisinde kalmak mı daha hayırlı! Eğer iman ediyorsanız, mutlaka Allah'a itaat etmelisiniz.

Hicret'in tarihçesi kısaca şöyle:

Medîne'ye hicretten önce Müslümanlar büyük acılar, sıkıntılar çekmiş ve işkencelere maruz kalmış; bu sebeple, bir kısmı Habeşistan'a hicret etmişti. Miladî 622 yılında, Hz. Muhammed ve Allah ve Resûl'ü uğruna her şeylerini geride bırakan ashâbı Medîne'ye hicret edip, orada farklı bir toplumsal yapıya sahip yepyeni bir devlet kurdular. Bu ândan itibaren, küfrün ve şirkin hâkim olduğu yerlerden Medîne'ye hicret farz oldu. Gerçekten çaresiz, güçsüz ve bilgisiz olanlar hariç, her Müslüman hicret ile mükellef tutuldu.

Buhârî'de geçen bir rivayete dayanılarak, Mekke'nin fethinden sonra hicret mükellefiyeti kalkmıştır dense de, şartlar avdet ederse bu mükellefiyet yine yerine getirilir. Mevdûdî'nin görüşüne göre, Allah yolunda hicret etmek şu iki durum dışında zorunluluktur: Kişi bulunduğu yerde, İslâm'ı yaymak ve hayat sistemini İslâmî olana tevdi etmek için kalır veya oradan çıkıp gitmeye bir yol bulamaz da kerhen kalır.

Günümüz koşullarında ne ciddî bir İslâm devleti var, ne de İslâm devletini kurabilecek bir lider. Tağut bütün gücüyle hükümranlığını kurmuş. İslâm âleminin idarecileri bile onunla iş birliği hâlinde. Filistin, Cezayir, Çeçenistan, Irak vs. hep savaş içerisinde sürüklenmekte. Şu dörtlükte, çaresizlik içerisindeki İslâm âlemi tasvir edilmiş:

Mekke'de bunalırsan
Medîne'ye göçerdin
Biz bu diyardan nereye göçelim,
Yâ Muhammed!

وَاِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْاَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ اَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلٰوةِ اِنْ خِفْتُمْ اَنْ يَفْتِنَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا اِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُبِينًا ﴿١٠١﴾

4:101 Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman, eğer kâfirlerin size fenalık yapacağından endişe ederseniz, namazdan kısaltmanızda üzerinize bir vebal yoktur. Şüphesiz ki kâfirler sizin apaçık düşmanınızdır.

Sefer; savaş, savaşmak mânâsına gelir. Yolculuk meşakkatten hâlî olmaz. Bu bakımdan yolcular hakkında bazı kolaylıklar gösterilmiştir. Bazı fıkıh kitaplarında, sefer müddeti üç gün, üç gecedir ki; mutedil bir yürüyüşle üç günlük, yani 18 saatlik bir mesafeden ibarettir denilmektedir.

Vatanında veya vatan hükmündeki bir yerde oturan kimseye 'mukîm' denir. Böyle bir yerden çıkıp en az 18 saatlik bir mesafeye gitmeye başlamış olan kimseye de 'misafir-yolcu' adı verilir. Bazı seferler meşakkatten hâli olsa da, hüküm şahsa değil, cinse göre olacağından, sefer hükmü bütün sefer hâllerini kapsar. Seferde, mesafe nazar-ı itibara alınır. Vasıta ne olursa olsun, seferî müddet 15 gündür. Bir misafir, bulunduğu yerde 15 gün ikamete niyet etmeyip, bugün yarın çıkıp gideyim derken uzun müddet orada oturacak olsa, yine misafir olmaktan çıkmaz. Seferde kazaya kalan namazını iki rekât olarak kaza eder.

Bu âyet-i kerîme ile, seferde farz namazın iki rekât kılınma-

sına ruhsat verilmiştir. Misafir dört rekât kılarsa, dördü de farz hükmündedir. Ebû Hanîfe'ye göre ise; misafir hakkında farz olan iki rekâttır. Dört rekât kılacak olursa, iki rekâtı *nefl* (vâcip olmayan ibadet, fazladan ibadet) olur. Hz. Âişe (r.a.)'den, Resûlullah seferde namazı bazen kısa, bazen de tam kılardı rivayeti vardır. İmam Şâfiî'ye göre; misafir muhayyerdir, dilerse farzları dört kılabilir.

Âyette geçen namazı kısaltma hükmü, düşmanın eziyetinden korkma hâline mahsusken, meşakkati mucip olması dolayısıyla her uzun seferde meşru kılınmıştır. Sahîh-i Buhârî'de bildirildiğine göre, bu konu Resûl-i Ekrem'e sorulduğunda, cevaben, "Bu, Allah'ın size bir sadakasıdır. Allah'ın sadakasını kabul buyurunuz." demiştir. Yine aynı kaynakta, Hz. Ömer ve Hz. Osman'ın namazı kısaltmayı (*kasr*) da tam kılmayı (*itmam*) da câiz gördükleri kaydedilir. Burada geçen, Hz. Ömer, imamın arkasında namaz kıldığında dört, yalnızken iki rekât kılardı ifadesi; namazı kısaltmanın da tamamlamanın da câiz olduğuna, ancak kısaltmanın sünnete daha uygun olacağına işaret eder.

Namaza neden bu kadar önem verilmiştir? Ölüm kalım savaşı verilirken dahi namazın tehir edildiği görülmemiştir. Evet, bütün maddî güçlerin yanında mânevî gücü temin etmek, ancak Allah ile bağlantı kurularak sağlanır. Bunu gerçekleştirecek en güzel ve en emin bağ namazdır. Namaz, şahadetten sonra en mühim rükn-i din olup, imkân bulup kılmak lâzımdır mutlaka. Dinin direği olan namaz, hiçbir sebep ile sakıt olamayacak bir farz-ı vecibedir. Ne hâlde olunursa olunsun namazın eda edilmesi istenmiştir. Şurası muhakkak ki; Müslüman'ın mânevî yönden ilerlemesi ve yükselmesi ancak, tadîl-i erkâna riayet edilerek kılı-

nan namazla gerçekleşecektir. Namaza âdâp ve erkânıyla devam eden mü'min, fahşâya ve münkire düşmekten uzaklaşıp, dünyevî ve uhrevî selâmette olacaktır. Artık gereksiz yere özürler beyan ederek namazsız yaşayan kişilerin hangi safta olacağını varın siz tespit edin. "*...Namazı dosdoğru kılınız ve müşriklerden olmayınız.*" (30/31).

❀ ❀ ❀

وَاِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَاَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلٰوةَ فَلْتَقُمْ طَآئِفَةٌ مِنْهُمْ مَعَكَ وَلْيَاْخُذُوٓا اَسْلِحَتَهُمْ فَاِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِنْ وَرَآئِكُمْ وَلْتَاْتِ طَآئِفَةٌ اُخْرٰى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَاْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَاَسْلِحَتَهُمْ وَدَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ اَسْلِحَتِكُمْ وَاَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ اِنْ كَانَ بِكُمْ اَذًى مِنْ مَطَرٍ اَوْ كُنْتُمْ مَرْضٰٓى اَنْ تَضَعُوٓا اَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ اِنَّ اللّٰهَ اَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٠٢﴾

4:102 Sen de içlerinde bulunup da kendilerine namaz kıldırdığın vakit, onlardan bir kısmı seninle birlikte dursun, silâhlarını (yanlarına) alsınlar. Bu suretle secde ettikleri zaman da arka tarafınızda bulun(up düşmana karşı dur)sunlar. (Bundan sonra) henüz namazını kılmamış olan diğer kısmı gelip seninle beraber namazlarını kılsınlar ve onlar da ihtiyat tedbirlerini ve silâhlarını alsınlar. O küfredenler arzu eder ki siz silâhlarınız-

dan ve eşyanızdan gafil olasınız da üstünüze derhâl bir baskın yapsınlar. Eğer size yağmurdan bir eziyet olursa yahut hasta bulunursanız, silâhlarınızı koymanızda üzerinize vebal yoktur. (Fakat yine) bütün ihtiyat tedbirlerini alın. Şüphe yoktur ki Allah kâfirlere hor ve hakir edici bir azap hazırlamıştır.

Evet, namaz mükellefiyetinin ısrarla vurgulanması, bu ibadetin imana şahitlik eden en gerekli, en bariz gösterge olması sebebiyledir. Hayatlarını Kur'ân'ın getirdiği rabbânî nizama uydurarak kendilerine yeni bir şekil veren mü'minler, karşılarında duran her türlü düşmana ancak bu mânevî güçle üstünlük sağlayabilirler. İmanın sağladığı mutlak üstünlük, şuurlu bir namaz ile mümkündür. Ancak namazdır, mü'min ile Allah arasında ki bağın mevcudiyetini sağlayan. Neden? Çünkü namaz, Allah'a yakın olmanın, mânevî güçle desteklenmenin takviye kuvvetidir. Korkuya kapılanların en çok muhtaç oldukları şey, sabır ve namazla yardım istemektir. Bir korku, zorluk veya sıkıntı hisseden mü'mine gerekli olan gücü sabır ve namaz verecektir. Bu demlerde ceşaret, moral güç ve destek sağlayacaktır sabır. Namaz ise, disiplini ve önderliği öğrettiği gibi, birçok ahlâkî nitelikleri kazandırma yönünden de eğiticidir.

Namaz, her hâlükârda, vaktinde eda edilmesi gereken bir vecibedir. Fakat âlimler, herhangi bir özre binaen kaçırılan namazın kazasını eda için acele etmenin güzel, bu namazın tehirinin ise mekruh olduğunu beyan etmişlerdir. [46]

Savaşta ise, ilk saf, imam ile beraber ilk rekâtı ikinci secdeye

[46] Bkz. 11/114; 17/17-18.

kadar kılar. Düşmana karşı nöbette duran diğer saf ise, imama rükûdan itibaren uyar. Çünkü, saflar tebdîl-i mevzi edinceye kadar, imam kıraatini bitirmiş bulunur. Mü'minlere düşen görev; alınması emredilen tedbirleri alıp, güçlerinin son noktasına kadar çabalamalarıdır. Zafer ve yenilgi Allah'tandır ve tüm yaşantıların mü'minler için birçok hikmeti vardır.

❀ ❀ ❀

فَاِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلٰوةَ فَاذْكُرُوا اللّٰهَ قِيَامًا وَّقُعُوْدًا وَّعَلٰى جُنُوْبِكُمْ فَاِذَا اطْمَاْنَنْتُمْ فَاَقِيْمُوا الصَّلٰوةَ اِنَّ الصَّلٰوةَ كَانَتْ عَلَى الْمُؤْمِنِيْنَ كِتٰبًا مَّوْقُوْتًا ﴿١٠٣﴾

4:103 Artık namazını bitirdiğiniz vakit ayakta iken, otururken ve yanlarınız üzerindeyken Allah'ı anın. Sükûn ve emniyet hâline geldiğiniz vakit ise namazı dosdoğru kılın. Çünkü namaz mü'minler üzerine vakitleri belli bir farz olmuştur.

Âyette, namazın özel vakitlere göre takdir edildiği belirtilirken; Bakara Sûresi'nin 238, İsrâ' Sûresi'nin 78, Rûm Sûresi'nin 17, Hûd Sûresi'nin 114 ve Tâhâ Sûresi'nin 130. âyetleriyle de bu beş vakit namazın eda edileceği zaman dilimleri açıklanmıştır. Dinimiz namazı imanın sadık bekçisi gibi görmüş ve kâfirlerle aramızdaki fark, kurtuluşun, hidâyete ermenin ve takva sahibi olmanın temel şartı saymıştır.[47] Namazsızlığın akıbeti çeşitli

[47] Bkz. 2/4; 7/22-23; 8/14-15; 23/9; 24/37.

âyetlerde vahim tablolarla sergilenmiş ve namazı hafife almanın, ona gereken ihtimamı göstermemenin şahıslarda meydana getirdiği çirkinlikler gözler önüne serilmiştir. [48]

Şerefli ve özellikli bir yerde bulunan kıyam, rükû, sücûdda hem kalben hem de zihnen daim olmak; Allah'ı hamdederek tenzih etme ve lisana fütûr gelmeksizin anma gibi ibadetleri devamlı surette yapmak, insanı lütuflara, ilâhî itinaya mazhar ve çeşitli nimetlerle donatılmış kılacağından, bu ibadeti kesmemek, bir ân olsun ondan yüz çevirmemek şükrün gerçek ifadesi olacaktır. Vakit ve rekâtlarıyla beş vakit namaz, yalnız ruhların tabibi değil, sıhhî devadır da aynı zamanda. Evet, namazın, vaktinde, rükünlerine riayetle kılınması hâlinde inen rahmet ve bereketi hiç kimse hakkıyla bilemez. İnsanlar sağlıklı ve rahat yaşayabilmek için, tabiplerin bazı sınırlı tecrübe ve tahminlere dayanarak yaptıkları uyarı, tavsiye ve perhizlerin gereklerini harfiyen yerine getirirler. Bir insanın tavsiyesine uyarak sıhhatli yaşam sürdürmeye çalışanlar keşke bunu da düşünseler. Hakîm olan, her emrinde bir hikmet, bir sır bulunan Allah'ın emirlerine uysalar, elbette, kendileri için daha hayırlı olur. Çünkü, O'nun tavsiyelerinde tecrübe ve tahmin değil, gerçek hikmetler vardır. Her şeye hilkatini veren, sonra da ona yolunu gösteren Allah'ın emrine mi uyulmayacak! Yaratan Allah mı bilmeyecek! O, Latîf'tir, her şeyden haberdardır.

❀ ❀ ❀

[48] Bkz. 4/142; 74/42; 107/4-5.

وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٠٤﴾

***4:104** (Düşmanlarınız olan) kavmi aramakta (takip etmekte) gevşek davranmayın. Siz acı duyuyorsanız, şüphesiz ki onlar da sizin duyduğunuz o acı gibi acı duyuyorlar. Hâlbuki siz Allah'tan onların ümit edemeyecekleri şeyleri umuyorsunuz. Allah gerçek bilicidir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.*

❁ ❁ ❁

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ بِمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِنِينَ خَصِيمًا ﴿١٠٥﴾

4:105 Hakikat, biz sana Kitab'ı -Allah'ın sana gösterdiği veçhile insanlar arasında hükmetmen için- hak olarak indirdik, hainlere bir müdafaacı olma.

Andolsun ki; Allahu Teâlâ, bu yüce Kitab'ı katından indirmiş, Peygamber'ine de onun tefsiri mesabesinde olan sünneti ilham etmiştir.

Ey Muhammed! Bütün bunlar, bu içerisinde hiçbir haksızlık ve zulüm bulunmayan Kur'ân'ın takva ve adalet hükümleri, insanlar arasında hükmetmen içindir. O Kur'ân, kendisini rehber edineni cennete götürür; ona tutunan bahtiyar olur. Kendisinden

başka kaynakların ilkelerini düstur edineni ise ateşe sürükler. O hâlde, ey mü'minler! Siz de Allah'ın İndirdiği Kitap ve Resûl'ünün açıkladığı sünnet ile hükmetmekten geri durmayın. Çünkü, "*O, hevâsından konuşmaz.*" (53/3). Allah'ın Kitab'ıyla hükmetmek, Muhammed ümmeti için üzerinde tereddüt etmeksizin uyması gereken ilâhî bir emirdir. O hâlde, ey Müslümanlar! Hakkın ve adaletin koruyuculuğunda eşsiz bir timsal olunuz. Hükmünüz insaf ölçülerine uysun, işiniz hakkı korumak olsun. Biliniz ki, sizin kitabınız Kur'ân, Allah'ın adalet ve hakkaniyet ölçülerini açıklamaktadır. Siz ise onun bekçilerisiniz. O hâlde, adaletsizlik yapmaktan sakının. Siz, yeryüzünün halifeleri, yani bu Kitab'ın hükümlerini tatbik etmek üzere idareci kılındığınızı unutmayın. Hilâfetin gereklerinden biri de, Allah'ın indirdiği ile hükmetmektir. Allah'ın Kitab'ının ve Resûl'ünün sünnetinin rehberliğini kabul etmektir.

Mevdûdî âyetin nüzul sebebi olarak şu açıklamalarda bulunmuştur:

"Ensâr'ın Benî Zafer kabilesinden Te'ame veya Beşir b. Ubeyrik denilen bir adam vardı. Te'ame başka bir Ensâr'ın zırhını çalmış ve bir Yahudi'nin evine gizlemişti. Bu hırsızlık olayıyla ilgili soruşturma başladığında, zırhın sahibi meseleyi Hz. Peygamber (s.a.v.)'e götürdü ve ona Te'ame'den şüphelendiğini söyledi. Fakat suçlu olan Te'ame, akrabaları ve Benî Zafer kabilesinden birçok kişi iş birliği yapıp, suçu suçsuz olduğunu iddia eden Yahudi'nin üzerine yıktılar. Te'ame'nin akrabaları Yahudi'yi suçlamayı sürdürerek şöyle söylediler: 'Hakkın düşmanı olan, Allah ve Resûl'üne inanmayan bir Yahudi'nin sözüne güvenilmez. Oysa biz

Müslüman'ız ve güvenilir kişileriz. O hâlde bizim sözümüze inanılmalı.' Hz. Peygamber (s.a.v.) tabiî olarak, doğru gibi görünen bu iddiadan etkilendi; neredeyse Te'ame'yi beraat ettirip Yahudi aleyhine hüküm verecekti ki, bu meseleyi açıklığa kavuşturan bir vahiy aldı.

Hz. Peygamber (s.a.v.) bir hâkim olarak, önüne getirilen delillere göre hüküm verecek olsaydı, suçlu sayılmazdı. Çünkü hâkimler, kendi önlerine getirilen delillere göre hüküm vermelidirler ve bazen insanlar, olayı yanlış aksettirerek kendi lehlerine hüküm verilmesini sağlayabilirler."

Allah'ın Resûl'ü, önüne bir dâvâ geldiğinde, "Olabilir, biriniz kendini iyi savunur da diğerine haksızlık yapılabilir. Allah'tan korkun, adil olun ve sözü eğip bükmeden doğru söyleyin." diyerek uyarıda bulunurdu. Bu doğrultuda Buhârî ve Müslim'de geçen, "Biliniz ki, ben bir beşerim. Duyduğuma göre hüküm veririm. Biliniz ki; her kime hakkı olmadığı hâlde birinin hakkını verirsem, ona ateşten bir parça vermiş olurum. İster onu alsın, ister bıraksın." hadisi de oldukça aydınlatıcıdır.

Allah bu âyetle, Resûl'üne ve mü'minlerine, ister kâfir ister Müslüman olsun, insanlar arasında adaletle hükmetmelerini ve hiç kimsenin tarafını tutmamalarını, kavmiyet ve kabile düşmanlığı sebebiyle adaleti engellememelerini sert bir dille emretmiştir. Böyle bir suçlama apaçık ihanettir, zulümdür, iftiradır.

❁ ❁ ❁

وَاسْتَغْفِرِ اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١٠٦﴾

4:106 Ve Allah'tan mağfiret iste. Çünkü Allah çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.

Ey inananlar! Müşküllerinizi, dâvâlarınızı halletmek istediğinizde, bütün samimiyetinizle ilâhî vahyi referans alarak hüküm vermeye çalışın. Eğer içinden çıkamadığınız durumlar olursa, içtihatta bulunun ve Allah'tan mağfiret dileyin. Çünkü, Resûlullah'tan başka hiç kimse kesin isabetli görüş sahibi olamaz. Resûlullah'a öğreten, onun hükmünü vahiyle bizzat düzelten Allah'tır. Beşerin hatadan berî olamayacağını, meseleleri kavramada yanılma ve yanlış anlamaların ve konuşmalar esnasında çeşitli nedenlerden dolayı yalan söyleme ihtimalinin olabileceğini ve benzeri hususları düşünerek, yapacağı işlerden sonra istiğfar etmek kulun takvasındandır.

❁ ❁ ❁

وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ اَنْفُسَهُمْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ خَوَّانًا اَثِيمًا ﴿١٠٧﴾

4:107 Nefislerine hainlik etmiş kimselerden yana mücadele etme. Çünkü Allah hainlikte ileri gitmiş günahkârları sevmez.

Bu âyet-i kerîme, 105. âyetin devamı niteliğindedir.

"*Hainlerden yana olma!*" Herhangi bir nedenle bunu yapmak, vicdana, irfana, akla, insanlığa ve adalete aykırı hareket etmektir. Bu, insanın bizzat kendisine de ihanettir. İnsan, kendi kendinin emanetidir; bu emaneti korumak için aklını ve vicdanını vahiyle kontrol altına almalıdır. Akrabası veya en sevdiği kişi hakkında dahi adaletle düşünüp hareket etmelidir.

Allah'tan birbiriniz için af ve bağışlanma dileyin. Ama önemli olan, hakkı yaşayabilme yolunda gayret sarf etmek, haksızlığın önüne geçebilmek için, o yüce Nebî'nin "Kim bir kimsede çirkin bir iş görürse; onu eliyle değiştirsin. Eğer buna gücü yetmezse, diliyle tağyir etsin. Buna da gücü yetmezse, kalben nefret etsin. Bu ise imanın en zayıf derecesidir." hadisiyle hareket etmektir. Bu şuurdan uzak kalmak, iyilik ve adaleti yerine getirmeyi ciddiye almamaktır ki; bu, müminlik vasfının gerek ruhî gerekse sosyal boyutuna ihanettir. Müntesiplerine emanetleri yerine getirin diyen Kur'ân gibi bir emanete fıkhetmemek suretiyle yapılan hıyanetle her türlü ihanetin içerisine düşülebilir. [49] Bu tıpkı, kasıtlı olarak günah işlemek gibidir ki; kişinin bizzat kendine zulmetmesidir. [50] Kısacası, kişi kendine haksızlık edip hainçe davranabildiği zaman, başkalarına da rahatlıkla haksızlık edebilir. 108. âyet, böyle hain kişileri ikaz etmektedir.

❀ ❀ ❀

[49] Bkz. 4/58; 18/27, 58; 23/8; 33/72; 43/43-44.

[50] Bkz. 14/27; 35/32, 45.

يَسْتَخْفُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَخْفُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ
مَا لَا يَرْضَىٰ مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطًا ﴿١٠٨﴾

4:108 İnsanlardan gizlerler de Allah'tan gizlemezler. Hâlbuki onlar onun (Allah'ın) razı olmayacağı sözü geceleyin konuşup düzdükleri zaman da O, beraberlerinde idi. Allah('ın ilmi) yapacakları her şeyi kuşatıcıdır.

Allah'ın razı olmayacağı sözleri sarf ettikleri, davranışlarda bulundukları vakit, her şeyi görücü olan O Yüce Zât'ı unuttular. Oysa, kimsenin olmadığı, kimsenin görmediği her yerde var olan, her yerde gören biri vardır. O da Allah'tır. O'ndan çekinmezler, korkmazlar da, insanlardan çekinir ve onları aldatmaya çalışırlar. Çeşitli günahları ve cürümleri çekinmeden işleyen Allah'tan gafil kimseler, insanlardan utandıkları için, öğrenip kendi aleyhlerinde lâf atmasınlar diye suçlarını onlardan gizlerler. Suçları ortaya çıktığı zaman, bunları başkalarının üzerine atarak kurtulmayı umar ve masum bir tablo çizmeye çalışırlar hep. Oysa gerçek mânâda iman etmiş olsalardı, Allah'ın sevmediği amelleri işledikleri için Allah'tan utanırlardı. Bir ânlık gafletle, akıllarını devre dışı bırakarak günah işlemiş olsalardı bile, günahlarını ifşa etmeden Rablerinden af dilerlerdi. Âhirette, bu gibi kimseleri savunabilecek kimse çıkmayacaktır.

Birilerinin aleyhine sözler söyleyenler, türlü türlü dolaplar çevirenler veya yüz kızartıcı işler işleyenler, yaptıkları ortaya çıkıp da o kişilerle yüzleştikleri vakit, "Yer yarılsa da içine girsem!" dedirten bir mahcubiyete düşerler de, o mahşer gününü, herke-

sin önünde her şeyin ortaya dökületeceği ve herkesin yüzleşeceği günü hesaba katmazlar. Eğer tevbe edip kendilerini düzeltmemişlerse, o gün hâlleri nice olur... Nereye gizlenecekler! Artık ölüm de yok!

Hiç kimsenin görmediği yerlerde bile sizi gören biri var. Dünya rüsvalığı âhiret rüsvalığı yanında pek hafiftir. Ama siz siz olun, her rüsvalığa da düşmeyin. Her dem Allah'tan mağfiret dileyin. Allah'ın zikriyle uyanık olun.

❀ ❀ ❀

هَآ أَنتُمْ هَٰٓؤُلَآءِ جَٰدَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيٰوةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَٰدِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ الْقِيٰمَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا ﴿١٠٩﴾

4:109 İşte siz öyle kimselersiniz ki dünya hayatı uğrunda onlardan yana mücadeleye atılmışsınızdır. Ya kıyamet günü onlar hesabına Allah'la kim savaşacak? Yahut onlara kim vekil olacak?

Bu çok önemli bir haber. Diyelim ki, herhangi bir çirkin zulüm işlemediniz, ama hainlerden taraf olup, onlara destek verdiniz. Bu da çok çirkin bir iştir, bir yerde, şeytana satılmışlıktır ki; böylece ihanet edenlerden hayra değer bir iş beklemek kadar abes bir şey olamaz. "*...Sakın hainlerin savunucusu olma.*" (4/105); "*İhanet edenlerden yana mücadeleye girişme...*" (4/107) ilâhi emirleriyle uyarılmışken, zulme maşalık etmek, onun yardakçı-

sı olmak açıkça fısktır. Allah zulme seyirci kalmayı kınarken,[51] değil taraf olmak, susmak bile zulümken ve Peygamber'imiz "Haksızlık karşısında susan, dilsiz şeytan gibidir." buyurmuşken, nasıl olur da bunu yaparsınız! Yayılan fitnede, işlenen cinayette namazsızın, zekâtsızın, cihadsızın payı varken, bir çıkar uğruna veya herhangi bir zarara uğramama adına zalimlerin yanında yer almak, onlara arka çıkmak nifak alâmetidir. Takıyye, ikrah veya mü'minlerin ciddî bir maslahatını gözetme zarureti olmaksızın, "...*Zalimler topluluğuyla beraber oturma*!"(6/68) emrine rağmen bu nasıl yapılır! [52] Güç yettiği oranda zalimlere hadlerinin bildirilmesi gerekir. Ashâb-ı Kehf'i düşünün bir... [53] Allah kötülükten menedenleri kurtarır. [54]

Sonra diyelim ki, zaaflarınızdan dolayı onları savundunuz. Ya kıyamet günü onları kim savunacak. Ve onları uyarmadığınız için sizi suçladıklarında, ne yapacaksınız! [55] Dünyada basit arzu ve menfaatler uğruna hainleri savunanların, âhirette hesapları ağır olacaktır. Zalimlerin yanında yer almak Allah'a isyandır. [56] Bozuk kafalı insanlar, bozuk düzenlerin temel taşları olma vazifesini üstlenmiş kimselerdir. Ateşi hak edeni kim kurtarabilir ki!

Buraya kadar çıkaracağımız sonuçlar; başkasına zarar verecek günahları işlemenin ve kötülüklerde bulunmanın, kendine

---

51 Bkz. 5/79, 89.

52 Ayrıca bkz. 7/3; 10/85; 58/14; 60/9.

53 Bkz. 2/193-194; 18/10; 42/39.

54 Bkz. 7/165; 12/110; 21/9; 27/53.

55 Bkz. 34/32; 35/37; 39/19; 40/47-52; 41/29.

56 Bkz. 6/70; 45/19; 60/1.

bir yarar sağlamak veya kendi ölçülerine göre zararlı gördüğü bir durumu bertaraf etmek (!) [57] uğruna günah ve kötülük işleyenlerin yanında yer almanın insanı fıska düşüren, vicdanı kirleten, çirkin eylemler olduğudur. İnanmışlardansanız eğer, onlarla değil, sıddıklarla, sâlihlerle beraber olmalısınız. [58] İnanana düşen vazife, elinden geldiğince gerçeği öğrenmeye çalışması, sonra da onu her şeyden üstün tutmasıdır. İşte biz, bu ilkenin yaşamsal önemini hakkıyla idrak etmeli ve her ne pahasına olursa olsun gerçeğe sadık kalmalıyız. Kor da olsa, gerçekleri avuçlamalıyız. Çünkü, gerçekleri görmezden gelmenin ilk zararı bize isabet edecektir.

Şuurlu bir mü'min, kendine veya başkasına zarar verici şeylere, ne adına olursa olsun, asla tevessül etmez, edemez. Çünkü, dünyada her şey geçici, âhiret ise daimîdir. Allah'a itaat insanı onurlu ve erdemli kılarken; O'na itaatten uzaklaşmak, dünyada zillet, ukbâda ise utanç getirecektir.

❀ ❀ ❀

[57] Bkz. 6/17; 10/107; 39/38.

[58] Bkz. 4/69; 26/83.

وَمَنْ يَعْمَلْ سُوٓءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُۥ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ ٱللَّهَ يَجِدِ ٱللَّهَ غَفُورًا رَّحِيمًا ﴿١١٠﴾

4:110 Kim bir kötülük yapar yahut nefsine zulmeder de sonra Allah'tan mağfiret isterse, o, Allah'ı çok yarlığayıcı, çok esirgeyici bulur.

İşte Allah'ın rahmeti kullarını böylesine kuşatmaktadır. Allah, ne isyanları sebebiyle kullarının rızkını kesmekte, ne de günahlarını belirleyen işaretlerle onları damgalamaktadır. O, kullarının zaaflarını, âcziyetlerini, gafletlerini bilmektedir. İşte kul, bu noksanlıklar sebebiyle kendine de, çevresine de zulmetmiş olabilir. Yaptıklarına pişmanlık duyduğu ân, hemen Rabb'ine iltica edebilir. Çünkü Rabb'i ona şefkat ve merhamet kucağını açmıştır; kendisine sığınanları himaye etmek üzere hep açık tuttuğu kucağını... Teşbihte hata olmaz, tıpkı şefkatli bir ana gibidir, O. Kusurlu çocuğun gelip anasından özür dilediği veya iki sevenin en güzel duygularla kucaklaştığı, buluştuğu ân gibi, hatta bundan çok daha kapsayıcı, daha engin bir buluşmadır kulun Rabb'iyle buluştuğu ân. Bu hayat devam ettiği müddetçe, kul, ister büyük ister küçük günah işlesin, pişman olduğu vakit, hemen büyük bir saygı ve mahcubiyetle af dileyerek Rabb'inin mağfiretine iltica eder. Hiçbir engelle karşılaşmadan, hiçbir nöbetçiye takılmadan ve hiçbir şefaatçiye gerek duymadan bu kapıdan içeri girerek şefkat ve merhamet sahibiyle buluşur. Yeter ki yaptığının farkında olsun da, hatasında ısrar etmesin.

وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَىٰ نَفْسِهِ ۚ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١١١﴾

4:111 Kim bir günah kazanırsa onu ancak kendi aleyhine kazanmış olur. Allah her şeyi bilicidir, tam bir hüküm ve hikmet sahibidir.

İnsan, amelini hatası ve günahıyla zayi eder. Rabb de kulun hata ve günahını açığa çıkarmaz, ama af dilemesini bekler. Her türlü uyarı ve fırsata rağmen arzularına takılarak yaşayanların yaptıkları hep kendi aleyhlerinedir. Bile bile bir günahı sürdürmek, nifak alâmeti, iradenin yüzüne atılan bir tükürüktür. Günah; şuurlu veya şuursuz bir şekilde kötülük yapmak, başka bir deyişle, vücudumuzun ve ruhumuzun aslî yapısına aykırı hareket etmektir. Yani temiz insan fıtratının kirletilmesidir. Her günah, bir başka günaha yol açar; tevbe ile nedamet duyulmazsa bir anlamda, kötülüklere karşı bağışıklık kazandırır da, arkasından sürükler. Güç yettiğince günahlardan sakınılmalıdır. Her ne kadar işlenen günah kişinin bizzat kendisini mahkûm etmesiyse de, günahkâr, arkasından sürüklediği kimselerin günahından da bir pay alacaktır. [59] Bu, bir başkasının günahını yüklenmek anlamına gelmez. Diğer insanları günaha sevk etmenin cezasını çekmektir. Bazı günahlar vardır ki, insanın Rabb'iyle kendisi arasındadır. Ama bazı günahlar da vardır ki, topluma, çevreye, kişilere sirayet etmektedir. Günahı cazip hâle getirerek zamanın gereği olarak (!) meşrulaştırmanın ve sepici bir virüs gibi yaygınlaştırarak insanları hasta etmenin vebali elbette çekilecektir.

---

[59] Bkz. 4/85.

"Şüphesiz ki onlar, hem kendi yüklerini hem de kendi yükleriyle birlikte başka yükleri de yüklenecekler..." (29/13).

Günah, fıtrata karşı gelmektir. Hayatın insan bünyesindeki tüm güzel yansımalarını bozmaya, parçalamaya yahut azaltmaya sebeptir. İradesizliğin ve cehaletin ürünüdür. İyilik ise, hayatın temiz ve güzel bir şekilde akmasını sağlayan, insana nitelik kazandıran düşünce ve davranışlar bütünüdür. İnsan için büyük önemi olan bu iki kavram, hayatın aslî temayül alanlarıdır. Ne doktrinlerimize ne de zevklerimize göre tarif edilirler. Tanımları, tüm inananlar için aynıdır. Aklı imanla, imanı vahiyle besleyenlerin ölçüsü Kur'ân'dır. Onu fıkhederek okuyanlar, emirlerin iyilik, nehiylerin ise kötülüklere yönelik olduğunu idrak ederek, ruhları kirleten günahlardan sakınacaklardır.

Allah Alîm'dir, hiçbir şey O'na gizli kalmaz. Hakîm'dir; kullarının üstünde her türlü tasarruf hakkına sahiptir, hüküm ve hikmet sahibidir. [60] Her şeyi yerli yerine koyar, hiçbir şeyi hikmetsiz yapmaz.

❁ ❁ ❁

وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيٓئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِۦ بَرِيٓـًٔا فَقَدِ ٱحْتَمَلَ بُهْتَٰنًا وَإِثْمًا مُّبِينًا ﴿١١٢﴾

4:112 Kim bir hata veya günah kazanır da sonra onu bir suçsuz(un üstüne) atarsa, muhakkak ki o, bir iftirayı ve apaçık bir günahı da sırtına yüklemiştir.

[60] Bkz. 6/18.

Bazı günahlar vardır ki, etkileri kişinin kendisine yöneliktir, bazı günahlar ise topluma sirayet eder. Yine öyle günahlar da vardır ki; kişi kendi nefsinde yaşadığı böylesi günahları suçsuz birilerinin üzerine atarak kendini aklamakta ve başkalarının canını yakmaktadır. Bu ise büyük günahlardandır. Oysa Allah, büyük günahlardan sakınılması hâlinde küçük günahları örteceğini müjdelemiştir. [61]

İftira cürmü toplumsal adaleti sarsacağından, Allah, bu çirkin cürümden sakındırmak için dünyevî cezalar da koymuş ve bu günahın önünü almak istemiştir. [62] Hele de iftira Allah'a olur ve insanları haktan saptırırsa, durum daha da vahimdir. [63] Bütün bunlar, Allah'ın zikrinden gafil olup, cehalet içerisinde kalmış acımasızların içerisine düşebileceği korkunç durumlardır. Bu tür günahlara batan günahkârların, Allah'tan af dileyip hâllerini düzeltmedikçe afları düşünülemez. Böylesi fiilleri işlememenin veya bu tür günahlara dalan hainlerin tuzağına düşmemenin yolu Kur'ân'ı fıkhetmekten geçer.

❁ ❁ ❁

[61] Bkz. 4/31.

[62] Bkz. 24/4-5; 33/58.

[63] Bkz. 3/94; 4/50; 6/21; 7/37.

وَلَوْلَا فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَّآئِفَةٌ مِّنْهُمْ اَنْ يُّضِلُّوكَ وَمَا يُضِلُّونَ اِلَّآ اَنْفُسَهُمْ وَمَا يَضُرُّونَكَ مِنْ شَيْءٍ وَاَنْزَلَ اللّٰهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُنْ تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللّٰهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا ﴿١١٣﴾

4:113 Üzerinde Allah'ın lütf u inayeti ve rahmeti olmasaydı, onlardan bir güruh muhakkak seni bile (hükümde) şaşırtmayı kurmuştu. Onlar kendilerinden başkasını saptıramazlar ve sana hiçbir şeyden zarar da yapamazlar. (Nasıl yapabilirler ki) Allah sana Kitab'ı ve hikmeti indirdi ve (evvelce) bilmediklerini sana öğretti. Allah'ın senin üzerindeki lütf u inayeti çok büyüktür.

Burada, vahyi çok iyi fıkhetmeye davet vardır. Çünkü, sözün insan üzerinde çok etkili bir gücü vardır. İyi söz, bir büyüdür; yeter ki nasıl söyleneceği bilinsin. Allah'tan korkmaz pek çok kimse, biraz edebiyat, biraz demagoji ve biraz da politik ve tumturaklı sözlerle, nice bilmez insanı kolaylıkla arkasından sürükleyebiliyor. Bazı insanların Allah adını kullanan aldatıcılar olabileceği gerçeğini unutmadan çok uyanık davranmak, bir iş yaparken her sözün cazibesine kapılmamak, vahyi çok iyi fıkhetmeye çalışmak ve doğruyu ciddiyetle arayıp, vicdanın sesine samimiyetle kulak vermek gerek. İlmin bahşettiği doğrular üzerinde sabit ve kararlı duranlar ancak, aldatıcıların şerrinden korunurlar. Yani, Allah'ı, elçileri ve mü'minleri veli edinenler Allah'ın koruması altında-

dırlar. [64] Şeytan, sâlihleri kolayca aldatamaz. [65] Şeytan, zaaf, tutku ve hislerin açık bulduğu kapılarından girerek; sağdan, soldan, arkadan, önden sokularak insanları aldatır. [66] İşte Allah, bildirileriyle, elçilerini ve onların getirdiklerine inanan mü'minlerini bu tür sapmalardan ve saptırıcıların şerrinden korumuştur.

Bu din, kâhinlerin, filozofların, şeyhlerin, dervişlerin veya müritlerin kurduğu bir din değildir ki; onlardan birinin dizinin önüne çöküp de tevbe alasınız, hatmeye durasınız ve talimatlar alıp da kurtuluşu hak edesiniz. O Gün, her ümmet, şahitleriyle birlikte huzura getirilir ve tüm işlenenler bir bir sorulur; zan ve iddialarla yapılanlar bir bir çürütülür. Yaptıklarını neye dayandırdıkları sorulur ve "Din adına yaptığınız şeylerin delili nedir? Bunları getirin." denir. Din adına, bir kayda dayanmadan konuşanlar ile fetvalar verip ahkâm kesenler için, O Gün dehşetli bir gün olacaktır. Onları dinleyenler için de... İşte bu vahim duruma düşmemek için, Müslümanların, tüm melekelerini kullanarak vahyi anlamaya çalışmaları gerekir. Tüm oluşları, öğütleri bakarak, dinleyerek, düşünerek, akıllarını kullanarak değerlendirmeliler ki; bütün bu ve benzeri din tacirlerinin şerrinden korunabilsinler. [67] Onlar, bizleri aldatarak yanlış şeyler yaptırmak isteseler de, bunun zararı kendilerinedir. Biz mü'minler, kendimizi tevbe ile düzeltirsek bağışlanır ve bilmeden düştüğümüz hatalarımızdan dolayı sorguya çekilmeyeceğimizin muştusuyla uyanık yaşarız.

---

[64] Bkz. 55/35, 55.

[65] Bkz. 7/201; 15/40-42; 16/99-100; 37/161; 39/37.

[66] Bkz. 2/204; 6/112; 31/33; 35/5; 37/28-30.

[67] Bkz. 5/105.

Hak, her zaman ve her yerde yücedir. Ne hatır, ne gönül, ne de yakınlık tanır. Kötülük ve günah kazanan, başkalarını şerrine alet etmesin. Kendisinin yaptığı tüm işleri Allah'ın bildiğini unutmasın. Suçluya kesin cezanın verilmesi suretiyle hikmetli bir iş yapıldığı bilinsin. Yanlış haberler vererek, insanları yanıltarak kendi lehlerine bir şey başarmış olanlar, başkasına değil, ancak kendilerine zarar vermiş olurlar. [68] Çünkü gerçek suçlu, kendi önüne getirilen delillere göre hüküm veren hâkim değil, hâkimi aldatarak kendi lehinde karar verilmesini sağlayan kişidir. Ayrıca, böyle bir kimse, kendi aldatıcı metotlarıyla hakkı kazandığını sanabilir. Fakat gerçekte, asıl hak, Allah katında, hak olarak muhafaza edilir. Bir dâvâda suçlunun bilinmemesi durumunda hüküm budur.

❀ ❀ ❀

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِنْ نَجْوٰيهُمْ اِلَّا مَنْ اَمَرَ بِصَدَقَةٍ اَوْ مَعْرُوفٍ اَوْ اِصْلَاحٍ بَيْنَ النَّاسِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذٰلِكَ ابْتِغَآءَ مَرْضَاتِ اللّٰهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ اَجْرًا عَظِيمًا ﴿١١٤﴾

4:114 Onların fısıldaşmalarının birçoğunda hayır yoktur. Meğer ki bir sadaka vermeyi, ya bir iyilik yapmayı veya insanların arasını düzeltmeyi emredenler(inki) ola. Kim Allah'ın rızasını arayarak böyle yaparsa, biz ona çok büyük bir mükâfat vereceğiz.

[68] Bkz. 2/188.

Mecbur kalmadıkça, fısıldaşmada hayır yoktur. Çünkü bu davranış, birçok kimseyi zan içerisine sürükleyeceğinden, kalplere şüphe ve fitne tohumları serper. Bunun dışındaki fısıldaşmalar, ya gıybet ya tuzak ya da bir tezgâhın alâmetidir ki; bu tavır Müslümanların şiddetle uzak durması gereken çirkin huylardandır zaten. Âyette de belirtildiği gibi, ancak fertlerin, ailelerin ve devletler arası asayişin korunması için bu tür bir diyalog biçimine müsaade edilebilir. Evet, mesele umumî değil de, şahsî ise ve insanların bu meseleden haberdar olması istenmiyor, o ân konuşmak için başka bir zemin de bulunamıyorsa; söz konusu iş, topluluk içinde fısıldaşmak suretiyle halledilebilir. En önemlisi, sosyal meselelerde, bir konuya getirilecek açıklık amaçların gerçekleşme şansını zedeleyecekse, bu konu muhakkak gizli tartışılmalı, gerekleri gizlilik içerisinde halledilmelidir.

❁ ❁ ❁

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدٰى وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلّٰى وَنُصْلِهِ جَهَنَّمَ وَسَآءَتْ مَصِيرًا ﴿١١٥﴾

4:115 Kim kendisine doğru yol besbelli olduktan sonra Peygambere muhalefet eder, mü'minlerin yolundan başkasına uyup giderse onu döndüğü o yolda bırakırız. (Fakat âhirette) kendisini cehenneme koyarız. O, ne kötü bir yerdir!

Peygamber, mutlak hayrı, iyiliği, ilâhî rahmet ve mağfireti telkin eder. Gidilmekte olan yanlış yolun tehlikesini, bu yolun

sonundaki kötü akıbeti haber verir. Ona uymamak, bütün faziletlere sırt çevirmektir. Bir insanın, tebliğ almışken, üzerinde düşünüp araştırma yapmaksızın bundan yüz çevirmesi, Allah'ın da ondan yüz çevirmesine sebeptir. İnsan bir yolu beğenip seçerse, aklı kendisini o yola götürür, o yolda yürütür; dolayısıyla inananlarla birlikte hareket etmek zorundadır. Kim bu ortak mücadeleden uzaklaşırsa, zulme düşeceğinden bir cezaya maruz kalacaktır. Bu cezayı dünyada cahili zulmetin altında kalarak çekmesi olarak düşünebiliriz veya azabı hak etmesi, kötülük yolunu seçmesi ve doğru yoldan uzaklaşması nedeniyledir. Bunların durumunu "*...Rabbinin bazı alametleri geldiği gün, önceden inanmamış ya da imanında bir hayır kazanmamış olan kimseye artık imanı bir fayda sağlamaz. De ki bekleyin, şüphesiz biz de beklemekteyiz. !*" (6/158) İşte İlahi ihtara muhatap olanlar bunlardır Allah'u alem. [69]

❁ ❁ ❁

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١١٦﴾

4:116 Şüphesiz ki Allah, kendisine eş tanınması(nın günahını) yarlığamaz. Ondan başkasını, dileyeceği kimse için, yarlığar. Kim Allah'a eş tanırsa muhakkak ki o, (doğru yoldan) uzak bir sapıklıkla sapmıştır.

[69] Bkz. 6/110; 61/5; 68/44.

İnsan hayatında tevhidin kavranılmadığı noktalarda, şirkin bariz bir şekilde ortaya çıktığı gözlemlenmektedir. Şuuruna erilmiş tevhidde şu esaslar hâkimdir: Allah'a ihlâs ile yönelmek, hevâ, heves, tutkuyu Allah'ın rızasına hasretmek, yani bütün tağutları reddetmek.

Tağut; Allah ve O'nun nizamı haricinde bağlanılan, yani kendisine hüküm götürülen her şeydir. Şirke kapı açan, tevhidî kavrayıştan uzak cehalet, insanı kurtarmayacaktır; Allah'ı bilip O'na ibadet etse bile. Öyle ise şirk nedir? Bunun cevabını iyi bilmemiz gerek ki, ibadetlerimiz yerini bulsun ve kulluğumuz gerçekleşsin. Şirk; yalnızca Allah'a ait olan hakkı bir başkasına da tanımaktır. Meselâ; kulların hayatın çeşitli sahalarındaki işleriyle ilgili hüküm ve kanunlar vaz'etme hakkı Allah'ın iken, bunu beşere atfetmek, Allah'ın sevgisine denk sevgi ile birini sevip bağlanmak, maddî sebeplere sarılmanın dışında, mânevî bir tasarruf hakkına sahip olduğu inancıyla Allah'tan başkasından yardım istemek gibi. "*İnsanlardan kimisi, Allah'tan başka eşler tutar, Allah'ı sever gibi onları severler...*" (2/165). İşte birçok insanda bulunan büyük şirk örneği; türbelere gitmek, ölülerden yardım istemek. Hastaların şifa, dertlilerin deva bulması ve sıkıntıların giderilmesi için "ziyaret" denilen türbelere yalvarmak şirkin aslıdır. İnsanların, ziyaret diye adlandırdıkları bu kabirlerin sahiplerinden yardım istemenin veya bunlara yalvarmanın ibadet cinsinden olmayıp, ibadetin yalnız, rükû, secde, namaz vs. olduğunu sanmaları bu büyük yanılgıya düşmelerine sebeptir. Gerçekte ise dua, yani çağırmak, ibadetin ruhudur. Kişi, kimi çağırıyorsa, kime dua edip yalvarıyorsa ona ibadet ediyor demektir. [70] Bu

[70] Bkz. 7/194-195.

tür yanlış eylemleri yapanlar diyorlar ki: "Yardım istediğimiz bu ölüler, türbeler, bizimle Rabb'imiz olan Allah arasında birer aracı ve Allah katında birer şefaatçidirler." İşte bu düşünceleri bile Allah'ı tanımamalarından kaynaklanıyor. Zira onlar Allah'ı, aracıya, vesileye başvurmadan ulaşılmayan bir Rabb olarak telâkki ediyorlar. İşte bu hâl, Peygamber (s.a.v.)'in 23 yıl boyunca karşısında mücadele verdiği, müşriklerin saplandıkları inancın ta kendisidir. [71] Müşriklerin yardım istemeleri, rağbet ettikleri bu sözde yardımcıların birer aracı ve Allah katında birer şefaatçi oldukları yanlış inanışının bir tezahürüydü. Buna rağmen Kur'ân, onların şirke düştüklerini ve müşrik olduklarını ilân etmiştir. Ve onlarla, "*Lâ ilâhe illâ'l-lâh*" şuuruna varıp tevbe edinceye kadar savaşmayı emretmiştir.

Evet, gaybı bildikleri ve Allah nezdinde imtiyazlı oldukları inancıyla kâhinlere gitmek, değişik maksatlarla büyü ve sihir yaptırmak, nazar boncuğu veya benzeri şeylerden medet ummak, ölülerden veya birer mahlûk olan yaratılmışlardan gaybî yardım istemek de şirkin türlerindendir. Boncuk ve benzeri şeylerle korunmada, zararı defetmek için Allah'tan başkasına yöneliş ve ondan isteme vardır. Hâlbuki, şu düstur her zaman hatırda olup bilinç hâline getirilse, hiç kimse Allah'tan başka bir şeye tevessül etmez ve de sığınmaz: "*Eğer Allah sana bir zarar verecek olsa, onu hiç kimse gideremez. Ve eğer sana bir hayır ihsan ederse, zaten o her şeye kadirdir.*" (6/17). [72]

Ne yazık ki tevhid ve şirk, yaratılışları itibarıyla aynı olan

---

[71] Bkz. 9/31; 10/18; 17/56; 39/3.

[72] Ayrıca bkz. 10/107; 13/11; 39/38; 45/19.

insanlarda görülmektedir. Tüm insanlar inanmak, sevmek, korkmak, sakınmak, itaat etmek, duymak, korkmak, görmek gibi birçok özellikle donatılmıştır. Ne var ki bu özellikler insanların tercihine göre şekillenmektedir. Meselâ; Allah'a sığınma ve O'nu sevme duygularını barındırmayan kalplerde, sevgi, korku ve sığınmanın yerini başka şeyler dolduracaktır. Şirke yönelmenin önemli sebebleri; bilinçsizlik, dünyevî endişeler, hevâ ve hevestir. Cehaletten kaynaklanan şirkten ilim ve akıl ile vazgeçilmesi düşünülebilir. Ama isyan ve ahlâksızlıktan kaynaklanan şirk, sahibinin isyan ve çılgınlığını daha da artırır. Kendilerine "kitap" verilmiş olanlar ancak, bilgiden sonra ihtilâfa düşmüşlerdir. Kim bir başkasına körü körüne itaat ederse, ona ibadet ediyor demektir. Asr-ı Saadet'te, Efendimiz'in eteğine tutunarak cennete girebileceğini düşünen tek bir Müslüman yokken; aksine onlar, "Yâ Resûlullah! Bizi cennete hangi amel kavuşturur, söyle de onu yapalım?" derken; bugün, tevhidden uzak çeşitli formül ve icatlar türeten, eteklere tutunan ve cennet umuduyla her söyleneni hiçbir kritiğe tâbi tutmadan yapanlar var.

Şüphesiz, Allah, bütün aracı ve şefaatçilerden müstağnidir. Hiç kimseye lüzum bırakmamıştır. O Allah, kulluna şah damarından daha yakındır. *"Kullarım sana Beni sorarlarsa de ki, Ben çok yakınım..."* (2/186). [73]

❀ ❀ ❀

[73] Ayrıca bkz. 40/60.

إِنْ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا إِنَاثًا وَإِنْ يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَرِيدًا ﴿١١٧﴾

4:117 Onlar O'nu (Allah'ı) bırakırlar da yalnız dişilere taparlar. (Böylece) o çok inatçı bir şeytandan başkasına tapmış olmazlar.

Burada, "*dişi*" kelimesi bütün zevkleri, arzuları, şehvetleri bünyesinde toplayan anahtar kavram niteliğindedir. Âyet, söz konusu edilebilecek her türlü şehvetle, hakları, hakikatleri hayallere feda edenlerin durumunu tasvir etmektedir. Hiçbir sınır tanımaksızın hevâlarının peşine düşüp sorumsuzca yaşayanlar, kendilerini şeytana teslim etmiş olmaktan başka bir şey yapmış olmazlar. "*Öyle bir nesil geldi ki, bunlar namazı bıraktılar; şehvetlerine uydular (yani kendi arzularına). Bu yüzden ileride azgınlıklarının cezasını çekecekler.*" (19/59).

❁ ❁ ❁

لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا ﴿١١٨﴾ وَلَأُضِلَّنَّهُمْ وَلَأُمَنِّيَنَّهُمْ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُبَتِّكُنَّ آذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللَّهِ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خُسْرَانًا مُبِينًا ﴿١١٩﴾

4:118, 119 Allah onu rahmetinden kovdu. O da (şöyle) dedi: "Celâlin hakkı için, kullarından muayyen bir nasip edineceğim, onları behemehal [muhakkak] saptıracağım, onları

mutlaka olmayacak kuruntulara boğacağım, onlara kat'iyen emredeceğim de davarların kulaklarını yaracaklar, onlara muhakkak emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler." Kim Allah'ı bırakarak şeytanı bir yâr [dost] edinirse, şüphesiz açıktan açığa büyük bir ziyana düşmüştür o.

Âyetten, eşyanın, yani yaratılan şeylerin doğru ve yerinde kullanılmasının istendiği fikrini çıkarmak mümkün. Burada, "*Ey âdemoğulları! Ben size, 'Şeytana tapmayın, o sizin apaçık düşmanınızdır.' demedim mi?*"(36/60); "*Benim halis kullarıma nüfuzun olmayacaktır...*" (15/42) beyyinelerini de zikretmek yerinde olacaktır.

"*Allah onu rahmetinden kovdu.*" Bilindiği gibi İblis cennetten kovuldu, alçaklık damgasını yedi. İnsanı, önünden, arkasından, sağından, solundan sokularak azdırmaya ve günahları süslü göstererek kendisi gibi isyan ettirmeye çalışıyor; ahdini yerine getirip intikamını almak için.

Âyetin, "*emredeceğim, Allah'ın yaratışını değiştirecekler*" bölümünde dinin kastedildiği söylenmiştir. "*Sen yüzünü hanîf olarak dine, yani Allah insanları hangi fıtrat üzere yaratmış ise o fıtrata çevir. Allah'ın yaratışında değişme yoktur. İşte doğru din budur. Fakat insanların çoğu bilmez.*" (30/30); "*Hepiniz O'na yönelerek, O'na karşı gelmekten sakının, namazı kılın, müşriklerden olmayın.*" (30/31).

Ebû Hureyre'den, "Her doğan, fıtrat üzere doğar." hadisi rivayet edilmiştir. Ne yazık ki, takvaya da, fücura da müsait yaratılan insana sürekli olarak iyilik ve takva telkin edilip, aklını

vahiyle birleştirmesi ve tefekkür yeteneğini de kullanarak yüce insanlık şahsiyetinde kalması ilham edilmişken; akıllarını doğru kullanmayan nice kimselerin sağlarında ve sollarında pusu kurmuş olan şeytan, bir av misali hemen yakalamak suretiyle bunlara yollarını şaşırtmış ve bu şaşkınlar nereye gittiklerini, adımlarının kendilerini nereye götürdüğünü bilmez hâlde yaşamışlar ve yaşamaktadırlar. Ümmetler her ne zaman lâubalîliğe başlamışlarsa; işte o zaman imanları zayıflamış, terk ettikleri birçok sünnet ve düstura mukabil şirk ve bid'atları doğuran hurafelere saplanmışlardır. Şems Sûresi'nin 9-10. âyetleriyle de teyit edildiği gibi, insan, takvaya da fücura da müsait hâlde yaratılmış; lâkin ona, daima takva yolu öğütlenmiş, hatırlatılmış, şeytanın düşman olduğu ve dahi bu düşmanın kurduğu tuzaklar bildirilmişken, insan neden şeytandan kurtulma şuuruna ermesin ki! "*Şüphesiz biz ona (doğru) yolu gösterdik, ister şükredici olsun ister nankör.*"(76/3) Şeytanın, Allah'a ihlâs ile yönelenler üzerinde etkisiz kalacağı bildirilmektedir. "'*Senin kudretine andolsun ki, onlardan ihlâsa erdirilmiş kulların bir yana, hepsini azdıracağım.*' *dedi.*" (38/82-83).

Âyetlerle gelen bu denli net uyarılara rağmen Allah'ı bırakıp da şeytanı dost ve önder edinen, muhakkak kayba uğrar. Şeytan sapıklıktan başka hangi yolu gösterir ki! Uzun vaadeli, sonu gelmek bilmeyen emeller, olmayacak kuruntular, çirkin fiiller ve hayallerle koşuşturmak... Evet, niçin yaratıldığını düşünmeden yaşayan, Kur'ân'a değil de, beşerin getirdiği düşünce ve davranış kalıplarına göre kendilerini ayarlayan insanlarda, daima değişken ve tutarsız davranışlar gözlenir. Kur'ân'daki önerileri terk edip şeytana uymaktan daha büyük kayıp mı olur!

يَعِدُهُمْ وَيُمَنِّيهِمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا ﴿١٢٠﴾

***4:120** (Şeytan) onlara vaad eder, onları olmayacak kuruntulara düşürür. Şeytanın kendilerine vaad ettiği şeyler ise aldatmadan başkası değildir.*

Şeytanı kovmaya çalışmadan hayat sürdürenler, ciddiyetten uzaklaşıp eğlenceye heveslenecek; vazifeden kaçıp oyuna, doğruluktan yalana, eğriliğe sapmayı hüner sayacak; velhâsıl bütün güzel hasletleri sûiistimal edeceklerdir. İşte bu niyette olanlar ziyana uğrarlar. Artık şeytan onlara mütemadiyen vaatlerde bulunur, ümitler verir. Muhabbetlerini Allah'ın rızasına hasretmeyip hevâlarına hasredenler, şeytana kul olmaktan kurtulamazlar. Masiyette saadet ve kazanç aramak beyhude bir çabadır.

❁ ❁ ❁

أُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا ﴿١٢١﴾

4:121 İşte onlar (böyle). Onların yurtları cehennemdir. Oradan kaçacak bir yer de bulamayacaklardır onlar.

Şeytanın gurur ve tekebbüre düşürdüğü kimselerin akıbeti, "*Onlar ki dinlerini bir eğlence ve oyun yerine koydular ve dünya hayatı onları aldattı. Onlar bugünleriyle karşılaşacaklarını nasıl unuttular...*" (7/51) âyet-i kerîmesinde ifadesini bulmuştur.

"O günahkârların, Rableri huzurunda başları öne eğik hâlde, 'Rabb'imiz! Gördük, duyduk. Şimdi bizi (dünyaya) geri döndür de iyi işler yapalım. Artık kesin olarak inandık.' diyecekleri zamanı bir görsen!" (32/12). Ama nafile! Ne yapacaksanız ölüm gelmeden yapın, bir daha dönüş yok! Çünkü, *"Biz pek yakında gelecek bir azap ile sizi uyardık..."* (78/40); *"Fakat insan, devamlı suç işleyerek ilerisini de berbat etmek ister... Oysa kıyamet kopacağı gün, insan, 'Kaçacak yer neresi?' der."* (75/5, 10); *"Yüzler var ki, o gün asıktır. Kendisine, bel kemiklerini kıran bir işin yapılacağını anlar. Artık gözünüzü açın! Ne zaman ki can köprücük kemiklerine dayanır. 'Tedavi edecek kimdir?' denir. Ve kendisi artık bunun ayrılık zamanı olduğunu anlar."* (75/24-28); *"Nihayet onların peşinden öyle bir nesil geldi ki, bunlar namazı bıraktılar, nefislerinin arzularına uydular. Bu yüzden ileride sapıklıklarının cezasını çekecekler."* (19/59).

❀ ❀ ❀

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَعْدَ اللَّهِ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا ﴿١٢٢﴾

4:122 İman edip de iyi şeyler yapanlar(a gelince:) Biz onları altlarından ırmaklar akan cennetlere -içlerinde temelli temelli kalıcı oldukları hâlde- sokacağız. İşte Allah'ın dosdoğru bir vaadi! Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?

"İnanıp iyi işler yapanlar, Rablerinin izniyle sürekli kalacakları, altlarından ırmaklar akan cennete sokulurlar..."(14/23); *"O Gün birtakım yüzler de vardır ki; nimetin verdiği yumuşaklıkla mutludurlar. İşlerinden hoşnut olmuşlardır. Yüksek bağlar ve bahçeler içinde oturmuşlardır. Orada hoşa gitmeyen boş bir söz dahi işitmezler. Orada, akan pınarlar, odalarında yükseltilmiş tahtlar, konulmuş kadehler, sıra sıra dizilmiş yastıklar, serilmiş halılar vardır."* (88/8-16).

Cennet! ... Orada ebedî saltanat sürecek olan insanlar; o saadet ülkesinden çıkarılmayacak bahtiyarlardır.

Cehennem! ... Şeytanın uşaklarına mahsus, kendisinden kaçma imkânı olmayan hapishane. Evet, cehennemi ve üzerindeki sırâtı düşüneceğiz. Bu sırâttan geçmemizin, dünyadaki amellerimizle birebir ilgili olduğunu anlayacağız. Bu anlayışla, şu ân ve yaşadığımız her dakika sırât köprüsü üzerinde bulunduğumuzu idrak edeceğiz. Biz Müslümanlar, dünya hayatında bu bilinçle yaşayacağız. Allah'ın emirlerine, ilâç bulmuş hasta gibi sarılıp, bu emirleri tedavi olma sevinciyle uygulayacağız. Bu uyarıların hepsi doğru ve gerçektir; şeytanın hevâ ve hevese düşürücü, boş ve oyalayıcı emellerine benzemez. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir.

"Rabb'ini, içinden, yalvararak ve korkarak sabah akşam an. Gafillerden olma." (7/205).

❁ ❁ ❁

لَيْسَ بِأَمَانِيِّكُمْ وَلَآ أَمَانِيِّ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوٓءًا يُجْزَ بِهِ
وَلَا يَجِدْ لَهُۥ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٢٣﴾

4:123 (İş) ne sizin kuruntularınızla, ne de Kitaplılar'ın kuruntularıyla (olup bitmiş) değildir. Kim bir kötülük yaparsa onunla cezalanır ve o, kendisine Allah'tan başka ne bir yâr, ne bir mededkâr (yardımcı) da bulamaz.

Ne din, ne iman, ne âhiret, ne hesap ve ne de alınacak ecir hiç kimsenin kuruntusuna göre değerlendirilmez. İnsanlar vahye muhatap olduklarında, ya iman edip gereğince amel ederler ya da inkâr eder, istedikleri gibi yaşarlar. Hiç kimsenin, iman edip sâlih amel işlemedikçe, Peygamber evladı bile olsa, kurtuluşu asla mümkün değildir. Yaratılış bakımından kimsenin kimseye üstünlüğü yoktur. Üstünlük ancak takva iledir. [74] Hayalî ümitler ve kuruntular, kıyamet gününde hiçbir fayda vermeyecektir. Allah bu ve benzeri hayalleri çürütmektedir. [75] Ana ilke; yüce Allah'a her zaman itaat etmek, teslim olmak ve O'nun yoluna tutunmaktır. Arzulamakla bir şey olmaz; iman, kalpte kökleşip eylemlerde kendini gösteren bir inanıştır. Hayır işleyen de, şer işleyen de karşılığını görür. [76]

Zamanımızda, Müslüman olduklarını iddia edenlerin, namaz kılıp, oruç tutmakla beraber, hayatın diğer alanlarında, ör-

---

[74] Bkz. 5/27; 49/13.
[75] Bkz. 2/111.
[76] Bkz. 99/7-8.

neğin iktisadî, ticarî, siyasî meselelerinin hallinde tağutun arzusu yönündeki uygulamaları benimsemelerine rağmen cennete gireceklerini zannetmeleri bahsedilen kuruntulardandır. Şahadetin mânâsını bilmek, bu mânâya göre amel edip, onu bozan amellerden sakınmakla cennete gidilir. İnsan beşer olarak hatadan, günahtan berî değildir. Lâkin, kim vahyi fıkhederek, samimî bir hâlde amelleri yerine getirmeye gayret gösterir ve günahtan, nefsinde de olsa müdafaa etmeden, rahatsızlık duyarak uzaklaşmaya çalışırsa; onun velisi Allah'tır. Onu affedeceği gibi, ziyadesiyle mükâfatlandıracaktır. [77] Fakat Allah, O Gün, günahı hesaba katmayanların, kendisine karşı haşyet duymayanların velisi olmayacaktır. Kendilerine acımayanlar, kendilerine zulmedenler rahmete lâyık değillerdir. [78]

Tirmizî, Resûlullah'tan şu hadisi nakletmiştir: "Akıllı kişi; amelini ilâhî vahye uydurup, nefsini hesaba çeken ve ölümden sonrası için hazırlık yapan kişidir. Âciz ise; nefsinin hevâsına uyan ve hiçbir şey yapmadan Allah'ın kendisini affedeceği ümidiyle yaşayan kişidir."

Şu bilinsin ki; hak din, Allah'ın, Resûl'ü Muhammed'e Cebrâil aracılığıyla indirdiği Kitap'tadır sadece. İnsanların ceza ve mükâfatı Allah katında ve O'nun koyduğu ölçülere göre verilir. Buhârî ve Müslim'de geçen rivayetlere göre, Hz. Ebû Bekir, "*Kim bir kötülük yaparsa onun cezasını görür.*" âyeti inince, "Ey Allah'ın Resûl'ü! Artık kurtuluş çok zorlaştı. Çünkü işlediğimiz her kötülüğe karşı ceza göreceğiz." demiş; bunun üzerine Resûlullah, "Ey

---

[77] Bkz. 29/7; 41/30; 53/32.

[78] Bkz. 35/32.

Ebû Bekir! Allah seni affetsin. Sen hasta olmuyor musun? Zorluk, üzüntü sana isabet etmiyor mu? İşte bu şekilde, işlediğiniz günahlar varsa dökülür." buyurmuştur.

❀ ❀ ❀

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ اَوْ اُنْثٰى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَاُولٰٓئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ نَقِيرًا ﴿١٢٤﴾

4:124 Erkekten veya kadından kim de mü'min olarak güzel güzel işlerden (bir şey) yaparsa, işte onlar cennete girerler. Bir çekirdeğin çukurcuğu kadar bile haksızlığa uğratılmazlar.

Her ne konumda, mevkide olunursa olunsun, cennete girebilmek için mü'min olmak şarttır. İmandan dönmedikçe, mü'minler için varılacak son mekân muhakkak cennettir. Ama sâlih amelden önce sahîh imanı sağlamak gerekir. Akıllı kimseler, öncelikle Allah katında geçerli imanın ne olduğunu öğrenmeliler ki; dinlerini Allah'a has kılabilsinler de amellerinin karşılığını alabilsinler. Dünyada işlenen iyi amellerin mükâfatı belki dünyada alınabilir; ancak gerçek imana erişilmedikçe, bu ameller âhirette hiçbir fayda sağlamaz. Peki, geçerli iman nedir? Geçerli iman; Allah'ı, yaratmada, yaşatmada, idarede, hüküm ve yasa koymada mutlak merci görüp, kulluğu O'na yapmak; O'nun zat ve sıfatlarında benzerleri olduğunu düşünerek şirk koşmamak, bütün tağutları reddetmektir.

Şeytan, günümüzde pek çok insanı, tevhidi tam anlamıyla öğrenmeden sâlih amellerle meşgul etmek suretiyle kandırmaktadır. Belli ibadetleri yapan, mânâsını anlamadan bolca Kur'ân okuyan birçok cahil müşrik vardır. Bunlar, Allah'ın şeriatını bir kenara atıp, insanların hayatına tağutun kanunlarını tatbik eder olmuşlardır. İşte bu tehlikeden kullarını sakındırmak için, Allah, Kur'ân'ı indirmiştir. Kur'ân'a fıkhederek, samimî bir şekilde sarılanlara zerre kadar haksızlık yapılmayacaktır. [79]

❀ ❀ ❀

وَمَنْ اَحْسَنُ دِينًا مِمَّنْ اَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلّٰهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ اِبْرٰهِيمَ حَنِيفًا وَاتَّخَذَ اللّٰهُ اِبْرٰهِيمَ خَلِيلًا ﴿١٢٥﴾

4:125 İyilik yapan (bir insan) olarak, (tam bir hulûs ile) kendisini Allah'a teslim eden, İbrâhîm'in Allah'ı tanıyıcı "bir" dinine tâbi olan kimseden daha güzel dinli kimdir? Allah İbrâhîm'i bir dost edinmiştir.

İnsanı mutlak mânâda kurtaracak iman; bir muvahhid olarak yüzünü Allah'a döndürmek ve Peygamber'in getirmiş olduğu vahyî verilere zan, çıkar, hevâ ve hiçbir şirk türünü karıştırmadan sıkı sıkıya sarılmaktır. O din, bütün resûllerin ortak bildirisi olan ve bir kelime etrafında toplanmaya davet eden İslâm dinidir. Allah bu dini Hz. Muhammed ile tamamlamıştır. Artık iman

[79] Bkz. 16/97.

etmek isteyenler, kulluğu, ibadetleri hanîf olarak, sadece Allah rızası için yapmalı; takıyye hâli müstesna, hiçbir beklenti ve maslahat adına tağutun yanında yer almamalıdırlar. Birçok âyet bu hususun önemini belirtip, amellerin kabulünü buna bağlarken; Müslüman'ım diyenler, nasıl olur da yaşamak istediklerini öne sürdükleri İslâm'ı ciddiye almazlar, Rablerinin rızasını kazanmak için Kitaplarını, yani ilâhî vahyi anlamak yönünde herhangi bir çaba göstermezler! Yüzü Allah'a dönmek; zandan, şüpheden, itirazdan uzak bir şekilde, tam bir teslimiyetle Allah'a itaat etmektir. [80] Allah, Hz. İbrâhîm'i niye kendine dost edinmiştir? Çünkü o, Allah'ın hoşnutluğuna, O'nun emirlerine uygun hareket ettiği ve elinden geldiği, gücü yettiğince O'nun sevdiği şeyleri yaptığı için ulaşmıştır.

Ey mü'minler! Sizler de Allah'ın razı olduğu amelleri işleyin, Allah'ın rızasını her şeyden üstün tutun ki; O da sizi veli edinsin. Aksi hâlde, ne kuruntular ne de hayaller kurtarıcı değildir.

❀ ❀ ❀

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُحِيطًا ﴿١٢٦﴾

4:126 Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. Allah(ın ilim ve kudreti çepeçevre) her şeyi kuşatıcıdır.

Bütün mülkün Allah'a ait olduğuna inanmayan var mıdır? Olsa bile, kim kendisine dokunacak zarar gerçekleşmeden önce onu defedebiliyor veya elinden alınan şeyi vermemek yönünde müdahale edebiliyor? Sahip olunan her şey bir emanettir. Dün-

---

[80] Bkz. 22/31; 30/30-31; 39/2, 11, 14.

yaya çıplak gelip giydirildiği gibi, sadece bir kefen giydirilerek gidecektir insan. Bazıları inkâr etse de, Allah, istisnasız, tüm varlıklar üzerinde tasarruf yetkisine sahiptir. O'nun hükmünü geri çevirip, geçersiz kılabilecek hiç kimse yoktur. Erişilmez gücü, adalet, hikmet ve merhametle hüküm vermesi sebebiyle, yaptıklarından dolayı sorgulanamaz. [81] Allah her şeyi kuşatmıştır; yerde ve gökte olan her şey O'nundur. Hiçbir şey O'na gizli kalmaz; O, sinelerin neler sakladığını bilir. Her varlığa yapabileceği görev ve sorumluluğu vermiştir.

❀ ❀ ❀

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَآءِ قُلِ اللّٰهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَآءِ الّٰتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ اَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوِلْدَانِ وَاَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامٰى بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا ﴿١٢٧﴾

4:127 Senden kadınlar hakkında fetva isterler. De ki: "Onlara dair fetvayı size Allah veriyor: Kendileri için yazılmış (farz edilmiş) olan (miras)ı onlara vermediğiniz ve nikâhlamalarını da beğenip istemediğiniz yetim kızlar ve (henüz ergin olmayan) küçük çocuklar hakkında, bir de yetimlere karşı adaleti ayakta tutmanız (onlara iyi bakmanız) hususunda (işte) Kitap'ta okunup duran (âyet)ler! Hayırdan daha ne yaparsanız şüphesiz Allah onu da hakkıyla bilicidir.

---

[81] Bkz. 21/23.

Zayıf oluşları, her dönemde kolaylıkla zulme uğrama ve haksızlığa maruz kalmalarına sebebiyet veren kadınlara dikkatler çekilmektedir yine. Ve kadınlar hakkında Allah'ın vahyî bildirileri doğrultusunda muamelede bulunmak emredilmekte; güçlülerin, zayıfları koruma sorumluluğunu taşımaları öğütlenmektedir. [82]

Nikâhı, bu İslâmî ödevi hangi amaçla gerçekleştiriyorsunuz? Evlilik gerçekleştirilirken, öncelikli olarak Allah'ın rızasına uygun hareket etmeli ve heveslere tâbi eğilimlerden kaçınılmalıdır. Nikâhlamak istemediğiniz, kendisiyle evlenme arzusu duymadığınız kadınlarla sırf mallarına ortak olmak veya miraslarına konmak için evlenmek kerih bir davranıştır. Müslümanlar, kim için söz konusu olursa olsun, adaleti yerine getirmede çok dikkatli ve samimî davranmalıdır. Hayrın anahtarı da budur.

"*Hayır adına ne yaparsanız, şüphesiz, Allah onu hakkıyla bilmektedir.*" Allah, neyi, niçin yaptığınızı bildiğini ve ona göre yargılanacağınızı haber vererek, dürüstlüğe davet etmektedir sizi.

❀ ❀ ❀

[82] Bkz. 4/3, 11, 14.

اِنِ امْرَاَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا اَوْ اِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَآ
اَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَاُحْضِرَتِ الْاَنْفُسُ الشُّحَّ
وَاِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٢٨﴾

4:128 Eğer bir kadın, kocasının uzaklaşmasından** (yatağını terk etmesinden, nafakasında ihmal göstermesinden) **yahut** (herhangi bir suretle kendisinden) **yüz çevirmesinden endişe ederse, sulh ile aralarını düzeltmekte ikisine de vebal yoktur. Sulh daha hayırlıdır. Zaten nefislerde kıskançlık hazırlanmıştır. Eğer iyi geçinir** (kadınlara cefadan) **sakınırsanız, şüphesiz ki Allah, yapacağınız her şeyden tamamen haberdardır.

Evlilikte uyum ve geçim karşılıklı fedakârlıklarla gerçekleşir. Ancak, kıskançlık ve bencillik gibi duygular tabiî olduğundan, herkes fedakârlığı karşı taraftan bekler. Sulh ve anlaşma, iki tarafın bazı istek ve haklarından vazgeçmesi ve fedakârlık göstermesi ile mümkün hâle gelir. Eşler, aralarındaki problemleri çözemeyecek duruma düştüklerinde, anlaşmaya varabilmek için ailelerini ve takva sahibi ilim adamlarını yardıma çağırmalıdırlar. [83] Çünkü Allah, ailenin selâmeti ve çocukların ana-baba gölgesinde yetişmelerini sağlamak için hiçbir fedakârlıktan kaçınmadan birbirlerine katlanan, bu uğurda sabreden eşlere mükâfatlarını verecektir. Fakat her şeye rağmen anlaşmak mümkün değilse, evliliği kahırlı bir zindana dönüştürmektense, ayrılmak evlâdır.

[83] Bkz. 4/35.

Çocukları analı-babalı yaşatmak adına huzursuz bir yuvadan, ne çocuklara ne de eşlere hayır gelir. Bir kaideye göre; kendisinden daha büyük şerri kaldıran şer, hayırdır. Kocasının serkeşliğine veya ikinci evliliğine dayanamayan kadın, evlilik müessesesini muhafaza etmek için haklarından vazgeçmek zorunda değildir. Boşanmayı isteme hakkı vardır. Ama, Allah'ın sevmediği fakat helâl kıldığı bu durumdan sakınmak için, takva zırhını giyerek birbirlerine karşı mümkün mertebe müsamahakâr olmalı; eşler, empati kurarak, birbirlerinde gördükleri eksikliklere nasıl dayanacaklarına çözüm üretmeye çalışmalıdırlar. [84]

❁ ❁ ❁

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوٓا اَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَآءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ فَتَذَرُوهَا كَالْمُعَلَّقَةِ وَاِنْ تُصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٢٩﴾

4:129 Kadınlar arasında adalet (ve eşitlik tatbik) etmenize ne kadar hırs gösterseniz, asla güç yetiremezsiniz. Bari (birine) büsbütün meyledip de ötekini (ne dul, ne kocalı bir durumda) askılı gibi bırakmayın. Eğer (nefsinizi) ıslah eder, (haksızlıktan) sakınırsanız şüphe yok ki Allah çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.

[84] Ayrılıklarda gözetilecek hususlar için bkz. 2/229-231; 65/2.

Bu uyarı özellikle erkeklere yöneliktir. Çünkü herhangi bir nedenden dolayı ikinci bir evlilik yaptığında, adaleti gözetmesi ve hevâsına göre hareket edip de diğer eşine zulmetmemesi öğütleniyor. Gönlünüzün her bir eşe karşı farklı temayülleri olabilir elbette; ama eşlerinizle aranızdaki ilişki ve onların maişetini sağlama konularında adaletli olmaya özen göstermelisiniz. Bu konuda sizden istenen, takatiniz yettiğince adaletli davranmaya çalışmaktır. Çünkü, güç yetirilemeyen konuda teklif yüklemek zulüm hududuna dâhil olur ki; "... *Rabb'in, kullarına zulüm edici değildir.*"(40/31). [85] Olabilir, huysuzluğundan, pisliğinden, çirkinliğinden dolayı birini sevmeyebilirsiniz. Onu ıslah etmeye çalışın, evli mi, boşanmış mı olduğu bilinmez bir vaziyette bırakmayın; ona zulmetmeyin, sıkıntı vermeyin.

Şu açıklamalar da söz konusu durumda adaleti gözetmek için yol gösterici özelliktedir: Bir adamın iki veya daha fazla hanımı olursa, günlerini eşleri arasında eşit olarak paylaştırması vâciptir. Paylaştırmada eşit davranmazsa, Allah'a isyan etmiş olur. Zulme uğramış kadının onun üzerinde hakkı vardır. Şayet erkeğin bir hanımı, bir de câriyesi varsa; hür kadına iki gece, câriyeye de bir gece ayırır. Eğer daha önceki hanımlarının üzerine yeni bir hanım almışsa; aldığı bu hanıma, bakire ise yedi, değilse üç gece tahsis eder. Bu süre geçtikten sonra taksimi yeniler ve aralarında eşit dağıtım yapar. Bu, sünnettir. Buhârî ve Müslim bunu Sahîhlerinde tahrîc etmişlerdir

Kişi sefere çıktığında hanımlarından bir kısmını beraberinde götürebilir. Ancak bu takdirde, kur'a ile aralarında seçme

---

[85] Ayrıca bkz. 2/185, 286; 5/6; 8/66.

yapması şarttır. Sefer süresince beraberinde bulunan eşlerle geçirdiği gecelerin sayısına denk geceyi diğer hanımlarının yanında geçirmesi gerekmez. Sefer ne kadar uzun olursa olsun, diğer eşleri için sefer karşılığında gece tahsis etmesi şart değildir.

Bu âyetin emrine uyma noktasında takdire şayan bir hassasiyet gösteren Mu'âz, eşlerinden birinin yanında bulunduğu zaman, ötekinin evinde abdest dahi almazmış. Ebû Dâvûd, Tirmizî, Nesâî ve Ahmed b. Hanbel'in rivayet ettiği, "Kim iki hanımı olup da birine meyleder, diğerini askıda gibi bırakırsa, kıyamet gününde bir tarafı felçli olarak gelir." hadisi konunun ehemmiyetine ışık tutmaktadır.

"Genellikle idealle reel, düşünülen ile gerçekleşen, hayal edilen ve beklenen ile elde edilen arasında fark vardır. Bizim burada ideal olan değil, genellikle gerçekleşen ve İslâmî demek için yeterli şartları taşıyan evlilik üzerinde durmamamız gerekir. Nasslara bakılırsa, İslâm'ın da ideal evliliği değil, asgarî veya ortalama şartları taşıyan, fonksiyonunu yerine getiren, amaca ulaştıran evliliği öngördüğü, bununla yetindiği anlaşılır. Delil olarak eşlere karşı adil davranma emrini ele alalım: Allahu Teâlâ '*Ne kadar isteseniz kadınlarınızın arasında tam adaleti asla gerçekleştiremezsiniz...*' buyuruyor. Eğer ideal olmayan evlilik İslâmî de olmasa ve yapılmaması gerekse idi bunun arkasından '*öyleyse evlenmeyin*' yasaklamasının gelmesi gerekirdi. Hâlbuki şöyle buyuruluyor: '*... Bu sebeple birisine tamamen meyledip diğerini askıdaki gibi bırakmayın...*' Buna göre bir erkek, kadınları ile paylaşacağı maddî ve mânevî hayatı eczacı terazisi gibi bir ölçü ile eşit tutmakla değil, apaçık, objektif, katlanılamaz eşitsizlik ve dengesizliklerden kaçınmakla yükümlü kılınmaktadır. Aynı

sûrenin 3. âyetinde de '*...Eğer adalete riayet edemeyeceğinizden korkuyorsanız, bir kadınla evlenin...*' buyuruluyor. Bir kadınla yapılan evlilik birliği içinde de tarafların hak ve adalete (tam) ideal olarak riayet etmeleri zordur, aksi de ihtimal dâhilindedir; ama âyet, 'bu takdirde hiç evlenmeyin' demiyor. İlgili âyetlerin tamamını göz önüne aldığımızda, şöyle bir yol çizildiği anlaşılıyor: Evlenirsiniz, denersiniz, aksaklıklara sabır ve tahammül gösterirsiniz; tahammül sınırını aşarsa, aile meclisi ve hakemlere başvurarak ıslah yolları ararsınız. Yine de sürdürmek mümkün olmazsa ayrılır, başka eşler edinerek sürdürebileceğiniz bir evliliği yaparsınız."[86]

Bazı "bilmez münevverlerin" (!), üzerinde az düşündükleri, fakat bilgiye dayanmaksızın çok konuştukları meselelerden biri de taaddüd-i zevcât uygulamasıdır. İşte bunların bir kısmı, İslâmiyet'in icap ederse dörde kadar hanımla nikâhlanmaya müsaade etmesini, gericilik, yobazlık olarak değerlendirirler. Oysa dörde kadar nikâhlanma emri, mutlak bir nass olmayıp, ferdî ve içtimaî ihtiyaç ve zaruretlerin icap ettirdiği zamanlarda, o da ancak eşleri adaletle idare etmek koşuluyla uygulanabilecek bir nevi müsaade hükmündedir. Müslüman bir erkek, herhangi bir sebeple, müsaade edilen sayıda kadınla evlenmiş olsa bile, eşlerinin her birini iffet ve fazilet örneği birer hanımefendi ve doğan çocukları da cemiyete faydalı, şerefli bireyler olarak takdim eder. Bu durumu gericilik, yobazlık olarak değerlendirenlerin hayatlarına baktığımızda, bir kadını resmî nikâhla (!) sağlama alıp evlerine bağladıktan, evlerinin hamisi yaptıktan sonra sınırsız

[86] Bkz. Hayreddin Karaman, Yeryüzü Dergisi, Aile Soruşturması Özel Sayısı, (Aralık-1991), s. 51; ayrıca bkz. 2/229-237; 4/19-21.

sayıda kadınla beraber olduklarını rahatlıkla görebiliriz. Bunlara sorulmalı; "Peki, şerefle yaşamak, her insan gibi, mahremiyetine girdiğiniz bir kadının da en büyük haklarından biri iken, karınız olmayan bu kadının cemiyetinizdeki sıfatı nedir? Metres veya benzeri çirkin adlar değil midir?" O nasıl bir medeniyettir ki; onun değerlerine (?!) bağlı olan erkek, aynı yastığa baş koyduğu bir hanımı cemiyet içersinde lekeli yaşamaya mahkûm eder. Ve o nasıl cemiyettir ki; her fert gibi alnı açık gezmek hakkına sahip yaratılan masum yavruların alnına kötü damgalar vurulmasına sebep olanlara göz yumar. "*Zinaya yaklaşmayın. Zira o, bir hayâsızlıktır ve çok kötü bir yoldur.*" (17/32)[87] âyetine rağmen, gayri meşru ilişkiler kurarken, bu hükmün sadece kadınları, kızları ilgilendirdiğini sananlar biraz düşünsünler. Bu hususta kadınlar hakarete uğrarken, erkekler neden tepki görmüyor! Allah'ın sınırlarını bilmez bu fâsıklar bir yana; meşru şekilde alınmış yeni bir eşi boşanma pahasına kabul etmeyen kadınları, ikinci eşin analık ve eş olma kimliklerini hafife almaya ve hatta hor görmeye iten sebep nedir? İşte bu ve benzeri yaklaşımlar da bu kötü fiile zemin hazırlar.

Tetkik edenler göreceklerdir ki; İslâm Fıkhı'nda bazı sosyal gerekçelerle müsaade edilen taaddüd-i zevcât, insan fıtratına, beşerî hukuk sistemlerinde vaz'edilmiş, ailevî münasebetleri düzenleyen konuyla birebir ilgili kanunlardan çok daha büyük oranda uygunluk arz eder. Daha açıkçası, beşerî hiçbir hukuk sistemi insan fıtratıyla gerçek mânâda örtüşen bu düzenlemenin bir benzerini getirememiştir. Taberânî'den nakledilen bir habere göre; bazı sosyal zaruretlerden dolayı erkeğini diğer bir hanımla

[87] Ayrıca bkz. 12/33.

paylaşması, şüphesiz ki, kadına, harpte cihad eden erkeğin ecrine denk düşen bir ecir getirecektir. Taaddüd-i zevcâtın cihada nispet edilmesi, şu nokta-i nazardan da çok makul ve münasiptir ki; taaddüd-i zevcât nüfusun artmasına vesile olur. Esasında, İslâmiyet'in, içtimaî gerekler dışında hiçbir hanıma böyle bir fedakârlığı teklif ettiği görülmemiştir. Sahîh-i Müslim'de anlatılan, bizzat Hz. Fâtıma'nın karşılaştığı bir hadisede, yani Hz. Fâtıma'nın zevcinin ikinci bir hanım almayı isteme belirtileri söz konusu olduğunda bu duruma Resûlullah'ın karşı çıkışında ve yine Resûlullah'ın, diğer kızı Hz. Zeyneb'i evlendirirken, eşinden kızının üzerine ikinci bir zevce edinemeyeceğine dair söz alışında bu gerçeğe şahit oluyoruz.

Pek çok kayıtlara bağlı bir ilâhî müsaadenin, yani taaddüd-i zevcâtın zorunlu hâle geldiği zamanlardaki gereğini anlamamak değil de, bunu bilhassa beğenmemek küfürdür. İslâm Hukuku, insanların ilâhî müjdelerle çizilmiş bütün tabiî haklarını korumuştur. Bu cümleden yola çıkarak, yuva kuracak olan Müslüman hanımlara, "ikinci bir ortak" kabul etmeme şartını koyma hakkını tanıyan hukukî bir düzenleme de vardır. Yani, kadın, nikâh akdinde, kocasının evlilik boyunca sadece kendisiyle evli kalmasını isteyebilir. Ayrıca kadın, evli bir erkekle evlenmeyi reddedebilir. Hiç kimse, hatta babası bile, kızı istemediği birisiyle evlendiremez. [88] İslâm'a göre, nikâh, her iki tarafın rızasına bağlı içtimaî bir anlaşma olup, bu koşulun sağlanmadığı bir nikâh akdi geçersizdir. İslâmiyet, sınırsız sayıda ve sorumsuzca gerçekleştirilen evliliklerden sakındırmış; nikâhsız birliktelikleri fuhuş

[88] Çekmegil, Münevver Anlayışımız, s. 44-45

olarak görüp menetmiştir. [89] Nikâhta adaleti gözetmeyi emir buyurmuştur. Hanımınıza zulmedeceğinizi düşünüyorsanız, bir tek evlilik yapmanız dahi yanlıştır. Allah her şeye rağmen bu ruhsatı vermiş ve adaletli davranılmasını istemiştir. Mecbur kalınmadıkça bir tane eşle yetinilmesi daha hayırlıdır. Nikâh gibi önemli bir ibadet hevâya alet edilmemelidir. Bir hayrı icra edeyim derken bir şerri yaşamak niye! Şerden kaçınmak hayrın başıdır. Adalet, İslâm'ın temel rüknüdür.

Akıllı eşler birbirini anlamaya, birbirine destek olmaya, iyi ve kötü günlerinde hep bir arada olmaya çalışan eşlerdir. Onlar birbirlerinin kusurlarını ıslah etmeye çalışırken, gerekirse kötülüğe karşı iyilikle muamele etmeye özen gösterirler. [90] Evliliklerde, hayatın cilvelerinden olan ufak tefek hatalar görmezden gelinmelidir. Elbette, Allah'ın ilmi ve gücü her şeyi kuşatmıştır.

❀ ❀ ❀

وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا ﴿١٣٠﴾

4:130 Eğer (karı-koca) birbirinden (boşanıp) ayrılacak olurlarsa, Allah her birini fazl u keremiyle [lütfuyla] ihtiyaçtan vâreste kılar [muhtaç bırakmaz]. Allah(ın) lütf u inayeti geniştir. (O) tam bir hüküm ve hikmet sahibidir.

Evet, nikâh her ne kadar ilâhî bir emir olsa da, geçimsizlik çekilmez hâle gelmişse, ayrılık daha hayırlıdır. Geçim kaygısıyla

---

[89] Bkz. 17/32; 24/2, 33.

[90] Bkz. 3/134, 148; 13/22; 23/96; 41/34-35.

cehennemî bir hayata katlanılmamalı. Allah, ayrılan eşleri, birbirlerine ihtiyaç duymadan yaşatmaya kadirdir. Her birine daha hayırlısını lütfederek, gerek daha hayırlı bir eş, gerekse rızık vererek hayatlarını devam ettirir. Yeter ki Allah'a teslimiyet gösterilip, O'nu razı edecek ölçüler dikkate alınarak hareket edilsin, gereksiz kuruntulardan ve beşerî "desinler"den uzaklaşılsın. Ve Allah'ın istediği şekilde, birbirlerine zulmetmeyerek ayrılırlarsa; Allah, lütfu bol, izzet ve ikramı sonsuz olandır. Kendisine dayandığınız için, nimetinin genişliğiyle sizi maddî ve mânevî yoksulluktan kurtarır. Fakat eşler, yuvalarını koruyabilecekleri hâlde sırf arzu ve keyiflerini tatmin etmek için ayrılırlarsa; Allah, nimetiyle zenginleştirmez, bilâkis cezalandırır onları.

❀ ❀ ❀

وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَلَقَدْ وَصَّيْنَا الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَاِيَّاكُمْ اَنِ اتَّقُوا اللّٰهَ وَاِنْ تَكْفُرُوا فَاِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَانَ اللّٰهُ غَنِيًّا حَمِيدًا ﴿١٣١﴾

4:131 Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. Andolsun ki biz sizden evvel kendilerine kitap verilenlere de, size de "Allah'tan korkun" diye tavsiye etmişizdir. Eğer tanımayıp küfrederseniz şüphesiz ki göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. Allah, her şeyden müstağnidir, asıl hamd ü senâ da O'nadır.

Her şeyin sahibi Allah'tır. Varlıklar üzerinde tasarruf ve teşri hakkı sadece O'na aittir. İman edenlerin, Allah'a şeksiz şüphesiz ve itirazsız bir teslimiyetle itaat etmeleri gerekir. Adalet ve hukukun kaynağının saptanması temel meselelerinde olduğu gibi, sosyal, siyasal ve ahlâkî hususlarda da ilâhî ölçülere göre hareket etmeliler ki, istenen ve beklenen yarar hâsıl olsun. İşte bu, Allah'ın hem bize hem de bizden öncekilere tavsiyesidir. "*Andolsun ki, sana da, senden önceki peygamberlere de vahyolunmuştur. 'Andolsun, eğer Allah'a ortak koşarsan, amelin şüphesiz boşa gider ve hüsranda kalanlardan olursun!' Hayır, sen yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol.*" (39/65-66).

"*Allah'tan korkun!*" uyarısının akabinde gelen "*eğer küfrederseniz*" ifadesi, hiçbir şeyin O'na ortak koşulmamasını, tabu ve tağutların her çeşidinin reddedilmesini işaret eder. "*Eğer küfrederseniz*" bu sizin aleyhinizedir; Allah'ın size ihtiyacı yoktur, küfrünüz O'na zarar vermez. Lâkin O, şükrünüzden hoşnutluk duyar ve sizleri mükâfatlandırır. Çünkü O, Ganî'dir, Hamîd'dir; ziyadesiyle övgüye lâyık olandır.

❀ ❀ ❀

وَلِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَفٰى بِاللّٰهِ وَكِيلًا ﴿١٣٢﴾

4:132 Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. (Güvenilip dayanılacak) bir vekil olarak da Allah yeter.

Bir şeye sahip olan, o şeyi idare etme ve koruma, onun üzerinde icraatlar yapma hakkına da sahiptir. Örneğin, bir çocuğun

anne ve babası, o çocuğu koruma, eğitme ve yetiştirmeye herkesten daha çok hak sahibidir. Keza, ev, bahçe vs. sahipleri de, bu mülkleri diledikleri gibi kullanmaya aynı şekilde yetkilidirler, hak sahibidirler. Evlerini kiraya verirken dahi, çeşitli şartlar ve hükümler çerçevesinde bunu gerçekleştirirler. İstemedikleri şartlar belirirse, kiracılarını evlerinden çıkarma veya bazı ültimatomlarla uyarma hakkını kendilerinde bulurlar. Kul, gerçekte Allah'a ait olan bu geçici mülkünde tasarruf hakkını kendinde buluyorsa; kâinatı yaratan Allah, mülkünde yaşayanlar için kanun koyma yetkisine mutlak mânâda sahiptir. Rabb'in mülkünde kiracı konumunda olan kul da, o mülkün gerçek sahibinin isteğine göre hareket etmelidir. Bu hususta O'na itaatsizlik etmekten korkması; kendini ilâhî nizam içerisinde, emanet makamında, O'nun istediği gibi korumasıdır. Her şartta O'nun idaresi altında olduğunu bildiği hâlde O'nun hilâfına hareket etmesi, ya o haneden çıkmasına veya iyi muamele görmemesine sebep olacaktır. Neticede, her şeyin sahibinin Allah olduğu hatırlatmasından, ilâhî emir ve tavsiyelerin dışında bir yol tutanların kendilerine dönecek bir zarar içerisinde yaşadıkları gerçeği açığa çıkıyor. İşte bu sebeble, Kur'ân-ı Kerîm'de birçok defa tekrar edilen konular, insan idrakindeki izlerini derinleştirerek, devamlı bir şuur uyanıklığı sağlıyor.

❁ ❁ ❁

اِنْ يَشَاْ يُذْهِبْكُمْ اَيُّهَا النَّاسُ وَيَاْتِ بِاٰخَرِيْنَ وَكَانَ اللّٰهُ عَلٰى ذٰلِكَ قَدِيْرًا ﴿١٣٣﴾

4:133 Eğer O dilerse, ey insanlar, sizi giderir de (yerinize) diğerlerini getirir. Allah buna hakkıyla kadirdir.

Yeryüzünün her yaratılmışının hizmetine verilmesi suretiyle mükerrem kılınan insan, kendisine verilen bu değeri hiçe sayarak küfrettiği, isyana dalıp ulûhiyete ortak olma iddiasında bulunduğu nispette Allah'ın gazabını üstüne çekecektir. Ancak merhameti sonsuz olan Allah, bu âyetlerle kullarını ısrarla uyarmaktadır.

❁ ❁ ❁

مَنْ كَانَ يُرِيْدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللّٰهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْاٰخِرَةِ وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيْعًا بَصِيْرًا ﴿١٣٤﴾

4:134 Kim dünya mükâfatını isterse (bilsin ki) dünyanın da, âhiretin de mükâfatı Allah'ın nezdindedir. Allah hakkıyla işitici, kemâliyle görücüdür.

Âyette, sadece dünyevî menfaate tamah edenler uyarılarak, Allah'ın ihsanının çok geniş olduğu hatırlatılıyor ve iki cihan selâmetini kazanmanın yolları gösteriliyor. Akıllı, basiretli kimse

şu kimsedir ki; yaratılış gayesini düşünür ve Allah'ın kanunları çerçevesinde yaşamaya azamî gayret sarf eder. Âhireti kazanma öncelikli hedefi uğrunda çalışmasının neticesinde dünyadan da nasiplenir. Nitekim, Allah için mücahede eden, dünya ganimetlerinden mahrum kalmadığı gibi, âhiret sevabına da erer. Allah, söylenenleri işitir, yapılanları görür. O, herkesin niyetini bilir ve ona göre muamele eder.

❁ ❁ ❁

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَآءَ لِلّٰهِ وَلَوْ عَلٰٓى اَنْفُسِكُمْ اَوِ الْوَالِدَيْنِ وَالْاَقْرَبِينَ اِنْ يَكُنْ غَنِيًّا اَوْ فَقِيرًا فَاللّٰهُ اَوْلٰى بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوٰٓى اَنْ تَعْدِلُوا وَاِنْ تَلْوٗٓا اَوْ تُعْرِضُوا فَاِنَّ اللّٰهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا ﴿١٣٥﴾

4:135 Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutan (hâkim)ler ve Allah için şahitlik eden (insan)lar olun. (O hükmünüz veya şahitliğiniz) velev ki kendinizin veya ana babalar(ınız)ın ve yakın hısımlar(ınız)ın aleyhinde olsun. (İsterse onlar) zengin veya fakir bulunsun. Çünkü Allah ikisine de (sizden daha) yakındır (ve hâllerini sizden iyi bilicidir). Artık siz (haktan) dönerek (keyif ve) hevânıza uymayın. Eğer dilinizi eğip büker (hakkı olduğu gibi söylemekten çekinir) veya (büsbütün ondan) yüz çevirirseniz, şüphe yok ki Allah ne yaparsanız hakkıyla haberdardır.

"*Ey iman edenler!*" çağrısıyla ilâhî hitaba mazhar olmanın ayrı bir mânâsı, ayrı bir kıymeti vardır. Burada iman edenleri niteleyen "*kavvam*" sıfatı, "bir şeyi mükemmel şekilde yerine getiren" mânâsındadır. Adaletli mü'minlerden müteşekkil bir topluğun, Allah ile irtibatı güçlü, adaletli, arzu ve menfaatlerin esaretinden kendini kurtarabilen bir cemiyeti meydana çıkarabileceğini işaret ediyor. Allah'ın, Âl-i 'İmrân Sûresi'nin 110. âyetinde "*...örnek bir ümmetsiniz...*" diye buyurduğu gibi.

"'*Adaleti tam yerine getirerek, Allah için şahitlik edenlerden olun.*' ilâhi buyruğu çok önemlidir ve şunları anlatmak ister: 'Sadece adaleti yerine getirmekle değil, haksızlığı ortadan kaldırıp, yerine adaleti ve hakkı getirmek için adaletin koruyucuları ve şahitleri olmakla da yükümlüsünüz. Mü'minler olarak ne zaman sizin desteğinize ihtiyaç duyulsa, adaleti korumak için hemen harekete geçmelisiniz. '" diyor Mevdûdî, tefsirinde. Doğrudur. Seyyid Kutub da, "Müslüman olsun veya olmasın her hak sahibine hakkını veren, adalettir." demiştir.

Her zaman ve zeminde hakça şahitlikte bulunmamız bildiriliyor. Yani şahadetimizin tek amacı; kendimiz, ana-babamız ve yakınlarımızın aleyhine de olsa, hiçbir korku duymadan, şahsi çıkarlara takılmadan ve taraf tutmadan hareket etmek, Allah'a itaati her şeye tercih edip, O'nun rızasına kavuşmak olmalıdır. İdeal şahitliği tanımlamak, böyle bir şahitliğin lâfını etmek kolay; ancak bunu fiiliyata dökmek, çok şerefli bir irade ve kâmil bir takvayla mümkündür. Bazı taraflı duygular, insanı gerçekleri açıklamaktan alıkoyabilir. Mü'minlere yapılan Allah'ın her şeyden haberdar olduğu, eğer şahadete memur olur da onu bihakkın eda eylemez veya ondan yüz çevirirlerse Allah'ın hesabından

yakalarını kurtaramayacakları uyarısıyla, adaletin hayatî önemi vurgulanmış oluyor. Sağa sola sapmadan, hiçbir kınayıcının kınamasına aldırmadan, tüm engelleri aşarak adaleti muhafaza etmeli, adil olmalıyız. [91]

❀ ❀ ❀

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٣٦﴾

4:136 Ey iman edenler! Allah'a, O'nun Peygamberine ve gerek o Peygamberine âyet âyet indirdiği Kitab'a, gerek daha evvel indirdiği kitaba iman(da sebat) edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini, âhiret gününü inkâr ederek kâfir olursa, o, muhakkak ki (doğru yoldan) uzak bir sapıklıkla sapıp gitmiştir.

Din bir bütündür, bölünmeyi kabul etmez. Yani, Allah katından gönderilen bildirilerin bir kısmına inanıp, bir kısmına inanmamak veya bazı hükümleri beğenmemek; iletinin tamamını tanımamak, beğenmemek hükmündedir.

Ey iman edenler! İman ediniz! Yakinî imanınızı artırınız. Yani, tüm kalbinizle, ciddî bir duruş ve ihlâs ile iman ediniz; dü-

[91] Bkz. 2/283.

şüncelerinizi, zevklerinizi, sevgilerinizi, dost ve düşmanlarınızla ilişkilerinizi, hayat tarzınızı inancınıza uygun bir çerçeve içinde tutunuz. Allah'tan gelen haberlerin kaynağı tektir. Bu haberlerin ana hedefi, Allah'a gereği gibi teslimiyeti sağlamaktır. Ulûhiyet yalnızca Allah'a mahsustur. O dilerse, bu nizama hakkıyla iman edip, vaz'ettiği kanun ve fermanlara göre amellerde bulunanlara kendi muhitlerinin hâkimiyetini temin eder.

❁ ❁ ❁

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ ازْدَادُوا كُفْرًا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا ﴿١٣٧﴾ بَشِّرِ الْمُنَافِقِينَ بِأَنَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٣٨﴾

4:137, 138 Hakikat, iman edip de sonra küfre sapanlar, sonra yine iman ederek küfre dönenler, sonra küfürlerinde ileri gidenler (yok mu?). Allah onları yarlığayacak değildir. Onları (doğru) bir yola iletecek de değildir. Münâfıklara müjdele (haber ver) ki onlara pek acıklı bir azap vardır.

İslâm'ın kazandıracağı onur ve izzeti yeteri kadar kavramayıp onu başka yerde arayanlar, mevki sahibi kimseler arasında yer bulabilmek için her kalıba girerler de, küçüldüklerini görmez, büyüdüklerini sanırlar. Kendilerine tepeden bakanların önünde ezilir ve üzülürler. Üzülmemek, küçük görülüp horlanmamak adına, kendilerine ait ne kadar değer varsa -ileride sa-

hiplenmek düşüncesiyle- hepsini kalplerine gömer; kendilerini küçümseyen bu kimselerin yanında rağbet görmek veya bir yerlere gelip hizmet vermek ve meydanı onlara bırakmamak adına, onların değer verdiği her şeyin düşüncesizce peşine düşerler. İmanın bahşettiği şeref ve onuru, sapıklığın çirkinliğini görmeyip sapıtanlar, şeytanın oyununa gelmiş ve onlardan biri olup çıkmışlardır. Artık kendi maslahatları dışında hiçbir şeye kıymet vermez olur; uyarıldıklarında ise, değerlerimiz gönlümüzdedir derler. İzzeti yanlış yerlerde arayıp, kendilerine ait hiçbir ciddî değeri kalmayanlar, hak üzerinde sabit duramayarak bâtıla karşı gelmede zayıf düşmektedirler. Bu zaafın sebebi, Allah'tan başkasının takdirini beklemektir. Allah'tan başkasından korkmak gibi eğilimler, dünya metaına duyulan sevgiden kaynaklanmaktadır hep. İslâm tarihi bunun sayısız örnekleriyle doludur. Zamanımızda bu gibi kimseleri çokça görmekteyiz. Böyle bir şahsiyetsizliğe düşmemek için, bütün değerin, rağbetin Allah'ın yanında olduğunu bilip; İslâm'la ne denli şerefli ve üstün olunduğunun idrakiyle hamd ve senâda bulunarak, sağlam, kararlı ve sabit bir duruşla, ideallerden asla taviz vermeden yaşamaya çalışmak gerekir. İşte o zaman, maddeyle büyütülen, bulundukları yerin çok üstünde gösterilen insanların küçüklüğü görülür.

Cahiller, nifak hastalığına tutulmaya adaydır. Nifak, çok tehlikeli bir hastalıktır. Bu hastalık bir topluluğa veya cemaate bulaşırsa; bu cemaatin yok olmasına, değerlerinden sapmasına, fertlerin birbirine düşman hâle gelmesine neden olur. Nifak, insanı şeref, fazilet gibi üstün değerlerden mahrum bırakır. Nifak hastalığına tutulan kişi çok bencil olur. Kendi maslahatı dışında hiçbir şeye kıymet vermez. Menfaati için her türlü fırsatı değer-

lendirir. Maslahatı için arkadaşlarını ve bütün insanları rahatlıkla harcar. Bu sebeple, İslâm nifaka karşı savaş açmıştır. Müslümanlara, nifak hastalığına tutulmamaları için pek çok öğüt vermiş ve münâfıkların zararlarından korunmaları için münâfıklığın alâmetlerini öğretmiştir. İmanî bir şuur ile şeksiz şüphesiz bir teslimiyet içerisinde olmayanlar onlara aldanabilirler.

İnsanın ayağı bir kere kaymaya görsün. Artık düştükçe düşer. Kucağına düştüğü gücün kendi önüne sürdüğü bütün kötülüklerin tadına bakar. Kendisini avucuna alan büyükleri memnun etmek için alçalıştan alçalışa geçerek gerçek bir utanç koşusu tutturur. Ama büyükler hiç doymaz ve hiçbir zaman, bu kadar eğilmen yeter, daha fazla alçalmana gerek yok demezler. Maskara hâline getirdiklerinden, her geçen gün biraz daha fazla şaklabanlık yapmasını ister ve onun önüne hiçbir ciddî değeri olamayan bazı ödüller atarlar. Uydurma ve göstermelik törenlerle onu taltif ederler. Zavallı da, sunulan ödüllerle onurlandığını sanarak şükran hisleri içinde mest olurken; büyükleri, onun kendi önlerindeki alçalışına bıyık altından, sinsi sinsi gülerler. Yediği şamarlardan serseme dönmüş şamar oğlanı, içine düştüğü gülünç durumun hiçbir zaman farkına varamaz. Etrafında olup bitenleri, âdeta beyin travması geçirmiş gibi, bir sis perdesi içerisinde seyreder; ne kadar alçaldığını bilmez. Hoş, artık ne kadar alçaldığının da bir önemi kalmamıştır ya... Çünkü, alçalış, belli bir noktadan sonra acı vermez olur. İnsan, alçalmaya başladığında, önceleri bir utanç ve iç burukluğu hissetse de, belli bir dereceye kadar alçaldıktan sonra, bütün şuur ve idrakini yitirmiş olduğundan alçalışı artık ona utanç ve acı vermez olur. Hatta, alçaldıkça kendini yükseliyormuş gibi hissettiği ânlar bile olur.

Yaptıklarının kendisini meziyetli kılan, seçkin eylemler olduğuna, önemli görevleri yerine getirdiğine bile inanabilir. Büyükleri de onun zaaflarını kullanmasını iyi bilirler. Onu barış havarîsi ilân edip, onuruna düzenledikleri törenlerde kendisini ödüllendirerek bu yanılgısını artırırlar. Her ödülle biraz daha alçaltılan zavallı, tören tören alçalıştan alçalışa koşarken, bu ödüllerle onurlandığını sanır.

Evet, münâfıklar oyunlarını çok yaman oynarlar. Hevâ-heves düşkünü insanları da şan-şöhret, mal-mevki vb. ile kandırırlar. Gerekirse, bu kandırmacayı din ve vatana hizmet kisvesi altında gerçekleştirirler de, iman ile küfür arasında zikzaklar çizdirirler. Kendi arzu ve isteklerini tatmin etmek için daima işlerine gelen tarafa yönelen, müzebzeb insanların bu tür davranışları, fıtratlarına ihanettir. İşte bu cehennemin en alt tabakasına müstahak olan münâfıkların tuzaklarına düşenler, tam mânâsıyla iman etmeyen kişilerdir. [92] Çünkü iman, ciddî bir meseledir, insanın tüm ciddiyetiyle dâhil olması gereken bütüncül bir inanıştır. Aslında, tam bir kararlılık sergilemeyen insan, iman dairesine giremez. Aslolan imandır, küfür arızîdir. Kişi, ömrü hangi amel ve inanç üzere noktalanırsa, o inanç üzere Allah'ın huzuruna çıkar. Ona göre karşılık görür. İradesiz, kaypak ruhlar şahsiyet bulamaz; şahsiyet bulamadıkları için de bir şeyde karar kılamazlar. Lâkin, her ne suretle olursa olsun, tevbe edip, ihlâs ile iman edenlerin, tevbeleri kabul edilir ve onlar pekâlâ bağışlanabilirler.

❀ ❀ ❀

[92] Bkz. 4/145; 35/37; 40/47-52; 41/29.

الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَيَبْتَغُونَ
عِنْدَهُمُ الْعِزَّةَ فَإِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا ﴿١٣٩﴾

4:139 Onlar mü'minleri bırakıp kâfirleri dost edinenlerdir. İzzet (ve şevket)i onların yanında mı arıyorlar? Hakiki bütün ululuk ve kudret Allah'ındır.

İnkârcı maddecilerin tek emeli dünyevî hazlara ulaşmaktır. Bütün enerjilerini, midelerini doldurmak ve ihtiraslarını tatmin etmek için harcarlar. İmanı zayıf Müslümanlar, bazen bunların şatafatlı hayatlarına imrenir ve böylece kültür emperyalizmi baş gösterir. Bu inkârcı güruh, iyi bir millî-dinî eğitim görmemiş genç kuşağı, bir ahtapot gibi zalim kolları arasına alıp, benliğinden ve kültüründen uzaklaştırır. Genç, bilmeden onlarla dostluk kurar; derken, hayranlık duymaya ve daha sonra kendi öz kardeşini bırakıp şeref ve üstünlüğü onların yanında aramaya başlar. Oysa İslâm'da cemiyet, fertleri birbirine bağlayan bir akîdedir. Bu millet fikri başka hiçbir sistemde tekevvün etmez.

İnsanlar Allah'a kulluk etmekle mutmain olmazlarsa; muhakkak, çeşitli "değerler"e (?!) kulluğa mahkûm olurlar. Allah'a kullukta izzet, hürriyet ve yücelik vardır. Öbür kulluklarda ise zillet ve eziyet... Mü'min, iman gücüyle donanmışken, Allah'tan başkasından izzet dilenemez, zafer ve muvaffakiyet talep edemez. Müslüman olduklarını iddia ettikleri hâlde Allah'ın düşmanlarından yardım isteyenler, bu âyetleri düşünmeye ne kadar da muhtaçlar! İslâm'ı yaşamak için samimî bir arzu duyanlar;

Kur'ân'ı çok okumalı, iyi anlamak için üzerinde etraflıca düşünmelidirler.

❀ ❀ ❀

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ اَنْ اِذَا سَمِعْتُمْ اٰيَاتِ اللّٰهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَأُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوا مَعَهُمْ حَتّٰى يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهٖ اِنَّكُمْ اِذًا مِثْلُهُمْ اِنَّ اللّٰهَ جَامِعُ الْمُنَافِقِينَ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعًا ﴿١٤٠﴾

4:140 O, size Kitap'ta, "Allah'ın âyetlerine küfredildiğini ve onlarla eğlenildiğini işittiğiniz zaman, onlar bundan başka bir söze dalıncaya kadar, yanlarında oturmayın. Çünkü o zaman siz de şüphesiz ki onlar gibi (olursunuz)" diye (bir âyet) indirmiştir. Allah muhakkak ki münâfıkları da, kâfirleri de cehennemde toptan bir araya getirecek olandır.

Münâfıklığın alâmetleri; kâfirlerle dostluk kurmak, Allah'ın âyetleriyle istihza edilen meclislerde oturmaktır. Müslüman, bir mecliste dini ile alay edildiğine şahit olduğunda, gücü varsa derhâl müdahale etmeli veya hemen o meclisi terk etmelidir. Sükût edip duymazlıktan gelirse, hezimetin ilk basamağına adımını atmış olur. [93]

Kendilerinin daha zeki olduklarını vehmederek fikir hürriyeti adına caka satan entel tipler pek çoktur. Hâlbuki, Allah'ın

[93] Bkz. 6/68.

dinine ve âyetlerine sahip çıkıp, onları muhafaza ve müdafaa etmek imanın olağan bir tezahürüdür. Âyet, dini çağ dışı görüp, ilmî ve tarihî gerçeklerin dışına çıkarak yuvarlak lâflarla İslâm'ı küçümseyip, alaya alanların bulunduğu meclisleri terk etmenin, onlarla tartışmanın bir yararının olmayacağının anlaşılması hâlinde, en doğru ve isabetli davranış olacağını haber veriyor. Gerek milletler arası gerekse fertler ve topluluklar arası münasebetlerde, mü'minler daima mü'minlerin yanında yer alacak; güç, kuvvet ve şerefi bu beraberlikte arayacaklardır. Kendilerini korumak veya güçlendirmek için kâfirlere başvuran milletler, küçüldükleri gibi, mânevî değerlerinden de kayıplar verirler. Eğer böylesi bir beraberlik zarurî hâle gelirse; mü'minler en azından, dinleri aleyhine konuşulurken meclisleri terk etmeliler. Düşünelim bir; böylesi meclislerde oturmamız yasak görülmüşken, bu insanları dost edindiğimiz takdirde durumumuz nice olur. Mü'minleri bırakıp kâfirleri dost edinmek suretiyle izzet ve kuvvet talep etmek yanlıştır.

"*Kim izzet arıyorsa, izzet bütünüyle Allah'ındır...*" (35/10); "*...Oysa izzet Allah'ın, Peygamber'inin ve mü'minlerindir. Fakat münâfıklar (ve cahiller) bunu bilmezler.*" (63/8)

❀ ❀ ❀

الَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فَتْحٌ مِنَ اللهِ قَالُوا أَلَمْ نَكُنْ
مَعَكُمْ وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحْوِذْ عَلَيْكُمْ
وَنَمْنَعْكُمْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَاللهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ
اللهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا ﴿١٤١﴾

4:141 Onlar hep sizi gözetleyip duranlardır. Onun için eğer Allah'tan size bir fetih** (ve zafer) **olursa: "Biz de sizinle beraber değil miydik?" derler. Şayet kâfirlere bir** (zafer) **hisse(si) düşerse** (o vakit de kâfirlere dönerek): **"Biz size** (yardım ederek) **galebenizi temin etmedik mi? Size mü'minlerden** (gelecek felâketi) **önlemedik mi?" derler. Artık Allah, kıyamet günü** (onlarla sizin) **aranızda hükmünü verecektir. Allah, kâfirlere mü'minlerin aleyhinde** (galebeye) **asla bir yol** (ve imkân) **bahşetmez.

"*Allah, mü'minlerin aleyhine kâfirlere asla fırsat vermeyecektir.*" Bu âyet-i kerîme dünyaya yönelik bir vaat olarak düşünülürse; Allah'ın vaadinde şüphe olmayacağına göre, bu âyetin hilâfına gerçekleşen olayları nasıl anlamlandırabiliriz. Bunu iki başlık altında incelediğimiz zaman, Allah'ın vaadinin hiçbir şüphe izi taşımayan bir gerçek olduğunu hayatımızda da gözlemleyebiliriz:

1- Allah, çalışanı kendi dilediği şekilde başarıya ulaştırır. Gerek milletler ve devletler gerekse fertler bazında olsun, hepsinin de ilerlemesi, ancak çalışmaları neticesinde mümkün olacaktır. Âhirette ise, çalışmalarının karşılığını muhakkak göreceklerdir.

2- İman hakikatine, hayat sistemine yönelik bir başarı ki; Allah'ın mü'minler aleyhine kâfirlere fırsat vereceği asla düşünülemez. Seyyid Kutub bunu şöyle açıklamıştır: "Ne zaman mü'minlerin ruhunda imanın hakikati istikrar bulur, iman esaslarını bir hayat nizamı olarak hadiselere tatbik eder, onu idarî bir nizam olarak içtimaî ve kazaî vakıalara uygular, Allah için her şeyden tecerrüd eder ve büyük-küçük her türlü ibadeti Allah'a tahsis ederlerse; işte o zaman Allah, onların aleyhine, kâfirlere bir yol hazırlamayacaktır! Bu ilâhî düsturların tahakkuku hâlinde mü'minler için hezimet mevzuubahis olamaz. Bütün İslâm tarihinde böyle bir hezimetin izine tesadüf edilmemiştir... Ancak amelde veya şuurda imanın hakikatini zedeleyen bir gedik açılmışsa, ilâhî vaadin tecelli zemini kendiliğinden yıkılmış olur... Her çeşit şaibeden arî olarak, sırf Allah yolunda cihad etmek niyetiyle daima temkinli bulunmak, asker ve teçhizatını her zaman için hazırlıklı bulundurmak imanın zarurî hakikatlerinden biridir. Bunları tahakkuk ettirdikleri takdirde, zaferin, tekrar Müslümanlardan yana olacağına şüphe yoktur!

Meselâ; Uhud'da Resûlullah'ın emrine itaat etmemek ve ganimete tamah etmekle bir gedik açılmış ve mağlubiyeti intac eylemişti. Meselâ; Huneyn'de, askerin çokluğu ile övünmek, böyle bir ordunun mağlup edilmeyeceğini sanmak ve asıl dayanağı ihmal edip unutmak sebebiyle bir gedik daha açılmış ve çok acı sahnelere şahit olunmuştu...

Evet, sıkıntı ve darlık bir belâ ve imtihanın eseridir. Fakat belâ da mutlaka bir hikmete mebni olarak gelmiştir.

Âyet-i kerîme, Müslümanları, imanın hakikatini kalplerinde

bir şuur ve tasavvur olarak, hayatlarında da amelî bir vakıa olarak yaşatıp kemâle erdirmeye davet eder. İsme güvenmemelerini, Müslüman ismini taşımanın hiçbir fayda temin etmeyeceğini hatırlatır. İsimler ve unvanlar, kimseye zafer ve galibiyet yolunu açmamıştır. Zafer, ancak bu unvanların ötesinde meknûz olan hakikatle elde edilir."

Toparlayacak olursak; imanın hakikatini kemâle erdirmek hazırlıklarımızı tamamlamaya, kuvvetimizi toplamaya, Allah'tan başka kimseye bağlanmamaya, izzet ve şerefi, zafer ve kurtuluşu sadece Allah'tan talep etmemize bağlıdır. Her türlü muvaffakiyetin anahtarı budur.

"... *Mü'minlere yardım etmek üzerimize hak oldu.*" (30/47); "... *Şüphe yok ki Allah, onlara yardıma kadirdir.*" (22/39); "*Bilâkis, biz hakkı bâtılın tepesine atarız da, o, bâtılın işini bitirir. Bir de bakarsınız ki, bâtıl yok olup gitmiştir...*" (21/18).

❀ ❀ ❀

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ
قَامُوا كُسَالَىٰ يُرَاءُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٤٢﴾

4:142 Hakikat, münâfıklar** (akıllarınca) **Allah'a oyun etmek isterler. Hâlbuki O, kendi oyunlarını başlarına geçirendir. Onlar namaza kalktıkları vakit üşene üşene kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar. Allah'ı** (başka değil) **ancak birazcık hatıra getirirler.

137 ilâ 145. âyet-i kerîmeler nifakı tanımlıyor ve münâfıkların tavırlarını gözler önüne seriyor ki, mü'minler onların şerrinden korunabilsinler. Münâfıklar bukalemun gibidirler. Hiçbir meselede sabit ve kararlı tutum sergileyemezler. İşte Rabb'imiz, mü'minleri, tehlikelerden korumak için en güzel eğitim metoduyla eğitiyor. Yani Allah'a hile yapıp O'nu aldatmaya kalkışanlardan nefret edip uzak durulmasının eğitimi veriliyor. Çünkü iman dolu bir kalp bilir ki; Allah aldatılamaz, gizliyi de aşikârı da bilen Allah'a hile yapılamaz. Böyle âdi düşüncelere saplanmış insanlardan şiddetle nefret eder ve onların hilelerinden Allah'a sığınarak, yine Allah'ın tavsiyeleriyle bu tür karaktersiz insanlardan uzak durur.

Âyette, münâfıklığın alâmeti olarak münâfıkların namaza karşı tavırlarına dikkat çekiliyor. Mevdûdî'nin izahına göre; Hz Peygamber zamanında, kişi, düzenli ve vaktinde namaz kılmadıkça İslâm topluluğunun bir üyesi sayılmazdı. Namazı cemaatle kılmak, samimî bir mü'minle münâfığı ayıran kıstas kabul edilmiş, namaza tembel tembel kalkmak hoş görülmemiştir. Tevbe Sûresi'nin 54. âyetinde, namaza tembel tembel gelenler söz konusu edilmektedir. Bunlar insanlara gösteriş yaparlar ve kendilerinde ihlâs namına bir şey yoktur. Bunun içindir ki, insanların kendilerini görmeyecekleri zamanlarda namazdan hep geri kalırlar. Buhârî ve Müslim'de zikredilen, "Münâfıklara en ağır gelen namaz, yatsı ve sabah namazıdır. İnsanlar bu namazlarda olan ecri ve sevabı bilselerdi, emekleyerek dahi olsa gelirlerdi." haberinde de bu durum dile getirilmiştir. Yine insanların kendilerini göreceği yerde namazı güzel, yalnız kaldıklarında ise kötü kılan kimseler, bu hareketleriyle Rablerini hafife almış olurlar. Onlar

Allah'ı pek az anar ve namazlarında huşû duymazlar. Ne dediklerini, hangi makamda okuduklarını bilmez; gaflet içinde yaşayıp, boş şeylerle uğraşırlar. Münafığın amelinin kendisine hiçbir faydası yoktur. Onlar cehennemin en alt tabakasındadırlar.

Bu mesajlar her ne kadar münâfıklığın alâmetini sergiliyorsa da, uyarı biz inananlaradır. Namaza gereken önemi vermemiz yönünde bir çağrıdır. İşte bu sebeple, mü'min, namaza şevk ve iştiyakla kalkmalı; Rabb'iyle buluşma arzusuyla doldurmalıdır kalbini. Zira o, Allah'ın önündedir ve O'na münacat etmektedir; kendisini bağışlayacak ve duasına icabet edecek olan O'dur.

❀ ❀ ❀

مُذَبْذَبِينَ بَيْنَ ذَٰلِكَ لَآ إِلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ وَلَآ إِلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ وَمَنْ يُضْلِلِ ٱللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُۥ سَبِيلًا ﴿١٤٣﴾

4:143 Onlar** (küfür ile iman) **arasında bocalayan bir sürü kararsızlardır. Ne onlara, ne bunlara** (mal olurlar). **Allah kimi şaşırtırsa artık ona bir yol bulamazsın, asla.

Nifak hastalığına yakalanan, gününü gün etmeye çalışan ve kişilik sahibi olmadığından bulunduğu yerin, toplumun rengini alan hasta ruhluların kurtulması zordur. Kurtuluş ancak, Allah'ın vaz'etmiş olduğu yasaları kendi irademizle kabul edip, bu yasaların gereğince yaşamamıza bağlıdır. Eğer bir kimse Allah'ı seviyor, hakkı arıyor ve O'nun yolundan gitmek için samimî bir çaba harcıyorsa; Allah ona doğru yola ulaştıran düşünce ve hare-

ketlerde yardım eder. O hâlde, herkesin kendi istek ve tercihiyle yaptıklarının neticesi de kendisine aittir. *"Allah yolunda cihad edenleri, Biz elbette, yollarımıza iletiriz. Muhakkak ki, Allah iyilik edenlerle beraberdir."* (29/69). [94]

❀ ❀ ❀

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ اَوْلِيَآءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ اَتُرِيدُونَ اَنْ تَجْعَلُوا لِلّٰهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿٤٤﴾

4:144 Ey iman edenler! Mü'minleri bırakıp da kâfirleri dostlar edinmeyin. Kendi aleyhinizde Allah'a apaçık bir hüccet vermek ister misiniz?

Bilinçli hiçbir Müslüman kâfirleri asla veli edinmez, onlarla kurduğu politik çıkar ilişkilerini dostluğa dönüştürmez ve onların yaşam tarzını benimseyerek kendi yaşam tarzının değerine gölge düşürmez. Mecbur kalmadıkça, onları güçlendirecek alışverişte bulunmaz. Aynı inanç ve idealleri paylaşmayanlar, birbirlerine nasıl veli olabilirler ki! Bu, fıtrata aykırıdır. Kâfirlerle birlikte olmak ancak stratejik gerekliliklere bağlıdır; bu, velilik anlamında bir birliktelik değildir asla. Çünkü veli edinme insanın ilişkilerinin yönünü belirler. Dolayısıyla, bir mü'min herhangi bir zaaf, çıkar, tutku ve korku sebebiyle onları veli edinemez. Bu gibi saiklerle onları veli edinenler zillete düşerler. Mü'min, gücü

[94] Ayrıca bkz. 5/16; 8/29.

varken onlarla dost olamaz, anlaşma masasına oturamaz, oturmamalıdır. Hiçbir kan ve nesep bağı bu gerçeğin çizgisini değiştiremez.[95] Mü'minler ancak birbirlerinin velileridir ve inançları uğruna, gerektiğinde, kan kardeşleriyle bile muharebe ederler. İnananları münkirlerle dostluk kurmaktan şiddetle sakındıran Rahmeten li'l-âlemîn'in uyarısını ve kendi bünyelerindeki gelişmeleri dikkate almadan stratejik gelişme ve maslahat adına münkirlerle dostane ilişkiler geliştirenler, ya nifak hastalığına müptelâ olmuş ya da bu ikazın, bu şiddetli sakındırmanın ciddiyetini kavramamışlardır.[96] Allah, mü'minlerini, onlara meyletmekten, benzemekten ve itaat etmekten Âl-i 'İmrân Sûresi'nin 149-150, Kehf Sûresi'nin 8 ve Hûd Sûresi'nin 113. âyetleriyle menetmiştir. Yine münkirleri idare etmek için, dininin yasakladığı konularda esnek davranıp onların isteklerine göz yummak veya bazı kanunları geçiştirmek ve onlarla uzlaşmacı bir tavır içerisinde olmak da âyetlerle yasaklanmıştır.[97] Önemli işlerde onlarla müşavere etmek, zulümlerine yardım etmek ve desteklemek, Allah onları hain olarak vasıflandırdığı hâlde İslâm devletinde önemli ve ciddî konumlara getirip görev vermek, emanet vermek, düşünce ve ölçülerini iyi görüp insanlara yaymak âyetin kapsamı içerisindedir. İnsanlar kendi değerlerini her şeyin üstünde tutarak, bilim ve hikmeti nerede bulurlarsa alırlar. Bu konuda hiçbir münkirin propagandasını yapmazlar. Mü'minleri bırakıp kâfirleri veli edinenler, hor ve zelil olarak onların velâyeti altına girerler.

145. âyet de, münâfıkların ebediyetteki akıbetlerinin vaha-

---

[95] Bkz. 2/23; 3/28, 118; 58/22.

[96] Bkz. 2/120.

[97] Bkz. 68/9; 109/1-6.

metini anlatmakta ve bu berbat insanlarla birlikteliğin sürükleyeceği duruma dikkatleri çekerek, farklı inanç ve ideal sahiplerinin anlaşıp kaynaşmalarının, dostluk kurmalarının doğru olmadığını hatırlatmaktadır.

❀ ❀ ❀

إِنَّ الْمُنَافِقِينَ فِي الدَّرْكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا ﴿١٤٥﴾

4:145 Şüphesiz münâfıklar cehennemin en aşağı tabakasındadırlar. Kabil [mümkün] değil, onları (kurtarmaya) bir yardım edici de bulamazsın.

Ceza ve mükâfat amellerin cinsine göredir. Kâfirin durumu bellidir, ama münâfığın ve müşriğin rengi pek belli olmaz. İşte bu sebeble içleri küfür dolu olmakla beraber dış görünüşleriyle dindar geçinenler daha tehlikeli ve zararlıdırlar. Çünkü bunlar aldatıcıdır, duruşları sahtedir. Bu haseple, onların şer ve hilelerinden kurtulmak da zordur. Ancak belirtilen alâmetleri taşıyan kişilere karşı tedbirli olmalı ve onlarla arkadaşlık ilişkilerimize sınırlar koymalıyız ki, onlardan gelen zararlardan korunabilelim.

Münâfıkların gizli hâli insanlar tarafından bilinmez, ama kişi kendini bilir. [98] Bu sebeble, insan kendi iç dünyasının tahlilini, kritiğini yapıp kontrol ederse, münâfıklık alâmet ve temayüllerinin bünyesinde mevcut olup olmadığını görür ve isterse kendini düzeltir. Yok eğer bunu istemezse; en sefil, en alçak yaklaşımlarla

[98] Bkz. 2/8, 14-16; 9/56; 59/11-12.

nerede çıkar görürse oraya yönelir, çıkarının gerektirdiği her renge, her kılığa girer, yani nabza göre şerbet vererek sürüngenlere has bir hayat yaşar. Münâfıklar cehennemin en alt tabakasında azap görürler.

Ya şirk ve cehalet, heyecan ve tutku sebebiyle zulme düşenler! Bunlar hem kendileri hem de çevreleri için zararlı kimselerdir. İnandıklarını iddia etmekle beraber, her iki gruptaki insan da ilmî haysiyetten yoksundur. Meselâ; P. K. K. , Hizbullah vb. terör örgütleri -Kur'ân'ı fıkhetmedikleri için- cihad ve şahadet arzusuyla (?!) vahşetin her türlüsüne düşebilmektedir. Türkiye'de sun'i Türk-Kürt ayrımı kışkırtmasıyla gözleri kör olan fanatikler, ne zulümler ne cinayetler işliyorlar. Bunlar münâfıklar eliyle tezgâhlanıyor; birileri düğmeye basıyor, başlatılıyor, isteyince yeniden düğmeye basıp durduruluyor. Yeni yeni tezgâhlar ve oyunlarla sürekli insanları birbirine kırdırıyorlar. Bugün de Irak'ta Şiî-Sünnî çatışması hep bu oyunun bir parçasıdır.

Ya şirk... Allah'a yakın olma isteğiyle velilere bağlananlar, yatırlardan veya Allah'tan başka varlıklardan yardım ve şefaat bekleyenler, liderlerini, liderlerinin kitaplarını amentü edinenler... Bunlar hep şirke düşen sınıflardır. Onlar için cehennemin yolu iyi niyetin çakıl taşlarıyla döşenmiştir. [99] Allah, bu şerden korunmaları için mü'minlere hidâyetin yolunu göstermiştir. Kim ilâhî ilmin haysiyetiyle dinin temel esprisini kavrarsa, bunların şerrinden korunur. [100]

❀ ❀ ❀

[99] Bkz. 9/31; 12/106; 39/3.

[100] Bkz. 8/29; 29/69.

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَٰئِكَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٤٦﴾

4:146 Ancak (ettiklerine pişman olarak) tevbe edenler, (hâllerini) düzeltenler, Allah'a sımsıkı sarılanlar, dinlerinde Allah için halis (ve samimî) bulunanlar başka. Çünkü bunlar mü'minlerle beraberdirler, mü'minlere Allah çok büyük bir ecir verecektir.

Burada 142. âyetle bağlantı kuracak olursak, üç tür nifak ortaya çıkar:

1- Amelde nifak. Bu tür nifak üzere olanlar, emrolundukları amelin ehemmiyetinin idrakinde değillerdir; tembellikleri ibadetleri yerine getirmelerine engel teşkil etmektedir. Üstelik bunlar, bu kötü durumlarından rahatsızlık da duymazlar.

2- Masiyette nifak. İsyandan ve günah işlemekten, hevânın peşinden sınır tanımadan koşmaktan rahatsız olmama şeklinde kendini belli eden nifak.

3- Küfrî nifaktır ki; duruma göre davranıp mü'minlerin yanında zahiren yer alan, alçak tabiatlı, namert kâfirlerin içinde bulundukları nifaktır. Bunlar elim bir azapla müjdelenmişlerdir. Ancak unutulmamalı ki; öyle veya böyle, Allah herkese tevbe kapısını açık tutmuştur.

Geçmişte kalan nifak günahını örtecek sâlih ameller işlemek için uğraşan fert, Allah'ın rızasını kazanmak için, O'nun emir-

lerine dört elle sarılıp, Kur'ân'a bağlanır, Resûlullah'ın yolundan yürür ve *"Ancak Sana ibadet eder ve ancak Sen'den yardım dileriz."* (7/5) âyet-i kerîmesi uyarınca ihlâslı olursa; *"Artık (dünyada) işledikleri sâlih amellere mükâfat olarak, kendileri için, göz aydınlığında ne (nimetler) hazırlanıp saklandığını kimse bilmez."* (32/17) büyük ecir müjdesine lâyık olur. İmanında samimî olan, zaaflarından ve hevâsının etkisinden kurtulmaya çalışarak, her şeyini O'nun rızası doğrultusunda kullanmaya gayret gösterir. İşte burada da tevbe ve ıslah, Allah'a sarılmayı ve O'nun dinine candan bağlanmayı ifade eder. Böyle olmakla beraber, daha açık ve net bir şekilde, Allah'ın dinine candan bağlanmak; âhireti kazanmayı ön plâna alarak, Allah'ın beğenmediği tüm davranışlardan soyunup O'na yönelmeyi hayatın gayesi bilmektir.

❀ ❀ ❀

مَا يَفْعَلُ اللّٰهُ بِعَذَابِكُمْ اِنْ شَكَرْتُمْ وَاٰمَنْتُمْ وَكَانَ اللّٰهُ شَاكِرًا عَلِيمًا ﴿١٤٧﴾

4:147 Eğer şükreder, iman ederseniz Allah sizi niye azaba uğratsın? Allah şükredenlerin mükâfatını verici, (onların ne yaptıklarını) hakkıyla bilicidir.

Allah, iman ve şükür yoluyla kullarının salâha, iyiliğe ve rahata ermelerini ister. Şükür; sunulan nimete, yapılan iyiliğe karşılık kıymetbilirliği söz ve davranışlarla ifade etmektir. Allah'a karşı şükrümüz ise; O'nun belirlediği ibadetleri yine O'nun koymuş olduğu ölçülere riayet ederek yerine getirmemiz ve hayırlı sosyal faaliyetlere katılmamızla gerçekleşir. Yani iyiliği emredip

kötülüğü nehy ederek, Allah'ın dininin hâkim olması için çalışmak ve O'nun sevmediği şeylere buğzetmektir. Çünkü, Allah'ın dininin hâkim olmadığı yerde küfür hâkimdir.

Yoktan var eden, türlü türlü nimetler bahşeden, hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah, kullarının sâlih amellerine, iman ve şükürlerine karşılık teşekkür ediyor, onlardan razı oluyor. Nimetlerle donatılan ve Allah'a her şeyiyle muhtaç olan insan, bu yüce inceliğe karşılık O'na şükretmek için ne yapsa azdır. Ama hiç olmazsa, azamî gayretle O'nun istediği gibi yaşamaya çalışırsa, bu çalışması şükrünün bir ifadesidir elbet. Allah şükredenlerin mükâfatını verici, yarattıklarının durumunu bilicidir. Hiçbir şey O'na gizli kalmaz. "... *Andolsun, eğer şükrederseniz nimetimi artırırım ve eğer nankörlük ederseniz, haberiniz olsun, gerçekten azabım çok şiddetlidir.*" (14/7). O, cömerttir, mükâfat verir. Dahası, yapılan iyilikler için on katına kadar mükâfat verir. Rabb'imiz, bizi iyilikçi ve ihlâslı kullarından eyle!

❀ ❀ ❀

لَا يُحِبُّ اللّٰهُ الْجَهْرَ بِالسُّوٓءِ مِنَ الْقَوْلِ اِلَّا مَنْ ظُلِمَ وَكَانَ اللّٰهُ سَمِيعًا عَلِيمًا ﴿١٤٨﴾

4:148 Allah çirkin sözün alenen söylenmesini sevmez. Zulme uğrayanlar başka. Allah her şeyi işitici, hakkıyla bilicidir.

Burada mü'minler için güzel bir ahlâk örneği sergileniyor. Müslümanlar, haklı oldukları anlaşmazlık durumlarında bile,

fazilet yönünü ele alarak, sinirlerini yenip sabırlı olmalıdırlar. Nefret duygularını hemen açığa vurup küfreden, duygularının esiri olmuş kimseler, güzel ahlâk örneği sergileyemedikleri gibi, pişmanlıktan da kurutulamazlar. Kötü sözün açıklanmasını sevmeyen Allah, kötü işler yapmamızı hiç sevmez ve bu hâlimize buğzeder. Ama zulme uğramışların mağduriyetlerini açıklamaları müstesna. Hukukuna tecavüz edilen mazlum, zalimin kötülüklerini sayıp dökebilir ve onun aleyhinde beddua edebilir. Bunun cemiyete faydası, hem zalimi hem de mazlumu teşhir etmek hikmetine mebnidir. Cemiyetin ana hedefi, mazluma elini uzatmak, zalimin de elini kırmak ve onu yaptığı işin akıbetinden korkutup, tekrarından sakındırmak olmalıdır. Zaten bu açıklama mutlak teşhir mânâsında değildir. Adaletin tahakkuk ettirildiği sahalarda ibret verecekse güzeldir. İslâm, insanları daima korur. Zulmetmedikleri müddetçe tüm insanların şan ve şereflerini himaye eder; zulmedecek olurlarsa, şan ve şereflerini kendiliğinden kaybederler. İslâm'ın himaye kanatları üzerlerinden kalkar ve zulme uğrayanlara zalimleri kötülemek, onları tahkir etmek izni verilir. Ama bu kötü söz, kendilerine yapılan zulümle orantılı olmalı, hududu aşmamalıdır.

Şûrâ Sûresi'nin 39. âyetinde "*Bir zulüm ve saldırıya uğradıklarında birbirlerine yardım ederler.*" denmekte, cemiyetin hukukuna, gerek dâhilî gerekse haricî bir tecavüzün vukûu hâlinde tutulacak yol, alınacak tedbir bildirilmektedir ki, millî vahdet ve dayanışma zedelenmesin. İslâm dininin vaz'ettiği siyasî ve ahlâkî umdeler arasında, izzetin muhafazasını sağlamak için İslâm toplumunun güçlü kılınması birinci derecede önemi haizdir. Çünkü İslâm camiasında, bir tecavüz durumunda, millî birliğin hemen

tesis edilip intikam alınması esastır. Bunun terki, milletin düşman tarafından aşağılanması demektir. Zalimlerin zulmüne engel olmama, mütecaviz âsilerin cür'etini artırır. Yani, neye susup, neye karşı koyacağımızı bilmeliyiz. Düşmandan öç alındıktan sonra kin güdülmeyeceği, eski hesapların karıştırılmayacağı ve zalimin affedileceği de talim buyrulan esaslardır.

Kendine zulmeden kimse o kimsedir ki; kötülüğü açıktan yapmayı, insanlar arasında alçaklığı yaymayı sever. Kötü söz; âdilik, müstehcenlik, gıybet, yalan söyleme ve lâf taşıma ahlâksızlılarının tümünü kapsar. Kötülük insanlar arasındaki kaynaşma, görüşme, konuşma ve dostluğu yok eder. Önce kötülükten şiddetle nefret edilir; fakat o kötülük tekrar tekrar anlatılır veya tekrar tekrar vuku bulursa, ilk etapta duyulan nefret hissininin şiddeti yavaş yavaş hafiflemeye başlar, insan âdete kötülüğe alışır. İyiler, fâcirlerle düşüp kalkmada mahzur görmez ve itham edilmekten de korkmama hâlet-i rûhiyesine bürünürler. Gözünü dahi yabancıya göstermekten utanan ninelerimizin torunları, bugün, soyunmaktan utanmadıkları gibi, bu yaptıklarının adına da medeniyet diyorlar. Geçmişte televizyonu seyrederken utanan, kızaran yüzler şimdi kayboldu. "Allah'ın bildiğini kuldan niye saklayayım ki!" diyerek, içinizden geçen, size özel, çirkin, müstehcen şeyleri açıklamanız hayâsızlıktır. Kızgınlıkla veya dürüstlük adına böyle davrananlar, toplumda çirkinliklerin yayılmasına sebep olurlar. Bu bakımdan, Müslümanlar, mümkün mertebe kendi ayıplarını ve başkalarının ayıplarını örtmeliler. Geçmişte yapılanlar ise asla yüze vurulmamalıdır. Müslüman'a düşen görev, bütün gücüyle kötülükleri ıslah etmeye çalışmak ve kötülüklerin üzerini örtmektir. Müslüman'ın Müslüman'a ezi-

yet etmemesi, İslâmî edeptendir. Çünkü Müslüman, elinden ve dilinden emin olunan kimsedir. Güzel söz ve davranış, hatalara karşı ıslahatçı, affedici olmak sıcak ilişkileri ve ülfeti sağlarken; çirkin söz, öfke, küfür ve ayıp arama da nefrete, nefret kine, kin de daha kötü felâketlere kapı açar. [101] İslâm güzel ahlâk üzerine bina edilmiştir. Onu ahlâk edinenler felâh bulur. Bundan yoksun kalanlar ise ziyana uğrarlar. 149. âyet güzel, ahlâkî davranışları açıklar.

❀ ❀ ❀

إِنْ تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخْفُوهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوٓءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا ﴿١٤٩﴾

4:149 Eğer bir hayrı açıklar veya onu gizlerseniz yahut fenalığı da affederseniz, şüphe yok ki Allah çok bağışlayıcıdır. Her şeye hakkıyla kadirdir.

İlâhî terbiye sisteminin bir halkası daha insanları büyük hayırlara çağırıyor. İntikam almaya muktedir hâldeyken, kötülük yapanları affetmenin çok büyük hayırlara vesile olacağı ifade ediliyor. Hayrın çeşitleri çoktur. Kısaca tanımlarsak, hayır; yararlı olanı insanlara ulaştırmak, zararlı olanıysa onlardan savmaktır.

Günahların, kul ile Allah arasında kaldığı ve bağışlanma dilendiği müddetçe, affedilmesinin kolaylaşacağı umulur. Sosyal

[101] Bkz. 17/53.

bozulmanın önünü almak, kötülüklerin yayılmasını, açıklanmasını önleyip, affedici, ıslah edici kimliğimizle iyiliğin temsilcileri olmamızla gerçekleşecektir ancak. Allah'ın bizleri affetmesini istemez miyiz hiç! Bundan mes'ut olmaz mıyız! O hâlde, affedicilik karşılıklı memnuniyeti, memnuniyetse mutluluğu getirecektir. Sinirli anlarda sabretmek, öfkeyi yenmek, kötülüğe karşı iyilikte bulunmak en zor, ama en faziletli değerlerdir. [102] Bütün bunlar, insanı Allah'a yaklaştıran ve O'nun katında bol mükâfat kazandıracak davranışlardır. İnsanlar arasında merhamet ve müsamaha ile muamele edilen huzurlu ortamlar sağlanırsa, kötülükler de kendiliğinden yok olacaktır, inşaallah.

❀ ❀ ❀

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَٰلِكَ سَبِيلًا ﴿١٥٠﴾ أُولَٰئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا ﴿١٥١﴾

4:150, 151 Allah'ı ve peygamberlerini inkâr ederek kâfir olan, bir de Allah ile peygamberlerinin arasını ayırmak isteyen (Allah'a inanıp peygamberlerine inanmayan), "(Bunlardan) kimine inanırız, kimini inkâr ederiz" diyen ve böylece (küfür ile iman) arasında bir yol tutmaya yeltenen kimseler (yok mu?). İşte onlar gerçek kâfirlerin ta kendileridir. Biz o kâfirlere hor ve hakir edici bir azap hazırlamışızdır.

[102] Bkz. 3/134; 7/199; 16/125; 20/44; 41/34.

Âyette, küfre düşmüş üç kesimden bahsedilerek, tevhide gelmedikçe hiçbirinin kurtuluş umudu olmadığı bildiriliyor. Bunlar:

1- Allah'ı tanımayanlar,

2- Allah'ı kabul edip, O'nun Resûl'ünü kabul etmeyenler,

3- Peygamberlerin bazılarını kabul edip, bazılarını kabul etmeyenlerdir.

Risalet müessesesinin birliği gerçeğine dair herhangi bir inkâr da, hakikatte Allah'ın birliğini inkârdır. Hz. Âdem'le başlayıp, Hz. Muhammed'le tamamlanan peygamberlik müessesesinin ve ilâhî sistemin kaynağı birdir. Müslüman'ın nazarında, bütün peygamberler inanılmaya ve hürmet edilmeye lâyıktır ve tahrifat vuku bulmadığı, insan eli karışmadığı müddetçe onların bildirmiş olduğu bütün düsturlar ilâhîdir. Dinî kaideleri tanzim etme hakkı sadece Allah'a aittir. O, gönderdiği dini zamanın ve insanların ihtiyaçlarına göre seçmiş; beşerî hayatı tek bir nizama bağlamıştır. Allah katında din İslâm'dır. Ondan başka din arayan, peygamberlerin arasını ayıran ve üç ilâhî dinden bahsedip de İslâm'la zıtlaşanlar, küfür ehlidir. İman bir bütündür. Allah nasıl tekse, O'nun ilâhî nizamı da tektir. Bu tekliği bozanlar ise kâfirdirler. İşte burada bahsedilen elim azaba uğramanın sebebi, imansızlık, imanda şüphe ve tefrikadır. Peygamberlerin veya onların getirdiği vahyin bir kısmına inanıp, bir kısmına inanmamakta keyfîlik vardır. İman, keyfîlik kabul etmez. Çekememezlikle peygamberlerin arasını ayırmak da imansızlara has bir inançtır. Bakara sûresinin 285. âyeti çerçevesinde iman etmedikçe, hiç kimseye kurtuluş yoktur.

وَالَّذِينَ اٰمَنُوا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اَحَدٍ مِنْهُمْ اُولٰٓئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمْ اُجُورَهُمْ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُورًا رَحِيمًا ﴿١٥٢﴾

4:152 Allah'a ve peygamberlerine iman edip onlardan birini diğerinden ayırmayanlar(a gelince): Onlar da mükâfatları kendilerine verilecek olanlardır. Allah çok bağışlayıcıdır, çok esirgeyicidir.

Dinde tefrikaya düşmeyenler, bir kelime etrafında toplananlar, inançları doğrultusunda yaşamaya gayret edenler Allah tarafından ecirleneceklerdir.

❁ ❁ ❁

يَسْـَٔلُكَ اَهْلُ الْكِتَابِ اَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِنَ السَّمَآءِ فَقَدْ سَاَلُوا مُوسٰٓى اَكْبَرَ مِنْ ذٰلِكَ فَقَالُوٓا اَرِنَا اللّٰهَ جَهْرَةً فَاَخَذَتْهُمُ الصّٰعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِنْ بَعْدِ مَا جَآءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَنْ ذٰلِكَ وَاٰتَيْنَا مُوسٰى سُلْطَانًا مُبِينًا ﴿١٥٣﴾

4:153 Ehl-i kitap, senin üzerlerine gökten bir kitap indirmeni isterler. Hakikat, onlar Mûsâ'dan daha büyüğünü istemişler de "Allah'ı açıktan bize göster" demişlerdi. İşte zulümleri yüzünden onları yıldırım çarpmıştı. Bilâhare kendilerine bunca açık âyetler ve deliller geldikten sonra da (tanrı diye) bu-

zağıya tutunmuşlardı. Nihayet biz (tevbe ettikleri için) bunları affetmiştik. Biz Mûsâ'ya apaçık (nice) hüccet [delil ve mûcize]ler verdik.

Babalarının dini üzere yaşamayı sürdürenlerde ön yargı, âdet ve geleneklere bağlılık her şeyden önce gelir. Bu mizaca sahip olanlar, sürekli itiraz etme ve karşı koyma hastalığının verdiği tepkiyle, hep itiraz edip, insan üstü mûcizeler isterler. İstedikleri mûcizeleri görseler bile, bu defa da söz konusu olaylar için, sihir veya büyü derler. İman etmiş insan için mûcizeye ne gerek var! Kâinatın yaratılışına baksa veya kendi varlığına bir göz atsa dahi gerçekleri görür. Ama hakikate karşı duyarlılığını yitirmiş, kalplerini perdelemiş mülhidler, bunları da tabiat olayı olarak değerlendirirler. Maddî varlıklar ve oluşlar dışında hiçbir şey düşünmeyenler, sadece elle tutulur, gözle görülür şeylere inanmakta diretirler. Oysa iman, Allah'ın bildirdiği, insanlar için gayb olan haberlere inanmaktır. İnsanı yücelten de budur zaten. Ama hile ve desise onların ruhlarına sinmiş. Allah, Mûsâ (a.s.) eliyle birçok mûcize göstermiş[103], birçok delil ortaya koymuş; ama bunların donmuş hissiyatları yine de imana gelmemiş ve onlar, aşağılaşmış, karaktersiz yapılarıyla yer yer iman ve küfür arasında bocalayıp durmuşlardı. Mânâdan koparak maddeye dayananlar, genellikle bu ve benzeri görünüşlerden uzak olamazlar. Cenâb-ı Hakk onların iç yüzlerini, cehalet ve inatlarını kıyamete dek okunacak âyetleriyle gözler önüne sermektedir.

Ey iman edenler ve iman etmek isteyenler! Eğer imanınızda

---

[103] Bkz. 2/49, 55, 74; 6/7; 7/102, 155.

veya iman etme isteğinizde samimî iseniz, kâinattaki bütün varlıkların oluşu, birbirini tamamlayışı, sekteye uğramayan idaresi ve tüm bunların haberini bir bir veren vahiy mûcize değil de, nedir! Vahye muhatap oldukları hâlde böylesine tutarsız itirazlarla karşı çıkanlar, bozdukları karakterleriyle, imandan çok inkâra şartlanmışlardır. İman edeceklerin kafalarında şüphe uyandırıp, kargaşa yaratarak vahyin etkisini yok etmek isterler. 154. âyette, onların birçok musibete uğradıkları ve kendilerinden sağlam bir söz alındığı belirtiliyor.

❀ ❀ ❀

وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا ﴿١٥٤﴾

4:154 (Ahd ü) misaka [verecekleri söze] bağlanmaları için Tûr'u üstlerine kaldırmış, onlara: "O (şehrin) kapı(sından) hepiniz secdeye kapanır hâlde girin" demiş, cumartesi günü hakkında da "(Av yaparak haddi) aşmayın" (diye) söylemiş, kendilerinden (bu hususlarda) ağır teminat almıştık.

Kitap Ehli'nin açık, belli ve görünen mûcizeler istemesi ve bu mûcizeleri gördükleri hâlde yine küfre dönmeleri sebebi iledir ki, Tûr'un tepelerine kaldırılması, bir tazyik ve zorlama mânâsını ifade eder. Allah, bunları, kemâl-i iman ile değil, dağın altında kafalarının ezilebileceği bir vaziyete maruz bırakarak, maddî kuvvetle, yani tazyik ederek dine yöneltmiştir. Fakat yine

dinlerinde sebat edemeyip yeminlerini bozmuş ve nice isyanda bulunmuşlardır. İşte Allah'ın gazabına da asıl bundan sonra uğramışlardır. [104]

❀ ❀ ❀

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ وَكُفْرِهِمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقَتْلِهِمُ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا ﴿١٥٥﴾

***4:155** (Fakat) onların (verdikleri) o sağlam sözleri bozmaları, Allah'ın âyetlerini inkâr ederek kâfir olmaları, peygamberleri haksız yere öldürmeleri ve "Kalplerimiz perdelidir" demeleri sebebiyle(dir ki biz kendilerine lânet ettik.) Hayır, Allah onların kalpleri üzerine, küfürleri yüzünden mühür basmıştır. Artık onlar, birazı müstesna olmak üzere, iman etmezler.*

Yaratılış itibarıyla tüm kalpler hakikate açıktır, kapalı değil... Ama hakikate kalplerini kapatanlar, "İlmimiz bize yeterli, biz her şeyi biliyoruz, enbiyaya ihtiyacımız yok." deyip basiretlerini kendi elleriyle örtmüşlerdir. Bu yüzden, Allah onların kalplerini köreltmiştir ve onlar, ne söylense etkilenmezler; küfürleri artık kendilerinde bir tabiat hâline gelmiştir de, iman etmezler. İlâhî davete icabet etmemek, davet mücadelesi verenleri ümitsizliğe

[104] Bkz. 2/63-65, 82-83; 7/171.

düşürmek, davetle alay etmek ve davetçileri öldürmek en büyük meziyetleridir (!) Bu tür eylemleri yapanların, adları ne olursa olsun hepsinin -istisnalar kaidesi bir yana-, Cenâb-ı Hakk tarafından ceza olarak kalpleri hakka kapatılmıştır. Ancak, amellerinin güzelliği sebebi ile pek az zümre iman şerefine erebilmiştir.

Bir insan, anlaşma ve sözleşmelerini bozuyor, haksız yere insanlara zulmediyor, helâl-haram sınırlarını önemsemiyor, hevâsı ve çıkarı uğruna her yolu amacına ulaşmak için meşru imiş gibi kullanıyor, ikazlara karşı da hissiz davranıyorsa; elbette, lânetli, kalbi hakka karşı perdeli kimselerden olur. Kim, hangi kavimden olursa olsun, bu zihniyete sahipse ve kalbi hakka karşı mühürlenmişse, lânetlenmişlerden olur. Yoksa Allah'ın doğuştan böyle bir yapıya sahip bir fert ya da bir kavim var etmesi O'nun rahmetine aykırıdır. Bu cezaya uğramalarının sebebi, sözlerini bozmaları, Allah adına sûizanda bulunup, O'nun vahyini hor görmeleri ve elçilerini öldürmeleridir. [105] Allah'ın Kitab'ından yüz çeviren, onunla alay eden, hakkın sesini örtmeye çalışan her günahkâr fâsık bu cezaya müstahak olmuştur. "Lânetli bir kavim" değil, "lânetli mantık, lânetli düşünce" vardır. Bu, evrensel bir mesajdır. Ancak akıl sahipleri öğüt alırlar.

❀ ❀ ❀

[105] Bkz. 5/12-13, 64.

وَبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا ﴿١٥٦﴾

4:156 Bir de onların (Îsâ'yı) inkâr ile kâfir olmaları, Meryem'in aleyhinde büyük iftira atıp söylemeleri,

O gün, birçok mûcize isteyenler, Allah'ın kendilerine bunları göstermesine ve Îsâ (a.s.)'nın doğduğu ânda konuşup, annesinin iffetine şahitlik etmesini, kendisinin Allah'ın kulu ve peygamberi olduğunu bildirmesini kulaklarıyla işitmelerine rağmen yine de iman etmediler. [106] Allah, Hz. Îsâ hakkında yapılan dedikoduların önünü kesmişti. Ama onlar, Hz. Îsâ büyüyüp de kendilerini Allah'ın yoluna çağırmaya ve kötü amellerinden dolayı uyarmaya başlayınca, hemen onun aleyhine döndüler. Hakkın sesini kesmek için, her türlü pis düzen ve hileye başvurdular. İftiranın boyutlarını artırdılar. Ancak gün gelmiş, Hz. Îsâ'yı Allah'ın oğlu, Hz. Meryem'i de Rûhu'l-Kudüs olarak yüceltme büyük zulmüne düşmüş ve üçlü teslisi iddia etmişlerdir. [107] Hevâlarının sürüklediği taşkınlıklardan dolayı, maddî-mânevî daha nice zulümler irtikâp etmişlerdir. İşte bu gerçekler bir sonraki âyette aktarılır, âleme ibret olsun diye...

❁ ❁ ❁

[106] Bkz. 3/46; 19/27-33.

[107] Bkz. 5/73.

وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا صَلَبُوهُ وَلَٰكِنْ شُبِّهَ لَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا ﴿١٥٧﴾

4:157 Ve: "Biz Allah'ın peygamberi, Meryem oğlu Mesih Îsâ'yı öldürdük" demeleri sebebiyle*(dir ki kendilerini rahmetimizden kovduk).* ***Hâlbuki onlar onu öldürmediler, onu asmadılar da. Fakat*** *(öldürülen ve asılan adam)* ***kendilerine (Îsâ) gibi gösterildi.*** *(Zaten ve)* ***hakikaten (Îsâ ve onun katli) hakkında kendileri de ihtilâfa düştüler.*** *(Bu bâbda [hususta])* ***kat'î bir şek ve şüphe içindedirler. Onların buna*** *(onun katline)* ***ait hiçbir bilgileri yoktur. Ancak*** *(kupkuru bir)* ***zanna uymak****(tadırlar).* ***Onu yakinen [kesin olarak] öldürmemişlerdir.***

Bu tür beyyineler müşkil kabul edilerek, kesin bir görüş beyan edilememiştir. Müşkil; karışık olan, güçleşen, bizzat lâfzındaki bir sebepten dolayı anlamı, delâleti açık olmayan demektir.

Hristiyanlar, Yahudiler ve de Müslüman müçtehitler bu konuda birçok görüş ileri sürmüşlerdir. Hatta bu konuda birbirini tekfir edenler dahi olmuştur. O hâlde, münevver Müslümanlara düşen; "Okuduk, iman ettik! Bize hakkında kesin bir bilgi bildirilmeyen şey hakkında hüküm yürütmeyiz, yâ Rabbî!" demektir.

❁ ❁ ❁

بَلْ رَفَعَهُ اللّٰهُ اِلَيْهِ وَكَانَ اللّٰهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٥٨﴾

4:158 Bilâkis Allah onu yükseltip kendisine kaldırmıştır. Allah, mutlak galiptir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.

Allah, Hz. Îsâ'yı katına yükseltmiştir. Ama bunun bilfiil nasıl gerçekleştiği bildirilmiyor. [108] Mevdûdî bu hususu şöyle açıklar: "... Kur'ân ne Allah'ın onu bedeni ile birlikte yeryüzünden gökteki bir yere yükselttiğini, ne de onun diğer insanlar gibi ölüp ruhunun göğe yükseltildiğini belirtir. Mesele o kadar kapalı bir dille anlatılmıştır ki, olay hakkında, olayın olağanüstü ve mûcizevî olduğunu söylemekten başka bir yorum yapmak imkânsızdır...

Eğer, burada anlatılan olay sadece Hz. Îsâ (a.s.)'nın tabiî olarak ölmesi olayı olsaydı, hemen arkasından gelen, *'Allah güçlüdür, hüküm ve hikmet sahibidir.'* sözleri çok anlamsız olacaktı. Bu sözler ancak, Allah'ın güç ve hikmetini gösteren olağanüstü bir olay söz konusu olduğunda kullanılır."

Muhammed Esed'in görüşü ise şöyledir: "... bir insanın *raf'* edilmesi ('yukarı çıkartma/yükseltme') fiili ne zaman Allah'a atfedilmişse, her zaman 'onurlandırma' yahut 'yüceltme' anlamlarına gelir. Kur'ân'ın hiçbir yerinde, Allah'ın, Hz. Îsâ'yı yaşadığı sırada bedensel olarak cennete 'yükselttiği' şeklindeki yaygın inancı destekleyen bir beyan yoktur. *'Allah, onu kendi katına yüceltti.'* ibaresi, Hz. Îsâ'nın Allah'ın özel rahmeti mertebesine yükseltildiğini gösterir; *rafe'nâhu 'onu yücelttik'* fiilinin İdris Peygamber

[108] Bkz. 3/55.

ile bağlantılı olarak kullanıldığı Meryem sûresinin 57. âyetinden açıkça anlaşılacağı gibi, bu bütün peygamberlerin yararlandıkları bir lütuftur. Cümlenin başındaki '*hayır*' (*bel*) vurgusu, Yahudilerin Hz. İsâ'yı haç üzerinde korkunç bir ölüme mahkûm ettiklerine inanmaları ile Allah'ın 'onu kendi katına yücelttiği' gerçeği arasındaki zıtlığı vurgulamayı amaçlar."[109]

❀ ❀ ❀

وَاِنْ مِنْ اَهْلِ الْكِتَابِ اِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهٖ قَبْلَ مَوْتِهٖ وَيَوْمَ الْقِيٰمَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا ﴿١٥٩﴾

4:159 Ehl-i kitaptan hiçbiri hariç olmamak üzere, ölümünden evvel, andolsun, ona (İsâ'ya) mutlaka iman edecek, o da kıyamet günü kendileri aleyhine bir şahit olacaktır.

Zaten, can teslim edilirken, her bir insanın daha önce inkâr ettiği şeyler bizzat tecelli edecek ve basiret gözü açılacak; ama yalanladıklarına inanması artık fayda vermeyecektir.

❀ ❀ ❀

[109] Esed, a. g. e. , s. 177.

فَبِظُلْمٍ مِنَ الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ
عَنْ سَبِيلِ اللهِ كَثِيرًا ﴿١٦٠﴾ وَأَخْذِهِمُ الرِّبٰوا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ
أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿١٦١﴾

4:160, 161 Yahudilerden (taşan) bir zulüm, onların (insanlardan) birçoğunu Allah yolundan alıkoymaları, (Tevrat'ta) nehy edilmelerine rağmen ribâ (faiz) almaları, halkın mallarını haksız yere yemeleri sebebiyledir ki biz, (evvelce) kendileri için helâl kılınan temiz ve güzel şeyleri üzerlerine haram ettik. İçlerinden kâfirlere pek acıklı bir azap hazırladık.

En büyük zulüm, hakkı örtmek ve insanları Allah'ın yolundan çevirmektir. Âyette, Yahudilerin nehy edildikleri hâlde faiz ile iştigal ettikleri, başkalarının mallarını haksız yere gasp ettikleri, fitne çıkarıp sonra da yaptıkları ile övündükleri zikrediliyor. Kitabullah'ın öğüdünü tutmayıp, falanın filanın sözünün peşinden koşan gafillerin, Kur'ân'a dönünceye, yüzlerini ona çevirinceye kadar Yahudi'nin hile ve baskısı üzerlerinden eksik olmaz.

❁ ❁ ❁

لٰكِنِ الرّٰسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَآ أُنْزِلَ
إِلَيْكَ وَمَآ أُنْزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلٰوةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكٰوةَ
وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ أُولٰٓئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا ﴿١٦٢﴾

4:162 Şu kadar ki onlardan ilimde yüksek payeye erenlerle mü'minler, (gerek) sana indirilen (Kur'ân-ı Kerîm)e, (gerek) senden evvel indirilen (kitap)lara iman ederler. (Onlar) namazı dosdoğru kılanlar, zekâtı verenler, Allah'a ve âhiret gününe inananlardır. İşte onlar (böyle). Biz onlara çok büyük bir ecir vereceğiz.

Delile dayanan ilim, hakka dayanan iman, insanı, Allah'tan gelen bütün haberleri kabule götürür. Yani, yapacağımız işlerin, davranışlarımızın ve edindiğimiz ilmin dünyamıza, âhiretimize fayda getirmesine özen göstermemiz gerekir. Zaten İslâm, hiçbir meşru ilmin karşısında değildir. Çünkü ilim, hayatta en kıymetli varlıktır, dünya ve âhiret saadetinin teminatıdır. Tabiî ki, ilmi, bilgiyi amele dönüştürmek kaydıyla. Nitekim, Fâtır Sûresi'nin 10. âyetinde "*...O'na ancak güzel sözler yükselir. O sözleri de sâlih amel ulaştırır...*" buyuruluyor. Demek ki, ilmi amele dönüştürmek şart. Gerçek ilim, faydalı, menfaatli olan ilimdir. Yoksa sihir, büyü, kâhinlik gibi gereksiz, hatta Allah'a eş koşmaya götürecek kadar tehlike arz eden ilimlerle uğraşmamak icap eder. Çünkü bunlar, ilim oldukları hâlde, kendileriyle amel olunmayacağı için faydasızlardır. Ancak Elmalılı, kâhinlerin şerrinden korunmak için onların ilmini öğrenmenin gereğine işaret etmiştir.

İlimde olduğu gibi, amelde ve Allah'a niyazda da faydayı, faydalanılmayı nazar-ı itibara almak ve amele riya karıştırmamak lâzımdır. Zaten Kur'ân ahlâkı ile ahlâklanmış, kendilerini bu minval üzere eğitmiş insanlar, daima, sözün, amelin ve duanın basiret yönüne bakarak hareket etmeye çalışırlar. Yani edindikleri ilmin, işledikleri amelin kendilerine, çevrelerine vereceği yararı özellikle gözetir; dünya ve âhiret saadetine vesile olacak yönünü ararlar hep. Dua ve niyazlarında, faydalı ilme, faydalı amele ve kabul olunacak duaya muvaffak kılınmayı temenni ederler.

Şu hikmetli söz üzerinde de düşünelim: "İnsanın davranışı, onun karakterinin bir işaretidir." Ayrıca, Ebû Hanîfe'nin eğitime getirmiş olduğu, "Eğitim; insan şahsiyetini yıkan ve yapan şeylerin bilinmesidir." tanımı da oldukça isabetlidir.

❁ ❁ ❁

اِنَّآ اَوْحَيْنَآ اِلَيْكَ كَمَآ اَوْحَيْنَآ اِلٰى نُوحٍ وَّالنَّبِيّٖنَ مِنْ بَعْدِهٖ وَاَوْحَيْنَآ
اِلٰٓى اِبْرٰهِيمَ وَاِسْمٰعِيلَ وَاِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَالْاَسْبَاطِ وَعِيسٰى
وَاَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهٰرُونَ وَسُلَيْمٰنَ وَاٰتَيْنَا دَاوٗدَ زَبُورًا ﴿١٦٣﴾

4:163 Nûh'a, ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz ve İbrâhîm'e, İsmâil'e, İshâk'a, Ya'kub'a, evlatlarına, İsâ'ya, Eyyûb'a, Yûnus'a, Hârûn'a, ve Süleyman'a vahyeylediğimiz ve Dâvud'a Zebur verdiğimiz gibi (Habibim) şüphesiz sana da vahyettik biz.

Peygamberlerin hepsi de korkutucu ve müjdeleyici olmak üzere, tek bir ilke doğrultusunda görevlendirilmişlerdir. [110]

❁ ❁ ❁

وَرُسُلًا قَدْ قَصَصْنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرُسُلًا لَمْ نَقْصُصْهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْلِيمًا ﴿١٦٤﴾

4:164 Öyle peygamberler** (gönderdik ki) **kıssalarını hakikat, önceden sana bildirdik. (Yine) öyle peygamberler** (yolladık ki) **sana onların kıssalarını haber vermedik. Allah Mûsâ'ya da hitap ile konuştu.

Tabiattaki her şey Allah'ın varlığına delâlet eder. İnsan, aklı ile düşünmek suretiyle imana götüren delilleri görüp anlamak iktidarındadır. Fakat, akıl tek başına, insanın selâmetle yaşamasına kâfi gelecek güçten yoksun olduğu için, Allah, rahmetine binaen resûller göndermiştir. Doğruyu anlatan ve daima hakkı hatırlatan resûller...

Evet, kâinattaki hadiselere bakarak Allah'ı takdir etmek aklın işidir; ama akıl, iki âlemde de mutlu bir yaşam çizme salâhiyetine sahip değildir. Gerçek, aklın ancak bir alet olduğu ve kişiye onu kullanma biçimine göre değer veya zarar getireceğidir. İşte bu nedenle akıl, tek başına, yardımcısız ve rehbersiz olarak dünya ve âhirette kötü akıbetlerden kurtarabilecek mahiyette değildir.

---

[110] Bkz. 21/105.

Bu haseple, tebliğ almamış insanlar hesaba çekilmezler. "*...Biz, peygamber göndermedikçe azap edici değiliz.*" (17/15).

İnsan aklının en büyük fonksiyonu, risalet kanalıyla gelen ilâhî emirleri almasıdır. Vazifesi de, almış olduğu bu emirlerin şuuruna ermektir. Bu ilâhî risalet daima akla hitap eder, ona istikamet verir. Öyleyse aklın temel fonksiyonu, ilâhî kelâmın hakikî maksadını anlamaya çalışmaktır. Allah, hakkı bulmaları için insanlara iki şey vermiştir: vahiy ve akıl. İnsanın hakla buluşması bu ikisinin ahenkli birlikteliğine bağlıdır. İmana davette bütün delilleri ortaya koyan ve bu delillerin doğruluğuna şahitlik eden Allah'tır. [111]

❀ ❀ ❀

رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنْذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا ﴿١٦٥﴾

***4:165** (Biz) peygamberler(i rahmet) müjdeciler(i) ve azap haberciler(i) olarak (gönderdik). Tâ ki peygamberlerden sonra insanların Allah'a karşı (özür diye ileri sürebilecekleri) bir bahaneleri olmasın. Allah mutlak galiptir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.*

Peygamberler, Allah tarafından, rahmetin müjdecileri ve bu müjdeye teşekkür edemeyen nankörlerin düşeceği azabın haber-

[111] Bkz. 3/18.

cileri olarak gönderilmişlerdir. Öyle ki, insanlar onlardan başka hüccetler edinmesin; yani, Allah'ın resûllerinin dışındaki muhterem ilim adamlarının her dediğinin doğru olacağını zannederek Kur'ân çizgisinden çıkanların bir bahanesi olmasın. Nitekim, Ehli Kitab'ın bir kısmı, Tevbe Sûresi'nin 31. âyetinde bildirildiği gibi, din adamlarını rabler edinmişti. Yani din adamlarının her dediğini, kritiğini yapmadan hemen doğru kabul ediyorlardı. Oysa rahmet müjdecisi olan Resûlullah'ın sözleri dışında, büyüklerinin -kim olursa olsun- sözlerini hüccet kabul eden ve uygulayan herkesin azap göreceği haber verilmiştir.

❁ ❁ ❁

لٰكِنِ اللّٰهُ يَشْهَدُ بِمَآ اَنْزَلَ اِلَيْكَ اَنْزَلَهُ بِعِلْمِهٖ وَالْمَلٰٓئِكَةُ يَشْهَدُوْنَ وَكَفٰى بِاللّٰهِ شَهِيْدًا ﴿١٦٦﴾

4:166 Bununla beraber Allah sana indirdiği (Kur'ân-ı Kerîm) ile şahitlik eder ki O, bunu kendi ilmiyle indirmiştir. Melekler de şahitlik ederler. Hakikî şahit olmak bakımındansa (yalnız) Allah yeter.

İlim adamlarının ciddî araştırmalar yapmaları teşvik ediliyor. Kur'ân, hiçbir devirde ilimle ters düşmemiştir. Bir uyumsuzluk söz konusu olduğunda, ya ilim o konuda sonuca varmamıştır ya da Kur'ân'ın ilgili âyetleri yeterince tefsir edilip anlaşılmamıştır. O, Hâkim, Hamîd olan Allah katından, O'nun kendi ilmiyle indirilmiştir. Yani Kur'ân'ın bize bildirdiği şudur: Allah'ın sevip

hoşnut olduğu ilimlerin yanı sıra, hoş görmeyip, kabul etmediği geçmiş ve geleceğe dair gayb ilimleri vardır. Allah'ın bildirdikleri dışında, ne bir nebî ne de ona yakın bir melek gayba dair en ufak bir bilgi sahibi olabilir. "*...Onlar, O'nun dilediği kadarını kavrayabilirler. Başka bir şey bilmezler...*" (2/255).

Yine âyette, Resûlullah'a, "Ey Resûl'üm! Senin getirdiklerine inanmayıp yalanlıyorlarsa da, Allah, senin kendisinin elçisi olduğuna şahadet eder. Öyle bir elçisin ki; sana önünden de, arkadan da bâtıl sokulmaz." denmiş gibidir.

❁ ❁ ❁

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا ﴿١٦٧﴾

4:167 Hakikat, o inkâr edip kâfir olanlar ve (insanları) Allah yolundan alıkoyanlar, şüphesiz (haktan uzak) bir sapıklıkla sapmışlardır.

Küfür ve sapıklığın kaynağı, Allah hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaktır. Küfreden bazı insanlar, gerçeği inkârla yetinmez, bir de içlerinde gerçeğe karşı düşmanlık duyguları yeşerir ve bu duygularını büyüttükçe büyütürler. Bu sebeple, başkalarını da Allah yolundan alıkoymayı kendilerine iş edinirler.

❁ ❁ ❁

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ
طَرِيقًا ﴿١٦٨﴾ إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَكَانَ ذَٰلِكَ عَلَى
اللَّهِ يَسِيرًا ﴿١٦٩﴾

4:168, 169 Hakikat, o inkâr edip kâfir olanlar ve zulmedenler (yok mu?) Allah onları asla yarlığayacak değildir. Onları cehennemin yolundan başka bir yola da iletecek değildir. Onlar orada ebedî kalıcıdırlar. Bu ise Allah'a göre pek kolaydır.

İnsan ruhunu ve vicdanını karartan küfür, doğuştan var olan Allah inancını yıkmaya yönelip, bu tahribatını içten dışa aksettirerek bir zulüm hâlini alır. Bu nedenle, Allah onları bağışlamayacağını haber veriyor. Çünkü affedilmeye ancak, dönüş yapıp tevbe ederek kendini haksızlık yapmaktan kurtaran lâyıktır.

Peygamberler, ilâhî bilgileri insanlara tebliğ etmekle görevlidirler. Allah'ın bu ilâhî uyarıları yapmasındaki hikmet, eşyayı insanlar için yarattığı gibi, vahyin de insanların yararını hedeflemesindendir. Doğruyu bulup seçen, kendi lehine, sapan ise kendi aleyhine bir yol seçmiş olur. Allah hiçbir şeye muhtaç değildir; ancak insanlar, Allah'a, kurtuluş ve selâmete kavuşmak için bütün varlıklarıyla O'nun nizamına uymaya muhtaçtırlar.

❀ ❀ ❀

يَآ أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَآءَكُمُ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ فَآمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللّٰهُ عَلِيمًا حَكِيمًا ﴿١٧٠﴾

4:170 Ey insanlar! Hiç şüphesiz, Rabbinizden size hak bir Peygamber gelmiştir. O hâlde kendi hayrınıza olarak (ona) iman edin. Eğer inkâr edip kâfir olursanız (biliniz ki) göklerde ve yerde ne varsa (hepsi) Allah'ındır. Allah hakkıyla bilicidir, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir.

Evet, bütün davetler umumîdir; yer yer kimi kavimlerle alâkalı olayları içeren bölgesel anlatıları barındırsa da. Eğer tebliğ ve uyarı bütün beşeriyete yönelik olmayıp muayyen bir kavmi ilgilendirseydi, diğer insanlar bunlardan muaf tutulurdu. İşte bu iddiaları çürüten beyan: "*Biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.*" (23/107).

Kur'ân-ı Kerîm, hak din İslâm'ı hurafe ve efsanelerle süslemeye çalışan bütün itikatları tashih ediyor. Yani, insanları ifrat ve tefritten kurtarıp, itikatlarını sünnet-i Resûlullah doğrultusunda düzeltiyor. Bir insanın Allah'a yakın olmak için, O'na kulluğuyla bağlı olması kâfidir. Allah ile insanlar arasında bunun dışında bir karabet tesisi için gayret etmeye lüzum yok. Allah'a yakın olmak isteyenler, O'nun gönderdiği kurallara güçlerince riayet etmekle ancak bu dileklerine ulaşacaklardır. [112] Bu çabada en mühim me-

[112] Bkz. 5/15-16, 35; 8/29.

sele, "vahdâniyet" kavramını düşüncede sağlıklı bir zemine oturtabilmektir. Kul, yanlış itikada varan görüş ve davranıştan, keza şirke varan zihniyetten arî bir itikatla Allah'a yakın olur. Bunun dışında bir yöntemle yakınlık arayanlar, suyu serap sananlardır.

❀ ❀ ❀

يَآ اَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللهِ اِلَّا الْحَقَّ
اِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللهِ وَكَلِمَتُهُ اَلْقٰيهَآ اِلٰى مَرْيَمَ
وَرُوحٌ مِنْهُ فَاٰمِنُوا بِاللهِ وَرُسُلِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلٰثَةٌ اِنْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ
اِنَّمَا اللهُ اِلٰهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ اَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ لَهُ مَا فِي السَّمٰوَاتِ
وَمَا فِي الْاَرْضِ وَكَفٰى بِاللهِ وَكِيلًا ﴿١٧١﴾

4:171 Ey Ehl-i kitap! Dininiz hususunda haddi aşmayın. Allah'a karşı hak olandan başkasını söylemeyin. Meryem oğlu Mesîh Îsâ yalnız Allah'ın peygamberi ve kelimesidir ki onu Meryem'e bırakmıştır. O, Allah tarafından (gelen) bir ruhtur. Artık Allah'a ve peygamberine inanın da (Allah) "üç" (tür) demeyin. Kendiniz için hayırlı olmak üzere (bundan) vazgeçin. Allah, ancak bir tek tanrıdır. O, herhangi bir çocuğu bulunmaktan münezzehtir. Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi O'nundur. Hakikî vekil (ve şahit) olmak bakımından da (bizzat) Allah yeter.

Ey Allah'ın Kitab'ına uyduklarını zannedenler! Dinde ifrat veya tefrite düşerek haddi aşmayın. Allah hakkında ancak, mütevatir nakillerle teyit edilmiş değişmez gerçekleri söyleyin. Dinde yegâne senet olan vahyin çizgisine ters düşmemeye dikkat edin. Allah'ın dini hususunda, hak olmayan hiçbir şeyi söylemeyin. Meselâ; recep ayına, kandillere veya kutsal görülen bazı günlere has namaz, oruç gibi yeni yeni ibadetler uydurmayın. Kur'ân-ı Kerîm'de, Allah'ı çokça zikredin tavsiyesini görüyoruz. Fakat bu zikrin, namaz rekâtlarında olduğu gibi, bir sayıya bağlandığını görmüyoruz. Resûlullah'ın muhkem ve sahîh rivayetleriyle sabit olanlar müstesna, herhangi bir ibadetin geçerliliğini sabit bir sayı adedince yapılmasına bağlayarak insanları buna uymaya zorlamak, yani şu kadar kelime-i tevhid, şu kadar Salâvât-ı Şerîf, şu kadar Yâsîn vs. okumayı teklif etmek, Allah'ın dinine -hâşâ noksanmış gibi- bir şeyler katmak olur. Bu sebeple, buyuruluyor ki; *"Göklerde ve yerde ne varsa Allah'a aittir."*

Her insan beğenilmeyi, takdir edilmeyi, övülmeyi, sevilmeyi, kendisine değer verilmesini ister. Ama bu duygular hiç kimseyi olduğundan başka görmeyi veya göstermeyi gerektirmez. Hiçbir elçi, Allah'ın izniyle göstermiş olduğu mûcizeler sebebiyle ilâh konumuna yükseltilemez. Mûcize; Allah'ın, resûllerini doğrulamak ve o günün münkir müşriklerini uyarmak için indirdiği, beşerin ortaya koymakta âciz kaldığı olaydır. Peygamberler dışında hiç kimse -Allah'ın velisi de olsa- ne bu anlamda bir mûcize sergileyebilir, ne gaipten haber verebilir, ne de vahiy alarak dinî anlamda bir şeriat ortaya koyabilir. Ancak, ilmin ışığında gerçekleştirilen araştırmalar sonucu edinilen bilimsel bulgularla

keşifler yapabilir. [113] Hz. Muhammed de dâhil bütün peygamberler, "Bizi ilâhlaştırmayın, biz yalnızca Allah'ın kulu ve elçisiyiz." demişlerdir. Yani, kendilerini yüceltenlere "Allah'ın kuluyum." derken; elçiliklerini kabul etmeyip aşağılayanlara da "Allah'ın elçisiyim." demişlerdir. Onların da kul olarak uyarılmaya ihtiyaçları vardır. [114] Defalarca vurguladığımız gibi, Allah'ın vahyî verileri üzerinde, eklemeler veya eksiltmeler yapmak suretiyle değişiklikler yapanların, elçilerinin aralarını ayıranların, senin dinin, benim dinim diyenlerin, hocalarını, şeyhlerini yanılmaz senet kabul edinenlerin bu dinle ilişkileri kalmaz. [115]

❁ ❁ ❁

لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ اَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلّٰهِ وَلَا الْمَلٰٓئِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهٖ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرُهُمْ اِلَيْهِ جَمِيعًا ﴿١٧٢﴾

4:172 Ne Mesîh, ne en yakın melekler Allah'ın kulu olmaktan asla çekinmez. Kim O'na kulluktan çekinir ve kibirlenmek isterse (düşünsün ki Allah) onların hepsini huzurunda toplayacaktır.

Bu tip haktan sapanların şahsında tüm insanlığa seslenen Cenâb-ı Hakk, Hz. İsâ ve tüm diğer peygamberlerin Allah'a kulluk ettiklerini bildirmektedir. Çünkü onlar biliyorlar ki, Allah'a

[113] Bkz. 13/38; 33/40; 40/78.
[114] Bkz. 6/50; 14/11; 18/110.
[115] Bkz. 2/285; 3/19; 6/159; 39/3; 42/13-14.

kulluktan geri duran, apaçık bir zarar içerisindedir. Allah'ı bilen, O'na yakinen inanan melekler de, peygamberler de Allah'a kulluk ederler.

Vahyî verilerden elçiler aracılığı ile haberdar oldukları hâlde Allah'ı, melekleri ve elçileri kendi zanlarınca değerlendirip, onlara çeşitli sıfatlar yakıştıranlara Allah da, melekler de lânet eder.[116] Bu elim azaba duçar olmamak için, bütün şüphelerden arınarak, Allah'a, elçilerine ve onların getirmiş olduğu ilâhî haberlere atma ve katmalardan şiddetle kaçınarak samimî duygularla inanmak, hayatı yararlı işlerle geçirmek gerekmektedir.

❀ ❀ ❀

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنْكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا ﴿١٧٣﴾

4:173 Fakat iman edip güzel güzel amel (ve hareket)lerde bulunanlar(a gelince: Allah) hem onların mükâfatlarını tastamam ödeyecek, hem kendi fazl (-u kerem)inden [nimetinden] onlara ziyadesini verecektir. Ama o kibirlenip çekinenleri **pek acıklı bir** ***azaba uğratacak, onlar kendileri için Allah'tan başka ne bir yâr [dost], ne bir mededkâr [yardımcı] bulamayacaklardır.***

---

[116] Bkz. 2/161; 3/86-87.

Birçok âyette olduğu gibi, bu âyette de, imanın şeksiz şüphesiz teslimiyet ve itaat gerektirdiği açıklanmaktadır. Böyle bir iman, Allah katından hak ettiği karşılığı görecektir. Bütün bu âyetler gösteriyor ki, Allah indinde en makbul sıfat kulluktur. Kulluğu derecelendiren de takvadır. [117] Tevhidden başka her şey bâtıldır. [118] Bu ültimatomla Cenâb-ı Hakk, kulların, kula kul olmaktan kurtulup, sadece kendisine kul olma izzet ve şerefine erişmelerini ister ki; insanoğlu hem ulûhiyeti hem ubûdiyeti idrak etsin, düşünce ve duyguları sağlamlaşsın da, hevâ ve arzularını kontrol altına alarak onurlu ve erdemli bir hayat sürsün; zillete düşmekten kurtulsun da, insanların boyunduruğu altında kalmasın. Şöyle bir düşünelim: Şu yeryüzünün, kâinatın idaresi insanların elinde olsaydı, herkes kendi dilediğince, başıboş yaşar veya güçlülerin keyfine göre idare edilirdi. Sevdiklerine ihsanda bulunurken, sevmediklerini mahrum bırakırdı. Haktan uzak zorbaların, dünyaya hükümran olmak ve güç kaynaklarını paylaşmak için tarih boyunca işledikleri zulüm, sömürü bir düşünülse... Bu tür bir yaşamı, ne insanlık ne de kâinat kaldırabilir. Şu içerisinde bulunduğumuz keşmekeş de bundan değil mi zaten!

"*Tağuta kulluk etmekten kaçınıp, Allah'a yönelenlere müjde vardır. Dinleyip de sözün en güzeline uyan kullarımı müjdele...*" (39/17-18).

"*Allah'a ortak koşmadan, halis olarak O'nu birleyenlerden olun...*" (22/31). [119] Kâinattaki her şey, ilâhî kanunlar çerçevesinde hareket ettiği için, bir insicam içerisindedir. Allah, insanların

[117] Bkz. 5/27; 49/13.

[118] Bkz. 10/32; 22/31; 41/6.

[119] Ayrıca bkz. 30/30.

da bu insicamlı bütünlüğü sürdürmelerini dilediğinden, kâinatı onların hizmetine sunmuş ve onurlu bir yaşam bahşedecek kanunlarını vaz'etmiştir. Bu nizamnameyi bırakıp da insanların düzenlediği ve gerçek ihtiyaçlarla çok da alâkası olmayan birtakım içtimaî nizamnamelerin ardına düşenler, asayişi bir türlü sağlayamıyorlar. İnsan eliyle düzenlenmiş nizamnameler değişken nitelikte olup, gücü, sultayı elinde tutanlardan yana işlerken, Allah'ın kanunları her yerde aynıdır ve kat'îdir. İstisnasız herkes adalet önünde eşit yargılanır ve böyle bir yargılama sürecine karşı gelenler ikaz edilir. Bu gerçeği kavrayan, adalet, huzur, asayiş isteyen herkes kendi idaresini, Allah'ın istikamet üzere yaşamanın, iyilik, adalet, güven ve emniyetin garantisi olan sistemine teslim eder. Ancak Allah'ın nizamı yeryüzüne hakkıyla hâkim olduğu sürece huzurlu bir yaşam umut edebiliriz. Mü'minler için âhirette çok daha üstün mükâfatlar vardır. [120]

Allah, bir imtihan gereği, insanları fücura da, takvaya da müsait duygularla yaratmış; doğruyu, adaleti gösterecek elçiler de göndererek onların aklına hitap etmiştir. Akıllarını hevâlarıyla örtenler, bu davete icabet etmiyorlar. Dolayısıyla, hak ile bâtılın savaşı da kıyamete kadar sürecektir. İnsanoğlu fücur ile takva arasında mücadele verirken, huzur ve huzursuzluk arasında da bir imtihan sürdürür, elbet. Takva yönlerini geliştirmek için mücadele verenler ebediyette mes'ut olacakken; hayatın fücura sürükleyen tarafını benimseyenler ise bedbahtlardan olacaklardır. Allah'a kulluktan kaçınanlara gelince; bilsinler ki, onlara O Gün ne bir dost ne de bir şefaatçi vardır. O Din Günü'nde, bütün iradeler ellerden alınacaktır. Ve hiç kimse Allah'ın buyruğuna karşı

[120] Bkz. 4/59-64; 47/33.

çıkamayacaktır. İşte bu gerçek, 174. âyetteki hitapla dimağlara nakşediliyor.

❀ ❀ ❀

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ بُرْهَانٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُبِينًا ﴿١٧٤﴾

4:174 Ey insanlar! Size Rabbinizden hakikî bir bürhan gelmiştir. Size apaçık bir nur göndermişizdir.

Tüm insanlığa, hakikatin belgesi apaçık bir nur; Kur'ân indirildi. Tabiî ki, vicdana yansıyan gerçeğin görüntülerini görmek için gören bir göz ve ışık gerekir. Işık olsa, ama göz olmasa yine göremezsin. Göz, insanın Allah'a kulluğunu; ışık ise Allah'ın "rabb"lığını ve mesajını temsil eder. Eğer insan, tüm varlığa ve olaylara akledip düşünerek bakar, vicdanının sesine kulak verirse; bu nur ile eşyayı ve onu idare eden Yüce Yaratıcı'nın eşsizliğini görerek, O'na teslim olup itaat edecek ve ilâhî beyanla gelen elçileri kabul edip, dünyadan âhirete uzanan yolculukta Kur'ân'ın rehberliğinden asla vazgeçmeyecektir. Bu Kur'ân ki; müttakilere doğru yolu gösteren, cenneti kazandıracak yolu aydınlatan bir meş'aledir. O, Allah'ın dosdoğru yolu, kopmaz, sağlam ipidir. [121] Elbette, bu nuru görmezden gelip meş'aleyi yakmayanlar hüsranda kalacaklardır. 175. âyet de bu gerçeği bir daha vurguluyor.

---

[121] Bkz. 3/103; 6/153.

فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِنْهُ وَفَضْلٍ وَيَهْدِيهِمْ إِلَيْهِ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا ﴿١٧٥﴾

4:175 İşte Allah'a iman edip de O'na sarılanlar (yok mu?) Onları (Allah) kendisinden bir rahmetin ve lütf u inayetin içine sokacak ve onları kendisine (giden) doğru bir yola götürecektir.

İşte yol, işte vaat! İster inanır rahmete erişirsiniz, ister inkâr edip hevânızı tatmin eder, esfel-i sâfilîne sürüklenirsiniz. [122] Allah'a bağlanmak, Allah'ı gereği gibi tanımak, Kur'ân'a imandan geçer. İnsan, kendisinde şuurlu bir iman hâkim olup kulluğun hakikatini anladığı vakit, Allah'a teslim olmanın verdiği itmina na erer. Allah da onu doğru yola eriştirir. İman edip, iyi davranışlarda bulunanlara karşı çok merhametli olan Allah, bu kulları için bir sevgi yaratacaktır. [123]

Hayatı idame ettirecek ve adaletle hüküm vermeyi sağlayacak fetvayı Allah verir. 176. âyet de buna işaret etmektedir.

❀ ❀ ❀

[122] Bkz. 76/2-3; 91/8-10; 93/4-8.

[123] Bkz. 19/96.

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنِ امْرُؤٌا هَلَكَ لَيْسَ لَهُ
وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ
فَإِنْ كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الثُّلُثَانِ مِمَّا تَرَكَ وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِجَالًا
وَنِسَاءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنْثَيَيْنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿١٧٦﴾

4:176** (Habibim) **senden fetva isterler. De ki: "Allah, babası ve çocuğu olmayanın mirası hakkındaki hükmü** (şöylece) **açıklar: Eğer** (erkek veya kız) **evladı** (ve babası) **olmayan bir erkek ölür, onun** (ana-baba bir veya sadece baba bir) **bir tek kız kardeşi kalırsa terikesinin** [bıraktığı mirasın] **yarısı onundur. Eğer** (mirasçı) **erkek kardeş ise çocuksuz** (ve babasız) **ölen kız kardeşinin** (vefatıyla) **bıraktığı**(nın tamamını alır). **Eğer** (aynı şartlarla kalan) **kız kardeş iki** (veya daha ziyade) **ise oğlan kardeşinin bıraktığının üçte ikisi**(ni alırlar). **Eğer** (yine aynı şartlarla mirasçılar) **erkek ve dişi kardeşler ise o zaman erkek için dişinin iki hissesi** (vardır). **Allah size -şaşırırsınız diye-** (dininizin hükümlerini) **açıklıyor. Allah her şeyi hakkıyla bilendir.

Bu beyyine mücmeldir. Bunu mufassal kılmak, Allah'ın Resûl'ünün uygulamaları ile anlamak, cemiyetini kurmuş, idare heyetini seçmiş bir yönetime aittir. Cemiyetini kurmamış her bir Müslüman, bu âyetle amel edeceği zaman, butun araştırmalarını yapıp, en doğru şekli uygulamakla mükelleftir. Bu konuda fetva

yetkisi, bilen toplulukların emrinde olur ancak. Şu kadarını bilelim ki; miras, Allah tarafından Müslümanlara verilmiş bir haktır. Gücü ve imkânı olan Müslümanların, İslâm düşmanlarına bir kuruş dahi olsa miras kaptırmaları büyük bir haksızlıktır. *"Allah'ın geçiminize dayanak kıldığı mallarınızı aklı ermezlere (reşit olmayanlara) vermeyin; o mallarla onları besleyin, giydirin ve onlara güzel söz söyleyin."*(4/5).

Aile kurumunun muhafazası, cemiyetin bekası içindir. Dolayısıyla, Allah, tüm fertlerin haklarını koruyarak, sağlıklı bir aile düzenini inşaya yönelik hükümlerini açıklıyor.

Mevdûdî âyet hakkında şunları ifade etmiştir: "'*Kelale*'nin anlamı konusunda farklı görüşler vardır. Bazı müfessirlere göre *kelale*, ne çocuğu, ne babası, ne de dedesi hayatta olmaksızın ölen kişidir. Bazılarına göre ise, babası veya dedesi hayatta olsun olmasın, geride çocuk bırakmadan ölen kimse demektir. Hz. Ömer de bu konuda kesin bir karara varamamıştır. Bununla birlikte fakihlerin çoğu kelalenin, babası ve dedesi kendisinden önce ölmüş olan ve geride çocuk bırakmaksızın ölen kişi olduğu yolundaki Hz. Ebû Bekir'in görüşünü benimsemişlerdir. Bu görüş, Kur'ân tarafından da desteklenmektedir. Çünkü Kur'ân'da *kelale*nin mirasının yarısının kız kardeşe verilmesi gerektiği bildiriliyor. Oysa baba hayatta olsa, kız kardeş mirastan pay alamaz. Burada, ortak anne-babadan veya aynı babadan olma kız ve erkek kardeşlerin kastedildiği konusunda görüş birliği vardır. Hz. Ebû Bekir bu şekilde tefsir etmiş ve sahâbenin hiçbiri, bu konuda ona ihtilâf etmemişlerdir. Başka vâris olmadığında, erkek kardeş mirasın tümünü alır. Örneğin çocuğu olmayan kadının kocası hayatta ise, kadının kardeşi, kocaya düşen pay verildikten sonra

geriye kalan bütün mirasa sahip olur. Aynı durum, ikiden fazla kız kardeş için de geçerlidir."

Bu haber, sûrenin başına uygun düşen bir sondur. İşte bu Kur'ânî hükümler, adaleti sağlayarak asayişi muhafaza etmek için, hak sahiplerine yerli yerince verme konusunda Allah'ın size açıkladığı yasalardır. Doğru yoldan sapmayasınız diye, Allah size açıklıyor. Hukukî, içtimaî, ailevî vs. her konuda Allah'ın ahkâmına göre hareket edin. Her işinizde O'nun rızasını düşünün. Allah kimin, neyi, hangi amaçla yaptığını bilir. Allah her işin doğrusunu bilir, doğru söyler.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيمِ

MÂİDE SÛRESİ

Giriş

Mâide, üzerinde yemek bulunan sofra demektir. İşte bu sûre, nimet-i İslâm'ın mâidesidir.

Bu sûre, Allah'ın çok çeşitli ve insanoğlunun asla ortaya koyamayacağı, aklı âciz bırakan mucizelerine rağmen, inatla bunları görmemezlikten gelip, gökten bir sofra inmesini isteyenlere sert ikazları içermektedir.

O sayısız nimetlerin hammaddesini sunan Allah'ın verdiği akıl ve beceri ile evde eşler, dışarıda aşçılar vasıtasıyla pişirilip sunulan yiyecekler görülmelidir. Bunların istedikleri, zahmete katlanmadan istifade edecekleri, zevk ve sıhhat bulacakları sofralara oturmaktır; cennete gidenlere sunulacak ikramlardır.

Kur'ân-ı Kerîm'in içerdiği ana konu; yani ulûhiyeti, rubûbiyeti ve idareyi sadece Allah'a tahsis eden, hayat modelini O'ndan alan; vicdanı, ahlâkı ve aklı O'nun emirleri paralelinde terbiye eden bir nizam Resûlullah'a inzal olmuştur.

İtikadî tasavvurun açıklandığı bu sûrede, cehaletten ve putperestliğe ait efsanelerden kurtaran bir çerçeve içerisinde çeşitli mevzuları göreceğiz. Sağlam itikadı temin etmeyi, cahiliyet insanı ile Ehl-i Kitab'ın içine düştüğü çeşitli sapıklıklardan temizlenip, sadece Allah'ın indirdikleriyle hükmetmeyi, helâl ve haram konusunda yalnız O'ndan geleni kabul edip, sadece O'na itaat etmeyi öğreneceğiz.

Ve yine özellikle Müslümanlara, Allah'a ve Resûl'üne itaate ve ahitlerine bağlı kalmaları; Yahudi ve Hristiyanların duçar oldukları kötü sonuçlardan korunmak için, tüm işlerinde titizlikle Kur'ân'a sarılmaları öğütlenmektedir.

❁ ❁ ❁

يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُتْلٰى عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحِلِّي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرُمٌ إِنَّ اللّٰهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ ﴿١﴾

5:1 Ey iman edenler, bağlandığınız ahitleri yerine getirin. Siz ihramlı olduğunuz hâlde avlanmayı helâl saymamak ve size (aşağıda) okunacak olanlar hariç kalmak şartıyla davarlar (ın etleri) size helâl edildi. Şüphesiz ki Allah ne dilerse onu hükmeder.

Burada, iman edenlere yapılan nida ile Rabb'imiz, iman edenlerin Allah ile bir sözleşme yapmış olduklarını ifade ediyor. Akidler sözü ile asıl maksat, Allah'ın vaz'ettiği bütün hayat kaideleridir. *"Evfuu bilugdi"* terimleriyle, iman edenlerin, imanlarının gereğini yerine getirmede tüm güçlerini eksiksiz olarak kullanmaları bildirilmiştir. "Kesin söz ve bağlantılar" ise; helâl ve haram kılınan şeyleri, insanlar arasında düzenlenen alım-satım ve nikâh akdi gibi akitleri kapsar.

İhram, Kâbe çevresinde belirli mesafeler içinde giyilmesi gereken hac elbisesidir. Bu elbiseler giyilmedikçe Kâbe'ye varılması meşru değildir. İhram, biri bele, diğeri omuza atılan iki parça kumaştan oluşur. Bu durum, normalde meşru olan bazı şeyleri gayrimeşru kılar. Örneğin tıraş olunmaz, saç kesilmez, başka elbiseler giyilip süsler takılmaz, koku kullanılmaz. Hiçbir canlı avlanıp öldürülmez.

Allah mutlak yetki sahibidir. Müslümanlar Allah'ın kendilerine emrettiği işleri farz kabul ederler. O hususları sorgulamaya hiçbir hakları yoktur. Elbette, Allah'ın tüm buyrukları bir hikmete dayanır. Ancak kul, bu hikmetlere binaen itaat etmez; Allah'ın emri olduğu için itaat eder. Her şeyin Yaratıcı'sı O olduğuna göre, vaz'ettiği hükümlerle en yararlı olanı koyan da O'dur. *"Ey iman edenler! Akitlerinizi titizlikle yerine getirin."* diyerek, ilâhî hukukun gerektirdiği her şeye tamamıyla uyulmasını ve hududullahın korunmasını istemektedir.

Kelime-i tevhidi idrak ile ikrar edenler, Allah'ın emrettiği ve nehyettiği şeyleri dikkate alarak yaşayacaklarına dair söz vermiş olurlar. Bu anlamda, Müslüman'ım diyenlerin, hangi şartlarda olursa olsun, yapmış oldukları anlaşmaya uymaları gerekmektedir.

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تُحِلُّوا شَعَآئِرَ اللّٰهِ وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْىَ وَلَا الْقَلَآئِدَ وَلَآ اٰمِّينَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَاِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ اَنْ صَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اَنْ تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوٰى وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ ﴿٢﴾

5:2 Ey iman edenler, Allah'ın şeâirine, haram olan aya, kurbanlık hediyelere, (onlardaki) gerdanlıklara ve Rablerinden hem bir ticaret , hem bir rıza arayarak Beyt-i Haram'ı kastetib gelenlere sakın hürmetsizlik etmeyin. İhramdan çıktığınız vakit (isterseniz) avlanın. Sizi Mescid-i Haram'dan men ettiler diye bir kavme karşı beslediğiniz kin, sakın sizi tecavüze sevk etmesin. İyilik etmek, fenalıktan sakınmak hususunda birbirinizle yardımlaşın. Günah işlemek ve haddi aşmak üzerine yardımlaşmayın. Allah'tan korkun (ittika edin). Şüphesiz ki Allah cezası çok çetin olandır.

İman edenlere getirilen şer'î hükümlere, her bir emrin bir hikmet gereği olduğu şuuruyla saygı duyulması ve dinin prensipleri hafife alınmadan sınırlara dikkat edilmesi gerekir.

Şeâir; bir yol, bir akîde, düşünce biçimi, bir eylem veya bir sistemi sembolize eden bir olgudur. Eğer bir kimse, bir sistemin

sembollerinden birine saygısızlık gösterirse; bu, o sisteme karşı bir düşmanlık göstergesidir. Allah'ın şeâiri de, Allah'a ibadetin saf şeklini temsil eden işaret ve sembollerdir. Temeli yalnızca Allah'a ibadete dayandığı, şirk ya da küfürle kirletilmediği sürece, nerede ve hangi sistemde olursa olsun, Allah'ın şeâirlerine itaat edilmesi istenmektedir.

Haram ayda saygısızlık etmek; hükmün dışına çıkmak ve ona aykırı düşen davranışlarda bulunmaktır. Kurbanlara saygısızlık ise; Allah'ın huzuruna ulaşma esnasında kurban olmaya hazırlanan nefistir. Dolayısıyla Allah'a yakın kılacak düşüncelerle süslenmektir.

"...Her kim Allah'ın hükümlerine saygı gösterirse, şüphesiz bu, kalplerin takvasındadır." (22/32)

İşte burada da, hac ibadetine yönelik davranışların bazısının tafsilâtı, yani yerine getireceğimiz hareketlerin akdi, helâl ve haramı belirten kaideler vardır. Rablerinden bol nimet ve rıza talep etmeleri istenirken; O'nun beytine, yani Kâbe'ye gelenlere hürmetsizlikte bulunmak yasak edilmiştir.

İnsana, hırs ve gazabını kontrol altına alıp, müsamahaya alıştırmak için, takva ve iyilikte yardımlaşması emrediliyor. İbni Ebî Hatem'in, Zeyd b. Eslem'den rivayet ettiğine göre; Hz. Peygamber ve ashâbı için, Hudeybiye Antlaşması'nın ağır şartları yüzünden o yıl Kâbe'ye girmek çok güç olmuştu. Birçok yöreden gelen müşrikler, umre niyetiyle Mekke'ye gidiyorlardı. Sahâbe onları görünce; "Bizi Kâbe'ye girmekten alıkoydukları gibi, biz de onları alıkoyalım." dediler. Bunun üzerine bu âyet nazil oldu.

Bu âyet-i kerîme ve benzerleri ile Allah, Müslümanların aşı-

rı bir tepki göstermelerinin önüne set çekmiştir. Müslümanlar, hareketlerini duygularına göre değil, vahyin ölçülerine göre düzenlemekle yükümlüdürler. Allah, imanî şahsiyetimizi kin, nefret, çirkin işler ve düşmanlıktan uzak tutmak istiyor. Müslüman, ancak Allah'ın istediği şekilde hadler ve engeller koyabilir.

"...Müşrikler murdar insanlardır. Artık, bu yıldan sonra Mescid-i Harâm'a yaklaşmasınlar..." (9/28)

Müşrikler, tevbe ettikten sonra pislikten temizlenmiş olacakları için, bu gibi yasaklar onlar için söz konusu olmaz artık. Allah müşriklere karşı bile haddi aşmayı yasaklarken, Müslüman'ın Müslüman'la münasebetlerinde hudutlara dikkat etmesi nasıl olur da düşünülmez acaba. Müslümanların kendi aralarında iyilik, güzellik ve takvayla yardımlaşmaları; günah işleme, aşırı gitme ve düşmanlık etmeme konularında birbirlerini uyarmaları gerekiyor.

Âyetin bu bölümünde üç kavram yer alıyor: *teavün, birr* ve *takva*... Bu üç kavramı yan yana getirdiğimizde, şöyle bir anlam çıkıyor ortaya: "Birr ve takvada teavünleşin (yardımlaşın)."

Teavün, karşılıklı yardımlaşma demektir. "Teavün"de sürekli bir yardım ve yardıma muhatap olanlar bulunmaktadır. İman edenler sünnetullahtaki "teavün" dengesine uyacaklardır. Bunu ihmal eden, başarısızlığa mahkûm olduğu gibi, başkasının hayatiyetine zarar vermişse, günaha da girecektir. Meselâ; ortada herkesin yararlandığı bir su var; biz onu daha faydalı hâle getirmek yerine, suyunu telef edip zayi edersek, "teavün" dengesini bozmuş oluruz.

Birr; dininde, ibadetinde kuvvetli olan iyilik etme; iyi işler

işleme, bağışta bulunma anlamlarına gelmektedir. Birr ve takvada yardımlaşmamızı isteyen Rabb'imizin bizleri hayırlarda görmesi için, bu iki kavramın anlamını iyi bilmemiz gerekmektedir. Yaverdi, "Birr, insanların razı olmaları, takva ise Allah'ın razı olmasıdır." tanımlarını getirirken; İbni Abbas, "Birr; taattir, takvadır; günahları terk etmektir." demiştir. Beyzavi ise, birr ve takvayı, "affetmek, vazgeçmek, Allah'ın emirlerine tâbi olmak, hevâ ve hevesin peşinden gitmemek" olarak tanımlamıştır. Rebi b. Enes'e göreyse, "Birr emredileni yapmak, takva ise nehyedilenden kaçmaktır." Yine birr; iyilik, hayırda yarış, güzel davranıştır; Müslüman'ın, Allah'a karşı görevlerini ifa ederken işlediği sâlih amelleri ihlâs ile yapmasıdır. Allah'ın rızasını kazanma kaygısından yoksun olarak gerçekleştirilen birr, Allah katında, iyilik olarak kabul edilmez. Bu mânâyı hemen ardından gelen takva kelimesinde buluyoruz. İslâmî ölçülere uymayan, Allah'ın rızası hedeflenmeden yapılan hayır ve iyilikler, adları ne olursa olsun, heba olacaktır.

Her eylemlerinde takvayı esas alanlar, ibadet üzere yaşamış olurlar. Farz ibadetleri aksatan, takvadan yoksun kimselerin sarf ettikleri, "Biz, insanlığa hizmet etmekle, zaten ibadet ediyoruz." sözleri boştur; kendini aldatıştır. Bu zihniyet, bazı yoksul insanların doyurulması ve sıkıntılarının giderilmesinde sebep kılınmıştır, o kadar.

Özetle, Müslümanlara düşen vazife; iyilik, güzellik, hayırlarda yarış, ibadetlere teşvik, samimiyet, cihad, birbirlerini sevmek ve İslâmî kalkınma gibi konularda güçlerince çalışmak ve yardımlaşma içerisinde olmaktır.

"Kötülük (ism) ve düşmanlık (udvan)ta yardımlaşmayın."

Hak ve bâtılın ebediyete kadar devam etmesi gibi, "*ism*" ve "*udvan*" da devam edecektir. Ama bu mânevî hastalıklar teşvik ve yardım görmezse dışlanır, cemiyete hâkim hâle gelmez.

İsm: Suç, günah; vicdanı tırmalayıp seni rahatsız eden ve insanların muttali olmasını istemediğin şeydir. İsm, Allah'ın emrettiği şeyleri terk etmek; udvan ise hatalı olan şeyleri istemektir. O hâlde, Allah'ın emrettiğinin zıddını yapmaya ve yaptırmaya yönelik her türlü faaliyet ism ve udvanda yardımlaşmadır.

Rüşvet alan ve veren, günah ortamı meydana getiren, kalemi ve diliyle İslâm'a ve onun mukaddes ölçülerine saldıran, fuhşu ve müstehcenliği evlerin içine kadar sokan, Allah'ın haram kıldığı şeyleri teşvik eden, sünnet yerine bir bid'atin yayılması için gayret gösteren herkes, ism ve udvanda yardımlaşan kişiler kapsamındadır. Buradaki yardımlaşmanın mahiyeti dikkatle düşünülürse, aç ruhları doyurmanın elzem olduğu anlaşılır. İnfak ve sadaka ibadetleriyle maddî yardımları teşvik eden Rabb'imiz, mânevî açıdan aç olanları doyurmamızı ve günah işleyerek felâkete duçar olacakları kurtarmamızı öğütlüyor. Bütün mü'minlere, bu konuda yardımlaşmak zorunda olduklarını ihtar ediyor. Bu farz ibadet ihmal edildiğinde veya sekteye uğradığında bunun hesabının bütün ümmete ödetilmesi düşünülebilir. Vâki de olmuştur.

Öyle ya, her vicdan sahibi, aç mideleri gücünce doyurabilir. Ama mânevî yönden aç ruhları doyurabilmenin yollarını çok kimse bilmez. Acından kimse mezara gitmemiştir; fakat mânevî gıdasını alamadığından, birçokları cehenneme gidebilmektedir.

Bu bakımdan, mümkün mertebe, cehennemden uzaklaştıracak, cennet nimetlerine eriştirecek imanî bilgileri öğrenerek ve öğreterek aç ruhlarımızı doyurmalıyız. Soğan ekmek yemekle, yamalı elbise giymekle insanın şahsiyeti lekelenmez; ama iman ile amel-i sâlih olmadan kişi şahsiyet kazanamaz. Dünyada, en sıkıntılı anlar bile sabır silahıyla atlatılır; ancak cehennemdeki azap hafifletilemez.

❁ ❁ ❁

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالدَّمُ وَلَحْمُ الْخِنْزِيرِ وَمَآ أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَآ أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذٰلِكُمْ فِسْقٌ اَلْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِ اَلْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣﴾

5:3 Ölü, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına boğazlanan, (henüz canı üstünde iken yetişip) kestikleriniz müstesna olmak üzere boğulmuş, vurulmuş, yukarıdan yuvarlanmış, süsülmüş, canavar yırtmış olup da ölenler, dikili taşlar üzerinde (onlar adına) boğazlanan (hayvanlar) fal oklarıyla kısmet (ve

hüküm) aramanız üzerine haram edilmiştir. (Bütün) bunlar yoldan çıkıştır. Bugün kâfirler dininizden umutlarını kestiler. Artık onlardan değil benden korkun. Bugün sizin dininizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki nimetimi tamamladım ve din olarak size Müslümanlığı (verip ondan)hoşnut oldum. Kim son derece açlık hâlinde çaresiz kalırsa, günaha meyil maksadı olmaksızın, (haram olan etlerden yiyebilir). Çünkü Allah çok yargılayıcı, çok esirgeyicidir.

Âyetten, Allah, pis ve zararlı olandan başkasını haram etmemiştir mânâsını çıkarırız. İnsanoğlu ne kadar çok keşifte bulunursa bulunsun, yine de kendisi için zararlı ve faydalı şeyleri hakkıyla idrak edemez. Haram kılınanlar, insanın sıhhatini bozan şeyler değildir sadece. Tevhidi bozan şeyler de haram kılınmıştır. [124] Bu sebeble, diğer bir haram kılınış sebebi de, haram kılınan şeyin imanî esaslara ters düşmesidir denebilir. Bir kimse veya bir şey adına ya da bir veli, türbe vs. ye sunma niyetiyle boğazlananlar da haram kılınmıştır. Bu haseple, yiyecekleri haram veya helâl kılmak için öngörülen sınırların, tıbbî açıdan değil de, ahlâkî ve mânevî yönden ele alındığı ortaya koyulmaktadır. İslâm, helâl ve haram sınırlarının gözetimini, bir inanç sorunu olarak belirler. İnanan kişi, zahirde görünen hikmeti anlasın veya anlamasın bu sınırları gözetecektir.

Mecbur kalındığında, haddi aşmamak şartıyla, haram kılınan yiyeceklerden yenilebilir. Burada asıl olan, bu dindeki kolaylığı idrak etmemiz; niyet ve takvamızın önemini kavramamızdır.

---

[124] Bkz. 2/168, 172, 6/145

"Sizi tekrar kendi dinlerine döndürmekten ümitlerini kesmişlerdir." Evet, dinine sıkı sıkı sarılan, İslâm'ın canlı tercümanı olan, onun gereklerini yapan kimselere kâfirler zarar veremez.

Allah, tamamen insanların menfaatine yönelik ilâhî bir nizam çizmiştir. Kendi hayatlarının selâmeti için çizilen bu nizamı beğenmeyenler, asra ve çağa yakıştırmayanlar ancak, akılsız ve de cahil, insan kılıklı yaratıklardır.

"Bu din, Allah'ın o fıtratıdır ki, insanları onun üzerine yaratmıştır."[125]

İnsanı yaratan Allah, yarattığının ihtiyacını çok iyi bilir. Bunun içindir ki, ancak Allah insanın yaratılışına uygun nizamı çizebilir. İnsan, kullara kul olmaktan kurtulmak, yükselmek ve hayra ulaşmak istiyorsa dinine sarılsın.

Öyle yüce bir din ki; bu dinde Allah, sınıf farkı gözetmez, kendisi ile insan arasına hiçbir vasıta koymaz ve kuluna, onun kendi benliğine olan yakınlığından daha da yakındır. Ve herkes bu Rabb'in kuludur.

Fal ve kahinlik konularına gelince; bunlar, akla, bilgiye başvurmadan herhangi bir şeyi iyi veya kötüye dair bir işaret saymak, hayatın günlük sorunları hakkında mantıksız şeylere müracaat etmek, bazı şeyleri uğursuzluk sayarak gelecek hakkında sonuçlara varmaktır, şeklinde özetlenebilir.

Çağımızda gözlemlediğimiz çeşitli piyango ve iskambil oyunları, fincan falları ve kısmet aramak için muskayla fal açma

---

[125] Bkz. 30/300

gibi davranışlar İslâm'ın reddettiği; akıllı bir Müslüman'a yaraşmayan hususlardır. Bu tür eylemler, insanları falcıların ve kâhinlerin elinde oyuncak hâline getirir. Bunun yanı sıra, İslâm, tesbih veya mushafı şerif ile adaklarda bulunmak ve fal açarak kısmet öğrenmek gibi davranışları da reddeder.

Bütün mevcudatta ulûhiyetin icapları tahakkuk etmektedir. İnkâr eden insan da ve her yaratılmış da, kendi hâl lisanı ile ilâhî kanunlara boyun eğer. Evet, insanoğlu biyolojik yapısı itibarıyla, ister kendi arzusu ile, ister arzusu dışında olsun, Allah'ın koyduğu kanunlara boyun eğmek mecburiyetindedir. Yemesi, içmesi, dünyaya gelişi, havayı teneffüs edişi, kendisi için seçilen ebeveynler vb. şeylerin hepsi Allah'ın kanuna göre cereyan eder. İşte bu haseple, Yaratıcı, yarattığı şeyi en ince teferruatı ile bilir. İnsanın Allah'tan gizli hiçbir şeyi olmaz. Bu gerçeği kavrayan insan, insanın ihtiyaçlarına göre kanun vaz'eden Allah'a tâbi olur. İnsan, Allah'ın, kendisine bıraktığı seçme hakkı ile bu kanunlara uymalı; edindiği düşünce, inanç ve hayat prensipleri bu çerçevede şekillenmelidir.

İşte bütün bu olayların anlatmasındaki ana hedef, insanın basiretini geliştirerek, yaratılmışlara dikkatini çekmek ve tefekkür ufkunu açıp, yaratılış gayesine yönelik yaşayışı seçmesine ve iki yaratılış arasında fıtrata uygun olanı elde edebilmesine yardımcı olmaktır.

"Artık onlardan korkmayın, benden korkun." Bu mesaj, sadece o günkü kâfirlerden gelebilecek zarar ve zülüm için değildir. İnananlar, dinlerini bir hayat düzeni edinmenin şuur ve gayretiyle, mücadeleci bir ruhla yaşatırlarsa, kâfirler hiçbir dönemde onlara engel olamaz. Bu yasalara itaat sizi güçlü kılacaktır.

"Dininizi kemâle erdirdim." Yani, meşru, ilkeli, erdemli ve onurlu bir hayat tarzı belirledik; maddî ve mânevî zarar verici her şeyden sakındırdık.

Umulur ki, Allah'a şükreder de imanda kemâle erersiniz.

İslâm'la şereflenip onun künhüne vâkıf olanlar, en aziz kimseler olarak selâmete erecek olanlardır. O Rahîm olan Allah, şedid ve zor durumlarda kullarına ruhsatlar vermiştir. Meselâ; hastalığın getirmiş olduğu rahatsızlıklarda orucun ertelenmesi, namazın, duruma göre îmâ ile kılınabilecek kadar kolaylaştırılması, hatta müşriklerden gelecek şiddetli ezalar karşısında, kişinin, imanını kalbinde tahkim kılarak onların istediklerini yerine getirebilmesi gibi kolaylıklardır. Ancak, imana ve İslâm camiasına zarar vermemek kaydıyla. [126]

Âyet-i kerîme, dinde, ne adına olursa olsun, bid'at çıkaranlara uyarı niteliğindedir. Çünkü, din eksik değil ki tamamlansın, fazla değil ki eksiltilsin. İslâm dini tamamlanmış ve Hz. Peygamber tarafından insanlara eksiksiz tebliğ edilmiştir. Dolayısıyla, insanların neye, nasıl inanacaklarını, nasıl ibadet edeceklerini, hangi ahlâk üzere olmaları gerektiğini ve hangi ahkâma uyacaklarını din göstermiştir. Müslümanlar, asrın getirdiği problemleri içtihadla çözebilirler; fakat bid'attan şiddetle sakındırılmışlardır

Bid'at, daha önce mevcut olmayan bir şeyin veya işin sonradan ortaya çıkmasıdır. İslâmî terminolojide ise, Kur'ân'da ve sünnette bulunmadığı hâlde dinin bir parçası olarak çıkarılan şeyler anlamındadır. Dünyalık birtakım çıkarlar uğruna veya fazla din-

---

[126] Bkz. 2/184, 16/106, 5/6

darlık adına dinin bazı öğretilerini gizlemek veya yok saymak yahut kendini onunla bağımlı saymamak gibi saiklerle, dinin göstermiş olduğu öğretileri ve uygulamaları yetersiz görerek çoğaltmak ve dine ekleme yapmakla ortaya çıkan şeyler bid'atı oluşturmaktadır. Gerek Kur'ân-ı Kerîm'de gerekse Hz. Peygamber'in sünnetinde bulunan hüküm ve uygulamalara alternatif üretmek haram olup, dini değiştirmektir. Zaten daha önce indirilen kitaplar ve peygamberlerin uygulamaları, sonradan yapılan değişiklik ve çıkarılan uydurmalarla bozulmuştur. Bu sebeble İmam Malik şöyle der: "İslâm'da, kim bir bid'at çıkarıp onu güzel görürse; Muhammed'in risaletine ihanet etmiş olur."

Allah ilâhî bildirileriyle, Peygamber'in önderliğinde takip edilecek ahlâkî, dinî, siyasî, sosyal ve ekonomik esasları ve bu esasların uygulanmasına yönelik pratik yolu, yöntemi göstermiştir. Kur'ân'la dinini tamamlamıştır ve bir bakıma, insanlık için artık sözle müdahaleye ihtiyaç olmadığını ortaya koymuştur. Çünkü Kur'ân, insanlığın gelecekte oluşturacağı medeniyetlerde de onun önünü aydınlatacaktır. Onun hükümleri buna kâfidir elbet. Müslümanlara düşen görev ise; Kur'ân'ı iyi anlamak, onu insanlığın ihtiyaçları, her çağın talepleri karşısında isabetli anlamak ve yorumlamaktır. O, içtihat, icmâ, kıyas ile vahiy eşliğinde ilmî, samimî gayretle aydınlık yolda ilerler.

❁ ❁ ❁

يَسْـَٔلُونَكَ مَاذَآ أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُم مِّنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَكُلُوا مِمَّآ أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ ﴿٤﴾

5:4 Kendilerine hangi şeyin helâl edildiğini sorarlar. Deki: Bütün iyi ve temiz (nimetler) size helâl edilmiştir. Allah'ın size öğrettiğinden öğretip (terbiye ederek) yetiştirdiğiniz avcı hayvanların size tutuverdiklerinden de yeyin ve üzerine besmele çekin. Allah'tan korkun. Çünkü Allah hesabı pek çabuk görendir.

Bu âyetten anlaşılan şu ki, Kitap ve sünnette açıkça yasak edilmeyen her şey insanlar için helâldir. Ancak insanlara zararlı olduğu ilmî metotlarla tespit edilip, bu durumları içtihad ile tasdik edilen işler de yasaklanabilir. Örneğin, temiz ve helâl bir nimet olan su, içtiğinde zarar göreceği tespit edilen hastaya, iyileşinceye kadar yasaklanabilir.

Fıtratları ve ahlâkları bozulmuş kimselerin zevki takdirine itibar edilmez. Burada, her şeyi haram ve günah sayan bazı şahsiyetlerin şüpheci tavırları düzeltilmektedir. Gerçekten de, ilimden ve haktan uzak bir tavırla, kılı kırk yararcasına her şeyde hata bulmaya çalışanları ilme davet edici bir mesaj içeriyor. Günümüzü meşgul eden şüpheci, basit sorulara örnek vermaye kalkışırsak saymakla bitiremeyiz.

Oysa Kur'ân, haramların ayrıntılı bir listesini vererek, kalan

şeyleri helâl sayıyor. Yasak listesine alınmayan diğer pis şeyler de helâl sayılmamalıdır.

Âyetin sonunda, Allah'ın hesabı çabuk görücü olduğu hatırlatılıyor. Bütün hayatın Allah'ın beğenisine yöneltilmesi, kulluk şuuruna erilerek, gizli-açık her davranışın O'nun gözetimi altında olduğunun bilincine varılması isteniyor.

❁ ❁ ❁

اَلْيَوْمَ اُحِلَّ لَكُمُ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ حِلٌّ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حِلٌّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ اِذَآ اٰتَيْتُمُوهُنَّ اُجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِيٓ اَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْاِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْاٰخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ ۝٥

5:5 Bugün size bütün iyi ve temiz** (nimetler) **helâl kılındı. Kendilerine kitap verilenlerin sizin için helâl olduğu gibi sizin yiyeceğinizde onlar için helâldir. Namuskar, zinaya sapmamış ve gizli dostlar da edinmemiş (insanlar) hâlinde** (yaşamanız şartıyla) **müminlerden hür ve iffetli kadınlarla kendilerine sizden evvel kitap verilenlerden yine hür ve iffetli kadınlar dahi, siz onların mehirlerini ver**(ip nikâh ed)**ince** (size helâldir). **Kim imanı tanımayıp kâfir olursa her hâlde bütün yaptığı boşuna gitmiştir ve o, âhirette en çok ziyana uğrayanlardır.

Temiz ve iyi şeyler; âyet ve hadislerin yasaklamadığı, umumiyetle hayâlı insanların iğrenç telâkki ettiği şeyleridir.

Ehl-i Kitab'ın yemeğinin helâlliği ifadesiyle beraber *"Bütün temiz olanlar size helâl kılındı."* hükmünün tekrarı gösteriyor ki; Kitap Ehli'nin, İslâm Hukuku açısından gerekli kuralların gözetilmediği, içki ve benzeri yasaklanmış şeylerle kurulmuş sofralarına oturulmamalıdır.

Evlenme konusuna gelince; iffetli olmaları ve de ahlâklarını, inançlarını titizlikle korumaları hâlinde Kitap Ehli'nin kadınları helâl görülmüştür.

Abdullah b. Ömer, Hristiyan kadınlarla evlenmeyi uygun görmemiş ve şöyle söylemiştir: "İsâ'nın Allah'ın oğlu olduğunu söylemekten daha büyük bir şirk tanımıyorum. Hâlbuki Allah, *'İman edinceye kadar müşrik kadınlarla nikâhlanmayın.'* (2/221) buyurmuştur."

Hz. Ömer de, Yahudi bir kadınla evlenen Huzeyfe (r.a.)'nın bu nikâhını mekruh karşılamış ve ona kadını bırakmasını söylemiştir. Bu kararının sebebini de şöyle açıklamıştır: "Erkeklerin Müslüman kadınlardan uzaklaşmaları ve bir de Müslüman erkek Nasrani bir kadınla evlenebilir ya Müslüman kadın."İşte bu uyarı ve görüşlere binaen, bu tür nikâhları zaruret hâlindeki helâller kategorisinde mütalaa ediyoruz.

❁ ❁ ❁

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِذَا قُمْتُمْ اِلَى الصَّلٰوةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ
وَاَيْدِيَكُمْ اِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُؤُسِكُمْ وَاَرْجُلَكُمْ اِلَى
الْكَعْبَيْنِ وَاِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَّرُوا وَاِنْ كُنْتُمْ مَرْضٰٓى اَوْ عَلٰى سَفَرٍ
اَوْ جَآءَ اَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَآئِطِ اَوْ لٰمَسْتُمُ النِّسَآءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَآءً
فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَاَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ
اللّٰهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلٰكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُتِمَّ نِعْمَتَهُ
عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٦﴾

5:6 Ey iman edenler, namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi dirseklere kadar ellerinizi ve başlarınızı meshedip, her iki topuğa kadar ayaklarınızı yıkayın. Eğer cünüp olduysanız, boy abdesti alın, eğer hasta olmuşsanız, yahut bir sefer üzerindeyseniz veya içinizden biri ayak yolundan gelmişse, yahut ta kadınlara dokunmuşsanız ve bu hâlde su bulamamışsanız o vakit tertemiz bir toprakla teyemmüm edin, binaenaleyh (niyetle) ondan yüzlerinize ve ellerinize sürün. Allah sizin üzerinize bir güçlük yapmayı dilemez; fakat iyice temizlenmenizi ve üstünüzdeki nimetinin tamamlanmasını diler. Ta ki şükredesiniz.

Bu beyine, abdestin her amel için değil, namaz için bir farz olduğunu bildirmektedir. Burada şuna da işaret edelim ki, bazı âlimler Vakıa Sûresi'nin 79. âyetine dayanarak, Kur'ân da abdestsiz olarak ele alınmaz görüşünü savunmuşlardır. Ancak, Seyyid

Kutub dahil birçok âlim bu görüşe katılmıyor. Ve görüşlerini şu şekilde ifade ediyorlar: "O âyette kastedilenler müşriklerdir. Bu âyet, müşriklere bir cevaptır. Müşrikler, bu Kur'ân'ı cinler getirdi dedikleri için, Cenâb-ı Hakk, Kur'ân'ın temiz olan melekten başka hiç kimse el sürmeksizin indirildiğini haber vermiş oluyor." *"Temiz olanlardan başkası ona el süremez."* âyetine bu mânâyı verdikleri için, Kur'ân abdestsiz de ele alınabilir diyorlar.

Ancak müminlerin, Kur'ân-ı Hakîm'i diğer kitaplarla eş değerde tutmamaları ve Allah'ın kitabının karşısında bulundukları bilinciyle mânen temiz olarak ona yaklaşmanın gerektiğini düşündükleri gibi, maddî olarak da temiz olmayı temsil eden abdestli bulunmayı tercih etmeleri daha iyi olur.

Müslümanlık kolaylık dinidir. Onun için, "Ne kadar az olursa olsun, işin sevimlisi, devamlı yapılandır. Amellerden, gücünüz yettiği kadar ve kolayınıza gideni yapınız." buyuran Peygamber'in sözüne karşın, büyük bir kesim fürûâtlarda boğulup kalmıştır. Öyle ki, sadece abdest hususunda bin sahifelik kitap yazmış ve halkı içinden çıkılması zor durumlara düşürmüşlerdir. Fürûâtta boğulmak değil, amelin kolayını seçmek, sünnet-i seniyye üzere olmaktır. Resûlullah, "Ey insanlar! Takat getirebileceğiniz amellere girişiniz." tavsiyesinde bulunmuştur. Aynı zamanda Peygamber'imiz, sâlih işleri zorlaştıranlara çok kızmıştır.

Buhârî ve Müslim'de geçtiği üzere; "Bir adam Resûlullah'a gelip, 'Ben filan adamın namazı uzatması yüzünden namaza gelmiyorum. ' deyince, Resûl öyle darıldı ki, 'İçinizde ibadetten usandıranlar var. ' diye ikazda bulundu. Daha sonra, 'İbadetlerde uzatma ve zorlama yapmayınız. Yapabileceğiniz amelleri kendinize külfet hâline getirirseniz, usanırsınız. ' buyurdu."

Birtakım kuruntularla, "İbadetim iyi oldu mu? Abdestim var mıydı?" gibi acabalarla yaşamak, insanları çok oyalamış ve esasları öğrenip yaşamaya vakit bırakmamıştır. Oysa teferruatlarla vesvese etmek, ashâb arasında, beğenilmeyen şeylerden sayılırdı. Köklerden ziyade dallarda ömür tüketmek, esaslardan uzak yaşamak İslâm âlemini içinden çıkılmaz zorluklara götürmüştür.

Bir konuda ihtilâf varsa, o mevzu esas değildir. Böylesi durumlarda mü'min, gücü ve imkânları nispetinde, gönlünün yattığı şekle uymayı ve bunu önermeyi güzel görür.

Allah belirlediği sınırlarla, kulunu maddî ve mânevî kirlerden arındırmak istemektedir. İnsan ancak, ruhun günah kirlerinden arınması, takvanın gelişmesi ile nezih ve temiz olur. Suyun bulunmadığı yerde mü'min, teyemmümle maddî olmasa da mânevî temizliğe ulaşır ve Allah'a yakınlığı zikriyle hemhâl olup arınmayı sağlar. [127]

"Allah, takva sahipleriyle beraberdir." (9/23)

"Korunanlar (takva sahipleri), bölük bölük cennete sevk edilirler..." (39/73)

Tevhid ve takva, imanın olamazsa olmazıdır. Bunlar olmadan ibadetlerin çokluğu insanları mânevî kirlerden temizleyemez. Maddî ve mânevî kirlerden temizleyen nizamını vaz'eden Allah'a hamd olsun.

❀ ❀ ❀

[127] Bkz. 7/26, 49/13

وَاذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ الَّذِي وَاثَقَكُمْ بِهِ إِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَاتَّقُوا اللّٰهَ إِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ ﴿٧﴾

5:7 Allah'ın üzerinizdeki nimetini ve:"Dinledik, itaat ettik" dediğiniz zaman ona andınızı ki o sizi bağışlamıştır (unutmayıp) hatırlayın. Allah'tan korkun Şüphe yok ki Allah göğüslerde olan sırrı dahi hakkıyla bilicidir.

Allah, mü'min kullarına, sadece kendi selâmetleri için çizdiği ve lütfedip Peygamber'i vesilesiyle gönderdiği sistemi, yani nimetini hatırlatıyor. *"Allah'a itaatsizlik etmekten sakının."* buyurarak, her hâlükârda takvada sebat göstermeyi devamlı surette hatırlatıyor. Allah'ı zikr u fikrinizden çıkarmayın. Daima hatıra getirmekle şükrediniz; ki, namaz bu şükrün cümlesindedir.

Allah'ın gizli duygulardan haberdar olduğu bildirilerek, gizli düşünceler içinde dahi O'nun hatırlanması teşvik ediliyor. Ve devamlı olarak yüce Rabb'in kendisiyle beraber olduğu ve yanından ayrılmadığı gerçeğinin bildirilmesiyle, kula, dikkatli olması şefkatli bir lisan ile anlatlıyor.

Takva; Allah'tan gelen bütün hükümleri kabul etmek; şirk, küfür, bid'at ve günahtan sakınarak, zaaflarını gücünce yenerek, hevânın, beşerî hislerin etkisinden korunmak için Allah'a sığınmaktır.

Allah (c.c.), doğru yolu göstererek, kullar da *"İşittik ve itaat ettik."* diyerek, birbirlerine vermiş oldukları taahhüdün altına

imza atmışlardır. Bizlere lütfedip, resûlleri aracılığıyla doğru yolu göstererek şanımızı yücelten Allah'a hamd olsun.

Âyette bir ahde temas edilmiştir. Ahd; bir şeyi, şartlar ne olursa olsun korumak ve onun gereğini yapmaktır ki; bu, sürekklilik ve kalıcılık vasfı olan bir eyleme işaret eder. Vefa ise; koruma yolunu izlemek, sözleşmeleri gözetmektir. Kök olarak tamamlamak ve kemâle erdirmek anlamına gelen vefa, sözleşmeye tam olarak uymak ve tüm şartlarını yerine getirmektir. Dostluk, arkadaşlık, yolculuk, iş veya sözün hakkını vermek, kendine düşen herhangi bir görevi aksatmamak, sakınmak ve insanlarla kurduğu bağı koruma hususunda titizlik göstermek vefanın mefhumudur (gereğidir).

Müslümanlık tarafından ortaya konan hayat manzumesinin genel şemsiyesi içinde bir üst kimlik niteliği taşıyan ahde vefa, güzel ahlâkın temel esprisidir. Kendine ve ikinci bir şahsa verilen ahde vefa göstermenin ehemmiyeti, Allah'a verilen sözü yerine getirmenin önemini anlamakla kavranır.

Allah'ın biz insanlardan almış olduğu ahdin, akıllarımıza yerleştirdiği potansiyel yetenekler/ güçler, gönderdiği kitaplar, peygamberlerin sünnetleri gibi değişik şekillerde tezahür edebilir. Şer'an uygulama zorunluluğu olmadığı hâlde, insanın kendi kendine ileri sürüp uyacağına söz verdiği adak gibi şeyler de bu ahdin kapsamı içinde yer alır. Bu açıdan, söz verip sözünde durmamak veya emanete ihanet etmek, nifak alâmetleridir. [128] Alla-

[128] Bkz. 9/75-77.

h'a karşı duyduğunuz sorumluluğun gereğini yapmanız, yapılacak işlerin en değerlisidir. [129]

❀ ❀ ❀

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلّٰهِ شُهَدَآءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلٰىٓ اَلَّا تَعْدِلُوا اِعْدِلُوا هُوَ اَقْرَبُ لِلتَّقْوٰى وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ ۝٨

5:8 Ey iman edenler, Allah için hakkı ayakta tutan (hâkimler, insan)lar, adalete şahitlik (kimse)ler olun. Bir kavme olan kininiz, sizi adalet yapmamanıza sevk etmesin. Adalet yapın ki o, takvaya en çok yakın olandır. Allah'tan korkun (ittika edin). Şüphesiz ki Allah ne yaparsanız hakkıyla haberdardır.

Allah'ın tanıdığı hakkı, insanlar arasında herhangi bir ayırıma düşmeden vermek, kısacası, hakkı yerine koymak adalettir.

Bütün yarattıklarının hakkını yerli yerine koyup, bu hakları gösterdiği için Yüce Yaratıcı'ya el-Adl denilmiştir

Dâru'l-İslâm denilen beldelere, "dâru'l-adl" de denir. Allah'ın indirdiğiyle hükmetmek...Ki, esas adalet budur. Adalet takvadır.

---

[129] "Özgün İrade", sy. 13, Mehmet Yolcu, 'Hiçbir İrade Dürüstlük Kadar Büyük Değildir.'

Ey iman edenler! Yalnız rükünleri eda etmekle kalmayıp, daima Allah için "kavvam" olunuz. (Kavvam, bir şeyi mükemmel bir şekilde yerine getiren anlamına gelir.) İnsanlar arasında adaleti ancak, mü'min bir cemiyetin, yani Allah ile irtibatı kuvvetli olan, bu haseple arzu ve menfaatlerinin esaretinden kurtulma mücadelesi veren bir topluluğun gerçekleştirebileceğini belirtiyor. Kavvam olunuz; yapmanız gereken her işe Allah adına sarılıp, ahkâmı Allah için icra ediniz.

Adalette örnek olunuz, ki bu, takvaya çok yakın olmanın bir göstergesidir. Böylelikle, Allah'ın sizi korumasına alması için güzel vasıtaya iltica etmiş olursunuz. Allah'a gereği gibi saygı gösterip sakınmayan, kötü olan hiçbir amelden geri durmaz.

Tevhid ve takvaya erişmede şu üç şey önemli faktördür: adalet, şahitlik, öfkeyi yenerek Allah'a karşı gelmekten sakınmak.

Bir topluluğa olan kızgınlığınız sizi bu değerlerden uzaklaştırıyorsa, ya imanda şehâdete ermemişsinizdir ya da öfke ile, hevânız öne geçmiştir. Birinin yokluğu diğerini de yok eder.

Adalet; her şeyin ve herkesin hakkını vermek ve hukuk önünde herkese eşit davranmaktır. İstek ve heveslere, sevgi ve nefrete mağlup olmamak; kuvvetli ve zayıfa, amir ve memura, zengin ve fakire ayırım yapmamak, başka başka davranmamaktır. Bunun ölçüsünü de Allah belirlemiştir.

Müslümanlar hak, hukuk, adalet gibi konularda kendi mantıklarına göre değil, Rablerinin hükümlerine göre hareket ederler.

Müslümanlar, hiçbir etki altında kalmamaya çalışarak, ya-

kınlarının veya kendilerinin aleyhine de olsa, daima haklı olanın yanında yer almalılar. Müslümanlar adaletin yeryüzünde uygulayıcılarıdır. Bir Müslüman, dâru'l-cahiliyede de yaşasa Allah'ın hükmünü toplum içindeki olayların çözümünde ve insanlar arasındaki ilişkilerde her zaman gözetir.

Allah'ın dininin hâkim olduğu beldelerde, insanlar, durum ve konumlarına göre farklı farklı muamelelere tâbi tutulmazlar. Müslüman, adaleti gözeterek toplum düzenini ve insanlar arasında güvenliği sağlamak zorundadır. Adaletin dünyadaki vekilleri Müslümanlardır.

"Bir kavimde haksız ve adaletsiz hüküm arttıkça, mutlaka kan dökülmesi yaygınlaşır."[130]

Adalet, duyguları yatıştırdığı gibi, öfke ateşini de söndürür. Aşırı öfkeniz ve sevginizin etkisiyle başkasının hayatını çıkmaza sokmaktan sakının. Karşınızdakini, kendi pozisyonunuzda düşünerek hareket edin. Allah'ın dinine şehâdet eden insanlar, adaleti tesis etmede tanıklık ederler.

Şehâdet; kişinin gördüğü, tanık olduğu şeyleri, zan, vehim ve karamsarlık duygularını karıştırmadan itiraf etmesidir. Yani bir Müslüman, kat'î olarak bildiği bir şeyi, yüce Allah'ın huzurunda olduğu bilinciyle herhangi bir ekleme ve çıkarma yapmadan itiraf eder.

"O gün şahitlik edene, (görenlere ve görünenlere) and olsun ki..." (85/3) diye buyurarak Allah, şehâdetin önemine işaret buyurmuştur.

---

[130] İbnu Abbas, Kütüb-i Sitte, cilt 7. sh: 411.

O gün azalarınızın aleyhinize şahitlik etmemesi için, bugün adaleti ayakta tutan şahitler olun. Şahit, gerektiğinde veya birinin başka bir şahıstaki hakkını ispat etmesi gerektiği zaman şahitlikten kaçınmasın. Ve bildiğini doğru olarak, olduğu gibi söylesin. Ancak örtülmesi gereken yerde ayıplar, başkasına zarar vermiyorsa örtülmelidir. "Ben bilirim, bence böyledir, zannedersem..." gibi sözlerle şehâdet olmaz. Şahit olmak, işin farkına varmaktır.

"Ey iman edenler; kendiniz, anne-babanız ve yakınlarınız aleyhine bile olsa, Allah için şahitler olarak adaleti ayakta tutun..." (4/135, 16/90)

Adaletin olmadığı yerde zülüm vardır. Zülüm, Müslüman'a yakışmayan bir hâldir. Her zalim kâfirdir fakat her zalim kâfir değildir. Zalim olmaktan kurtulmak ve adaletli olmak için, Allah'ın nizamına göre hareket etmek gerekir.

"Allah'a karşı gelmekten korkup sakının. Şüphesiz ki Allah, yapmakta olduklarınızdan haberdardır."

İşte bunun için sizi davranışlarınıza göre mükâfatlandıracaktır. Meseleleri evirip çevirip, gönlünüze göre değerlendirerek kendinizi iyi gösterebilirsiniz. Ama Müslümanlar nasıl böyle bir şey düşünebilirler ki! ... Latîf ve Habîr olan Allah, kimin neye meyilli olduğunu bilir. Bu şuura vâkıf olan, böyle bir şeye nasıl tevessül edebilir ki!

Diyelim ki, birtakım sebeplerden dolayı böyle bir şeye tevessül ettiniz; işi kitabına uydurup kendinizi masum gösterme gafletinde bulundunuz. Bu düşünce vicdanınızı rahatsız etmez mi? Sonra, "Ettiğini bulursun." ne kadar da mânidardır . "Nasıl

yaparsan, sana da öyle yaparlar." hadisiyle de işaret edildiği gibi, adaletin eninde sonunda tecelli edeceğini düşünerek insan, adaletli olmak zorundadır. Adalet, huzur ve güvendir; bundan biraz olsun kaçış, vicdanı kirletmektir. Başkalarına iyilik yapan ve adaleti gözeten kimsenin, başkalarından iyilik görmese bile, Allah katında derecesi yükselir. Başkalarına zulmeden veya bildiği hâlde gücünce hakkı savunmayan, can, mal, ırz ve şerefi korumayanlar ise; yapmış olduklarının cezasını dünyada görmeseler dahi, ilâhî adaletin hesabından kurtulmazlar. "Eden bulur." vecizesi boşuna söylenmemiştir.

Müslüman! Dünya bir imtihan güzergâhıdır. Dikkat et! Dinin gösterdiği istikamette yürü. İstikameti şaşıranlardan ibret alarak, adaletli ol. Ancak böyle selâmeti bulur, dünya ve âhiret huzuruna bu suretle kavuşa bilirsin.

Allah'ım! Sırat-ı müstakîmden ayağımızı, doğruluktan gönlümüzü ayırma. Düşeriz, tut ellerimizden yâ Rabbî! ...

❁ ❁ ❁

وَعَدَ اللّٰهُ الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ
وَاَجْرٌ عَظِيمٌ ﴿٩﴾

5:9 Allah iman edip de güzel amel (ve hareket)lerde bulunanlara va'd etti: Onlar için bir mağfiret ve çok büyük bir mükâfat vardır.

Allah, işlediğimiz fiillere göre bize muamele edecektir. İşte bu adalettir. Kusurlarımızı bağışlaması da rahmettir.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿١٠﴾

5:10 Küfredip de âyetlerimizi yalanlayanlara (gelince): Onlarda alevli ateşin(cehennemin) yar-ü hemdemidirler.

Allah'ın adaleti, hak edene hak ettiğini vermektir. Elbette, Allah'a itaat edip uyan kimseler müjdelenirken, inkâr edip zulme düşenler cezalandırılacaktır. Bu, Allah'ın adaletinin gereğidir.

❁ ❁ ❁

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هَمَّ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ ﴿١١﴾

5:11 Ey iman edenler. Allah'ın üzerinizdeki nimetini düşünün. Hani bir güruh size ellerini uzatmayı kurmuştu da o, bunların ellerini sizden itip çekmişti. Allah'tan korkun (ittika edin). Müminler ancak Allah'a güvenip dayanmalıdır.

Nimetleri düşünüp şükretmek... Ki, bu nimetlerin başında akıl sıhhati ve diğer uzuvların sıhhati gelir. Ve daha sonra, bu uzuvları sıhhatte tutan her türlü leziz nimetler. Bunları veren Al-

lah'ı düşünüp, O'na teşekkür ederek yaşamanın bir zikir olduğunu hatırlatır.

Mü'minlere iman nimetini lütfeden, bununla onları kötülüklerden koruyan, düşmanlarını tanıtan ve böylece bu düşmanlardan korunmasını sağlayan Allah'tır. Ve müminler, Allah'ın kitabına tutundukları sürece her türlü şerden yana emin olacaklardır.

Diğer bir mesaj ile de, Ehl-i Kitab'ın Allah'la olan ahitleri karşısında takındıkları tavır beyan edilmekte, Müslümanlar uyarılmakta ve âdeta, "Sizler de, elinizde Kitab'ınız olduğu hâlde onlar gibi ahdi yerine getirmeyip bâtıla ve kötü yola sapmayın." denilmektedir.

"...Emrolunduğunuz gibi dosdoğru olun! ..."[131]

❁❁❁

وَلَقَدْ اَخَذَ اللّٰهُ مِيثَاقَ بَنِيٓ اِسْرَآءِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللّٰهُ اِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ اَقَمْتُمُ الصَّلٰوةَ وَاٰتَيْتُمُ الزَّكٰوةَ وَاٰمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَاَقْرَضْتُمُ اللّٰهَ قَرْضًا حَسَنًا لَاُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّاٰتِكُمْ وَلَاُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْاَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذٰلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَآءَ السَّبِيلِ ﴿١٢﴾

[131] Bkz. 11/112, 46/13, 57/16

5:12 Andolsun ki Allah İsrailoğullarından sapasağlam söz almıştı. Biz içlerinden (ve nakıyblerinden) on iki de kefil dikmiştik. Allah (onlarla) demişti ki: "Ben muhakkak sizinle beraberim. Celalim hakkı için eğer namazı kılar, zekâtı verir, peygamberlerime inanır, onlara kuvvetle yardım eder, Allah'a güzel bir ödünç ile ikraz ederseniz elbette sizden (sadır olan) kusurları örterim. Herhâlde sizi altında ırmaklar akar cennetlere sokarım. Artık içinizden kim bu (misaktan) sonra nankörlük ederse o, muhakkak dümdüz bir yolun ortasından sapmıştır".

Burada, biz iman edenlere bir uyarı var. "İman ettim." dedikleri hâlde Kur'ân'ın hükümlerine yan çizenler, bir ahitleşmeyi bozduklarından kınanmışlardır. Çünkü, iman ettim diyen bir kişi, Cenâb-ı Hakk'la bir sözleşme yapmıştır. "Şanı büyük Rabb'im, ne yücesin! Benim selâmetim için çizdiğin yolda yaşamaya çalışacağım." demektir. Ahde vefa göstermekle emrolunduktan sonra, ahde vefanın gereği olarak, helâli helâl, haramı haram kılmaktır. Bu minval üzere imanlarında sadık kalanlara, Rabb'imiz, kendileriyle beraber olduğunu hatırlatmakta. Allah'ın beraber olduğu kişiyi hangi kuvvet alıkoyabilir ki!

Allah'ın nizamına tâbi olan, asla yolunu şaşırmaz. İşte burada, Allah'la beraberliğimizi daimî surette sağlayacak olan namaz ibadeti tekrar hatırlatılıyor. Öyle ki, namazı, Allah ile kul arasında hakikî bir bağ olduğunu düşünerek aksatmadan kılmak; ilâhî nizama uygun terbiyeyi güzelleştirmeye, fuhşiyat ve münkerden koruyucu ahlâka kavuşmaya ve Allah'ın beğenmeyeceği şeylerden hayâ etmeye vesiledir.

Zekât; nimetlerin asıl sahibinin Allah olduğunu ve O'nun bu

nimetleri tasarrufta istediği gibi hareket ettiğini bilmektir. İslâm'ın öngördüğü cemiyet hayatının esası olan içtimaî dayanışmayı gerçekleştirmek için, nimeti, Allah'ın istediği şekilde kullanmak lâzım. Allah'ın istediği gibi harcamaktan uzak kalanlar, elbette ki, sefih bir harcama içine düşeceklerdir. Ki bu da, cemiyetlerde fesat ve bozulmanın başlangıcı olacaktır.

Ve âyet daha sonra, bu düsturları kapsayan imandan bahsetmektedir. Öyle bir inanış ki; bu inanış, kişinin, inandığı davanın yükseltilmesine yardım edip, bu uğurda hayatını vakfettiği şeyleri yerine getirmeye tüm gücünce çalışmasını gerektirir.

Allah, bu çağrısını peygamberleri aracılığıyla yapmakta ve mesajına kulak verip kabul eden her fertten de, Peygamber'i, dinini korumasını, gözetici ve koruyucu olmasını istemektedir. Bunun için, inanalar, iyiliği emreder ve kötülükten alıkoymaya çalışırlar. Adil oldukları gibi, zulmü de önlerler.

Ayrıca, *"güzel bir takdimde bulunursanız"* ifadesiyle de, Allah için infak edilenler, Allah'a verilen borç olarak kabul edimiş ve bu güzel davranışta bulunanların kötülüklerinin örteceği beyan edilmiştir. Ancak, kişinin saf ve huşû dolu bir kalple iman etmesi ve gücünün yettiği kadar imanî doğrultuda yaşaması şartıyla... Hâlâ, İslâm'a aykırı, ahlâk dışı birtakım davranışları varsa, Allah bunu lütfuyla örteceğini bildiriyor.

Evet, düşünecek olursak, Cenâb-ı Hakk, kişiye tüm güçlerini, yeteneklerini geliştirme imkânı bahşetmiştir. Bedenin ve ruhun arzu ve isteklerinin meşru yollarla giderilebileceği ve kâinattaki bütün şeylerin yararlı bir şekilde kullanılabileceği bir hayat tarzı çizen Allah, resûllerini yol gösterici olarak göndermiştir.

Artık kim bu yolu yitirirse, yanlışa düşüp yanlış davranacaktır. Ve dolayısıyla, cehennem onun için kaçınılmaz son olacaktır. Geçmiş milletlerin dünya ve âhiretteki durumları anlatılıyor ki, Müslümanlar olarak ibret alıp, Allah'ın hükümlerine sarılalım. İbret almayıp kulak tıkayanlara yazıklar olsun!

❀ ❀ ❀

فَبِمَا نَقْضِهِمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ
الْكَلِمَ عَنْ مَوَاضِعِهِ وَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ
عَلَى خَائِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ
يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿١٣﴾

5:13** (Buna rağmen)**onlar** (verdikleri) **o kati teminatı çözüp bozmuş oldukları içindir ki biz kendilerini rahmetimizden kovduk. Kalplerini kaskatı yaptık. Onlar kelimeleri** (Allah tarafından) **konulan yerlerinden** (kaldırıp) **değiştirdiler. Onlar nasihat ve ihtar edildikleri şeylerden** (hakikatlerden) **bir nasip almayı da unuttular. İçlerinden birazı müstesna olmak üzere sen, onlardan daima bir hainliğe muttali olup duracaksın. Sen yine onların suçundan geç, aldırış etme. Şüphe yok ki Allah, iyilik edenleri sever.

İlâhî kitapları tahrif edip, kendi arzu ve menfaatlerine uygun olarak tefsir ve te'vil (sözü çevirme) eden ve Allah'ın emir-

lerini hiçe sayıp, şahsî ve içtimaî hayatlarında tatbike yanaşmayanların -adları ne olursa olsun, ister Yahudi ister Türk ve ister Müslüman- acı akıbetleri değişmez. Bu cezalar, yer yer dünyada tahakkuk ettiği gibi, âhirette ise kesindir.

Tedbirli olmanın dışında, Allah'ın dinini yüceltmek için çalışmaktan gaflet edip, Allah'ın direktifleri yerine, birilerinin veya kendi arzularının doğrultusunda yaşamak ve dünyaya fazlaca bağlanıp hevânın esiri olmak, dönek ve kaypak ruhlu olmanın çirkin tezahürleridir.

Tüm bunlara rağmen, Peygamber'e onların suçlarını affetmesi bildiriliyor. Ve şahsına yaptıkları kötülüklere iyilikle mukabelede bulunması hatırlatılarak, Allah'ın iyilik edenleri seveceği belirtiliyor.

❀ ❀ ❀

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوٓا إِنَّا نَصَارَىٰٓ أَخَذْنَا مِيثَٰقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِّمَّا
ذُكِّرُوا بِهِۦ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ ٱلْعَدَٰوَةَ وَٱلْبَغْضَآءَ إِلَىٰ يَوْمِ ٱلْقِيَٰمَةِ وَسَوْفَ
يُنَبِّئُهُمُ ٱللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿١٤﴾

5:14 "Biz Nasrani'yiz" diyenlerin de sağlam sözünü almıştık. Neticede onlarda vaz'u ihtar edildikleri şeylerden bir hisse almayı unutuve rdiler. Biz de aralarına kıyamet gününe kadar düşmanlığı ve kin-ü buğzu yapıştırdık. Allah onların ne (sanat) ler yapacaklarını ileride kendilerine (gösterip) haber verecektir.

جَآءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِّمَّا كُنتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ
وَيَعْفُوا عَن كَثِيرٍ قَدْ جَآءَكُم مِّنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُّبِينٌ ﴿١٥﴾

5:15 Ey ehli kitap, size-kitaptan gizlemekte olduğunuz şeylerin bir çoğunu meydana vuran, bir çoğundan da geçiveren peygamberimiz gelmiştir. Size Allah'tan hakikî bir nur ve apaçık bir kitap gelmiştir.

İlâhî kitaplarda Peygamber'imizin geleceğine dair haberler yer alıyordu. Lâkin, Yahudi ve Hristiyanlar kitaplarını tahrif ettikleri için, ilâhî hükümlerin birçoğunu gizlemişlerdi. Ama Cenâb-ı Hakk her şeyi açık açık anlatan bir Kitap ve Resûl göndermişti. Böylece, kitaptan gizleyip durduğunuzun çoğunu size açıkça anlatır ve çoğundan da geçiverir. Şöyle ki; sizin tahrif ve te'vil ederek Allah'a iftira ettiğiniz konuları size açıklar, faydalı olmayan ve sizin değişikliğe uğrattığınız birçok konuda da konuşmadan geçiverir.

Buradan çıkaracağımız ders; aramızda geçen hadiseleri, eğer duyurulmasında fayda varsa açıklamamız, yoksa, topluluklarımızda kötü bir iz bırakmaması için teşhir etmememizdir.

❁ ❁ ❁

يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُمْ مِنَ
الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٦﴾

5:16 Ki Allah rızasına uyanları onunu sebebiyle selâmet yollarına doğrultur; onları, iradesiyle, karanlıklardan aydınlığa çıkarıp kendilerini dosdoğru bir yola iletir.

Bu Kitap vasıtasıyla Allah, kendisinin rızasına tâbi olanları hayır yoluna iletir. Hayır yolu ise, üzerinde yürüyen kimseyi, elem verici azaptan kurtarır.

Bir kişi doğru yolu benimseyip, düşünce ve eylemlerinde ilâhî hidâyete uymaya çalışırsa, çeşitli şerlerden arınmaya başlar. Önemli olan, kişinin temel hidâyeti içten kabul edip, kendisini buna göre ayarlaması ve günahı da küçük görmemesidir. İşte bu sebeple, Allah, büyük lütfuyla insanlığa doğru yolu göstermek, dünya ve âhirette gerçek başarıya iletmek için resûllerini göndermiştir. Kim bu yolu yitirirse, yanlışa düşecek ve yanlış davranacak, dolayısıyla cehenneme gidecektir. Çünkü, bütün yanlış yolların kapısı cehenneme açıktır.

❁ ❁ ❁

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوٓا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ
مِنَ اللَّهِ شَيْـًٔا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَمَنْ فِي
الْأَرْضِ جَمِيعًا وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ
مَا يَشَآءُ وَاللَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٧﴾

5:17 "Hakikat, Allah Meryem oğlu Mesîh'in kendisidir" diyenler andolsun ki kâfir olmuştur. De ki: "O hâlde Allah, Meryem oğlu Mesîh'i, anası (Meryem) i ve yeryüzünde bulunanların hepsini öldürmek isterse kim Allah'ın herhangi bir şeyine (sahip ve) malik olabilir? Göklerin, yerin ve aralarındaki her şeyin hükümranlığı Allah'ındır. O ne dilerse yaratır. Allah , her şeyin üstün- de tam bir kudret sahibidir.

Burada, her şeyi yaratan Allah'ın, sünnetullah gereği, yarattığı şeylere dilediği şekilde hükmedeceği bildirilmektedir. Ve hiç kimsenin, Allah'a yakınlığı sebebiyle O'nu dilediği şeyi yapmaktan alıkoyamadığı ve kullarının ancak, gerçek, katışıksız bir tevhid ve takva ile O'nun yanında bir değere haiz olacağı beyan edilmektedir. Yine bu yakınlığın, diğer kullar arasında bir imtiyaza sahip olarak Allah'ın zâtı sıfatından herhangi bir şeye onu ortak kılması olacak şey değildir.

Ancak, Allah dilerse birtakım harikalar meydana getirebilirler ki, buna, mucize denir. Bunlar kendilerinin yaptığı şeyler değil, Yaratıcı'nın onları teyit için yarattığı olağanüstü hadiselerdir. Ayrıca, hiç kimsenin ve hiçbir sâlih kulun, âyetlerle bildirilmemiş menkıbelerine inanmak mecburiyeti yoktur.

Peygamberler dışındaki insanlarda bazı harikalar duyduğunuz veya gördüğünüz vakit, onları ilâh derecesine getireceğinize, Mutlak Yaratıcı'yı tefekkür edip, O'ndan başka olağanüstü mucize yaratıcısı olmadığını ilmî delillerle öğreniniz ve öğretiniz. İnsanlara fayda ve zarar vermeye mutlak mânâda Allah'ın kadir olduğu, O'na hiç kimsenin müdahale edemeyeceği ve verdiği hükmü kimsenin değiştiremeyeceği bilinmelidir.

Meryem oğlu Mesîh'in doğuşu, Allah'ın sayısız mucizelerinden biridir. Bunu idrak etmeye yanaşmayıp, "Hz. İsâ'a Allah'ın oğlu veya ruhul kudüstür." dediler. Günümüzde cahiliye, putuyla zulmüyle, önekliğiyle, sapıklığıyla ve hisleriyle insanları kuşatmıştır. Kimi zaman, varlıkları, Allah'a ait özellikleri onlara vererek, önlerinde eğilerek, onlardan medet umarak ve korkarak ilâh edinmişlerdir.

❀ ❀ ❀

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارٰى نَحْنُ اَبْنٰٓؤُا اللّٰهِ وَاَحِبَّآؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ اَنْتُمْ بَشَرٌ مِمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَنْ يَشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَشَآءُ وَلِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَاِلَيْهِ الْمَصِيرُ ﴿١٨﴾

5:18 Yahudilerle Nasraniler (şöyle) dediler. "Biz Allah'ın oğulları ve sevgilileriyiz". De ki: "Öylede niçin (Allah) sizi günahlarınız yüzünden azablandırıyor?" Bilâkis siz O'nun yarattığından bir beşersiniz. O kimi dilerse yarlığar, kimi dilerse azaba uğratır. Göklerin yerin ve aralarında ne varsa hepsinin mülkü tasarrufu Allah'ındır. Son dönüş ancak onadır.

Buradan çıkaracağımız ders, insanı Allah'ın huzurunda imtiyazlı kılacak hiçbir kuvvetin olmadığıdır. İnsanı kurtaracak olan, katışıksız iman ve iman doğrultusunda yapacağı amellerdir. Hiç kimse, hiçbir veli, hatta peygamberler bile doğruya talip olarak rüştü aramayanları kötü akıbetten koruyamazlar.

Rüşt: Doğruyu, doğru düşünmeyi, en lâyık ve en uygun olanı taleptir. [132]

Öyle ise; imana yönelik bir hayat tarzımız yoksa, kimin soyundan gelirsek gelelim, onlar, Allah'ın ikabına maruz kalacağımız bir akıbetten koruyamazlar bizi. Hz. Peygamber'in, amcasına; Hz. Nûh'un, oğluna; Hz. İbrâhim'in, babasına şefaatçi ve yardımcı olamadıklarını Allah bize açıklıyor. [133]

O hâlde, "Falan şeyhin eteğine tutundun mu, o seni kurtarır." sözü veya bu yöndeki tutumlar, şirk kokan söz ve tutumlardır.

"Allah her şeye kadirdir." Bu ifadenin mânâsı; "Bana isyan edenleri cezalandırmaya, itaat edenleri mükâfatlandırmaya gücüm yeter."olarak anlaşılabilir.

❀ ❀ ❀

[132] Bkz. Zümer/41

[133] Bkz. 9/80, 39/19, 60/4, 9/114, 66/10

يَآ اَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَآءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلٰى فَتْرَةٍ مِنَ الرُّسُلِ اَنْ تَقُولُوا مَا جَآءَنَا مِنْ بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَآءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٩﴾

5:19 Ey ehli kitap, peygamberlerin arası kesildiği zamanda size (hakikatleri) apaçık söyleyip duran elçimiz (Muhammed) gelmiştir. Ta ki "Bize ne bir rahmet müjdecisi, nede bir azap habercisi gelmedi" demenize (meydan kalmasın). İşte size rahmet müjdecisi de azap habercisi de geldi artık. Allah her şeye hakkıyla kadirdir.

Burada, ikmal edilen dinin Son Nebî'sinden haberdar olup da onun yolundan gitmemeye mazeretler arayanların cehaletine değiniliyor. İsrâ Sûresi'nin 15. âyetinde, tebliğ almamış bir kimsenin kınanamayacağı bildiriliyor. Eğer insan, akıl nimetinin görevi olan bir tefekkürle Yaratıcı'sını idrak etmiş ve O'nun kendisinden istediğini öğrenip yaşamak için tahkik hâli üzere ise, mü'mindir. Bu hâl üzereyken, tebliğlerle mükellef olduğu işleri öğrenmeden ve dolayısıyla da yapmadan ölürse cennetliktir. Ancak, tebliğe ulaşma imkân varken bunları arayıp öğrenmekten kaçıyorsa; en büyük suçlu olur ki, cezaya müstahak olur.

Bu, Allah'ın, rahmetiyle verdiği bir haberdir. Peygamberleri vasıtasıyla başarı anahtarını sunuyor. Cennetin kapısını açacak, cehennemden sakındıracak bütün işaret levhaları konmuştur. Levhaları dikkate alarak yollarına devam edenler, selâmetle cennete gidebilirler.

Bu beyine, Ehl-i Kitap olduğunu söyleyen insanlara bir ikaz niteliği de taşımaktadır. Son Elçi ile hakka davet edilerek, daha önceki peygamberlerin kendilerine getirdiği ilâhî dini saptırdıkları açığa çıkarılıyor. Ve gerçek mânâda, hiçbir hevâyı karıştırmadan iman etmeyi arzu edenlere yol gösteriliyor. Eğer inananlar, gerçekten müjdelenenlerden olmak istiyorlarsa, Kitaplarına sıkıca sarılmaları ve onu fıkhederek, gereğince amel etmeleri gerekir. Yoksa onlar da Ehl-i Kitap gibi dinlerini saptırırlar.

Kim bu Kitab'a, hevâsına ve zannına uydurmak veya en ufak bir beşerî çıkarını temin etmek için yaklaşırlarsa; Hadîd Sûresi'nin 16. âyetinde tanımlanan insan tipini sergiler. Bu insan modelinden uzaklaşmak için de, dinini dava edinmeli ve cahiliyenin önünü almalıdır. Allah'ın hâkimiyetine tecavüz edenlerin gücünü tesirsiz hâle getirinceye kadar mücadele etmelidir. Bu mücadele gerçekleştirilmediği vakit, din düşmanları, gerek sıcak gerekse soğuk savaş yöntemleriyle sizi dininizden döndürmeye çalışırlar.

Sıcak savaştan önce her türlü politik, felsefî, metafizik yaklaşımla ve pozitif ilimlerle kendi ideolojilerini benimsetirken; size ait değerleri karalayıp, küçümseyip gözden düşürmeye çalışırlar. Bu iş için, özenle eğitilmiş misyoner müsteşrikler görevlendirilmiştir.

Evet, dinin hakikatini bilmeyenler bunların oyununa gelir. Dolayısıyla İslâm safları zayıflar ve onlar da Müslümanlara hükmetme gücünü kazanırlar. İşte bu güruha da, onların etkisinde kalan güruha da Allah hesap soracaktır. Müslümanlar, "Elinizde Kitab'ınız varken, neden ona sarılmadınız da saptınız?" vb.

sorularla; cahil güruh da, "Kibirinizden, hevânızı ilâh edindiniz de, kamlı ilâhîye arka dönüp hasım kesildiniz." cümlesinde geçen gerçeklerle karşılaşacak ve hak ettikleri cezayı göreceklerdir.

❀ ❀ ❀

وَاِذْ قَالَ مُوسٰى لِقَوْمِهٖ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ
اِذْ جَعَلَ فِيكُمْ اَنْبِيَآءَ وَجَعَلَكُمْ مُلُوكًا وَّاٰتٰىكُمْ مَا لَمْ يُؤْتِ
اَحَدًا مِّنَ الْعٰلَمِيْنَ ﴿٢٠﴾

5:20 Bir zamanlar Mûsâ, kavmine (şöyle) demişti: Ey kavmim Allah'ın, sizin üzerinizdeki nimetini düşünün ki içinizden peygamber gönderdi, sizi hükümdarlar yaptı, size kâinattan hiç birine vermediğini verdi.

Allah, insanı eşref-i mahlûkat olarak yaratmış ve bu şerefini de imanla yüceltmiştir. Bu şerefi koruyamayıp hevâlarına tâbi olanları da, elçileri aracılığıyla dafalarca uyarmıştır. Fakat hevâlarını ilâh edinerek büyüklenenler, bu çağrıya kulak vermedikleri gibi, kendilerine boyun eğmeyenlere her türlü zulmü reva görmüşlerdir.

Rablık iddiasına soyunan Firavun'un, İsrailoğulları'nın erkek çocuklarını öldürdüğü ve onları olmadık eza ve cefaya maruz bıraktığı bir dönemde Hz. Mûsâ gönderiliyor. Ve bilâhare birçok deneme ve sınavdan sonra onları yeryüzünün hükümdarları kılıyor. Buradan anlıyoruz ki; inananlar ancak, değerlerinin

farkında olur, onları muhafaza eder ve münkere karşı koyarlarsa yönetici olabilirler.

Zulme boyun eğen, haklarını savunamayan davasız insanlar iktidar olamazlar. Zira Allah, *"...'Arza iyi, sâlih kullarım vâris olacaktır.' diye yazdık."* (21/105) buyurmuştur.

Bu uyarıyla Allah, Müslümanlara, kâfirlerden gelebilecek saldırı, zulüm, yıpratma hareketleri ve fikir savaşlarına karşı değerlerine sarılmalarını tembih etmekle beraber, geçmişte küfür ehlini nasıl helâk ettiğini, inananlara ummadıkları yerden ihsanlarda bulunduğunu hatırlatarak, değerlerine sarılarak, küfre karşı koymada ümitvar olmalarını öğütlüyor.

"Allah, içinizden inanıp yararlı iş işleyenlere, onlardan öncekileri halef kıldığı gibi, onları da yeryüzüne halef kılacağına, onlar için beğendiği dini temelli yerleştireceğine, çektikleri korkularından sonra onları mutlaka güvenli bir duruma kavuşturacağına dair söz vermiştir..." (24/55)

İşte Allah'ın vaadi buna bağlıdır. Yeter ki kullar, hak üzere idarecisi bulunan bir ümmeti oluştursunlar.

Allah müttaki kullarını, lütfettiği doğru yolda yürüyecek olurlarsa, her iki dünyada aziz olacaklarını müjdeleyerek değerlerine sarılmaya teşvik ediyor. Ayrıca bu kullarına, küfre karşı koymada ümitlerini yitirmemeleri hususunda teselli vererek azim sahibi olmalarını bildiriyor.

❁ ❁ ❁

يَا قَوْمِ ادْخُلُوا الْاَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللّٰهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلٰىٓ اَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ ﴿٢١﴾

5:21 (Şöyle de söylemişti:) "Ey kavmim, Allah'ın size takdir ettiği mukaddes yere girin, arkalarınıza dönmeyin. Sonra nice zararlara uğrayanlar(ın hâline) e dönmüş olursunuz.

❁ ❁ ❁

قَالُوا يَا مُوسٰٓى اِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ وَاِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا حَتّٰى يَخْرُجُوا مِنْهَا فَاِنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا فَاِنَّا دَاخِلُونَ ﴿٢٢﴾

5:22 Dediler ki: "Ey Mûsâ, doğrusu orada zorbalar güruhu var. Doğrusu onlar oradan çıkıncaya kadar biz katiyen girmeyiz. Eğer oradan çıkarlarsa biz de muhakkak giricileriz."

Firavun'un zulmü altında pısırıklaşmış, korkak, ürkek, âciz İsrailoğulları'nı kurtarmak için Rabb'imiz, Hz. Mûsâ'yı göndermiştir. Bu peygamber, onlara birçok mucize göstermiş, onları hürriyetlerine kavuşturmuş olmasına rağmen, miskinlik ve kölelik ruhlarına öylesine sinmişti ki, onurlu yaşamanın mücadelesini göğüslemeye bir türlü yanaşmıyorlardı. Onlara kudret helvası, bıldırcın indirmiş; onlarsa sarımsak, mercimek ve acur istemişlerdir. Onları, bir olan Allah'a kulluğa davetle kula kul olmaktan kurtarmış; fakat onlar buzağıya tapmışlardır. Şimdi de, *"Allah'ın*

size takdir ettiği mukaddes yere girin." deniyor; ama onlar buna da yanaşmıyorlar.

Kölelik ve zillet duygusu ruhlarına öylesine sinmiş ki, onurlu yaşamı kaldıramıyorlar. Basit, işlerine gelir yaşamı tercihlerinden dolayı, zor ama onurlu bir direniş, ilmî bir duruş sergilemiyorlar asla. Bunları şu âyetle de tanımlayabiliriz: *"...'İman ettik' derler; eziyet istemezler..."*(29/10)

Buzağı sevgisini iliklerine kadar sindirmiş bu insanlar, ciddî bir iman sınavı veremezler.

Geçmişten günümüze, diğer bir anlamda, sekülerleşmiş insanların durumu hep aynıdır. Rahatını, çıkarını kollar ve kolayına, işine geldiği gibi hareket eder. Sorumluluk ve bedel ödeme gerektiren zor durumlarda bin bir mazeret uydurarak kaçarlar. Kur'ân bunları, *"... Allah'a, bir yar kenarında imiş gibi iman ederler..."* diye tanımlıyor. (22/11)

Oysa insan, Allah yolunda cihattan veya herhangi bir bedel ödemekten kaçındığında belâdan veya herhangi bir zarardan emin olabilir mi ki... *"Allah sana bir zarar verirse, onu, O'ndan başkası gideremez. Sana bir iyilik dilerse, O'nun nimetini engelleyecek yoktur..."* (10/107)

Korku, âcz, zaaf ve tutkularını öne çıkarıp imanî değerlerini gözardı edenler, büyük bir tehlike içerisindedirler. Günümüz İslâm âlemi de, bu onurlu direnişten uzak olduğu içindir ki, küfrün boyunduruğu altında kalmıştır.

❀ ❀ ❀

قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ فَإِذَا دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ غَالِبُونَ وَعَلَى اللَّهِ فَتَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٢٣﴾

5:23 (Peygamberlerine muhalefeten) ***korkmakta olan kimselerden Allah'ın kendilerine (İslâm)nimetini ihsan ettiği iki er (Mûsâ ve Harun) e: "Onların üzerine (şehrin) kapısından girin. (Bir kere) ona girdiniz mi hiç şüphesiz galipsiniz. Artık ancak Allah'a güvenip dayanın, (gerçekten)iman etmiş kimselerseniz" dedi.***

Bu âyetten anlıyoruz ki, başlamış bir muharebeden asla kaçılmamalıdır. Korkup kaçanlar olsa bile, imandan aldıkları güçle yola çıkanlar, Allah'a dayanıp düşmana karşı koyarlar. Kaçıp da zillet içerisinde yaşamaktansa, muharebe meydanında onurlu bir mücadele verip şehit olmak evlâdır.

Münkerle ancak, "Hayat; iman ve cihattır" şuuruyla bezenmiş gönüllerin ortaya koyacağı duruşla mücadele edilir. Zalimin zulmünden ve ölümden korkarak mücadele meydanlarından kaçmak, zilletli, kahırlı yaşamaya boyun eğmektir. İşte buna boyun eğmek istemeyen iki kahraman, orduya cesaret vermeye çalışıyor.

İşte Allah'a iman! İşte Allah'a kulluktaki teslimiyet! Bu misal, samimî iman ile dünyevî bencillik arasındaki farkı ortaya koyuyor.

Mü'minler her türlü helâl tedbiri alarak cihad etmelidirler. Kim Allah'a dayanır, O'nun emrine uyar, Resûl'ün yolunu takip ederse; Allah onu düşmanlarına karşı muzaffer kılar, destekler.

"Eğer iman ediyorsanız, yalnız Allah'a tevekkül ediniz." Elbette, Allah'a gerçek mânâda inanıp imtihanın hikmetine vasıl olmak isteyen, O'na tevekkül edip, emredilenleri tereddüt, korku ve endişe gibi duyguların tesirinde kalmaksızın, gereken tedbirleri gücünce alarak, her hâlükârda yerine getirir.

Tevekkülü tedbirle birlikte düşünmek lâzım. "Tedbir takdiri değiştirmez." denilse de, kişi, imanı gereği, tedbirli olup olmadığından sorguya çekilir. Tevekkül; teşebbüs ve azimden sonra Allah'ın inayetine sığınıp güvenmektir. Zira, teşebbüs ve azim göstermeden tevekkül olmaz.

Müslüman'ın, yapacağı işlerde, alınması gereken tedbirleri almas , çalışıp çabalaması, ama gönlünü bunlara bağlamayıp sadece Allah'a dayanması gerekir. Çünkü Allah'ın lütuf ve inayeti olmadıkça hiçbir işte muvaffakiyet olmaz. Tevekkül, hiçbir zaman, çalışmayı ve sebeplere sarılmayı terk edip, "Allah'ın dediği olur." diyerek kenara çekilmek değildir. Bilâkis, Mevlâ'ya güvenerek, sebeplere sarılıp başarıyı O'ndan beklemektir. Velî olarak da, kefil olarak da Allah yeter.

Hayat; iman ve cihattır. "Cihadın efdali, zalim sultan katında hakkı söylemektir." Ancak bu demek değildir ki; gücünü, ortamını düşünmeden cahilin cesaretini göster. Elbette, biri üzerinize gelmiş, sizi yok etmeye azmetmiş, kaçıp kurtulmanızın da mümkünatı yoksa; metanet ve cesaretle karşı koymanız gerekir. Yoksa burada kastedilen, bir veya iki kişinin kalkıp da zorba bir

kavme karşı koyması değildir. Bu iki kişi, iki müfrezenin komutanı da olabilir.

Burada çok önemli olan bir husus da *"kapıdan girin"* ifadesidir. Savunma ve savaş taktiklerini bilmek, insana güç ve cesaret verir. Sizin cesaretiniz zalimin cesaretini kırar. Sizin korkunuz ise onları cesaretlendirir. Kalplerinizin Allah'tan korktuğu miktarda, onların da kalpleri yıkılır; ruhlarında hezimeti hissederler ve zafer size müyesser olur.

❀ ❀ ❀

قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّا لَنْ نَدْخُلَهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ فَقَاتِلَا إِنَّا هَٰهُنَا قَاعِدُونَ ﴿٢٤﴾

5:24 Onlarda (şöyle) söylediler: "Ya Mûsâ, onlar orada bulundukça biz oraya ilelebet girmeyiz. Artık sen Rabb'inle beraber git! Bu suretle ikiniz harb edin. Biz mutlaka burada oturucularız".

Burada, savaştan kaçanların, gayreti terk edenlerin bir misali görülüyor. Bazı insanlar isterler ki, müminler savaşsın da ortalık huzura kavuşsun, kendileri de bedavadan rahat etsin. Oysa her fert, gücünce cihad etmeli ve cihad etmek için bütün gayretini toplamaya çalışmalı... Yoksa hüsrana uğrayanlardan olursunuz.

"Ey iman edenler, Allah'a ittika edin. Ve O'na yaklaşmak için vesile arayın. O'nun yolunda cihad edin ki felâha eresiniz." (5/35)

İşte bu âyet, fâsıkların hâlini anlatıyor. Korkaklık, utanmaz-

lık ruhlarına öylesine sinmiştir ki; *"Sen ve Rabb'in gidin!"* diyecek kadar küstahlaşıyorlar. Sanki onların Rabb'i değil! Bu söz, insanın rezilliğinin, sapıklığının ve dalâletinin ifadesidir. Bu, Allah'ın kendilerine bahşetmiş olduğu izzetten, şereften ve onurlu bir yaşam mücadelesi vermekten yüz çevirmektir. Korkaklık zilletiyle cihattan yüz çevirenler, Allah ve Resûl tarafından ihtar edilmişlerdir. [134]

Bir kimse, cihad etmeyi gönlünden geçirmeden, cihada gücü yoksa, cihad edenleri teçhiz etmeyi veya gazaya gidenlerin aile efradına bakmayı düşünmeden ölürse, nifak üzere ölmüş olur. [135]

Hatta bu ideal uğruna at beslemesi, ok atışını vb. öğrenmesi, yani günün şartlarına göre teknik donanım hususunda hazırlık yapması, çalışması gerekir. [136]

❀ ❀ ❀

قَالَ رَبِّ اِنِّي لَآ اَمْلِكُ اِلَّا نَفْسِي وَاَخِي فَافْرُقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٥﴾

5:25 (Mûsâ): "Ya Rabb, ben kendimle kardeşimden başkasına malik olmuyorum. Artık bizim aramızla o fâsıklar gürûhunun arasını sen ayır" dedi.

---

[134] Bkz. 9/24, 4/95, 9/93

[135] Bkz. R. Salihin C. 2 Hadis:1346. 1353.

[136] Bkz. R. Salihin Hadis:1335, 1337, 38, 1340

Vicdanı çürümüş, şuurunu atıl hâlde bırakmış, kibirli ve inatçı insanın tabiatı, mantığına hitap etse dahi, o mefhumu karşı koyup reddetmektir. Dünyadaki inat ve itirazları, âhiretteki pişmanlıklaryla birlikte sergilenerek, basiret gözleri açılmak istenmektedir. Belki Kur'ân'ı tefekkür etmeye yönelirler.

Ama ne yazık ki kaşarlanmış fıtratları idrak eden dimağları, işiten kulakları, dinledikleri hâlde anlayıp öğrenmek istemedikleri için, hisleri kılıf içindedirler. Ne oldu bu insanlara acaba! Duyu organları olduğu hâlde, anlayıp kabullenmelerine mâni olan nedir!

Onlar bünyelerindeki fıtrî cihazlarını çalıştırmaya gayret etmemişlerdir. Çalışanı hidâyete ulaştırmak, vicdanını temizleyip felâha kavuşturmak, Allah'ın meşiyyetindedir. Haktan yüz çevirenlerin, ceza olarak duyularının perdelenmesi de Allah'ın meşiyyetindedir.

Bir âyette, *"Bizim uğrumuzda mücahede edenlere gelince, biz elbette, onlara yollarımızı gösteririz. Şüphesiz ki; Allah her hâlde ihsan erbabı ile birliktedir."* (29/69) buyrulmuştur.

"Her bir nefse ve onu düzenleyene, sonra da ona hem kötülüğü hem sakınmayı ilham edene ki; onu tertemiz yapan, muhakkak umduğuna ermiş, onu alabildiğine örten ise, elbette ziyana uğramıştır." (91/7-10)

Allah'ın kaza ve kaderi bu şekilde cereyan etmektedir. Nahl Sûresi'nin 35. âyetinde de belirtildiği gibi, suçlarını Allah'a atfedenler, "Allah dileseydi biz böyle olmazdık." diyerek, insanın şu veya bu istikamete yönelmesinin Allah'ın takdiriyle olacağını söyler ve inkârlarını kadere yüklerler.

Evet, her şeyin sebebi Allah'ın takdirine rücû ettiği hâlde, insanoğlu kendisine verilen iradenin hikmetini idrak etmemekte... Oysa sebep, Allah'ın kendilerine verdiği iradeyi kullanmamalarıdır. Bu hâletiruhiye ile Kur'ân ve bu âyetten alacağımız öğüt, insanları Allah'a ve O'nun yolunda cihada bütün gücümüzle davet etmektir. Hiç kimse sizin bu davetinize itibar etmese ve birileri, sizi desteklemediği gibi, mücadelenizin azmini kırmak için birtakım önleyici tedbirlerle vesveseler verip yüreğinize korku salmak istese de, onlara itibar etmeden, zaafa düşmeden Allah'ın dinini yaşama, yayma ve dava edinip uğrunda mücadele verme çabanızdan asla dönmemelisiniz. Fâsıklarla aranıza kalın bir çizgi çekmelisiniz mutlaka ...

Seyyid Kutub'un deyimiyle "Izdırap, rica ve teslimiyet dolu bir dua... Samimiyet, kat'iyet ve ayrılık içeren bir niyaz ile! ..."

Hz. Mûsâ'nın, kendisinden ve kardeşinden başka kimseye söz geçiremediğini, Allah herkesten iyi bilir. Fakat nihayetinde, Hz. Mûsâ bir insandı. Onda da insanî zaafiyetler vardı. Onlar, Firavun'a uyarıcı olarak gönderildikleri zaman, *"Dediler ki: 'Rabb'imiz! Doğrusu biz, onun bize aşırı derecede kötü davranmasından yahut azmasından korkuyoruz. '"*; Allah ise, *"... korkmayın ben sizinleyim..."*(20/45, 46) diyerek onlara cesaret vermiştir. Korkmamak mümkün değil, ancak, yolunda mücadele ederek Rabb'in rızasını gözetmek, O'nu razı etmek için zalime hakkı duyurmak ve zulmüne engel olmak için onun da yüreğini Allah'a açmak gerekir. Çünkü zalime hakkı duyurmak, zulmüne mâni olmak, kulluğun en yüce mertebeye yükselmesine sebeptir.

Cihad eden, ancak kendisi için cihad etmiş olur. O'nun hiç-

bir şeye ihtiyacı yoktur. *"...Şüphesiz, Allah âlemlerden müstağnidir."* (29/6)

Gerek ferdî gerekse toplumsal kötülüklerle mücadele edenler, dünyevî ve uhrevî kötülüklerden korunmuş olurlar. Küfürle mücadele ederken yara da alınsa, sıkıntılar da çekilse, dünyadaki her şeyin bir sonu vardır. Ya âhiret! Orası daimî değil mi! Sadece cennette rahat edecek olan bedeni, orası için hazırlamalı. Bu ebedî saadeti kazanmanın iştiyakıyla kuşanan, buradaki eziyetlerle canı yansa da Allah yolunda cihattan uzak durmaz. "Eğer ümmetimin, zalime, sen zalimsin demekten korktuğunu görürsen; bil ki, onun varlığıyla yokluluğu birdir."

"Ey insanlar! Düşmanla karşılaşmayı temenni etmeyiniz; Allah'tan afiyet ve selâmet dileyiniz. Karşılaştığınız zaman da sabrediniz. Ve buyurdu ki biliniz ki cennet kılıçların gölgesi altındadır. [137]

İşte Peygamber'in edebi budur... Mü'minin yolu budur.

❁ ❁ ❁

قَالَ فَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتِيهُونَ فِي الْأَرْضِ
فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ ﴿٢٦﴾

5:26 (Allah)demiştir. Onlar (oldukları) yerde sersem dolaşacaklardır. Artık o fâsıklar güruhuna karşı tasalanma."

[137] R. Sâlihin, "Muhakkak orası kendilerine haram edildi. " Hadis:1329.

Kur'ân, ilgili âyetlerle, Mûsâ (a.s.)'nın mukaddes yere dönmeleri için İsrailoğulları'nı harekete geçirmek istediğini, onları bu hususta ikna edebilmek için de Allah'ın öteden beri onlara sunduğu ve bundan sonra da sunacağı nimetleri hatırlatmayı uygun bir çare olarak gördüğünü açıklıyor.

Her boydan seçilen ve sayıları on ikiyi bulan kabile başkanlarından iki tanesinin dışında hiç biri savaşmaya yanaşmadı; Allah'a karşı sözlerini bozdular, nankörlük ettiler. Bu yüzden, ilâhî bir ceza olarak, yurtsuz bir hâlde kırk yıl çölde sefil ve perişan dolaşmaları mukadder oldu. [138]

Resûlullah'ın ashâbı bu kıssaları çok iyi anlamıştı. Öyle ki, Bedir Muharebesi'nde Kureyş ordusuna karşı az bir kuvvete sahip oldukları ve büyük zorluklarla karşılaşacaklarını bildikleri hâlde, Resûlullah'a şöyle demişlerdi: "Ya Resûlullah! Biz, İsrailoğulları'nın Hz. Mûsâ'ya söylediği gibi, 'Sen ve Rabb'in gidin, savaşın! ' demeyeceğiz. Biz de sizinle beraber savaşacağız."

Kıssalar, öğüt alınsın, insanlar motive edilip teşvik edilsinler diye anlatılır. "Artık bu kadar uyarı ve teşvikten sonra yola gelmeyenler için tasalanma. Allah herkes hakkında adil hükmünü verecektir."

Bunların şerrinden emin olmak için, tüm güç kullanılarak mücadele verilmeli ve sonuç Allah'a havale edilmelidir. Fâsık toplulukla Müslüman toplumun arasının ayrılması gerektiğini bilmek ve bu hususta Allah'tan yardım istemek gerekir.

---

[138] Celal Yıldırım Tefsiri.
(NOT: Allah, o arzı sadece o nesle haram etti. Fakat onlardan sonra bir nesil gelir, sahranın kalabalık ve hararetiyle yoğrulur ve bu hadiseden ders alır. Mısır'daki zulüm, kölelik ve zilletin bozduğu bu nesilden başka, apayrı bir nesil inşa edilir.)

Allah'ın resûllerinin karşılaştığı zor durumları ve onların, inanç ve idare sistemi gibi konularda hiçbir şekilde kâfirlerle uzlaşmaya veya anlaşmaya tevessül etmediklerini görüyoruz. Tevhid mücadelesi uğruna her türlü sıkıntı ve zorluğa karşın mücadele verildiği bildirmesine rağmen, günümüz Müslümanları ve liderleri hâlâ, Avrupa Birliği'ne, onlardan gelecek zararlardan emin olmak adına, onlara köle gibi itaat ederek girmeye çalışmaktadır. Dünya münkir, zorba müttefik güçler tarafından ezilmekte, sömürülmektedir. Acımasızca sürdürülen sıcak-soğuk savaşa karşı ciddî bir önlem alınmamaktadır. Filistin, Afganistan, Cezayir, Çeçenistan, Irak... vs. yerlerde en acımasız katliamlar gerçekleştirilmesine rağmen, İslâm âlemi hâlâ Birleşmiş Milletle'den yardım bekleme hamâkati içerisinde.

Müslümanlar küfrü tanıyıp, ona göre tedbir alırlarsa; Allah onları da şaşkına çevirecektir -bu âyetlerde geçtiği gibi-. Ama bugün Müslümanlar, Kur'ân kültüründen, ahlâk ve inancından yosun kaldıkları için perişanlar. Münkirlere ait özelliklere sahipler. Her gürültüyü aleyhlerine sanmış, sinmişler... Dünyayı sevip, ölümden korkar olmuşlar. Oysa düşünülse, çeşitli belâ, musibet ve sıkıntılardan ve de ölümlerden kurtulamıyorlar. Hâlbuki düşmana karşı onurlu bir mücadele sergileseler; hem düşmanın zulmünü bertaraf eder, hem de ebedî mükâfatı kazanırlar.

Ama maalesef, değerlerinden uzaklaştıkça yozlaşan bu Müslümanlar(!) ne batılı gibi olabiliyor, ne de Müslümanca bir tavır sergileyebiliyorlar. "Kahrolsun emperyalistler!" derken, onların kültürleri, giyecekleri, içecekleri ve müzikleriyle yaşıyorlar.

İslâm'a uygun adıyla, İslâm'a göre definle uğurlamaktan baş-

ka ciddî boyutta nesi kaldı ki İslâm âleminin (?!) İstisnalar kaideyi bozmasa da, yozlaşmamış görünenler de dinde tefrikaya düşerek birbirlerini yemekteler.

Peygamberlerini referans alarak küfürle aralarını ayırıp mücadele vermeyenlerin küfrün zulmünden kurtulmaları düşünülemez.

Bu kıssalarla Allah, kullarını uyarıyor ve rahmetine erişmeleri için vahye sarılmalarını öğütlüyor. Domuzdan post, düşmandan dost olmaz, unutulmasın. [139]

❀ ❀ ❀

وَاتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَاَ ابْنَيْ اٰدَمَ بِالْحَقِّ اِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتُقُبِّلَ مِنْ اَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْاٰخَرِ قَالَ لَاَقْتُلَنَّكَ قَالَ اِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللّٰهُ مِنَ الْمُتَّقِيْنَ ﴿٢٧﴾

5:27 Olara Âdem'in iki oğlunun gerçek olan haberini oku: Hani onlar** (Allah'a) **yaklaştıracak birer kurban takdim etmişlerdi de ikisinden birinin ki kabul olunmuş öbürünün ki kabul olunmamıştı. O** (evvelkisi, kardeşine)**: "Seni elbette öldüreceğim" demişti. (Beriki de şöyle) söylemişti: "Allah ancak** (kendisinden) **korkanları** (nkini) **kabul eder.

---

[139] Tarihî rivayetlere göre, mukaddes arza girmek istemeyen ve peygamberlerine karşı duran İsrailoğulları, daracık bir arazi üzerinde kısılıp kalmış; kendileri ölüp yeni bir nesil yetişinceye kadar buradan kurtulamamışlardır.

Sevgi ve kardeşliği yok eden mânevî bir hastalık olan çekememezlik ve hasedin getirdiği facia bu âyette anlatılmaktadır. Yalnız, olayların saptırılmadan, abartılmadan anlatılması gerekiyor ki, bu prensip bütün kıssalar için geçerlidir.

Bu âyetten şu dersleri çıkarmak mümkün:

1-İnsan öldürme fiilinin yasak oluşu,

2- Hırsa hırsla mukabele etmeyip, yatıştırma metodunu kullanarak suç ve cinayeti önleme mücadelesinin verilmesi,

3- Bu yöntem kâr etmezse, kişinin, teşebbüs edilen cürümün korkunç cezasıyla uyarılması,

4- Kişiye, bu kötü düşünce veya fiilini, yani duygularını, hasedini düzeltmesini, dizginlemesini öğütlemek ve ihlâslı olarak âhiret gününe hazırlanmasının salık verilmesi,

5- Ancak müttakilerin yaptığı amellerin kabul olunacağıdır.

Demek ki, amel ne kadar çok olursa olsun, takvasız olursa makbuliyet arz etmez.

Ayrıca, kurban, Allah'a yakın olmak için takdim edilen şey demektir. Bu, gerek boğazlanan bir hayvan ve gerekse başka sadakalardan herhangi biri olabilir.

لَئِنْ بَسَطْتَ اِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَآ اَنَا بِبَاسِطٍ يَدِيَ اِلَيْكَ لِاَقْتُلَكَ
اِنِّيٓ اَخَافُ اللّٰهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ ﴿٢٨﴾

5: 28 "And olsun ki beni öldürmen için elini bana uzatırsan ben seni öldürmem için elimi uzatıcı değilim. Çünkü ben kâinatın Rabb'i olan Allah'tan korkarım".

Burada birçok hikmetli faziletin mesajı bulunmaktadır. İnsan, ne kendisini öldürmek isteyeni öldürmek için önce davranır, ne de hiçbir direnme göstermeden, gel beni öldür diyen tavırla bir karşısındakine teslim olur.

Müslim'in Sahîh'inde, Resûl (s.a.v.)'ün şöyle buyurduğu kaydedilir: "İki Müslüman, kılıçlarıyla yüz yüze gelirse; öldüren de öldürülen de ateştedir." Orada bulunanlar, "Ey Allah'ın Resûl'ü, öldürenin ateşte olması doğru. Ya öldürülenin durumu ne oluyor?" diye sorunca, buyurdu ki: "O da arkadaşını öldürmek istiyordu."

Burada anlatılmak istenen, çirkin arzulara karşı gösterilmesi gereken tavrın nasıl olacağıdır. Canına kasdeden kardeşini, "Söylüyorsun ama, sen bu cinayeti işlemezsin." şeklinde hüsnüzan ihtiva eden ifadelerle insafa getirmek, bir tedbir olarak düşünülebilir. Yoksa bir Müslüman'ın kendisini öldürmeyi isteyen bir kimseye teslim olması söz konusu değildir. Müslüman kendisini korumakla mükelleftir. Bu işi yaparken karşısındaki düşmanı öldürmüş olsa bile katil muamelesi görmez.

إِنِّيٓ أُرِيدُ أَنْ تَبُوٓأَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ
وَذَٰلِكَ جَزَٰٓؤُا الظَّٰلِمِينَ ﴿٢٩﴾

5:29 "Şüphesiz dilerim ki sen kendi günahınla birlikte benim günahımı da yüklenesin de o ateşin yaranından olasın. İşte zalimlerin cezası budur."

İşte böyle bir günahı işlemektense ölmeyi tercih etmek, cinayet suçunun vehametini sergilemektedir.

Muhammed Hamdi Yazır'ın ifadesiyle; "Bir insanın, kendi isyanını istemesi nasıl düşünülmezse, başkasının isyanını istemesi de câiz değildir." Bu sözle maksat, günahtan sakındırmak için nasihat vermenin gereğini işarettir. İkinci bir durum da; bir kimsenin isyanını istemek câiz değilse de, günahına mukabil azaba duçar olmasını ve cezalandırılmasını istemenin câizdir oluşudur. Bu itibarla, "Ben günaha girmek istemem; ama sen ısrar edersen, ben de senin Allah'tan cezanı bulmanı isterim." diyerek, suç işlemekten caydırıcı yöntemler kullanılıyor.

❁ ❁ ❁

فَطَوَّعَتْ لَهُۥ نَفْسُهُۥ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُۥ فَأَصْبَحَ مِنَ ٱلْخَٰسِرِينَ ﴿٣٠﴾

5:30 Nihayet nefsi, kardeşini öldürmeyi (isteyerek) uymuş ta onu öldürmüştü, bu yüzden (maddî, mânevî) ziyana uğrayanlardan olmuştu.

Hevânın zebunu olmak, insanın akıl ve basiretini yok eder. Bu hâl, daima, maddî ve mânevî ziyanın açık kapısıdır; kapanmadıkça elem ve ızdıraptan kurtulmak imkânsızdır.

❁ ❁ ❁

فَبَعَثَ اللّٰهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْاَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُوَارِي سَوْاَةَ اَخِيهِ قَالَ يَا وَيْلَتٰى اَعَجَزْتُ اَنْ اَكُونَ مِثْلَ هٰذَا الْغُرَابِ فَاُوَارِيَ سَوْاَةَ اَخِي فَاَصْبَحَ مِنَ النّٰادِمِينَ ﴿٣١﴾

5:31 Sonra Allah bir karga gönderdi. O, yeri eşiyordu ki ona kardeşinin ölü cesedini örteceğini göstersin. "Yazıklar olsun bana, dedi ben şu karga gibi bile olup da kardeşimin cesedini örtmekten âciz mi oldum?" Artık o, (ettiğine)pişmanlığa düşenlerden olmuştu.

Hz. Âdem'in oğlunun öldürülmesi olayıyla, kıskançlığın ne kadar kötü bir ahlâk olduğu gözler önüne seriliyor. İnsanların, bu gibi afetlerden kurtulmak için, âlemlerin Rabb'i olan Allah'a sığınmalarından başka temel bir çare görülmüyor. Felak sûresi de bu konuda bize ışık tutar mahiyettedir.

❁ ❁ ❁

مِنْ اَجْلِ ذٰلِكَ كَتَبْنَا عَلٰى بَنِيْٓ اِسْرَآءِيلَ اَنَّهٗ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ اَوْ فَسَادٍ فِي الْاَرْضِ فَكَاَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ اَحْيَاهَا فَكَاَنَّمَآ اَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَآءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ اِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذٰلِكَ فِي الْاَرْضِ لَمُسْرِفُونَ ﴿٣٢﴾

5:32 Bundan dolayıdır ki İsrailoğullarına şu hakikati hükmettik. Kim bir canı, bir can mukabilinde veya yeryüzünde bir fesat çıkarmaktan dolayı olmayarak, öldürürse bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de onu kurtarırsa bütün insanları diriltmiş gibi olur. And olsun ki peygamberlerimiz onlara beyineler (apaçık âyetler, deliller, mucizeler) getirmişti. Sonra hakikatten yine içlerinden bir çoğudur ki bunların arkasından, (hâlâ) yer yüzünde (fesat ve cinayet hususunda) muhakkak haddi aşanlardır.

İslâm'ın huzurlu gölgesi altında yaşarken ve İslâm'ın adil sistemi kendisinin hak ve hukukunu gözetirken, kişinin kalkıp da o sistemi yıkmaya, fitne fesat çıkarmaya çalışması, büyük bir suçtur elbette.

Çünkü, ancak İslâm nizamı din, dil, ırk ayırımı yapmadan himayesi altında yaşayan herkesi sünnetullah gereği korur ve adaletten şaşmadan yargılar. İşte böyle adil bir sistemin bozulması, insanın ve kâinattaki her şeyin dengesinin altüst olması demektir. Öyleyse, İslâm'ın birlik ve düzenini bozan güçler bertaraf edilmelidir. Yaratılan her şey, topluma aittir ve toplumun istifade

edebileceği şekilde yaratılmıştır. Bunları kullanma metodunu belirleyen de yine Allah'tır ve yarattığını. O'nun istediği gibi idare etmeyenle, Yaratan'ın malına tecavüz etmişlerdir. Allah'ın kişisel kanaatleri yasakladığı alanlarda hevâ ve hevesimize göre yaşarsak; zulme düşer, Allah'ın ikabına ve cezasına müstahak oluruz.

İşte bu şiddetli ceza ile bozgunculuğun yolu tıkanmış, Müslim ve gayr-i müslim ayırımı yapılmadan herkes gözetim altına alınmıştır. İslâm diyarında bu çirkin fiili işleyen herkes için genel bir hüküm çizilmiştir. İslâm, insanı ölümle cezalandırmayı son çare olarak görür ki; bunu da sırf insanlığın selâmeti için yapar.

Adalet ve dayanışma esasına bağlı bir cemiyette cana ve hayata amme(umuma ait) nizamına bağlı, mülkiyete karşı gösterilecek bir tecavüzü, en âdi ve menfur bir suç ve her türlü mazeretten uzak bir cinayet olarak telâkki eder.

İslâm'ın koymuş olduğu kısas, cezaların en adilidir. Çünkü o, suçluyu, işlediği suçun misliyle cezalandırmaktadır. Evet, kişi, işlediği fiilin misliyle cezalandıracağını bilince, suç işlemekten çoğunlukla vazgeçer. [140]

Bunun günümüzde pek çok pratik örneği vardır. Meselâ; silahlanmış kişi, hasmının kendisinden daha teçhizatlı olduğunu ve saldırısına aynıyla mukabele edeceğini düşünürse, çoğu kere saldırıdan vazgeçer. İnsan Allah'tan korkmayınca, zayıf, güçsüz gördüğü kimselere kolaylıkla haksızlık eder. Birçok erkeğin, gücüne güvenerek kadınlara haksızlık etmesi gibi.

İşte İslâm Hukuku, insanın bu tabiatını dikkate alarak kısas

[140] Bkz. 13/73, 2/178, 179

cezasını koymuştur. Suça sevk eden her psikolojik faktörü, suçu önleyen aksi bir psikolojik faktörle karşılar. Ki, bu husus, modern psikolojinin verilerine tamamen uygundur.

Beşerî hukuk sistemlerinde ise; neye, ne için ve nasıl ceza verileceği kesin olarak bilinmediğinden, ne anarşinin, ne suikastin, ne de fuhşun önü alınabilmektedir. Cinayetler çoğalmakta; fakat adil bir hukuk düzeni olmayınca, âh eden, acı çeken nice mazlumun âhı mahşeri beklemekte. Ama İslâm Hukuku yürürlükte olsa, ne âhirette bu kadar suçlu birikecek, ne de dünya böyle keşmekeş içinde yüzecek.

Oysa İslâm'ın hâkim olduğu dönemlerde, sadece bir kısas uygulaması vâkidir. Ama şimdi binlerce kişi beşerî sistemlerin mahkemelerinde can vermekte ve sakat kalmaktadır. İşte bu fecaatleri önlemek için İslâm, bütün iş ve meselelere ciddiyetle eğilmiş ve hiçbir ayırım yapmaksızın herkese lâyık olduğu muameleyi göstermiştir. Ferdin, ferde karşı işlediği suçla, topluma karşı işlediği suça dahi farklı bakmış; fertler arası suçlarda, mağdurun affetmesi hâlinde suçluyu serbest bırakmış veya fidye ödemeye mecbur etmiş ve bu tutumu bir erdem olarak övmüştür. Fakat ferdin topluma karşı işlediği suçların cezasız kalmasına asla müsaade etmemiştir.

Cezalar; kanun koyucunun emrine isyan durumunda, insanın yararı için, asayişi sağlamak üzere konulmuş bulunan hükümlerdir. Yani insanın saadetini temin için, insanın ıslahı öngörülerek hazırlanır.

❀ ❀ ❀

إِنَّمَا جَزٰٓؤُا الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوٓا أَوْ يُصَلَّبُوٓا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذٰلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٣٣﴾

5:33 Allah'a ve Resûl'üne** (mü'minlere) **harp açanları, yeryüzünde** (yol kesmek suretiyle) **fesatçılığa koşanların cezası, ancak öldürülmeleri ya asılmaları yahut** (sağ) **elleriyle** (sol) **ayaklarını çaprazvari kesilmesi yahut da** (bulundukları) **yerden sürülmeleridir. Bu onların dünyadaki rüsvalığıdır. Âhirette ise onlara** (başkaca) **pek büyük bir azap vardır.

Ne kadar çok önlem alınsa ve ıslah edici yola başvurulsa da, kötüler, kin ve hasetlerini kusacak fırsatı buldukları an, cürümlerini işlemekteler yine. Hz. Âdem'in oğlu gibi...Çünkü kin ve haset onu kuşatmıştır. Basireti körelmiş olduğundan, aklı sadece yapacağı cürümün etrafında dolaşmaktadır artık.

Hele Allah'ın sisteminin hâkim olmadığı zamanlarda, bir de dayanacakları güçleri varsa, en âdi ve en tiksindirici cinayetleri işlemekten geri durmazlar. İşte dünya genelinde emperyalizmin oynadığı oyunlar ve işlediği vahşetler. Bu caniler, kendi saltanatlarını sarsacak olan İslâmî güce darbelerin en hainini indirmekteler.

İnsan haklarını ihlâl eden, toplumda fitne fücur, kaos ve

cinayetlerin yaygınlaşmasına sebep olanlar, işledikleri cürüme göre mutlaka cezalandırılmalılar. Maddî ve mânevî anlamda insanların belâya uğramalarına sebep olmak; onlarda mevcut Allah inancını sarsmaya çalışmak ve İslâm'ın hâkimiyetini yıkmaya yönelik davranışlarda bulunmaktır.

İslâm Hukuku'nda, verilen cezalar bireyin ve toplumun selâmeti içindir ve bunlar, fitne ve fesadın önünü alan, insanları adaletin huzurunda eşit kılacak müeyyidelerdir ki; İslâm hâkim olduğu sürece, evrensel anlamda geçerlilikleri devam eder. İslâm'da asıl olan ceza vermek değil, caydırmak ve suçu önlemektir. Bu sebeple, cezalarda bu gaye titizlikle gözetilmiştir. için konulmuştur. Böyle olmasaydı, bir insanı ihya etmek, bütün insanları diriltmek mesabesinde görülmezdi. İslâm, bir insanın haksız yere öldürülmesini bütün insanların öldürülmesi gibi telâkki ederek, öldürme fiilini "insanlık suçu" saymıştır.

Şimdi bu meseleyi ebediyete göre değerlendirirsek; onun âhirete yönelik kazancını karartmış olduğunuzdan, bir insanı öldürerek büyük bir suç işlemişsinizdir. Fakat bundan daha kötü bir cürüm vardır ki; o da, insanları inanç ve ahlâktan yoksun bırakacak ve mânen ölmelerine sebep olacak faaliyetlerde bulunmaktır. Bu, ilkinden daha büyük bir cinayettir. Çünkü biri insanın cismini ortadan kaldırmak ise, diğeri de, onu mânen öldürmek, bir anlamda, cennetten sürgününe sebep olmaktır. Şimdi düşünün bir, hangi cürüm daha vahim!

İşte bu insanlık suçunu, gerek silahlı eşkıyalıkla gerekse Allah'a ve Resûl'üne karşı sürdürülen psikolojik savaşlarla halkın huzurunu, sükûnetini ve düzeni bozmak suretiyle işlemek,

büyük bir suç olarak görülmüş ve karşılığında ağır cezalar konmuştur. Uygulamada bazı görüş ayrılıkları bulunmakla beraber, cumhura göre; silahlanıp açıktan açığa devlete başkaldıran ve eşkıyalık yapan kimseler, sadece adam öldürmüş iseler öldürülürler. Soygun yapıp terör havası estirenlerin çapraz olarak elleri kesilir. Yalnızca soygun yapmış iseler, sürgün veya hapis cezası verilir.

İslâm adaletine karşı girişilen eylemlerin ise, her hâlükârda önünün alınması gerekir. Çünkü azgınlaşmış münkirlerin, kesilen el ve ayaklarının acısıyla İslâm'ı yıkmak için daha büyük cinayet ve komplolar tezgâhlayacakları unutulmamalıdır.

Bu yöntem bütün ideolojilerin uyguladıkları temel bir yasadır. Aslolan, bireyin değil, devletin ayakta durmasıdır. Bu, adalet, hukuk ve insanın maslahatını dikkate alan bir dinse, elbette, daha titiz davranılmalıdır. Çünkü İslâm'ın iktidar anlayışı, dünya ve âhiret hayatının ihyasına yöneliktir.

❁ ❁ ❁

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٤﴾

5:34 Şu kadar ki siz kendileri üzerine kadir olmazdan (kendilerini ele geçirmezden) evvel tevbe eden (muhariplerle yol kesen) ler müstesnadırlar. Bilin ki şüphesiz Allah çok yarlığ ayıcıdır, çok esirgeyicidir.

İşte bu haber de, insan hayatına ne kadar değer verildiğini gösteriyor. Tövbe ederek, yeni bir hayatla buluşarak dirilenler bağışlanıyor. Allah'ın bağışlamayacağı hiçbir günah yoktur. [141] Ancak, bu âyetlerde belirlenen şıklar dikkate alınırsa bu rahmetten yararlanılır.

Âyette, yakalanıp haklarındaki hüküm kesinleşmeden önce tevbe edenlerden cezanın düşeceği belirtiliyor. Ancak, hak sahiplerine hakları verilir. Tevbe etmekle ne gibilerden ne de başkalarından, kısas, alınan malı geri iade etme yükümlülüğü, zina, hırsızlık ve iftira suçlarının karşılığı olan cezalar düşer. Çünkü kamu ile ilgili hakların yerine getirilmesi konusunda cezalar büyük bir özenle uygulanır. Bununla, hem iman edenlerin vicdanları temizlenir, hem de topluma suçtan caydırıcı bir ders verilmiş olur.

Ey insanlar! Bilin ki; Allah günahtan vazgeçip, bir daha günaha dönmeyen tevbekârları bağışlar. O, kullarına karşı çok merhametlidir. Onlar için adil yasalar koyar ve kimseye haksızlık etmez asla.

❀ ❀ ❀

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا اتَّقُوا اللّٰهَ وَابْتَغُوٓا اِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٣٥﴾

5:35 Ey iman edenler, Allah'tan korkun, Ona (yaklaşmaya) vesile arayın ve O'nun yolunda savaşın. Ta ki muradınıza eresiniz.

---

[141] Bkz. 53/35, 4/17, 18

İşte Allah'a teslimiyette bu inancı idrak edenler, O'na gönülden itaatkârdırlar. Yapacakları her işte, "Rabb'im bundan razı olur mu?" muhasebesini yaparlar. O'na yaklaştıracak amelleri, Kur'ânî çerçevede, ertelemeden, üşenmeden güçlerince yaparlar. Her an, Rablerinin huzuruna çıkıp hesaba çekilecekleri günün bilinciyle ve haşyetle yaşar; O'nun emrettiklerini yerine getirir, yasaklarından sakınırlar.

Kulu Allah'a yaklaştıran yol (vesile)ların en önemlilerinden birisi cihattır. Eğer insan, cihad ibadetinin ne demek olduğunu bilirse, artık her işi bihakkın yerine getirmek için hazır olda bekler hep.

İnsan, Rabb'ini tanıyıp, kendisine ne kadar değer verildiğini ve bu dinle ne denli yüksek mertebelere ulaşacağını anladıkça, bu dini lâyıkıyla dava edinir. Ve bu uğurda gösterilebilecek gayreti esirgemez.

Bir Müslüman, dinini öğrenme, yaşama, yaşatılması uğrunda mücadele verme vs. yi hep bu cihad şuuruyla kazanır. Amellerin ekseriyeti ilim-cihad kavramlarında birleşir.

Hangi sebeple olursa olsun, cihad ibadeti, müminler için hep yürürlükte olan ve sebepleri hemen hemen hiç kalkmayan bir ibadettir.

Allah'ın buyruklarının aksine uygulamaların, fitne ve fesadın egemen duruma gelmiş olması, şeytan dostlarının etkinlik kazanması gibi durumlarda, bütün güçlerini cihad ibadetinde toplamaları inanlara farzdır. Cihad, o kadar büyük ve ana ibadetlerden biri olarak emredilmiştir ki; onun bazı dönemlerinde, farz

ibadetlerin başında gelen namaz gibi önemli bir ibadetin dahi yarıya indirilmiş olduğunu görürüz. [142]

Cihad; insanın, bütün gücüyle dinini yaşaması ve insanları baskılardan kurtarmak, İslâm'ın gerçeklerini onlara duyurmak ve kendi rızalarıyla Müslüman olabilecekleri ortamları hazırlamak için çalışmasıdır. Müslüman'ın, emrolunduğu gibi yaşayabilmesi için, bütün gücünü ve imkânlarını kullanarak dinini öğrenmeye gayret sarf etmesi cihadın önde gelen yönüdür.

Bir Müslüman'da cihad aşkı varsa, ibadetlerinde huşu vardır. İbadetlerinde huşu varsa, cihad ruhu da vardır. Bu iki duygu birbirini harekete geçirir.

Allah yolunda mücadele ederseniz, büyük yüceliklere erersiniz. Eğer bilirseniz, bu iş sizin için çok hayırlıdır. Bu ibadetlerinizle dünyanız onurlu, ukbânız mutlu olacaktır.

Hak, hakka sahip çıkanındır. Din, dinini koruyanındır. Dinî değerler tahrif olurken, dinlerine hakaret edilirken, dindar kardeşleri zulme uğrarken bunlarla güçlerince mücadele etmeyenlerin sahip oldukları din yok sayılır. Kur'ân-ı Kerîm, mal, can, evlat, kazanç ve dünyaya ait diğer birtakım endişeler, kaygılarla cihadı terk ettikleri vakit mü'minlerin başına büyük felâketlerin geldiğini bildiriyor. [143]

İslâm'ın, imanın temel espirisi, hakka basiret üzere uymaktır. İlim, ibadet, tebliğ ve küffarla mücadele ederek gerçekleşen cihad Allah'a yaklaşmada vesile iken, bunu göz ardı edip, meseleyi şeyh-mürit ilişkisine bağlayanlar aldanır ve aldatırlar.

---

[142] Bkz. 4/101, 102

[143] Bkz. 9/24, 4/95, 9/16, 41

Kulu Allah'a yaklaştıran vesilelerin en önemlilerinden birisi cihattır, dedik. Bunun dışında, sırf Allah rızası için yapılan her ibadet ve yine O'nun rızası için kaçınılan her yasak, insanı Allah'a ulaştıran yoldur, vesiledir. Şefaa de ancak bu çerçevede yaşamakla hak edilir.

❀ ❀ ❀

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لِيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا تُقُبِّلَ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٣٦﴾

5:36 O inkâr edip kâfir olanlar (yok mu)? Eğer yeryüzünde bulunana her şey ve onun bir o kadarı daha onların olsa da kıyamet gününün azabından (kurtulmak için) onu feda etseler yine kendilerinden kabul olunmaz. Onlar için pek acıklı bir azap vardır.

Evet, insanoğluna, ebediyette yüce makamlara ulaşmak istiyorsa, âhiretini ön plâna alarak yaşaması hatırlatılıyor. Ve bu ikaz, kıyamet hayatına ait yaşantılar sergilenmek suretiyle zihinlerde canlandırılıyor. Zaten akıl şunu idrak eder ki; insan böyle bir yaşamı sürdürürken, sünnetullah gereği dünyasından da güzel bir şekilde istifade edecektir. Ve iki âlemde de rahat ve mutmain olacaktır.

Cehennem ehlinden bir kişiye; Ey âdemoğlu yattığın yeri nasıl buldun? Denilir. O çok kötü bir yatak der. Kendisine dünya

dolusu altın karşılığında kurtulmak ister misin? Denilir. O, evet der. Oysa yalan söyler. Ona bundan daha önce azı istendiği hâlde vermedi ve istenileni yapmamıştı.

❀ ❀ ❀

يُرِيدُونَ اَنْ يَخْرُجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنْهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُقِيمٌ ﴿٣٧﴾

5:37 Onlar ateşten çıkmalarını dilerler. Hâlbuki onlar bundan çıkıcılar değildir. Onlar için kendilerini tutup durduracak (salıvermeyecek) bir azap vardır.

Bu iki âyet, bizi vesile ve cihadın aydınlığından alıp; Hz. Muhammed'e ve onunla indirilen ilâhî nizama baş kaldıran ve dünyanın debdebesine kulluk yapan insanların durumuna dikkatlerimizi çekiyor.

Burada inkârcıların durumuna teşbih yapılmaktadır. O gün, zaten, dünyadan götürdükleri hiçbir şeyleri olmaz ki verebilsinler. İnsanoğlu dünyaya nasıl çıplak ve âciz gelmişse, âhirete göçü de aynı şekilde olacaktır.

Allah, insanlara, kıyamete dair vermiş olduğu haberlerin, sahnelerin bir benzerini, dünyada yaşatarak göstermiştir mutlaka. Meselâ; servete, sultaya sahip biri dermansız bir derde düştüğünde, kurtulmak için bütün imkânlarını bu uğurda feda etse de çare bulunamıyor bazen. İşte kâfirler için verilebilecek en etkili

örnek. O günün azabından kurtulmak için, kâfirlerin ellerinde verebilecekleri en ufak bir fidyeleri yokken; mü'minler ise, bir hurma çekirdeği kadar da olsa, yaptıkları işin karşılığını alırlar muhakkak.

Allah, kâfirlerin durumunu haber vererek, kullarına âhireti ciddiye almalarını öğütler.

❀ ❀ ❀

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوٓا اَيْدِيَهُمَا جَزَآءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿٣٨﴾

5:38 Erkek hırsızla kadın hırsızın – o irtikab ettiklerine bir karşılık ve ceza ve Allah'tan (insanlara) ibret verici bir ukubet olmak üzere- ellerini kesin. Allah mutlak galiptir, yegane hüküm ve hikmet sahibidir.

İslâm Hukuku'nun geçerli olduğu coğrafyada yaşayan her ferdin terbiye edilebileceği adil ve sağlıklı yaşama ortamını hazırlamak için ceza-i müeyyide uygulanır. Bu nizam, bütünüyle uygulanmadıkça, sadece birkaç kaidenin tatbiki umulan neticeyi vermez. İslâmî hüküm ve prensiplerden bir kısmının tatbikatına tevessül etmek fayda getirmez ve esasen onlar İslâmî olmaktan da çıkar. Çünkü İslâm, parça parça tatbik edilebilen bir nizam değildir.

İslâm, hâkim olduğu yerlerde, ferdin hayat hakkının korunması için gerekli her çeşit zarurî tedbiri almak ve bu yolda vasıta-

lara başvurmakla işe başlar. Yani yemek, giyinmek, yorulduğunda gidecek bir yuvaya sahip olmak her ferdin hakkıdır. İslâm, bu ihtiyaçlarını karşılaması için ona çalışacak zemini hazırlar. Devlet, çalışma kudretini kaybeden veya çalışarak kazandığı, temel ihtiyaçlarının teminine kâfi gelmeyen her bir ferdin zarurî ihtiyaçlarını tamamlamalıdır. Özellikle bu nizam, herkesin zarurî ihtiyaçlarını yeterli miktarda temin eder ve kimseyi mahrumiyet içinde bırakmaz; insanları, vicdanlarını, düşüncelerini, normal yoldan çalışıp kazanmaya teşvik ederek terbiye eder.

Öyle ise, bu nizamın gölgesinde yaşayan insan niçin hırsızlık yapsın... Çalarsa, gayrimeşru yollardan servet biriktirme ihtirasıyla çalacaktır ancak. Cemiyette güven ve emniyeti yok edeceklerinden, böyle insanların bu cezai müeyyide ile önünün alınması zarurîdir. Toplum emniyetini zedeleyen suçlar cezasız bırakılmaz. Allah Azîz'dir, Hakîm'dir; emrine karşı gelinmez.

Cenâb-ı Hakk zulme, fesada razı olmayan, hatta hayır yolda çalışmak için el ve kudret veren, sahip olduğu nimetleri kötülüklerle mücahedeye hasreden fakirleri korumak, dertlileri teselli edecek, önerileri sunar. İmtihanı başarmada teslimiyet gösteren, sabredip çare arayan ve niyazda bulunan kulları müjdeliyor.

Günümüzde, insan hakları savunucuğuna soyunup hümanizm havarîliği yapanlar, 33/38. âyetin hükmünü ağır bulup İslâm'a veryansın ederler. Öte yandan, yolsuzluk, eşkıyalık, hırsızlık yoluyla ve terör bahanesiyle binlerce insanın canını yakan ve binlercesini sakat bırakanlar cürümlerine rahatça devam ederler.

İnsan hakları ve hümanizm edebiyatı yapıp, insanları veya

Müslümanları, "hoşgörü mezhebi"nin bağlıları hâline getirmeye çalışarak uyutmak ve böylece gönüllü köleler edinerek, dünya üzerinde yapageldikleri soygunlarını daha rahat gerçekleştirip, tahakkümde tek güç olmayı yeğlerler.

Bu çığırtkanlar, canlarına veya mallarına biraz zarar gelse; hemen, masumları terörist ilân edip, onlara olmadık eza cefayı reva görmek bir yana, topluca imha etmekten sakınmazlar. O hümanistçe söylemleri gider; "Asın, kesin, sokaklarda süründürün ki âleme ibret olsun." demeye başlarlar.

Hümanizm türküsü söyleyerek insanı insana kulluk ettirenler, ahlâkı, mânevîyatı tahrip edip, dinî değerlere "çağ dışı, çöl kanunu" diyerek insanlığı yozlaştıranlar cezalandırılmalıdır aslında. Ama nerede bunlara haddini bildirecek İslâm otoritesi! İslâm'ın hâkim olmadığı bir yerde zulmün, haksızlığın önünü almak ne mümkün! Cehaletin hâkim olduğu yerlerde, hukuk sadece zayıf, sahipsiz kimselerin aleyhine işletilir.

Yüce ideallerle beslenmesi gereken devletlerde, iktidar, varlığını dünyalık hesaplarla zedelerse, şerrin hükmü altına düşülür. Artık istense de hayır işleme iktidarı kalmaz. İktidarı kalmayanın ise, ne malı ne de canı selâmette olur.

Oysa İslâm otoritesinin hâkim olduğu yerlerde, insanlar eğitilir önce. Tüm insanlara hakları ve din özgürlükleri verilir, istihdam alanları sağlanır. Çalışamayacak veya çalıştığı hâlde külfetinin çokluğu nedeniyle geçinemeyecek durumda olanlar, devlet hazinesinden desteklenerek, suça iten sebepler yok edilmeye çalışılır. Bu kadar önleme rağmen hâlâ suç işleyen, hırsız-

lığını bütün ihtarlara rağmen sürdürenler cezalandırılır. Çünkü işlenen bu cürümle birçok facia meydana gelmekte, kolsuz ve bacaksız kalmalar, candan olmalar dahi görülebilmektedir. İşte İslâm, toplumun güvenliği ve salâhı için bu cezaları koymuştur.

Günümüz ithal hukukunda ise, suçta ehven-i şer dikkate alınmadan, şahıslar, yaşlı, çocuk, çaresiz demeden cezalandırırlar. İslâm'da ise; suç tespit edilmişse, amir-memur, Müslim-gayr-i müslim ayırımı yapılmadan, suçlu görülen herkes hukuk önünde yargılanır. Ve hiç kimse için dokunulmazlık yasası yoktur. Herkesin sosyal güvenliğini sağlayacak müeyyideler uygulanır.

"Şeriat insan içindir. Önce insanın canını korur. İnsan öldürmeyi yasaklar. Aklı korur, uyuşturucuyu yasaklar; nesli korur, zinayı yasaklar. Dini korur, dini engelleyecek dinsizliğin ve onun fitnesinin önünü alır. Önleyici tedbirler almadan cezaî tedbirlere başvurmaz. İslâm devletinde, vatandaşını korumaya gücü yetmeyenin, onu cezalandırmaya da hakkı yoktur. Uyarı ikaz desteklere rağmen hâlâ hırsızlık yapılıyor ise, başkalarına ibret olması için cezası verilir. Çünkü bunlar, toplum vücudundaki kanserli organ gibidir. Tedavisi mümkün olmayınca kesilmesi gerekir."[144]

Bu konuda, Hz. Peygamber şöyle buyurmuştur: "Sizden öncekiler şu sebeple helâk oldular : Onlar, mevki sahibi biri hırsızlık yaptığı zaman, hırsızı serbest bırakır; güçsüz bir kimse hırsızlık yapınca, ona ceza uygularlardı." Başka bir rivayette ise, had cezası için, "Üç kişiden kalem kaldırılmıştır: ergenlik çağına kadar

[144] Şifa Tefsiri, Mahmut Toptaş.

çocuktan, iyi oluncaya kadar akıl hastasından, uyanıncaya kadar uyuyandan." denilmiştir.

Sonuç olarak; had cezasıyla güdülen maksat, toplumun güvenliğini sağlamak ve suçu önleyici tedbirler almaktır.

❀ ❀ ❀

فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهٖ وَاَصْلَحَ فَاِنَّ اللّٰهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ
اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٣٩﴾

5:39 Fakat yaptığı o haksız hareketinden sonra tevbe (ve rücû) eder, kendini düzeltirse şüphesiz ki Allah onun tevbesini kabul eder. Çünkü Allah çok yarlığayıcı, çok esirgeyicidir.

O Allah o kadar lâtif ve o kadar râhimdir ki; kullarına, iyi olmaları, güvenlik ve huzur içerisinde yaşamaları için kendilerini düzeltme şansı veriyor. Pişman olup kendini düzeltenleri affediyor. Ama, tevbe edip kendini ıslah ederse, muhakkak bağışlayacağını müjdeliyor. [145]

Pişmanlığın fayda vermeyeceği o gün gelmeden, nasûh tevbesi edilmelidir. (2/160)

Bir Müslüman'ın işlemiş olduğu umuma zarar verici nitelikteki bir günah, ikinci bir şahsa zarar verse ve bu günah ifşa edilip

[145] Bkz. 4/17, 18, 31 39/53, 54, 55

hukuka intikal etse; ya bu iki kişinin araları bulunur ya da cezaî işlem yapılır. [146]

Mevdûdî'nin yorumu ise şöyledir: "Bu, hırsız pişman olursa eli kesilmez demek değildir. El kesildikten sonra tevbe eder, kendini düzeltir ve Allah yolunda, gerçek anlamda bir kul olursa; kendini, günahından temizleyecek olan Allah'ın gazabından kurtarır demektir. Öte yandan, kişi eli kesildikten sonra pişman olmaz ve kendini ıslah etmeyerek kötü düşünceler beslemeye devam ederse, ağır cezadan sonra bile kalbini hiç temizlememiş demektir. Bu yüzden, eli kesilmeden önce olduğu gibi, yine Allah'ın gazabını hak edecektir. Kur'ân'ın böyle bir kişiyi, Allah'ın affını dilemeye ve kendini düzeltmeye teşvik etmesinin nedeni budur. El, toplumun huzurunun korunması için kesilir. Ceza mutlaka ruhu temizleyecek değildir."[147] Eğer ceza ıslah edici olsaydı, hapisten çıkanlar bir daha kötü iş yapmazlardı."

❀ ❀ ❀

أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمٰوَاتِ وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَآءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَآءُ وَاللَّهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿٤٠﴾

5:40 Hakikatte göklerin ve yerin mülk (ü saltanat) ı Allah'ın olduğunu bilmedin mi? (Elbette bildin.) O, kimi dilerse azaba çeker, kimi dilerse yarlığar. Allah her şeye hakkiyle kadirdir.

---

146 Bkz. 2/178, 24/2, 4, 5 7/199, 42/40 4/134, 159

147 Tefhimul-Kur'ân.

Hayat gerçeğini görüp de, her şeyin tasarrufunun Allah'a ait oluğunu görmemek mümkün değildir. İnsan, tüm mahlûkata karşı üstün bir zekâya sahipken, her şey kendisine hizmet ederken, yine de en küçük bir böceğe bile hükmedip emri dahilinde hareket ettiremez. Hatta, benim dediği canına ve malına dahi mutlak mânâda sahiplik edemez. Tüm varlığı idare edeni kabul etmese dahi, fiziksel oluşumunda Yaratıcı'ya boyun eğicidir. Vakti geldiğinde malını da, canını da bırakıp gidecektir. Tıpkı iradesiz ve âciz geldiği gibi...Verdiği hüküm konusunda hiç kimse O'nu sorgulayamaz, karşı çıkamaz. O, kendine karşı çıkanlara azap eder; rızasını arayanları ise affeder.

❁ ❁ ❁

يَآ اَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنْكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوٓا اٰمَنَّا بِاَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنْ قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا سَمَّاعُونَ لِلْكَذِبِ سَمَّاعُونَ لِقَوْمٍ اٰخَرِينَ لَمْ يَاْتُوكَ يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ يَقُولُونَ اِنْ اُوتِيتُمْ هٰذَا فَخُذُوهُ وَاِنْ لَمْ تُؤْتَوْهُ فَاحْذَرُوا وَمَنْ يُرِدِ اللّٰهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللّٰهِ شَيْـًٔا اُولٰٓئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللّٰهُ اَنْ يُطَهِّرَ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْاٰخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ ﴿٤١﴾

5:41 Ey peygamber, kalpleriyle inanmadıkları hâlde ağızlarıyla "inandık" diyen (münafık) larla Yahudilerden o küfür içinde (alabildiğine) koşuşanlar seni mahzun etmesin. Onlar, durmadan yalan dinleyen, senin huzuruna gelmeyen diğer bir kavim hesabına casusluk eden (kimselerdir). Kelimeleri (Allah tarafından) yerlerine konulduktan sonra(tutup) bir tarafa atarlar onlar, "Eğer size şu (fetva) verilirse onu alın şayet o verilmezse onu (kabul etmekten) çekinin." derler. Allah kimin sapıklığını irade ederse artık sen Allah'ın ona ait (meşiyyetini) önlemeye hiçbir vech ile muktedir olamazsın. Onlar öyle kimselerdir ki, Allah, kalplerini temizlemeyi dilememiştir. Dünyada hor ve hakir olmak onların hakkıdır. Âhirette de onlara pek büyük bir azap vardır.

O şefkat ve merhamet sahibi olan Allah, yarattıklarının iman etmesi için, enfüste, âfakta ve nefislerinde, iman edecekleri bütün delilleri göstermektedir. Ayrıca bu delilleri gösterip ikna edebilmeleri için, âyetleriyle uyarıcı elçiler göndermiştir. O elçiler ki, hiç kimseden hiçbir karşılık beklemeden, insanların iman etmesi için maddî-mânevî tüm fedakârlıklarıyla çalışmışlardır. Ama kendi aklına, kendi hevâsına takılanlar, Nûh demiş, peygamber dememişler; küfürlerinde diretmişlerdir.

İnançsızlık sarasına tutulanlar, kendilerini kurtarmak için elini uzatan hiç kimsenin elini tutmak istememişlerdir. Bu kişiler, şehvetlerinin veya rasyonalist putların tutsağı olmuşlardır. Öyle ki; kelimeleri, yani Allah'ın âyetlerini, hevâları doğrultusunda kullanmak için tahrif ederler.

Bu denli zındıklaşmış kimseler, bugün, Allah'ın korumasına

aldığı Kitab'ındaki kelimelerini değiştiremeseler de, anlamda tahrif yaparak, zihinlerde istifham yaratarak bilmezleri İslâm aleyhine kışkırtılar. Onların nazarında insanların hiçbir değeri yoktur. Kendi çıkarları uğruna her şeyi yakar ve yıkarlar.

Bu kadar inatçı, bu kadar katı, aklını öğüde bu derece kapatan mütekebbirlere karşı yapabilecek bir şey yoktur. Kendine acımayana acımanın da bir anlamı olmaz. İşte Allah da mü'minlerine, onlara acımamalarını ve onlara karşı ciddî bir duruş sergilemelerini tembihliyor.

Elbette, Yaratıcıları ile aralarındaki en şerefli bağ olan iman bağını koparanlar, en alçak duruma düşerler. Dünya hırsı, hevâları ve arzuları benliklerini öylesine kuşatmıştır ki, en iğrenç davranışlara dahi tevessül ederler. Yalan söyleyen ve dolandırıcılık yapan bu insanlar, ülke değerlerini maddî menfaatler karşılığında satacak kadar aşağılaşmışlardır. Hatta, anne, aile ve evlat gibi gönülden bağlı oldukları varlıkların durumu bile onları düşündürmez. Şeytana satılmış bu kimselerden hayra, iyiliğe dair bir iş beklenmez. Ama en çok meydanlarda yalan dolu, parlak lâflar ederler. Vatan sevgisi ve insanlıktan bahis açan bu sefiller, insanlık adına, hukuk, yasa ve devlet adına konuşur dururlar. Şıranın etrafına üşüşen haşarat gibi, mevki ve iktidar sahiplerinin yanında yer alırlar hemen. Her kılığa giren bukalemun gibidirler.

"(Bu münafıklar) mü'minlerle karşılaştıkları vakit, 'Biz de iman ettik.' derler. Şeytanlarıyla baş başa kaldıkların da ise; 'Biz sizinle beraberiz, biz onlarla sadece alay ediyoruz. ' derler." (2/14)

Günümüzde, bu mürailerin el attıkları en önemli alan günümüzde politikadır. Demokrasi türküsü söyleyerek çirkin politika-

larla halkı aldatan idareci ve avenesi, ekmeklerinden, koltuklarından olmamak için, korkak ve âciz insanlar eliyle dünyaya kan kusturuyorlar.

İnsanlığı ıslah edici, uyarıcı çabalara karşı cahilî durumu korumak, yani insanların gafletten uyanmaması için tüm zihni ve maddi güçlerini kullanırlar. Allah, Kur'ân-ı Kerîm'de kâfir, münafık, Yahudi ve Hristiyan zihniyetli kimseleri tanıtır ki, mü'minler onlara karşı tedbir alıp sakınsınlar.

Münafıklar, insanların en kötüsü ve ikiyüzlüsü şeklinde tarif edilir. Ve ahrette, bunlar kâfirlerden daha köyü muameleye tâbi tutulacaklardır. (4/145)

İslâm toplumu içine, kendilerini Müslüman göstererek, Allah'a, Resûl'üne ve mü'minlere düşmanlıklarını gizleyerek girerler ki; edindikleri bilgileri çıkarları uğruna kullanabilsinler.

İman etmedikten sonra, kendi bildiğiniz, inandığınız gibi yaşar ve yaptığınız her şeyi hevânızdan uydurduğunuz mantık kitabınıza uydurursunuz. Bakara Sûresi'nin 8. ve13. âyetlerinde bu hasta insanların tasviri yapılmaktadır.

Bugün haber ajanslarını elinde tutan münafık Yahudiler, yalan haber uydurmakla meşguller hep. İslâm düşmanlarının lehine, Müslümanların aleyhine casusluk yapmaktalar. Kur'ân kültürüne sahip olmayanlar ise, medyada yayınlanan haberlerin etkisinde kalmaktalar maalesef.

Münafıklar, Müslümanları barbar ve terörün kaynağı göstermekteler. Totaliter rejimleri yıkıp demokrasiyi getireceklerini söyleyerek, içerideki ajan ve provakatörleriyle İslâm âlemini için-

den çıkılmaz bir kaosa sürüklemekteler. İran-Irak, Afganistan ve Bosna'da geçekleşen savaşlar, Cezayir'deki karışıklıklar ve hatta İkiz Kuleler'in bombalanması, tezgâhta hazırlanmış senaryolardır hep. Amaç, Müslümanları terörün kaynağı göstermektir. Bu, apaçık bir saptırmadır; gerçek kaynağı gizlemek için kurgulanmış aldatmacadır. Düşmanın sinsi oyunlarındandır.

Cehalet ve aptallığın yan yana olduğu durumlarda, birtakım ayak oyunlarına girmek bu tezgâhı döndürenlerin ekmeğine yağ sürmektir. İnananlar şunu unutmasın ki; düşmanımızın çıkarı, bizim zararımızdan geçer. Öncelikle bunu göz önünde tutmalı. Bize kin güdenin dost olması çok güçtür. Temkinli olmalı; dostluk gösterilerine kanıp da tedbirsiz davranmanın acı olaylarla karşılaşmaya kapı aralayacağı unutulmamalı. [148]

Allah, kullarına düşmanlarını bu kadar tanıtmasına rağmen, Kitaplarını fıkh etmeyen gafiller veya hevâperestler, onların süslü ve cilveli lâflarına hemen aldanabiliyorlar. Bu cahil, kendi değerlerinden habersiz insanlar farklı farklıdırlar. Bir kısım vardır ki; bazı değerler bulur ve bu değerlerin peşinden koşar. Bir kısım da; var oluşunun sırrını, yaşayış biçiminin nasılını, niçinini sormadan rüzgâra göre yön belirler. Çok defa, çobanın sürüyü ıslıkla, kavalla idare ettiği gibi idare edilirler. Bazı insanlar da hayatları boyunca çöplükte otlanırlar. İtibar ettikleri kişilerin ellerinde ucuza alınıp satılırlar da, kendilerine insan oldukları hatırlatıldığında ürker ve bütün şirretlerini ortaya koyarlar.

Elbette, senaryoyu yazan, oyunu kendi lehine oynatacaktır.

---

[148] Bkz. 3/118-119, 4/71, 72 58/14, 2/120

Yılandan, akrepten dost olmayacağını bildiğiniz kadar, sizden olmayanlara karşı da ciddî tedbirler almanız gerekir. Dininizi, idealinizi her şeyin üzerinde tutmayı bilmedikçe, kanlı senaryoları hissiz ve tepkisiz bir hâlde daha çok seyredeceksiniz.

İnsanlar bir an evvel uyanmalı, değerlerinin farkına varıp, bu değerler uğruna bedel ödemeye hazır olmalılar. Artık şunu idrak etmeliyiz ki; uğrunda mücadele ettiğimiz şey için bedel ödemeye hazır değilsek, bir şey yapabileceğimizi ummayalım. Küfrün galip görünmesi bizi ye'se düşürmemeli; bizler, değerlerimize sarılarak bir ümmet oluşturmaya bakalım. Hz. Muhammed bu mücadeleyi verdi ve çok kısa zamanda iktidarını kurdu.

Sözün özü; âyet, bir yönüyle Hz. Peygamber'i teselli ediyor, bir yönüyle kâfirleri mevzu ediniyor ve bir diğer yönüyle de Yahudilerin, kitaplarında tahrifat yaptıklarından bahsediyor. Kur'ân bu konuda İsrailoğulları ulemâsını suçlamaktadır. Çünkü, bu ulemâ, kendiini, dinde yetkili görerek fetva mercii kılmış ve dini tekeline almıştı.[149]

❁ ❁ ❁

سَمّٰعُونَ لِلْكَذِبِ اَكّٰلُونَ لِلسُّحْتِ فَاِنْ جَآؤُكَ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ اَوْ
اَعْرِضْ عَنْهُمْ وَاِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْـًٔا وَاِنْ حَكَمْتَ
فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ اِنَّ اللّٰهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ ﴿٤٢﴾

[149] Bkz. 2/79. Tefsir Usûlü, Halis Albayrak, Şule Yay., 1998.

5:42 Alabildiğine yalanı dinleyenler, haram yiyenlerdir. Eğer sana gelirlerse ister aralarında hükmet, ister onlardan yüz çevir. Şayet kendilerinden yüz çevirsen sana hiçbir şeyle zarar yapamazlar. Eğer hükmedersen aralarında adaletle hükmet. Çünkü Allah adalet sahiplerini sever.

Elbette, Allah'ın âyetlerini, "kelimeleri" yerinden değiştirecek kadar zındıklaşanlar, cürmün her türlüsünü işlemekten çekinmezler. Yalan, onların en güçlü silahıdır. Haram ise doyumsuz azıklarıdır. Şahsın ve toplumun yıkımına sebep olan talan, faiz, rüşvet, yalan yere şahitlik, yalan yere yemin, cinayet gibi her türlü şirretliği göz kırpmadan yaparlar.

Hâkim, savcı, yargıç ve bel'amlar aracılığıyla bu çarkı döndürürler. En cilâlı boyalı yayınlarıyla, yalan haberlerle, en tumturaklı sözler ve vaatlerle, oyalama taktikleriyle hep arkadan vururlar. Yüzlerine bin bir maske taktıklarından, tanınmaları çok güçtür. Zayıf kaldıklarında anlaşma masasına oturup, geride sinsi tuzaklar plânlarlar. İşlerine geldiği zaman sizi yanlarına alırlar. Velhâsıl, münafık, vicdanı kararmış, arkadan vurucunun kim olduğu bilinmez. Bunlara karşı Kur'ânî bir duruş ve tavır sergilemeden, şerlerinden emin olunmaz.

Ey inananlar! Hiçbir kişisel çıkar, sevgi, nefret, zan ve vehme göre değil, Allah tarafından vahyedilen ilke, hukuk ve ahlâkî kuralları esas alarak yaşayın. Muhatabınız ister Müslim ister gayr-i müslim olsun, adaleti elden bırakmayın. Allah, kimin hakkında, niçin, ne düşündüğünüzü bilir. Adil olun. Allah adil davrananları bilir, adil olanları sever.

"Adalet mülkün temelidir". Gerçekten de öyledir. Adaletin olmadığı yerde ne mülk olur, ne de devlet. Devlet adalet için vardır. Devlet niteliği kazanmış her topluluğun ilk hedefi ve en mühim meselesi "adaleti ayakta tutmak" olmalıdır.

Adalet, bilimsel olarak da evrensel niteliktedir. Onun olduğu ülkede, suç işleyen herkes suçlu görülür ve adil bir kararla cezalandırılır. Bir toplumda adalet ayakta tutulmazsa, o vakit, mahkemeye düşmekten korkanlar suçlular değil, suçsuzlar olur. Hapishaneler insanlığın güvenliğini tehdit eden canilerle değil, ezilen ve haksızlıklar karşısında kendini savunamayan mazlumlarla dolar. Borçların ödenmemesinden zarar görenler, hak yiyenler değil, hakkı yenen ve icra dairelerinde süründürülen alacaklılar olur.

Adaletin olmadığı yerde, haksız tasallutlar karşısında güçlüye kuyruk sallayan cüce kişilerin oluşturduğu zavallı heyetlerin verdiği -hem de gerekçeli(!)- kararlarla akıl, mantık, emniyet, iz'-ân, basiret, vicdan ve topyekûn bir toplumun hayatı allak bullak olur. Meşruiyetini yitirmiş hukukî mekanizmalarla, bizzat hukuk katledilir.

Evrensel insan hakları deyip sömürü zulmünü, hukuk diye gukuku, adalet diye keyfîliği icra edenler! Meşruiyetini yitirmiş toplumlarda güvenden, adaletten söz edilemez.

Bu çağrı bilhassa, Hakk'a iman etmişleredir. Çünkü Allah, "Ey iman edenler! Adaleti titizlikle ayakta tutanlar ve Allah için şahitlik edenler olun." diye onları görevlendiriyor. Onları bu şerefe lâyık görüyor.

Mülkünü emin görmeye arzulu olanları, kişilerin ve top-

lulukların haksız tasallutundan içten içe yakınanları ve Hakk'a henüz yabancılaşmamış, hak mefhumunu ve insanî vasıfları hâlâ taşıyan kimseleri bu kutsal uğraşıya çağırmalıyız.

Adaletsiz bir hayat, cehennemimiz olacaktır. Bu bakımdan, adalete, kendisinden taviz verilmesi asla söz konusu olamayacak bir değer olarak bakılmalıdır. Adil bir yaşam için mücadele vermek, başkalarının ve öncelikli olarak da kendi haklarımız için gerekli olan adalet ilkesini dava edinmek gerekiyor.[150]

❀ ❀ ❀

وَكَيْفَ يُحَكِّمُونَكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرٰيةُ فِيهَا حُكْمُ اللّٰهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذٰلِكَ وَمَآ أُولٰٓئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ ﴿٤٣﴾

5:43 Hem içinde Allah'ın hükmü (yazılı) olan Tevrat yanlarında bulunup dururken nasıl oluyor da senin hükmüne, hakemliğine müracaat ediyorlar ve sonra da bunu(bu hükmünün) arkasından yine yüz çevirip gidiyorlar. Onlar (hiçbir şeye) inanan kimseler değildir.

Evet, "İman ettim." deyip de Allah'ın ahkâmını terk eden veya işlemiş oldukları suçun cezasından kurtulmak için O'nun hükmüne razı olmayan, işi kitabına uydurmaya çalışan kimseler, inandığını iddia eden yalancılardır. Gerek idare edenler gerekse idare edilenler olsun; kendi zihnî saplantılarına uymayın şeyleri

[150] Kriter Der. S. 37 Sh. 3'ten alıntılar yapılmıştır.

çarpıtan, hakka hukuka boyun eğmeyen, imanı hevâlarına uyduranlar isterler ki, her şey kendi lehlerine tecelli etsin

Allah'ın hükmüyle hükmetmeyi, hükmedilmeyi istemeyen, çıkarları ve hevâları uğruna iki ileri bir geri gidenler, kaypak zeminde dans eden kişiliksiz ve şahsiyetsiz kimselerdir.

İman, emrolunduğun gibi dosdoğru olmandır. İşine geldiğinde Allah'ın hükmüne başvuran, işine gelmediğinde hevâsına uygun fetva arayanlar; Allah'ın adaletini dikkatte almayan, Allah'tan çok beşerden korkan ve utanan, beşerin desinlerine itibar eden ve kınamasından sakınan kimselerdir.

Bu âyet-i kerîmeler, Allah'a ve Resûl'üne itaatin dışına çıkıp, kendi görüşlerini Allah'ın hükümlerinden öne alan kimseler için nazil olmuştur.

Bu âyetin, birini öldüren Yahudi topluluğu hakkında nazil olduğu söylenmiştir. Yahudiler bu olaydan sonr, "Gelin Muhammed'in hükmüne başvuralım. Eğer bize diyet hükmü verirse, söylediğini tutalım ve Allah ile aramızda hüccet kılalım. Böylece, Allah'ın peygamberlerinden bir Peygamber, aramızda hüküm vermiş olur. Eğer kısas hükmü verirse, onu dinlemeyelim." diyerek, haklarında hüküm vermesi için Peygamber'imize geldiler. Daha önce de Tevrat'a inandıklarını söyledikleri hâlde, Tevrat'taki hükmü istedikleri gibi değiştirip güçlü olanların cezasını hafifletirken, halktan biri suç işleyince onu cezalandırırlardı. Aslında bunlar Tevrat'a da inanmamışlardır. Bunlar hevâsını ilâh edinmiş, Allah'tan gafil kimselerdir. Sanki Allah onların hangi zihniyete kulluk ettiklerini bilmiyormuş gibi, Allah'ın Resûl'ünün işlerine gelebilecek fetvasını, Allah ile aralarında hüccet

edineceklerdi. Oysa bir hususta meselenin doğrusuna erişmek için, gücünce, samimî bir arayış içerisinde olmalı. Müftüler fetva verseler de, dönüp bir kere de vicdanlarına danışmaları gerekirken, baştan bozuk bir zihniyetle fetva arayanlar hüsrandan kurtulamazlar.

İşte âyette söz konusu edilenler, Allah'ı olaylardan gafil sanıp karanlıkta suç işleyenlerdir. Allah, pazarlıktan uzak, tevhid üzere, sahîh bir şekilde iman edilmesini ister. İşte 44. âyet bu gerçeği vurgulamaktadır.

❁ ❁ ❁

إِنَّآ أَنزَلْنَا التَّوْرٰىةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَحْكُمُ بِهَا النَّبِيُّونَ الَّذِينَ
أَسْلَمُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرَّبَّانِيُّونَ وَالْأَحْبَارُ بِمَا اسْتُحْفِظُوا مِنْ
كِتَابِ اللهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوْنِ وَلَا
تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَآ أَنزَلَ اللهُ فَأُولٰئِكَ
هُمُ الْكَافِرُونَ ﴿٤٤﴾

5:44 Şüphesiz ki Tevrat'ı biz indirdik ki onda bir hidâyet, bir nur vardır. Kendisini (Allah'a) teslim etmiş olan (İsrail) peygamberleri Yahudiler(e ait davalarda) onunla hükmederlerdi. Âlimler, fakihler de Allah'ın (o) kitabını hıfza memur oldukları için (yine hükümlerini onunla verirlerdi). Hepsi de onun (Allah tarafından gönderilmiş olduğu) üzerinde (biittifak) şahit idiler. O

hâlde (ey Yahudiler) siz inanlardan korkmayın, benden korkun. Benim âyetlerimi az bir pahaya (hasis menfaatlere) satmayın. Kim Allah'ın indirdiği (hükümler)le hükmetmezse işte onlar kâfirlerin ta kendileridir.

Hz. Âdem'le başlayan ilâhî bildirenlerin hepsi, inananlara yol gösterici bir nurdur. Her kavim kendisi için seçilmiş elçilere uymakla kurtuluşu hak edecektir. Buradan anlayacağımız o ki; her bir kitabın getirdiği şeriat, o günün inananlarını bağlayıcıdır. Ancak iman, esas ve sabit olan mefhumdur. Ve bu konuda, bir önceki, diğerine uymak, elçilere ve onlara gelen kitapların hepsine, aralarında ayırım yapmaksızın inanmak zorundadır.[151]

Kur'ân'ın inmesiyle şeriatın tamamlandığı ve artık, inananların yolunu Kur'ân'ın aydınlatması gereği vurgulamaktadır. Geçmiş kitapların evrenselliği o zamanlara mahsustur. Kur'ân'a eriştikleri hâlde, hâlâ geçmiş kitaplarla amel etmeyi savunup, Kur'ân'a itibar etmeyenlerin İslâm diniyle alâkası olamaz.

Rabb'e kul olanlardan sâlih, âlim ve bilgin kimseler, Kitâb-ı Muhkem'in etrafında toplanır ve bunun yaşanır hâle gelmesi için çalışırlar. Ne yazık ki, bu faziletli insanların karşısında, geçmiş kavimlerde olduğu gibi, dünyevî beklenti ve kaygılarla Allah'ın âyetlerini te'vil edip tahrif edenler de vardır. Bunlar, makam, mevki sahibi kimselerin gönlünü hoş ederek bir yerlere gelmek veya onların gazabına uğramamak gibi endişelerle yalana, riyaya başvurur; hatta, âyetleri de anlam kargaşası yaratarak veya

[151] Bakara 285. âyete bakılabilir.

çarpıtarak değiştirirler. Oysa Cenâb-ı Hakk, "Her şeye rağmen benden korkun, âyetlerimi geçici şeyler uğruna satmayın, ebedî olanı geçici olana feda etmeyin, Allah'a ve Resûl'üne itaat edin, âhireti ikinci plâna atıp da dini az bir pahaya değişmeyin..." vb. emirlerini defalarca tekrarlamıştır.

Allah, kendilerine indirileni bırakıp, onunla hükmetmeyen İsrailoğulları'nın küfrüne hükmetmiştir. Buna göre, Kur'ân ile hükmetmeyen veya onun bir kısım emirlerini zayıflara, güçsüzlere uygulayıp, dokunulmaz bir sınıf oluşturanların durumu ne olur!

Peygamber'in yolunda yürüyenler, güçleri yettiği kadar Allah'ın indirdiği Kur'ân'la hükmetmeliler. Şûrası, hâkimi, savcısı...vs. hep bu amaç için çalışmalıdır. Gücü yettiği hâlde Allah'ın hükmüyle hükmetmeyenler, kâfirlerin ta kendileridir.

❁ ❁ ❁

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَآ اَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْاَنْفَ بِالْاَنْفِ وَالْاُذُنَ بِالْاُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصٌ فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الظّٰلِمُونَ ﴿٤٥﴾

5:45 Biz onda (Tevrat da) onların üzerine (şunu da) yazdık: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş (karşılıktır. Hülasa bütün) yaralar birbirine kısastır. Fakat kim bunu

(bu hakkını)m sadaka olarak bağışlarsa o, kendisine (günahına) kefaret (onun yarlığanmasına vesile) dir. Kim Allah'ın indirdiği (ahkâm) ile hükmetmezse onlar zalimlerin ta kendileridir.

Allah, hükümleriyle dini, canı, malı ve ırzı koruma altına almıştır. Böyle bir nizamla adalet ve sağlanır ancak. Birini öldürmeyi, birinin gözünü çıkarmayı veya malını çalmayı düşünen kimse, sonunda başına gelecekleri bilirse böyle bir cürmü işlemeye cesaret edebilir mi. İşte kısastaki hayat budur!

Kısas adalettir. Allah'ın yasak ettiği bir fiili işleyen, hak nizamın hukukuna göre cezalandırılmalıdır. Hakk'ın hukukuyla ceza vermeyen hâkimler, büyük bir haksızlığa düşmüş oldukları için zalim olurlar. Çünkü onlar, Allah'ın, adaleti ve eşit muameleyi emrettiği işlerde, mazlumlara acımayıp haksızlık yapmışlardır. Haksızlık zulümdür. Hak yaşamaktır. Hakkın korunması adaletin gerçekleşmesidir.

Adalet; taraflardan birine meyletmeden, birinin menfaatini diğerine tercih etmeden hakkı aramak ve onu korumaktır.

Cezanın dozunu artırmak veya hafifletmekle istenilen netice alınmaz. Bu neticenin elde edilmesi için İslâm otoritesine ihtiyaç vardır. Bu cezalara karşı Resûlullah'ın tavır alışını; mü'minin de gücünce bu hürriyeti doğru bulduğu şekilde kullanabileceğini; yani kendisine muhakemeleşmek için gelenler hakkında adil hüküm vermeleri gerekir.

Hukuk sadece vatandaşlar için değil, daha çok devlet içindir. Kuralları aşan devlet, kendini var eden amacın en büyük tehdidi dir. Asr-ı Saadette, Hz. Ömer'e, "Seni kılıçlarımızla düzeltiriz."

denildiği; Ömer b. Abdülaziz'in uygulamaları; hakimin, Yahudi tüccar ile Fatih Sultan Mehmet'i yargılamış olması ve aralarında geçen diyalog vb. birçok ibretamiz olay nesilden nesile aktarılır. Ne var ki, asırladır bu durum tam tersine döndü. Devlet kutsallaştırıldı, adalet kavramı ona feda edildi.

İlâhî hükümleri uygulamada devlet, ümmet, parti ve grup taraftarlığı gibi zaaflar asla öne çıkarılmamalıdır. İlim ve akıl, vicdanî duyguları kontrol altına almalıdır. Merhamet, sevgi, nefret ve benzeri duygular aklın önüne geçtiği zaman neler olmaz ki! ... Sevilmeyecek şeyler sevilir, merhamet edilmeyecek şeylere merhamet edilir. Artık ne adalet ne de güven kalır. Bu tür davranışlar, cahil veya gönlü yaralı kimselerde kin ve intikam duygularını körükler. Bu bakımdan, Hakk'ın hukuku hiçbir hatır için feda edilmemeli. Ancak kim hakkından içtenlikle vazgeçer, hakkını bağışlarsa, bu onun günahına kefaret olur. Allah, kullarına acıyan, yaptıklarına pişman olanlara her zaman af ve kurtuluş yolu gösterendir.[152]

Peygamber'imiz "Zalim de olsa, mazlum da olsa kardeşine yardım et." buyurduğunda, "Ey Allah'ın Resûl'ü, mazluma yardım etmeyi anladık. Fakat zalime nasıl yardım edebiliriz?" diye sordular. Resûlullah'ın cevabı, "Ona da zulmünü engelleyerek yardım edin." oldu.

Ubade b. Samit bu konuda şöyle der: "Bir kimse kendisini yaralayan, sonra da pişman olup af dileyen bir kişiyi bağışlarsa; yüce Allah da onun günahlarını örter. Bir kimse bir mü'minin

---

[152] 4/92. ye bakılabilir

dünya üzüntülerini giderip, onu ferahlandırırsa; yüce Allah da kıyamet gününün üzüntülerini bu kimseden giderir."[153]

"Bağışlayıcı ol. Marufu emret ve cahillerden yüz çevir."(7/199) Müslümanlar, kötülüğü iyilikle savarlar. İyilikler kötülükleri giderir. (41/34, 13/22)

"Her kim sabredip bağışlarsa, işte bu, azmedilmeye değer işlerdendir." (42/42, 43)

Allah'ın sizi bağışlamasını sevmez misiniz! Bütün bunlar, kullarının huzur ve güven içerisinde yaşaması için Allah'ın çizmiş olduğu ahlâkî ve hukukî kurallardır.

Kim Allah'ın ölçülerine karşı çıkıp başka yasalarla hükmeder veya bu yasalarla hükmedilmeyi isterse, işte o zalimdir.

Allah'ın Kitab'ının hükmüne başvurmayan bir Müslüman, kendine zulmetmiştir. Âyetlerde, küfür; zulüm, fısk ve isyan anlamında kullanılmıştır. Bir görüşe göre, küfür inançla ilgili konularda, zulüm ise sosyal ilişkilerde söz konusudur. Her ne kadar zalim ve fâsık iman çerçevesinde tutulmuş olsa da, Allah'ın dinini hafife alan, onu çağdışı gören ve onun yerine beşerî ideolojileri oturtup onun yasalarına göre idare etmeyi öngörenlerin hepsi de bu üç sınıfın içerisine girer. Çünkü iman, teslim olmayı ve Allah'a itaat etmeyi gerektirir.

Şu bir gerçek ki, Allah'ın indirdiğiyle hükmetmek bazı ekâbir, zalim idareci taifesinin itirazlarına yol açacaktır. Çünkü bu hükümler, bu adamların ulûhiyet iddiasını onlardan kaldı-

[153] Bkz. Riyazus S. C. 1, Hadis:235, 238, 243. Baskı 1980.

rıp, ulûhiyeti sadece Allah'a tahsis ediyor. Allah'ın adil şeraiti, onların zalim menfaatlerine yaşama hakkı vermez... İlâhî hükümlere, arzu ve heveslerinin oyuncağı olan, haram zevklerin peşinden koşan ve ruhen çözülmüş bulunan insanlar da itiraz edecektir. Bu itirazcılardan bazıları hükümleri direkt inkâr etmez, ama yaşamlarına aktarmaya da yanaşmazlar. İlâhî hükümlerle yaşamak isteyen kimileriyse, bu hükümlere karşı çıkanlara sükûtlarıyla destek olurlar. Yüce Allah bilir ki, inananların, indirdikleri ile hükmetmeleri çeşitli cephelerden mukavemetler otaya çıkaracaktır; fakat O'nun indirdiklerini muhafaza etmek ve şahit olmak isteyenler, bu mukavemeti göğüslemeli, mal ve can hususunda gereken fedakârlığı göstermelidirler. Bu hususta Allah, "insanlardan korkmayın benden korkun." "Âyetlerimi hiçbir değerle değiştirmeyin" buyurarak onları uyarıyor. Bütün dünya hayatının mülkü dahi hakikatte azdır. Mal, makam, rütbe vs. hepsi de kabir kapısına kadar menfaatlendiren şeylerdir. Âhiretin yanında hiçbir değer ifade etmedikleri gibi, azgınlıklarına bunları sebep kılanlar, bunlarla azap olunurlar. İnsan nasıl olur da böylesi geçici değerler karşılığında dinini satar ve mukabilince cehennemi satın alır (?!) Duruma göre şekil alanlar, Allah'ın indirdiğiyle hükmetmeyenler; fasıklık ve kâfirlik cürmünden bir cürüm işlemişlerdir. Bu âyet, aslında, idareyi elinde tutanlara yönelik bir ihtar olsa da, onlara karşı güçlerince mücadele etmeyenler de bu ihtardan nasiplenirler.

Gerçekten, velayet emanettir ve o, kıyamet gününde bir hasret, rüsvalık ve pişmanlık konusu olabilecektir pekâlâ. Ancak, velayet sorumluluğunun hakkını bilerek bu hususta kendilerine yüklenen vazifeyi yerine getirenler pişmanlık duymayacaklardır.

Velayet, isteyene değil, ehil olana verilir. Ehil olmayanlara verildiği vakit, kendilerini ehil görenler devreye girebilirler. Her biriniz çobansınız; elinizin altında ne varsa onu gereği gibi korumak ve muhafaza etmekle yükümlüsünüz. Durum bu olunca, her işte mevcut kadronun en iyisi istihdam edilmelidir. Böyle düşünülür ve gereği yerine getirilmeye çalışılırsa, emanetin hakkı mümkün mertebe verilmiş olur. Bütün güç sarfedildikten sonra, bazı işlerde başka nedenlerden dolayı karışıklık meydana gelmişse, emanete aykırı hareket edilmiş olmaz.

"Onun için gücünüzün yettiği kadar Allah'a ittika edin. Dinleyin, itaat edin, nefisleriniz için hayır yapın..."(64/16)

❁ ❁ ❁

وَقَفَّيْنَا عَلٰٓى اٰثَارِهِمْ بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ وَاٰتَيْنَاهُ الْاِنْجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرٰيةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِلْمُتَّقِينَ ﴿٤٦﴾

5:46 Arkadan da** (bu peygamberlerin) **izlerince Meryem oğlu İsâ'yı kendinden evvelki Tevrat'ın bir tasdikçisi olarak gönderdik. On ada içinde bir hidâyet, bir nur bulunan İncil'i ondan evvelki Tevrat'ı bir tasdikçisi ve takva sahipleri için bir hidâyet ve öğüt olmak üzere verdik.

Bu âyetten anlıyoruz ki, Allah'tan indirilen vahyî verileri yayma, sahiplenme ve insanlara örnek olma yolunda seçilen elçiler, bu idealler uğrunda mücadele vermişlerdir. Peygamberlerin birbirlerini doğrulamaları, bu mesajın "bir kaynak"tan geldiğine delâlet eder. Basiret ve ilim sahibi birinin, bir şeyi veya geçmişi körü körüne tasvip etmesi düşünülemez.

İnsanlık tarihi boyunca Allah'ın insanla teması peygamberler aracılığı ile gerçekleşmiştir. Elçilere gönderilen bildiriler, hakikat yolunda yürümek için bir rehber ve ışık kaynağıdır. Peygamberler, Allah'ın öğretisinden ayrılmış olanların gidişatını düzeltmek için görevlendirilmişlerdir. Kim, hangi peygamberle buluşma imkânına ermişse, ona uymak zorundadır. Bu inanç, kendinden öncekini reddetme manasına gelmez. "O peygamber onların rehberi, bu da bizim rehberimiz." diyerek birini diğerinden ayıran, bu dinin dışına çıkmış olur.

Kitap Ehli'yim diyenler, Allah'tan inen bütün verileri ve elçileri kabul edip, Son Kitab'a uymak zorundadırlar. Zaten bu Son Kitab, diğer bütün vahyî verileri ve elçileri tasdikleyip bünyesinde toplanmaktadır. Âyet-i kerîmede bu mesaja parmak basılmaktadır.

❁ ❁ ❁

وَلْيَحْكُمْ اَهْلُ الْاِنْجِيلِ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فِيهِ وَمَنْ لَمْ يَحْكُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ فَاُولٰٓئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ ﴿٤٧﴾

***5:47** (Ve dedi ki:) "İncil sahipleri Allah'ın, onun indirdiği (hükümler) le hükmetsin. Kim Allah'ın indirdiği (ahkâm) ile hükmetmezse onlar fâsıkların ta kendileridir."*

Bu iki âyetten de şöyle bir çıkarıma varıyoruz: Gerek ferdî gerek ailevî hayatına Allah'ın indirdikleriyle yön vermeyen; yani evine, gücü yettiği yakınlarına, yön vermekte olduklarına, kendisine ulaşan kerîm ahlâka ait hukukla hakem veya aile reisi olarak müdahale etmeyen, doğru yoldan çıkıp sapmış mânâsında fâsıktır.

Allah'ın şeriatından başka bir yolu insanlara teklif etmek ve onların hayatında fesadı yaygınlaştırmak da zulüm işlemektir.

❁ ❁ ❁

وَاَنْزَلْنَآ اِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيْمِنًا عَلَيْهِ فَاحْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ عَمَّا جَآءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلٍّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَآءَ اللّٰهُ لَجَعَلَكُمْ اُمَّةً وَاحِدَةً وَلٰكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَآ اٰتٰيكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ اِلَى اللّٰهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ ﴿٤٨﴾

5:48** (Habibim) **sana da hak olarak kitabı** (Kur'ân'ı) **kendinden evvel kitapları tasdik edici** (ve doğrultucu)**ve ona karşı bir şahit olmak üzere gönderdik. O hâlde** (bütün ehli kitap) **aralarında Allah'ın sana indirdiği ile hükmet, sana gelen hakikatten** (dönüp de)**onların hevâ** (ve heves)**lerine uyma.** (Ey Mûsâ-'nın, İsâ'nın, Muhammed'in, ümmetleri) **sizden her biriniz için bir şeriat, bir yol tayin ettik. Eğer Allah dileseydi** (topunuzu bir şeriate tâbi) **tek bir ümmet yapardı. Fakat o size verdiği** (muhtelif şeriatlar dairesi)**nde sizi imtihan etmek için** (ayırdı). **Öyle ise** (hepiniz)**hayırlı işlerde birbirinizle yarış edin. Zaten topunuzun en son dönüp gelişi Allah'adır. Artık O, hakkında ihtilâf etmekte olduğunuz şeyleri size** (orada)**haber verecektir.

Bu beyyineden de toplu olarak şunu anlıyoruz: Herhangi bir toplumun başındaki yönetici, o toplumu Yaratıcı'nın kanunlarıyla idare etmekle mükelleftir . Eğer bir lider, erişebildiği vahyî müeyyideleri bir tarafa iterek felsefî düzenlerin kanunlarını esas alır, Allah'tan gelen hukukla toplumunu idare etmeye razı olmazsa; işte o, açık açık kâfirdir.

Bir de bu âyette şu hususları da idrak edebiliriz: İnsanların hepsinin Müslüman olmasını beklemek sünnet-i ilâhîyi anlamamak olur. Mü'min, ne olursa olsun, hakkın hukuku uğrunda çalışmak ve bu hususta diğer müminlerle yarış hâlinde bulunmakla görevli kılınmıştır.

İlâhî bir hikmetten dolayı insanlar farklı farklı yaratılmıştır. Her birinin kabiliyeti ayrı ayrıdır. Bu kabiliyet onları İslâm'a yönlendirip gelişmesi için hidâyeti arz etmiştir. İşte bu hidâyeti

ulaştırmaya çalışan müminle, bu görevi gerçekleştirirken küçük veya büyük birlikler oluşturulabilir. "*...Öyle ise, siz de hayır işlerine koşun, birbirinizle yarış edin. Nerede bulunursanız (bulunun), Allah hepinizi (bir araya) getirecektir. Şüphesiz, Allah her şeye kadirdir.*" (2/148)

Yarıştan alıkoyanların hevesine uymayın. Bu yarışta sadece rıza-yı ilâhîyi hedefleyin. Kendinizi Allah'a teslim edin ve niyetinizi samimî tutun. Yani hayrullah olun. Bu da, Allah'ı çok sevmekle başlar. İyilikleri araştırmak, iyiliklerin arkasından koşmak ve acele etmek gerekir. Arkada kalanlara bakarak "Ben öndeyim." diyenler geriler; öndekine bakarak yetişmeye çalışanlar ise ilerler. Arkamdaki bana yetişiyor mu diye dönüp bakanlar da geriler. Hedefe doğru, istikamet üzere koşanlar yarışı kazanırlar. Bu yarışa, istekliler katılacaktır elbette. Yarışa girmeyenler öncülerden olamazlar.

İnsanlar için iki nimet vardır. Biri o nimeti sahiplenmek ise, diğeri nimet hükmündeki o işin heyecanını yaşamaktır. Makineleşen, robotlaşan insanların hayatında müsabaka duygusu yoktur. İlmin gücünü, ilmin önemini kavrayamayanlar ne hayra ne de ödülü kazanmak için yarışa katılırlar.

Terbiye edilen bir bünyede kalan marazî tortular insanları hayırdan, yarıştan alıkoyar.[154]

Geride kalmaya tenezzül etmek, kendimize yaptığımız büyük bir kötülüktür. En iyi olanı ehven olanla değiştirmek, aklın kıtlığına ve duyguların hastalığına delâlet eder.

---

[154] 35/32'ye bakılabilir.

Allah isteseydi sizi tek ümmet yapardı. Ama O, sizi sınamak ve sınavda başarıyla çıkanları büyük bir mükâfatla ödüllendirmek istedi. [155]

Bu anlamda, Kitab'a vâris olanlar arsından kimileri kendilerine zulmeder; kimileriyse, Allah'ın izniyle hayırlarda öne geçmek için yarışır. İşte büyük fazilet budur. (35/32)

Bu âyet, bir anlamda 42. âyetin açıklaması gibidir. Ehl-i Kitap hakkında nasıl davranılacağı belirtilirken; aynı zamanda üç büyük din felsefesine aldanılmaması, uyulmaması da tembihliyor. Bu din tektir. Eğer iman etmişseniz veya iman etmişlerse; dinler arası diyalog olacaksa, dinde ihtilâfa düşerek düşmanlık etmek yerine hayırlı işlerde yarışmalılar. Allah, inananlarına bu evrensel mesajı vermektedir. Allah, insanların neyi, niçin yaptıklarını bilir. O gün, onların doğrularını tasdiklediği gibi, hevâlarını karıştırdıkları yanlışlarını da kendilerine gösterecektir. [156]

Allah'a inanmış, peygamberlere ümmet olmuş dünya insanları, farklı görüşler, politika ve menfaat yüzünden birbirleriyle uğraşacakları yerde, peygamberlerinin çağırdığı hayırlı hedeflere varma yolunda yarış içinde olmalılar.

❀ ❀ ❀

[155] Bkz. 21/92, 23/52

[156] Bkz. 22/67-68, 10/41

وَاَنِ احْكُمْ بَيْنَهُمْ بِمَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ وَلَا تَتَّبِعْ اَهْوَآءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ اَنْ
يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَآ اَنْزَلَ اللّٰهُ اِلَيْكَ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمْ اَنَّمَا يُرِيدُ اللّٰهُ
اَنْ يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ وَاِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ ﴿٤٩﴾

5:49** (Ve şu emri indirdik) **Aralarında Allah'ın indirdiği (vech)ile hükmet, onların keyiflerine uyma, Allah'ın sana indirdiği (hükümlerin) bir kısmından seni sapıtacaklar diye kaçın onlardan. Eğer onlar (indirilen hükümleri kabulden) yüz çevirirlerse bil ki Allah, günahlarının (yalnız şu) biri (veya şu yüz çevirmeleri) sebebiyle bile kendilerini mutlaka musibete uğratmak istiyordur. İnsanlardan bir çoğu muhakkak ki Allah'ın emrinden dışarı çıkanlar (güruhu) vardır.

Allah'ın emri açık, kesin ve net olmasına rağmen, herhangi bir nedenle bunu değiştirme veya çağa uydurma aldatmacasıyla kendi ideolojilerini yasallaştırarak insanları da bu ideolojilere uymaya mecbur tutanlar hüsrandadır. Böyle bir yaklaşımla, yani sosyal parçalanmaya, toplumu yok olmaya götüren faaliyetlerle İslâm'ın gerçek etkinliği eritilmektedir. Oysa Allah'ın kanunları, insanlara acı veren zalimin zulmünü önleyen ve mahkûmun haklarını koruyan manzumedir.

Bu kanunların icrası ise İslâm'ın hâkim olmasıyla mümkün olacaktır. Onun hâkim olduğu beldelerde adaletle hükmedilir. İslâm, hiçbir hevâ ve kayırma söz konusu olmadan, verilen hükümlerle idare etme sistemidir. "Allah'ın indirdiği hükümlerin bir kısmından seni saptırmamalarına dikkat et." Yani onların

etkisi altına girme. Onlara İslâm'ın hükümlerini anlat. Bu prensip doğrultusunda bir duruş sergilenmez ise, yavaş yavaş haktan kaymalar ve sosyal zayıflıklar başgösterir. Bundan dolayı, hâkimiyet elinizden çıktığı zaman, günahlar başa belâ olur; anarşi, kaos, zulüm gibi musibet, felâket ve iptilâlar kendini göstermeye başlar. Allahu Teâlâ, günahları bu belâ ve musibetlere sebep kılmaktadır. Günahkârlıklarına rağmen refah içinde olanlara gelince, bunların cezaları âhirette verilecektir. Çünkü bunlar, uyarıldığı hâlde doğruyu tasdike yanaşmayan, Allah'ın yolundan çıkmış, gerçeği terk etmiş fâsık kişilerdir.

❀ ❀ ❀

أَفَحُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ ﴿٥٠﴾

5:50 Onlar hâlâ cahillik (devri) nin (o kötü)hükmünü mü arıyorlar? Şüphesiz bir kanaate sahip olacak bir kavim indinde hükmü Allah'tan daha güzel kim olan da kimdir?

Allah'ın nizamından başka hüküm aramak, cahilliğin ta kendisidir. İnsan, insanı Yaratıcı'sından daha iyi tanıdığını ve insanlara karşı Rabb'inden daha merhametli olduğunu sanarak kanun vaz'edebilir mi! Allah'ın rahmetini bilmeyen ve onu gözardı eden, hatta Allah'ın nizamını, on dört asır evvel barbar Araplara inen bir dindir diyerek hayattan uzaklaştıranlar, nasıl Müslüman kalabilirler!

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارٰى اَوْلِيَآءَ بَعْضُهُمْ اَوْلِيَآءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَاِنَّهُ مِنْهُمْ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظّٰلِمِينَ ﴿٥١﴾

5:51 Ey iman edenler, Yahudileri de, Nasranileri de kendinize yar(ve üstünüze hâkim) edinmeyin. Onlar (ancak) birbirinin yaranıdırlar. İçinizden kim onları dost (ve hâkim) edinirse o da onlardandır. Şüphesiz Allah zalimler güruhuna muvaffakiyet vermez.

Yukarıdaki âyetlerden anladığımız; Cenâb-ı Hakk'ın kendilerine ikram buyurduğu hükuku unutarak başka çareler arayanlar, örneğin Yahudi ve Hristiyan toplumu gibi İslâm dışı kitlelerden hayır umanlar, kendilerine yazık edenlerdir.

Azıcık da olsa feraseti ve şuuru olan Müslümanlar, Rablerinin nasihatlerine, kesin emirlerine ve yasaklarına sarılmalılar.

Tüm dünya kamuoyunun gözleri önünde Müslümanlara karşı düzenlenen komplolar, Müslümanların, yeryüzünün dört bir yanında tutuşturulan harp ateşine maruz kalmaları ilâhî kelamın doğruluğundan başka neyi gösterir. İşte bu mühim ilâhî düsturlardan habersiz yöneticiler veya satılmışlar, makamlarını korumak için onlarla işbirliği yapmaktalar.

Bu tipler, en şeni cinayeti işleyenler ile müşterektirler. Hatta

daha canidirler, yalnız yüzlerinde maske olduğu için tanınmamaktadırlar.

❀ ❀ ❀

فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَىٰ
أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ
فَيُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا أَسَرُّوا فِي أَنْفُسِهِمْ نَادِمِينَ ﴿٥٢﴾

***5:52 İşte kalplerinde bir (nifak) marazı bulunan kimse*lerin: "Felâketin bize (*dönüp*) çarpmasından korkuyoruz" diyerek aralarında koşuşturduklarını görüyorsun. Belki Allah feth (*u zafer*) veya kendi katından bir emir getirecek de onlar, yüreklerinde gizledikleri şeye karşı pişman olacaklardır.**

Bu âyetten de anlıyoruz ki; ancak kalplerinde hastalık olanlar, verecekleri zarardan korunmak için kendilerinden olmayanları dost edineceklerdir.

Buradaki "dost edinmeyiniz" ifadesiyle kastedilen, onlarla hiçbir ilişki kurmamak değil, dinî, ahlâkî kimliği zedeleyici ilişkilerde bulunmaktan sakınmak, onların hayat tarzlarını benimsememektir. Onlarla ilişki ancak, 60. sûrenin 6. ve 9. âyetleri çerçevesindeki rahmet düşünülerek kurulmalıdır. Güç ve imkân varken hak tebliği hâkim kılmaya çalışmanın dışında herhangi bir zararı önlemek veya herhangi bir maslahat uğruna onlarla

anlaşma yapmak ya da koalisyona razı olmak, imana zulüm karıştırmaktır. Bu konuda son derece dikkatli ve uyanık olmak lâzımdır.

Her ideolojinin değer ölçüsü bir diğerinden farklıdır ve birbirleriyle karıştırılmaları hâlinde özgünlüklerini, temel niteliklerini yitirir, kendileri olmaktan çıkarlar. İslâm'ın sınırları, nassa dayalı âyet ve hadislerle belirlenmiştir.

İslâm, Allah'ın rızasına uymadığı düşünülen tüm ferdi, toplumsal ve sosyal pratiklerin sorgulanmasını gerektiren eylemci ve dinamik bir dindir. Burada uygulanan husus Müslüman küfürle uzlaşamaz olduğudur.

Hz. Peygamber, Kureyş'in ileri gelenlerinin kendisine yönelttikleri hiçbir uzlaşma teklifini kabul etmemiş ve aralarına girip kaleyi içten zapt ederim düşüncesine kapılmamıştır. Dolayısıyla, gerçek İslâm'ın, egemen sisteme taviz verilerek yaşanamayacağını vurgulayarak, İslâm'ın temeli olan "*La ilâhe İllallah*" mücadelesini vermiştir.

Bu âyetlerden başka, Âl-i İmrân Sûresi'nin 28. ve118. ve yine bu sûrenin 139. âyetleri de ortaya koyuyor ki, her dinin mensupları kendi aralarında, ancak birbirlerine dosttur. Ve ancak birbirlerini desteklerler. Zaman zaman Müslümanlara yaklaşmaları, kendi menfaatleri içindir. Müslümanların bunu unutmamaları ve kendi aralarındaki dostluğu güçlendirmeleri gerekir. Bunu yapmazlarsa yeryüzünde bir fitne ve kargaşa olur. Bütün sözlere şeksiz ve şüphesiz "*Sadagallahul aliyyul azim*" diyenler bu nasları unutmamalıdır.

وَيَقُولُ الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اَهٰٓؤُلَآءِ الَّذِينَ اَقْسَمُوا بِاللّٰهِ جَهْدَ اَيْمَانِهِمْ اِنَّهُمْ
لَمَعَكُمْ حَبِطَتْ اَعْمَالُهُمْ فَاَصْبَحُوا خَاسِرِينَ ﴿٥٣﴾

5:53 İman edenler de diyecekler ki: "Her hâlde sizinle beraber olduklarına dair (zaman zaman) yeminlerini tekide çalışarak Allah'a and içenler bunlar mı? Onların bütün yaptıkları boşuna gitmiş, bu suretle onlar en büyük zarara uğrayan (insan)lar olmuşlardır".

Bu âyeti birçok açıdan ele alabiliriz. Bu dostluğu, münafıklık çerçevesinde veya cehalete dayalı çıkar kaygısıyla ya da korkudan sürdürenler olabilir. Fakat hepsi de dünyada ve âhirette felâkete götürücü durumlardır. Ancak, münafıklıkla yapılanı, sahibini, cehennemin en alt katmanında inleten cezaya mucip kılar.

Bunlardan bazıları, gayr-i müslimler güçlü olduğundan onların yanında yer alırken, Müslümanların güçlü olduğu dönemlerde onların yanında yer alır. Kim güçlü olursa o tarafa meyleder. Cehalet, çıkar ve korku hastalığı, insanı nasıl rezil bir duruma düşürür.

❁ ❁ ❁

يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللهُ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٍ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَآئِمٍ ذٰلِكَ فَضْلُ اللهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَآءُ وَاللهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ ﴿٥٤﴾

5:54 Ey iman edenler. içinizden kim dininden dönerse Allah mü'minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı onurlu ve zorlu, kendisinin onları seveceği bir kavim getirir ki onlar Allah yolunda savaşırlar ve hiçbir kınayanın kınamasından (dedi kodusundan) çekinmezler. Bu Allah'ın lutf-ü inayetidir ki onu kim dilerse ona verir. Allah ihsanı bol olan, en çok bilendir.

Zâkir olmayan insanlar, Müslüman olmakla Müslümanlara kuvvet kattıkları zannıyla, müminler üzerine yük yıkacak bir tavır sergiler ve kendi haklarında fazla teveccüh beklerler. Hucurât Sûresi'nin17. âyetinde bildirildiği gibi; *"Onlar Müslüman oldukları için sana minnet ederler. De ki: 'Müslümanlığınız size minnet eder. Eğer doğrulardan iseniz (Allah'a) minnettar olmanız gerekir. '"*

İşte bu tipler ve benzerleri için bu âyetle deniyor ki; mü'min olmakla başta kendilerine hayırlar sağlayacakları için, mü'minlerin bizzat kendilerinin müteşekkir kalması lâzımdır. Allah'ın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur. İşte bunun içindir ki, Allah'ın mü'minlere karşı beslediği sevgi dile getirilmektedir.

Allah'ın, kullarından birini sevmesi, büyük bir lütuf ve muazzam bir meseledir. Kulun Allah'ı sevmesi de bütün sevgilerde eşi bulunmayan bir lezzettir. Bu sevgi öyle yer etmiştir ki gönlünde, Rabb'inin sevmediği şeyi de sevdirmez olur kişiye. İşte eşsiz ve karşılıklı sevginin izahını şu âyetlerde görüyoruz:

"Bir kavmin, babaları, oğulları, kardeşleri yahut akrabaları da olsa- Allah'a ve Peygamber'e karşı gelenlere sevgi beslediklerini (dostluk) ettiklerini göremezsin".

Bu ifadeler, kulun Allah'a duyduğu sevginin tezahürüdür. Bu tezahürün hoşnutluğundan Allah'ın kula sevgisinin tezahürü ve mükâfatıdır.

".. Onları içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokacak, orada ebedî kalacaklardır. Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır..." (58/22); *"İman edip sâlih amel işleyenlere, Rahmân, gönüllerde sevgi uyandırır."* (19/96); *"... Rabb'in çok merhametli ve çok şefkatlidir."* (11/90); *"O bağışlayandır, sevendir."* (85/14); *"...İman edenlerin Allah'a olan sevgileri çok kuvvetli ve devamlıdır..."* (2/165); *"De ki: 'Allah'ı seviyorsanız, bana tâbi olun ki, Allah da sizi sevsin ...'"* (3/31)

Öyle bir sevgi ve muhabbet ki, edebi takınarak, aradaki yakınlığı zedeleyecek, O Yüce Sevgili'yi kıracak davranışlardan kaçınmayı gerektirir. Çünkü, Yaratan'ın sevgisi, mü'minin, muhtaç olduğu en değerli mânevî lezzetidir. Allah, bu hâli titizlikle korumaya çalışan mü'minlere karşı hoşgörülü; beşer olarak gaflet sonucu içerisine düştükleri hataları bağışlayıcıdır. Bu şefkat ve sevgiden habersiz, burnunun dikine giden, sayısız nimetlerle

şefkatini hatırlattığı hâlde kendisine mütekkebbirane baş kaldıranları da nankörlüklerinden dolayı kahredicidir.

Ayrıca, iman ettiği hâlde sevginin hangi sınırlarla korunacağını bilmeyen veya hevâsına düşkünlüğünden, rahatının peşinden koşarak dinini desteklemekten ve şeriatını yaşamaktan uzaklaşanların yerine onlardan daha hayırlı, güçlü ve doğru yolda yürüyen bir topluluk getireceğini bildiriyor. Osmanlı'nın ve Emeviler'in yıkılışı da bunun en açık örneklerindendir.[157]

Bu âyet, Allah'ın mü'minlere ünsiyetini ve mü'minlerin Allah'a teslimiyetini ele almaktadır.

53. âyette izah edildiği gibi, cahilî, beşerî korkuları Allah'ın azabına denk tutabilecek kadar korkup, münafıkça, çıkarcı bir hâletiruhiye içerisinde olanlar, yerine göre Müslümanlardanmış gibi görünürler ancak.

Bunlar, gönüllerinde bir türlü iman yer etmeyen, kararsızlık içinde, inkâr ile iman arasında ömür geçiren kimselerdir. Bir yar kenarındadırlar. [158]

İslâm'ın hakikatini anlayanlar, ne kadar zaaf, tutku, arzu ve emelleri olsa da, asla irtidat etmezler. Ancak, Allah'ın mü'minlerine, mü'minlerin de Allah'a karşı beslediği sevginin durumu çok farklıdır. O mü'minler k; yüce Allah'ın kendilerini sevmesinin şevkiyle, dinleriyle yüce mertebelere eriştirmesi umudu ile varlıklarını O'nun rızasına hasrederler. Ve hiçbir kınayıcının kı-

[157] Bkz. 47/38, 4/133, 14/19, 20.

[158] Bkz. 22/11, 29/10

namasından korkmazlar. Onların hayatına bütünüyle iman yön vermektedir. Canlarını, mallarını iman uğrunda değerlendirirler. 48. âyette de belirtildiği üzere, İslâm'ın sancağını taşımak için yarışırlar.

Tarih boyunca, İslâm'ın bayraktarlığını yapmış erler eksik olmamıştır ve olmayacaktır.

❁ ❁ ❁

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ ﴿٥٥﴾

5:55 Sizin yariniz ancak Allah'tır, O'nun peygamberidir. Allah'ın emirlerine boyun eğici olarak namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren o müminlerdir.

Âyet, Allah'a iman edenlere, iman vasfına uygun yegâne dostluk hedefini gösteriyor. Aynı zamanda dost edinilecek kimseleri açıklıyor. Sevgi ve dostluğu Allah'a tahsis etmek; O'na mutlak surette güvenmek ve çizdiği nizamda yürümektir.

Demek ki; kuldaki ruhî ve bedenî kuvvetlerin Allah'tan olduğu kesindir. Bu kuvvetleri iyilik veya kötülüğe yöneltmekse kuldandır. Dünya ve âhirette sevap dayanağı da budur.

"Rabb'inden apaçık bir delil üzerinde bulunan kimse, kötü işi kendisine süslendirilen ve kötü arzularına uyan kimse gibi olur mu?" (47/14)

O hâlde, anlayışlı, şuurlu Müslümanlar, Rablerinin nasihatlerine, kesin emirlerine uymalı, yasakladıklarından şiddetle uzaklaşmalıdır.

"Allah ve Resûl'ü bir işe hüküm verdiği zaman, inanmış bir kadın ve erkeğe, o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Resûl'üne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüştür." (33/36)

Sizin mutlak velîniz, sadece ve sadece Allah'tır. İnsanlar ancak bu itikatle Allah'ın rızasına kavuşurlar. Burada, Mutlak Velî'nin rızasını kazandıracak ibadetin namaz olduğunu görürüz. Evet, Allah'ın buyruklarının şuur ve huşuyla edası neticesinde Allah ile kul arasında ülfet oluştuğu gibi, kişinin her gün biraz daha İslâm'ın ahlâkıyla güzelleştiği göze çarpmaktadır. Böyle güzel ahlâka kavuşmuş bir kulu kim sevip kardeş edinmez ki!

Şayet bir Müslüman'ı yaptığı ibadetler güzelleştirmiyor, hayâsızlıktan, kötü işlerden alıkoymuyorsa; bu hâlden kurtulmak için ibadetlerini sabırla ve dikkatle devam ettirmesi gerekir.

Namaz, kişiyi hayâsızlıktan ve kötü işlerden alıkoyarken; zekât da, maddî güç ve enerjiyi toplum hâlinde elde etme eylemidir. Bu ibadet, kul ile Allah arasındaki bağı kuvvetlendirmekle birlikte, kullar arasında kardeşlik bağını oluşturmakta ve toplumu birçok zarara karşı da korumaktadır. Zekât ibadeti, zengine, mülkün sahibinin Allah olduğu bilinciyle refahtan şımarmamasını, fakireyse mağduriyetten kahrolmamasını öğütler. Dolayısıyla, aralarında meydana çıkabilecek kin ve ihtiras ateşini söndürür. Zengin ile fakir arasındaki mesafeyi daralttığı gibi, ihtiyaçlarını temin edemeyen âcizlerin gayrimeşru yollara tevessül

etmelerini de önler. Onlar öyle mü'minlerdir, ki her türlü hayati meselelerinde Allahın rızasına tâbi olurlar.

❀ ❀ ❀

وَمَنْ يَتَوَلَّ اللّٰهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ اٰمَنُوا فَاِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْغَالِبُونَ ﴿٥٦﴾

5:56 Kim Allah'tan, peygamberinden ve iman edenlerden yüz çevirirse , hiç şüphe yok ki galebeyi kazanacak olanlar Allah'ın yardımcılarının ta kendileridir.

Allah'ı, Resûl'ünü ve mü'minleri gerçekten dost edinenler, Allah'ın velîsidirler. Allah da onların velîsidir. Bunlar, 58 sûresinin 22. ve 98 sûresinin 8. âyetinin müjdesine ermiş bahtiyarlardandır.

"Rabb'im Allah'tır deyip, sonra dosdoğru yolda yürüyenlere korku yoktur. Onlar üzülmeyecekler de."[159]

Veli; arkadaş, yardımcı olma ilişkisinin yönünü, birbirini hep kollama, gözetme dinamikleri belirler. Kur'ân'ın üzerinde durduğu İslâm'ın temel esprisi, ümmetin oluşumu ve devamı safhalarında davanın sembolünü temsil eden velilik ilkesidir. Çünkü veliler, temiz bir toplumun oluşmasında motor gücü mesabesindedirler. *"...Zira onlar, iyiliği emredip, kötülükten birbirini sakındırırlar..."* (9/71) İşte bu bağ, onları şeytana ve şeytanın dostlarına galip kılar. Allah'ın velilerinin kalpleri Allah'ın zikriyle

[159] Bkz. 10/62, 63, 41/30

doludur. Her işlerinde, kınayıcının kınamasından çekinmeyerek, rıza-yı ilâhîyi düşünerek hareket ederler.

Bizi kendisine, bizi bize veli kılan Allah'a hamd olsun. Allah'ım! İnananlara karşı kalbimizde kin bırakma, aramızda ülfet ve sevgi peyda et.

❁ ❁ ❁

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُوًا وَلَعِبًا مِنَ الَّذِينَ اُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَالْكُفَّارَ اَوْلِيَآءَ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿٥٧﴾

5:57 Ey iman edenler, sizden evvel kendilerine kitap verilenlerle kâfirlerden dininizi bir eğlence ve bir oyun (yerine) tutanları dostlar (ve üzerinize hâkimler) edinmeyin. Allah'tan korkun, eğer (Ona)inanmış kimselerseniz.

Fıtratımızı bilen ve ona göre hitap eden Allah'a hamd olsun. Ya deseydi ki; "Ne olursa olsun, her yaratılmışı seveceksin!" Buna nasıl güç yetirebilirdik! İnsan, fıtratını rahatsız eden, zarar gördüğü şeyleri, ne olursa olsun, gözünün nuru da olsa sevmez, sevemez. Aynı inancı, aynı görüşü, aynı değerleri paylaşamayanlar nasıl dost olabilirler ki. Dahası sevgililer sevgilisi, velî olan Allah'a muhalefet edenleri nasıl sevebilirler. Birbirine veli olanların birbirini incitmesi yakışık alır mı hiç! Biri sevdiğinizi incitse

rahatsız olmaz mısınız. Eğer gerçek bir sevgi taşıyorsanız ve ciddî bir bağ kurmuşsanız, bu sizi mutlaka rahatsız edecektir.

Bu Velî'yi, kulluğu anlamayan, ibadetleri adetleştiren, değerleri maddeleştirenler anlamazlar. Anlamadıkları için de fıtrata aykırı hamasî lâflar derler. "Her yaratılmışı sev, Yaratan'dan ötürü." derler. Yaratılmış diye, bir yılanı alıp kucaklar ve sever misiniz. Ona, benim velim der misiniz. Münkirler, cahiller, mülhitler size nasıl veli olabilirler! Bu cahiller, yılandan beterdir; zehirlerini kusarak sizi kendilerine benzetmenin plânlarını kurarlar ve sizi yok etmenin hesabı içerisindedirler hep.

Böyle bir hâletiruhiye içerisinde olanlarla velilik mümkün mü! Bizi bizden iyi bilen Rabb'imiz, bu durumu şöyle bildiriyor: *".. Onlar size fenalık etmekten asla geri durmazlar, hep sıkıntıya düşmenizi isterler. Gerçekten, kin ve düşmanlıkları ağızlarından (dökülen sözlerinden) belli olur. Kalplerinde sakladıkları ise daha büyüktür. Eğer düşünüp anlıyorsanız, âyetlerimizi size açıklamış bulunuyoruz."*

İşte veli olan Allah, velilerini bunlara karşı uyarıyor. Şimdi bunu bilen bir mü'min, nasıl olur da onları veli edinir! Onlara acır ancak. Hidâyete ermeleri için çabalar ve dua eder ki şerre düşmekten korunsunlar.

Güçlü olduklarında, Allah demeyi dahi yasaklayan veya dinî değerlerinizle sinsice alay edip, onları küçümseyen, kâfire yaranmak için onun safında yer alan; ama Müslümanlarda güçlenme görünce veya İslâm'a karşı almış oldukları tavrı gizlemek için, meydanlarda Kur'ân-ı Kerîm'i öpen, anam, babam hacıdır, ben de Müslüman'ım diyenler size nasıl dost olurlar! Bunlara aldan-

mayın, birbirinize veli olun. Bugün yüzünüze gülüp, yarın sizi vuran; bugün vurup, yarın yüzünüze gülenlere aldanmayın. Tarih bunun tekerrürünü defalarca ortaya koymuştur. Rabb'inizin de bu gerçeği açıklamasına rağmen, hâlâ öğüt tutmamak niye! *"Sadagallahul aliyyul azim"* demiyor musunuz!

Bu beyyineden anladığımız odur ki; ibadetlerini âdetleştirenler değersiz insanlardır. Oysa kendisini şerefli kılan iman, imanını kaim kılacak ameller mü'minin yanında çok değerlidir. İşte bu değerlerine lâf atıp küçümseyenler nasıl dost edinilir. Evet, şerefli bir mü'min bu seviyesizlerle bir arada olmaktan ikrah eder.

❀ ❀ ❀

وَإِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلٰوةِ اتَّخَذُوهَا هُزُوًا وَلَعِبًا ذٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ ﴿٥٨﴾

5:58 (Ezanla) birbirinizi namaza çağırdığınız zaman (onu-)bir eğlence ve bir oyun (mevzuu) edinirler. Bu kendilerinin hakikatten akıllarını kullanmaz bir güruh olmalarındandır.

Yukarıdaki beyyinede görüyoruz ki; aklını kullanmayanlar, elbette yine Kur'ân'ın ifadesiyle, pislik içerisindedirler. Bu tipler öyle akılsız kimselerdir ki, mânâsız, boş şeyleri dinlerler; tevhide, salat u felâha çağıran güzel sözlerden hoşlanmazlar.

Allah'u Ekber ifadesi ancak, Allah'ın büyüklüğünün idraki

ile ve O'nun çizdiği sistemin hikmeti kavrandıkça anlaşılacak; dolayısıyla saygı ve huşuyla O'na yönelecektir insan.

❁ ❁ ❁

قُلْ يَآ اَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَنْقِمُونَ مِنَّآ اِلَّآ اَنْ اٰمَنَّا بِاللّٰهِ وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْنَا وَمَآ اُنْزِلَ مِنْ قَبْلُ وَاَنَّ اَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ ﴿٥٩﴾

5:59 De ki: "Ey ehli Kitap, sizin bizden hoşlanmayışınız(ın sebebi) Allah'a (inanmadığımızdan) ve bize indirenlere daha evvel indirilene iman ettiğimizden ve sizin bir çoğunuzunda fâsık kimseler olduğunuzdan başka (bir şey) değildir".

Burada, Müslüman'a yönelik özel bir ders vardır. Kuvvetli bir imanın şevkiyle fâsıklıktan uzak kalması, fâsıkların fıskına iştirak etmemesi ve onlara kendini beğendirmeye çalışmaması gerektiği iletilerek, ona, kendini zelil olmaktan kurtarma dersi ince bir ustalıkla verilmiştir. Çünkü Müslüman'ın şahsiyeti, diniyle, yani İslâm nizamıyla şekillenmektedir ki; bu nizam, bağlılarının tüm hayatını kuşatacı mahiyettedir. Birçok âyetten de anlıyoruz ki, hemfikir olmayan insanların birbirini sevmesi ve birbirinden hoşlanması mümkün olmamaktadır.

❁ ❁ ❁

قُلْ هَلْ أُنَبِّئُكُمْ بِشَرٍّ مِنْ ذٰلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللّٰهِ مَنْ لَعَنَهُ اللّٰهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمُ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتَ أُولٰئِكَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضَلُّ عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ ﴿٦٠﴾

5:60 De ki: "Allah katında bir ceza olmak bakımından bundan daha kötüsünü size haber vereyim mi? Allah'ın lânet ve aleyhinde gazap ettiği, içlerden maymunlar, domuzlar yaptığı kimselerle şeytana tapanlardır. Ki işte bunların mevkii daha kötü ve dümdüz yoldan daha sapıktır".

57 ilâ 60. âyetlerde İslâm'a karşı olanların tavrı açıklanmaktadır. Bu karakterdeki insanlar, hükmü Allah'ın hâkimiyetinden alıp kullara tahsis ederler ki; bu büyük şerre tevessül, evvelâ onları melun kılar ve gazab-ı ilâhî başlarına çöker. Maymun gibi bir insan mukallidi; kararsız, dönek, sahtekâr bir kişiliğe sahip olur. Bu karaktersizliği ile ne yaptığını bilmez, taklit derdi ile her felâkete atılır. Ve giderek hınzır gibi canavar, boynu bükülmez bir hâle gelir ki; artık her pisliği yapar. İşte bu vasıfta olanları tanıtarak, müminleri onlarla dostluk kurmaktan nefret ettirir.

❁ ❁ ❁

وَإِذَا جَآءُوكُمْ قَالُوٓا ءَامَنَّا وَقَدْ دَّخَلُوا بِالْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِهِۦ
وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ﴿٦١﴾

5:61 Size geldikleri zaman 'iman ettik' derler. Hâlbuki onlar muhakkak küfr ile girmişler, yine muhakkak onunla çıkmışlardır. Allah onların neler gizlemekte olduklarını çok iyi bilendir.

Bu hâl, onların Allah'ı tanımayışlarındaki aklî dengesizliği sergilemektedir. Bu tipler kilometrelerce uzaktakinin görüntü ve sesini yanı başına getirmekteki gücü ve aklı nereden aldığını bilmeyen akılsızların küfrü imana tercih edenleri tasvir etmektedir.

❁ ❁ ❁

وَإِذَا جَآءُوكُمْ قَالُوٓا ءَامَنَّا وَقَدْ دَّخَلُوا بِالْكُفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِهِۦ
وَٱللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ ﴿٦٢﴾

5:62 Onlardan bir çoğunu görürsün ki günah (işlemek) de, düşmanlık (yapmak) da ve haram yemelerinde birbirleriyle surat yarışı yaparlar. İşlemekte oldukları şey elbette ne kötü.. !

Burada biraz istisna koyarak bir cemiyetteki bozulmuşluğun bir topluluk işlenir hâle gelmesini anlatmaktadır Günümüz manzarasına bir göz atalım: Zengini-fakiri, güçlüsü-zayıfı, hepsinin,

ellerinden geldiği oranda şerre, günaha ve haksızlığa koşmakta olduklarını görüyor, duyuyor, okuyoruz maalesef. İdare şekli Allah'ın nizamından dışarı çıkmış bir cemiyette, değişik isimlerdeki tağutî güçlerin hâkimiyeti altında idare edilenlerin, İslâm'ın suç işlemeyi engelleyici ve eğitici hükümlerinin bulunmayışı ve bu hâkim güçlerin dünya görüşleri doğrultusunda eğitilmeleri neticesinde, imandaki zayıflık, ameldeki bozuklukla günaha ve haksızlığa yeltenmeleri gayet tabiî bir şey hâline gelir. Örneğin, evlerde TV ekranlarından çirkin sahneleri beraberce seyreden aile halkının utanma duygusunun kaybolduğu görülür.

❁ ❁ ❁

لَوْلَا يَنْهٰىهُمُ الرَّبّٰنِيُّونَ وَالْاَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمُ الْاِثْمَ وَاَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ ﴿٦٣﴾

5:63 Bari bilginleri, fakihleri onları günah söylemlerinden ve haram yemelerinden vaz geçirmeye çalışsalardı ya. Her hâlde yapmakta oldukları bu (sanat)ne kadar kötü!

İşte bu ortamda, bilenlerin, Rabb'e kul olanların, bu dejenere olmuş insanlara karşı susmaları kınanmaktadır. Hayır ve fazilet dolu bir insan diğer insanların felâketine nasıl seyirci kalabilir! Böylesi gafillere müdahale etmeyen hocalarına nasıl bilgin denir. Tabi bu eylem bir güç meselesidir. Öyleyse güç ve otoriteyi bilir kişilerin elinden tutmaya çalışması lâzımdır. Yoksa emir ve

nehiyler o işleri engelde bir otorite ifade etmez ise de yinede kötülükleri ıslah etmede bir davettir. Toprağa tohum atıştır.

Evet, her bilen kişi gücünce kötülüklere müdahale etse; kötüler en azından çevrelerinde kınanacaklarını, ayıplanacaklarını bilerek günahı açıktan işlemeye cesaret edemeyeceklerdir. Öyle ise, toplumda açıktan açığa işlenen kötülüklerde, gücü varken müdahale etmeyenlerin de payı vardır.

Birçok âyetten, mü'minin mükâfatının, güzel işlerine karşılık olarak verildiğini; mağfiretin ise günahlarından utanana ait olduğunu anlarız. Ancak, affı olmayan günah, günahları hoş görmek ve ona topluluklarda bunlara hürriyet tanımaktır. Bir mü'min, Allah'ın emrettiğini yaptırmak, haram kıldığı işleri de yasaklamak için çalışmıyor ve icap eden tedbirleri de almak istemiyor veya rahatını bozmamak için cahiliyet nizamlarına razı olan bir eda ile yaşıyorsa; onun farz ve nafileleri boşluna çekilen zahmetlerden ve Hristiyanî bir anlayıştan öteye geçmez. Zulme razı olanlar, şerri hoş görenler bu hâlleriyle ölürlerse, ebediyette adili mutlaktan yakalarını kurtaramayacaklardır.

Müslümanlar şuursuzca yapılan amellerin çokluğuyla değil, ilme ve ihlâsa dayanan niyetleriyle ebedî saadeti hak ederler.

Her ne kadar, herkes, dinini öğrenmek, kulluğu Allah'a has kılmakla mükellef olsa da, hükme güç yetiremeyebilir ve fetva verme yetkisinde olmayabilir.

Birçok kimsenin, yoğun iş ve meşguliyetleri sebebiyle veya kapasite ve kabiliyetlerinin sınırlı olması hasebiyle, bu işe soyunan ihtisas sahibi din âlimlerinin uyarı ve irşadına ihtiyacı vardır.

İslâm'da ruhban sınıfı olamaz, ama âlimler, avamın ihtisas yapmış doktorları hükmündedirler. Bir doktorun görevini suiistimal etmesi nasıl felâketse, din âlimlerinin işlerini ciddiye almamaları, ondan daha çirkin ve korkunç sonuçlara sebep olacaktır. Birinci durum canın telefine sebep olurken, diğeri ruhun, yani din ve mânevîyatın yıkımına sebeptir.

Bedeni sağlam olup da dinî ve mânevî değerlerinden yoksun kalanların, kendilerine de, çevrelerine de zararlı olduğunu bilmeyen kaç kişi vardır. Ama, dinen ve mânevî açıdan sıhhatli olanların, sağlık sorunları da olsa, yine de kendilerine ve çevrelerine yararlı oldukları bir gerçektir.

Dolayısıyla, bir doktordan daha önemli bir sorumluluk yüklendiklerinden, âlimlerin, vazifelerinde daha dikkatli, daha hassas çalışmaları, âdeta birer gözlemci olmaları gerekir. Bir insan meslek seçiminde serbesttir; ama seçtikten sonra da sorumluluğunu yerine getirmek zorundadır. Çünkü avam, sıhhati için nasıl doktora gidiyorsa, dinî meselelerini halletmek için de din âlimlerine gider. Ve "Günah olsa onlar yapmaz." deyip, işledikleri amellerde âlimleri referans alarak kendilerini rahatlatıyorlar.

İnsanlığın yararına seçilip çıkarılmış olan İslâm ümmeti bu çok hayırlı görevi yerine getirmekte gevşeklik gösterirse, ister istemez kötülükler yayılır. Kötüler, fitne ve fesatlarını yaymada daha cüretkâr olurlar.

İbn Ebi Hatim, Yahya b. Yamer'in şöyle dediğini bize aktarır: "Hz. Ali, bir gün hutbe irad ederken 'Ey insanlar! Sizden öncekiler, günah işlemeleri ve rabbâniler ve bilginlerin günahkârları sakındırmamaları nedeniyle helâk olmuşlardır. Onlar günah iş-

lemeyi sürdürünce, ceza ve azaplar onları yakalayıverdi. Öyleyse sizler, sizden öncekilerin başına gelen şeyler sizin de başınıza gelmeden iyilikleri emredin, kötülüklerden sakındırın. Biliniz ki, iyilikleri emredip kötülüklerden sakındırma görevi, ne rızkınızı keser, ne de ecelinizi yakınlaştırır. ' nasihatinde bulundu."

İmam Ahmed b. Hanbel, Resûlullah (s.a.v.)'tan, "Hangi toplumda günah işleyenler bulunur da, sâlihler onlardan daha güçlü ve onları engelleyecek kudrette bulundukları hâlde onları değiştirmeye çalışmazlarsa; Allah o topluma mutlaka azap gönderir." hadisini rivayet etmiştir. [160]

Vahiy bilgisine sahip olduktan sonra, hâlâ, bilgiyi ahlâka dönüştürmeyi kişisel ve kitlesel çıkarlarına ters gören; ayrıca, vahiyle beyan edilen ahlâkî ilkeleri gizleyerek farklı bir ahlâkî sistem geliştirenler Ashab-ı Sebt gibi lânetli kimselerdir. Kitaplıların bir kısmı tarafından yapıldığı gibi ilâhî sözün değiştirilmesi, yorumların amacından sapması, uydurulan düzmece olaylarla bazı şeylerin varmış gibi gösterilerek, o hayalî olaylar etrafında zihinleri tırmalayan ve gerçek olarak algılanan ve bu anlamda tam da kurgunun sahiplerinin tasarladığı yönde bir düşünce çeçevesi oluşturulması hep lânetli uygulamalardır.

Din bilginleri ve fakihleri, onları hukuksuz söylemlerinden ve yolsuz kazançlarından alıkoymalı değiller miydi! Evet, yola koyulmalı ve yoldan çıkanları Kitab'a uymaya çağırmalıydılar. Oysa onlar Kitab'a uymak ve Kitab'ın emirleri dışına çıkanları Kitab'a uymaya çağırmak yerine; işi "kitabına uydurmak"la hile

[160] Bkz. İbni Kesir- Tefsir, Cilt:5, sh. 2411

yolunu tercih ettiler. Yaptıkları şey, hukuksuzluğun hukuk gibi gösterilmesine, dinin tahrifine neden olacak kötü bir tavırdı.

Allah'a iftira ederek, kendi çıkarlarına dayalı söylemleri, bunları Allah söylemiş gibi ortaya atanlardan daha zalim kimse olabilir mi! Hukuksuzluk üzerine kurulu sistemleri meşrulaştırmak için felsefî teoriler üretenler, zalim iktidarlardan daha zalimlerdir; zira onlar, o iktidarları dinî ve felsefî yorumlarıyla meşrulaştırmaktadırlar.[161]

❀ ❀ ❀

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ اَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنْفِقُ كَيْفَ يَشَآءُ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَاَلْقَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَآءَ اِلٰى يَوْمِ الْقِيٰمَةِ كُلَّمَآ اَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ اَطْفَاَهَا اللهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْاَرْضِ فَسَادًا وَاللهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ ﴿٦٤﴾

5:64 Yahudiler: "Allah'ın eli bağlıdır(sıkıdır)" dediler. Hay kendi elleri bağlanası ve söyledikleri (bu söz) den dolayı melun olası (insanlar)! Hayır, (Allah'ın)iki eli de açıktır. Nasıl dilerse öyle infak eder O. Rabb'inden sana indirilen (âyetler), onlardan bir çoğunun, and olsun ki, azgınlığı, gavurluğunu arttıra-

[161] Bkz. Aynı sûre 78-79. âyet.

cak. (Bununla beraber) biz onların arasına kıyamet gününe kadar (sürecek) düşmanlık ve kin bıraktık. Onlar ne zaman harp için bir ateş tutuşturdularsa Allah onu söndürdü (kendilerini daima yenilgiye uğrattı). Yer yüzünde hep fesatçılığa koşarlar onlar. Allah ise fesatçı olanları sevmez.

İsrâ' Sûresi'nin 29. âyetiyle kullarına bir metot bildiren Allah, böyle bir sıfatla nasıl nitelendirebilir! Bu, Allah'ı tanımanın bir tezahürüdür. Bir de, din düşmanlarının, cahillere, dine intisap etmemeleri için verdikleri vesveseleridir.

Evet, İslâm'ın ilk dönemlerinde Müslümanlar fakr u zaruret içerisindeydiler. Çünkü hâkimiyet zalimlerin elindeydi. İşte bu fırsatı kullanarak, imana yönelik ruhları sarsabilmek için, "Muhammed'in ilâhı, fakir, eli bağlıdır; bu sebeple onları zaruretten kurtaramıyor. Ve Allah, kâinatı yarattıktan sonra yorulmuş; istirahata çekilip hüküm ve kudretini mahlûkata bırakmıştır." safsatasını iddia ediyorlardı. İşte onlar, dilediği gibi ikab yapamayan bu düzmece tanrı fikrini öne sürerek, düşünmeyen beyinleri iyice uyuşturmaya çalışıyorlardı. Oysa bilmiyorlar mıydı ki; Allah, bütün noksan sıfatlardan münezzehtir. Onun gücü her şeye yeter; ama O, her şeyi bir hikmete binaen tasarruf eder. Veren de O'dur, alan da... "Allah, dilediği kimseye rızkı açar (ve dilediğinden de) rızkı kısar..." (13/26) Allah, iradesi gereğince dağıtır.

Toplumların başına gelen dert ve sıkıntılar, genellikle, ilâhî sünnete uymamalarından ve Kitâb-ı Hakîm'e göre değil de, heveslerine göre yaşamalarındandır. Başlarına bir felâket geldiğinde, Allah'a yönelip yardım isteyeceklerine, günah sözleri söyle-

yenler; Yaratıcı'yı idrakten gafil bulunmalarının hesabını en acı şekilde ödeyeceklerdir muhakkak.

Fitne uyandırmak, düşmanları İslâm'a karşı bir araya getirmek suretiyle içte ve dışta savaş ateşi tutuşturanların ateşini, Allah söndürür elbet. Yaptıklarından dolayı onları en akla gelmez azap ile cezalandıracaktır.

Allah'ın sünneti; kullarına, çalıştıklarının karşılığını ebediyette mutlaka vereceğidir.

Uykuya yatan Müslüman da, insanlığı uykuya yatıran da yaptığının veya yapmadığının hesabını vermek için ebediyette toplanacaktır.

❀ ❀ ❀

وَلَوْ اَنَّ اَهْلَ الْكِتَابِ اٰمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّاٰتِهِمْ وَلَاَدْخَلْنَاهُمْ جَنّٰتِ النَّعِيمِ ﴿٦٥﴾

5:65 Eğer ehli kitap iman edip de (fesatçılıktan, bozgunculuktan) sakınsalardı onların kötülüklerini her hâlde örter ve onları her hâlde nimeti bol cennetlere sokardık.

Burada da, amellerin imana yönelik olması hâlinde değerlendirileceği vurgulanarak, insanlar imanın hakikatini kavramaya davet ediliyor.

İnsanlar İslâm dinini inceleyip idrak etseler, anlayacaklar ki; bu dünyada değer verdikleri her şeyden daha mükemmel ve hu-

zur vericidir, İslâm'ı yaşamak. Ve yine bilecekler ki; bu dine tâbi olarak yaşamak, sadece âhiret hesabından kurtulmak değil, iki dünyada huzur bulmaktır.

Evet, Allah, yaptıkları işlerde kendisine karşı gelmekten sakınanların kötülüklerini örter. Yine imanın gereği olan sâlih amellerde bulunmak; Allah'ın hoşnutluğunu, rızık genişliğini ve iki dünya mutluluğunu temin eder.

❁ ❁ ❁

أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرٰيةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَآ أُنْزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَآءَ مَا يَعْمَلُونَ ﴿٦٦﴾

5:66 Bir de eğer onlar Tevrat'ı, İncil'i ve Rablerinden kendilerine indirilen (Kur'ân'ın hükümlerini) Dosdoğru tutsalar (tatbik ve icra etseler) di muhakkak ki hem üstlerinde, hem ayaklarının altından yiyeceklerdi. (Her taraflarından Allah'ın nimetlerine gark olacaklardı). İçlerinde iktisatçı (mutedil, tarafsız, yahut iktisat bilgisine vâkıf) bir zümre de vardır. Onlardan birçoğunun yamakta oldukları ise ne kötüdür.

Burada beyan edilmek istenen husus; insanlık hayatında esas olanın, dünya ile, âhirete giden yolun birbirinden ayrılmaması gereğidir. Ve âhiret hayatının selâmetini temin eden yol, dünya hayatında da huzuru temin eder.

Yeryüzündeki bol kazanç temin etme, artırma, nasıl yaşantımızın rahatlamasına vesile oluyorsa; bunun şükrü de âhiret saadetine vesile olacaktır. İnsan hayatı Allah'ın insanlık için indirdiği ilâhî nizam üzerine kaim olmadıkça saadet elde edilemez.

Yeryüzü Allah'ın nizamına göre idare edildiği vakit, çalışma, üretim ve gelişme umulur. Zira, Cenâb-ı Hakk'ın nizamında, zulüm, hainlik ve anarşiye yer olmadığı gibi, bu nizam, muhtaç olanlara da haklarını eksiksiz verir.

Hulâsa, dünya için çalışmak ve âhiret için çalışmak diye ikili bir hayat tarzı olduğu varsayılırsa, düşünmeyen beyinler arasında, bir o yana, bir yana yönelişlerle geçen çelişkili bir hayat yaşanır. Fakat Müslüman'ın nazarında, yapılan her iş, ibadet hükmündedir zaten ve iki âlemi de mamur edicidir.

❁❁❁

يَآ اَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَاِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَّغْتَ رِسَالَتَهُ وَاللّٰهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ ﴿٦٧﴾

5:67 Ey peygamber, Rabb'inden sana indirileni tebliğ et. Eğer yapmazsan (Allah'ın) elçiliğini tebliğ (ve ifa) etmiş olmazsın. Allah seni insanlardan Koruyacaktır. Şüphesiz ki Allah kafiler güruhunu muvaffak etmez.

İtikadî hususlarda hak söz söylerken takınılacak tavır belirlenmekte ve açıklanması emredilen şeyleri, bir bölümünü dahi olsa, mecbur olmadıkça gizlemenin ne kadar ağır bir vebal olduğu anlatılmaktadır. Ama bu açıklama vazifesi bilenlere aittir. Açıklananların da Allah'ın kendilerine tebliğ ettiği muhkem vahiyler olması şartı vardır. Cihadın efdali, Hakk'tan gelen mutlak hakkı söyleyip, ikaz etmektir ki; bu, büyük cihad olur. Yoksa Müslüman'ın kendi görüşlerini mutlak doğrularmış gibi diğer insanlara empoze etmesi de vebal olur.

Yani İslâm'ı tebliğ ederken kem küm etmemeli, açık sözlü olmalıdır. Tabi ki, metodunu bilerek, kabalık ve katılıktan uzak bir üslubla, bilhassa hikmet ve güzel sözle, emr-i ilâhîye uyularak yapılması gerekir. Resûl, buna riayet ederken, itikadî hususlarda onları hemen tefrik ediyor; gittikleri yolun tamamen bâtıl olduğunu açıkça ilân ediyordu. *"... Ey kâfirler! Sizin ibadet ettiğinize ben ibadet etmem."* Evet, onun koruyucusu Allah'tır. Biz de O'nun koruyuculuğuna lâyık olursak, diğer insanların bize ebediyen zarar veremeyeceği açıktır. Ölmek mi! Zaten herkesin belirlenmiş bir tayin günü vardır.

Bu âyet, bir anlamda, 63. âyet gibi bir uyarı içermektedir. Yani; Allah'ın şeraitinden hiçbir şeyi gizlememe konusunda, hem Peygamber hem de ümmetin âlimleri için uyarıcıdır. Zira bu, en mühim ve en kutsal emanettir. Bu emaneti koruyamayanlar, ahrete yönelik en değerli sermayeyi insanlara hakkı ile duyuramayanlar, en büyük ihanet içerisine düşerler. İnananlar yalnızca bu dini yaşamakla değil, bütün güçleriyle bu dinin şehâdetini yapmakla görevlidirler.

قُلْ يَآ اَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلٰى شَيْءٍ حَتّٰى تُقِيمُوا التَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ وَمَآ اُنْزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَآ اُنْزِلَ اِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا فَلَا تَاْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ ﴿٦٨﴾

5:68 Deki: "Ey ehli kitap, Tevrat'ın, İncil'in, ve Rabb'inizden size indirilen (Kur'ân-ı Kerîm)i (n hükümlerini) doğrulayıcı tatbik ve icra edilinceye kadar siz hiçbir (kanaat) üzerinde değilsinizdir". And olsun, sana Rabb'inden indirilen (bu Kur'ân) onlardan bir çoğunun taşkınlığını ve gavurluğunu arttıracaktır. O hâlde, o kâfirler güruhuna karşı gam yeme.

İşte burada deniliyor ki; siz, Ehl-i Kitap olduğunuzu söylüyorsunuz, ama kitabınızdaki tebliğlere uymuyorsunuz. Bugün, kitabımız Kur'ân diyenler de onun içindeki kerîm hükümlere uymayabiliyorlar ne yazık ki! Böyle samimiyetsizler, dünya döndükçe var olacaktır hep.

Âyetten anladığımız, bu hâlden tevbe edip kurtulmadıkça, Allah'ın onları bağışlamayacağıdır. "Ey müttaki mü'minler! Bu tip nankörler için üzülmeyin." anlamına gelen ifadelerin Müslümanların mahzunluğunu gidermek için beyan edildiğini anlıyoruz.

Bilinmelidir ki, tevhidi bozuk birinin ameli kendisini kurtaramayacaktır. Ama tevhidi sağlam ve düzgün olanın, amelinde aksamalar olsa da, bağışlanabileceğini yine bu sûrenin 48. beyyinesinden anlıyoruz. Yani anlayacağımız; tevhidi bozan şirk

bağışlanabilecek bir günah değildir. Zaten burada da onların inancındaki sapıklık göze çarpmakta. Eğer onlar kitaplarına dosdoğru tutunsalardı, bu kitapların içinde geçen geleceğe ilişkin haberleri de kabul eder; bu gerçeklere hazırlıklı olurlardı. Yani kendisinden önce indirilen kitapları doğrulayan Kur'ân'ı da kabul ederlerdi. Onlar kendi kitaplarını uygulamaktan uzaklaşmış, hükümlerini te'vil edip, kitaplarını kendilerine fayda sağlamayan bir konuma indirgemişlerdir. Biz Müslümanlar da, Kur'ân'ı dosdoğru tutup onunla amel etmedikçe ve her işimizde onun önerdiği yolu izlemedikçe, bir şey üzerinde değiliz! En'am Sûresi'nin 153. ve Enbiya Sûresi'nin 106. 3ayetleri de bu gerçeği ifade etmektedir:

"Şüphesiz bu benim dosdoğru yolumdur. Ona uyun (başka yollara uymayın) zira o yol sizi Allah'ın yolundan ayırır. İşte kötülükten sakınmanız için Allah size bunları emretti."

"İşte bunda, kulluk eden bir kavim için bir mesaj vardır."

Hangi çağda yaşanırsa yaşansın, Müslüman'ım diyen, Allah'ın hükümlerini kabul eden, fakat pratik hayatında görülmeyen bir Müslümanlık davasında bulunan kişinin bu iddiası bir mânâ ifade etmez.

Dava sahibi, davanın hakikatini tam olarak tebliğ etmedikçe, karşısında bulunan insanların durumunu gerçekleriyle anlatmadıkça, Allah'ın, omzuna yüklediği tebliğ vazifesini yapmamış sayılır. Davette, yumuşak tavır esas olmalıdır.

❀ ❀ ❀

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّابِئُونَ وَالنَّصَارَىٰ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ ﴿٦٩﴾

5:69 Şüphe yok ki iman edenlerle Yahudi olanlar (dan), saabiler (den), Nasraniler (den)kim Allah'a ve âhiret gününe iman edip de iyi amel (ve hareket) de bulunursa artık onların üzerinde hiçbir korku yoktur. Onlar mahzun olacak değillerdir.

Allah'ın Kitab'ına, o Kitab'ın bildirdiği âhiret gününe inanıp da mümin bir hâlde yaşayan insanların mesut olmalarına hiçbir engel yoktur.

İlâhî mesaja inanan bir insa, nasıl olur da Allah'ın buyruğuna aykırı görüşlerinde diretir. Yahudi olsun, Hristiyan olsun, saabiler olsun, bunlar, Allah'a gerçekten iman edip, bu imanın içeriğini kavramış olsalardı; hiç şüphesiz bütün peygamberlerin getirdikleri mesajları da kabul ederlerdi. Çünkü hepsi de bir tek olan Allah'ın tek olan dinin metotlarını öneriyorlardı. Ortada, din değiştirme diye bir şey söz konusu değildi.

İman edip İslâm için bihakkın çalışmayan; dinini, Kitab'ını, âhiretini unutup, vazifesini yapmayan, kendinden geçmiş, cehalet ve sükût içinde şeytanlara kul olma vaziyetine düşmüş Müslüman güruhu olmaktan mutlak kurtulmamız lâzım.

İman; Allah'tan gelen her emri baş üstüne deyip kabul etmek ve bunun lâzımı olan âhirete iman ise, hesap gününün ge-

leceğini, iyi veya kötü her amelin karşılığının alınacağını bilerek yaşamaktır. Bu haseple, yararlı işler yapmak, kötülükten kaçıp hasenata koşmaktır. İşte böyle olanların, hesap günü, hüzünden kurtulup felâha ve saadete ereceği muhakkaktır. Enbiya Sûresi'nin 103. âyet-i kerîmesi de onları müjdeliyor: "En büyük dehşet dahi onları tasalandırmaz. Melekler, kendilerini şöyle karşılar: 'İşte bu, size vaat edilmiş olan (mutlu) gününüzdür.'"

❀ ❀ ❀

لَقَدْ اَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِيٓ اِسْرَآءِيلَ وَاَرْسَلْنَآ اِلَيْهِمْ رُسُلًا كُلَّمَا جَآءَهُمْ
رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوٰٓى اَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ ﴿٧٠﴾

5:70 And olsun ki biz, İsrailoğullarından sapa sağlam teminat almış, onlara peygamberler göndermişizdir. Ne zaman bir peygamber, kendilerine canlarını hoşlanmayacağı bir şeyi getirdiyse birtakımını yalan çıkardılar, birtakımını da öldürdüler.

İmanı hakkıyla idrak etmeyen veya imanı işlerine geldiği gibi değerlendirenler; Allah'a değil de, hevâlarına kul olanlar, sahtekâr kimselerdir.

İsrailoğulları zalim diktatörlerin zulmü altında inliyor ve hep kurtarıcı bekliyorlarmış. Allah ise, kendilerine, önderler, yani yol göstericiler gönderip kurtulmaları için mücadele etmeleri-

ni öğütleyince, onlar her defasında ahdi unutarak mücadeleden kaçmışlardır. [162]

Sözlerinde durmayıp arzularına uymuşlar. Tutkularını ilâhî yasaların önüne geçirmişler. Arzularına ters düşene ise karşı gelmişlerdir. İşte böyle bir tavır sergileyen her şeyin şerrinden Allah'a sığınmalı; bunlara karşı tedbirler alınmalıdır. Adı Müslüman olup da Müslümanları olmadık eza ve cefalara maruz bırakanlar, İslâm aleyhine sinsi propagandalar tertipleyip, sonra da ezan, Kur'ân deyip halkın gözünü boyayarak kendi yasalarının propagandasını yapanlar ve neticede kendi nizamlarına mecbur edenler, bu âyetin ihtarına muhatap kimselerdir. Onların hayatında ahdin önemi yoktur. Allah'ın ahdini bozanlar, her türlü şenaatin, pisliğin içerisindedirler artık.

Ahdindeki kararlılığı, ahdindeki dürüstlüğü, ahdinin güvenirliliğidir insanı insan yapan. Hele bunlar, Allah'a veya Allah namına verdiğiniz ahitler olursa, daha bir önem arz eder. Üstün olanlar, Allah'a verdikleri ahitleri yerine getirenlerdir.

❁ ❁ ❁

[162] Bkz. 2/50, 52, 92, 93, 247, 248, 249, 7/160, 162

وَحَسِبُوٓا۟ أَلَّا تَكُونَ فِتْنَةٌ فَعَمُوا۟ وَصَمُّوا۟ ثُمَّ تَابَ ٱللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمُوا۟ وَصَمُّوا۟ كَثِيرٌ مِّنْهُمْ ۚ وَٱللَّهُ بَصِيرٌۢ بِمَا يَعْمَلُونَ ﴿٧١﴾

5:71 Ve öyle sandılar ki (o yaptıkları, başlarına) bir belâ olmayacaktır. Kör kesildiler onlar. Sonra Allah kendilerine tevbe nasip etti(ama) sonra yine içlerinden bir çoğu kör ve sağır oldular. Allah ne yaparlarsa hakkıyla görücüdür.

Âyet, kendilerine yapılan uyarı ve tehditlere karşı öğüt almaz duruma gelenleri, kör ve sağırlar olarak niteliyor. Ayrıca buradan, tevbede sadık ve samimî olmamanın da iyiliği görmeme, doğruyu işitmeme (kör ve sağır) duruma düşmeye sebep teşkil ettiğini anlıyoruz.

Ey Müslüman'ım deyip de dininin esaslarına uygun olarak sâlih amel işlemeyen ve gerçeklere kulak tıkayanlar! Amelsiz bir vaziyette iddialar, boş savunmalar ortaya atmaktan, "Sen kalbe bak, benim inancım kuvvetli. Allah Gafûr'dur, Rahîm'dir." gibi sözlerle avunmaktan kurtulmak lâzım.

"Kötülükleri yapıp yapıp da onlardan herhangi birine ölüm gelince: "Ben şimdi hakikatten tevbe ettim diyenlerin tevbesi değil- Allah indinde tevbe, kötülüğü ancak cahillik sebebiyle yapacakların, sonra da çabucak (vazgeçip) tevbe edecek olanların tevbesidir. İşte Allah'ın tevbelerini kabul edeceği kimseler bunlardır." (4/17, 18)

❀ ❀ ❀

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوٓا اِنَّ اللّٰهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ
يَا بَنِيٓ اِسْرَآءِيلَ اعْبُدُوا اللّٰهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ اِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللّٰهِ فَقَدْ
حَرَّمَ اللّٰهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَاْوٰيهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ اَنْصَارٍ ﴿٧٢﴾

5:72 "Meryem oğlu Mesîh (İsâ) hakikat Allah'ın kendisidir" diyenler, and olsun ki kâfir olmuşlardır. Hâlbuki (bizzat) Mesîh şöyle dememiş miydi: "Ey İsrailoğulları, benim de Rabb'im, sizinde Rabb'iniz olan Allah'a kulluk edin. Zira kim Allah'a eş katarsa hiç şüphesiz Allah ona cenneti haram kılar. Onun varacağı yer ateştir. Zalimlerin hiçbir yardımcıları yoktur."

Yüce Yaratıcı'nın, seçerek kendisine resûl yaptığı sevgili nebîleri bütün yaratılmışların en üstünü oldukları hâlde, onlara ilâhî vasıflar vermesi yasaklanıyor. Allah'ın Resûl'ü Muhammed'e bile, "... *'Ben gaybı bilmem, size ben meleğim de demem'...*" (6/50) demesi emrediliyor. Bu ve benzeri âyetlere göre, peygamberler dahi, Allah'a ait mutlak özelliklerinden bir tekini bile taşıyamazlar. Kim, Allah'ı yaratılmışlardan birine benzetir, yaratılmışlarla eş değerde görür sıfat ve atıflarda bulunursa veya Allah'a ait mutlak özelliklerinden birini yaratılmışlara verirse; Allah'a ortak koşmuş olur ve *"cennet ona haram olur."*

Hristiyan inancının temeli niteliğindeki teslis (üçleme); baba, oğul ve ruhul Kudüsün birer ilâh olduğu ilkesidir. Cenâb-ı Hakk, tektir; eşi, benzeri ve ortağı yoktur. Hz. İsâ da dahil bütün peygamberler, Allah'ın ulûhiyette ve rubûbiyette tekliğini ilan edip, yalnız O'na kulluk edilmesi ilkesini savunmuşlar ve müca-

delelerini de bu uğurda vermişlerdir. Onların hiçbirinde şirkten eser yoktur.

Kitap Ehli'nden sapıtanların durumu işte böyledir. İllâ ki Allah'a eşler koşup küfre düşerler.[163] Âyet, böyle bir inanışa sahip kimselerin akıbetinin korkunç olduğunu haber vererek, Allah'ın dinine inanıp, O'na kulluk etmeleri gerektiğini söylüyor. İman etmek isteyenler için, O'nun sözünden öte kabule şayan hiçbir söz olamaz. Allah, doğru yolu göstererek hakikati bütünüyle açıklamıştır. Bunun hilâfına söz söyleyenler, 73. âyette de teyit edildiği gibi, kâfirlerden olmuşlardır.

❀ ❀ ❀

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوٓا إِنَّ اللَّهَ ثَالِثُ ثَلَٰثَةٍ ۘ وَمَا مِنْ إِلَٰهٍ إِلَّآ إِلَٰهٌ وَٰحِدٌ ۚ وَإِن
لَّمْ يَنتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ ﴿٧٣﴾

5:73 "Allah hakikatten üçün (üç tanrının) biridir" diyenler and olsun kâfir olmuştur. Hâlbuki bir tek Tanrıdan başka hiçbir tanrı yoktur. Eğer diye geldikleri (bu sözden) vazgeçmezlerse içlerinden o kâfir olanlara her hâlde pek acıklı bir azap dokunacaktır.

Bu hâlden kurtulmadıkça asla hidâyet üzere olmayacakları belirtiliyor. Bir sonraki âyet de ise, bu kötü durumlarından kurtulmaları için teşvik ediliyorlar.

---

[163] Bkz. 12/106.

أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٧٤﴾

5:74 Hâlâ Allah'a dönüp Onun mağfiretini istemeyecekler mi onlar? Allah çok yargılayıcı, çok esirgeyicidir.

O yüce Mevlâ öyle Kerîm, öyle Rahîmdir ki; onların bu asılsız sözlerine öfkelenmesine rağmen, yine de rahmet kapısını onlara açık tutuyor. Yeter ki insan düşünsün, pişman olup tevbe etsin. Bu anlamda, O'nun rahmeti gazabını aşmıştır. Ama, uyarı ve ikaz üzerinde düşünmeyen inatçı münkirlere ise azap hak olur.

Oysa insan düşünse, inat etmese, fıtratına yerleştirilmiş olan tevhid inancına yönelecektir muhakkak. Allah insanoğluna bu kabiliyeti yüklemiştir. Fakat kimi insanların, hevâlarından kaynaklanan hırsları bu kabiliyetlerini köreltmiştir.[164]

Hastalığı kabul edip, tedavi olmaya karar vermek gerekir. Hastalığı kabul etmemek, tedavi için gerken ilk gerçeği, ilk basamağı reddetmektir. Küfür ve hatalarda da durum böyledir. Hatayı işleyenler, onu hata olarak görmezler. Oysa hata kabul edilirse, onu düzeltmek ya da üstesinden gelmek kolaylaşır. Yoksa, hatalar arka arkaya dizilmiş demektir.

Bunca beyan ve izahtan sonra bu selim akıldan yüz çevirip küfürde diretenlerin durumunu 75. âyet gözler önüne seriyor.

❁ ❁ ❁

[164] 5/70, 71'e bakılabilir.

مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ اِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَاُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَاْكُلَانِ الطَّعَامَ اُنْظُرْ كَيْفَ نُبَيِّنُ لَهُمُ الْاٰيَاتِ ثُمَّ انْظُرْ اَنّٰى يُؤْفَكُونَ ﴿٧٥﴾

5:75 Meryem oğlu Mesîh (İsâ) bir peygamberden başka bir şey değildir. Ondan evvel de peygamberler gelip geçmiştir. İkisi de (birer kul ve beşer olarak) yemek yerlerdi. Bak, biz âyetleri onlara nasıl apaçık olarak bildiriyoruz. Sonrada bak onlar nasıl (hakikatten) çevriliyorlar.

Yaratılmışların muhtaçlıklarını görmelerine rağmen, nasıl olur da onlara ilâhlık atfedip de haktan yüz çevirirler.

Hz. İsâ'nın veya diğer peygamberlerin Allah'ın emri ve izniyle mucizeler ortaya koymaları, onları ilâh kılmaz asla. Çünkü ortaya koydukları şeyler, tamamen Allah'ın izniyle gerçekleşmekte ve kendilerinin bunda hiçbir dahli bulunmamaktadır. Hz. Âdem'in yaratılışının farklılığı ya da Hz. İsâ'nın babasız yaratılışı, onları ilâh kılmaz. Bir bebek konuşmuş ve kendisinin Allah tarafından peygamber seçildiğini, anasının dosdoğru müminlerden olduğunu bildirmiştir. Onlar bütün bunların Yaratıcı Güç tarafından meydana geldiğini kabul edip ilâhî mesaja kulak vereceklerine ve Hz. İsâ'nın Allah'ın elçisi olduğunu, çağrısını, yani Allah'a itaati kabul edeceklerine, ona ve annesine ilâhlık izafe etmişler. Kiliselerinde hâlâ Hz. Meryem'in sembolik tasvirine ve haça tapışları, onların ilâhî vahye karşı göstermiş oldukları mantıksızca davranışların bir göstergesidir.

Allah, o günün iman etmek isteyenleri için de, bugünün iman etmek isteyenleri için de her şeyi açıklamışken; bakın, Kitap Ehli'yim diyenler haktan nasıl da uzaklar.

❀ ❀ ❀

قُلْ اَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللّٰهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ ﴿٧٦﴾

5:76 De ki: "Allah'ı bırakıp da size ne bir zarar, nede bir fayda yapmaya gücü yetmeyen şeylere mi tapıyorsunuz? Hâlbuki (her şeyi) işiten, (her şeyi) bilen Allah'ın kendisidir.

Oysa, şu yaratılmışların başına gelenleri düşünmeli değiller mi! Ne Hz. İsâ ne de yücelttikleri başka bir kimse, başına gelenlere engel olabiliyor. Kendisine musallat olan hastalıklardan ve belâlardan kim emin olmuştur! Allah diledi mi, bütün güçleri bir araya getirseniz bile, başınıza ilâh diye tayin ettikleriniz kendilerini koruyamazlar. Niye düşünüp akletmiyorsunuz!

Allah'ı unutup da vesileleri mutlak velinimet görmek büyük bir cehalettir. Allah'tan başka kim mutlak mânâda zarar ve fayda vericidir ki! Beşerin birbirine faydası da, zararı da bir vesile iledir. Elde ettikleriniz, korktuklarınız veya himayesine sığındıklarınıza mı kulluk ediyorsunuz! Ne kadar güçlü, ne kadar zengin olursa olsun, her varlık yok olmaya mahkûmdur. Mahkûm olan, himayeye muhtaç olan, nasıl ilâh olur ki! Allah Semî'dir, Alîm'dir. Sizin hangi amaç ve niyetle onlara kulluk ettiğinizi bilicidir.

Her şeyi en ince detayına kadar bilen, işiten, gören, sizin durumunuzu bilmez mi hiç! Ama inkâr, çıkar, tûl-i emel ve haset dimağlarını öylesine köreltmiş ki; Yaratan'ı bırakıp yaratılanlara tapıyorlar.

❁ ❁ ❁

قُلْ يَآ اَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوٓا اَهْوَٓاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَاَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَٓاءِ السَّبِيلِ ﴿٧٧﴾

5:77 De ki: "Ey ehli kitap, dininiz de haksız yere haddi aşmayın. Bundan evvel hakikatten hem kendilerini sapmış. Hem bir çoğunu saptırmış ve (hâlâ da) dümdüz yoldan ayrılıp sapa gelmiş bir kavmin hevâ (ve heve)sine uymayın.

❁ ❁ ❁

لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِيٓ اِسْرَٓاءِيلَ عَلٰى لِسَانِ دَاوُۥدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذٰلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ ﴿٧٨﴾

5:78 İsrailoğullarından olup da küfredenlere Davut'un da, Meryem oğlu İsâ'nın da diliyle lânet olunmuştur. Bunun sebebi de isyan etmeleri ve ifrata sapmaları idi.

İfrat; insanın herhangi bir hüccete dayanmaksızın, sırf kendi arzu ve kaprislerinin ortaya koyduğubir durumdur.

İsrailoğulları'nın tutumu, cahilane küfürlerinde ısrar edenlere, dinlerinde taşkınlık etmemeleri için, uyarı mahiyetinde bir örnek olarak verilmiştir.

Asıl olan, ne bir kulu yüceltmek, ne de yermek; insana, insana yaraşır şekilde saygı duymanın dışında herhangi bir ulûhiyet sıfatı vermemektir.

İşte Hz. İsâ, peygamber de olsa, cahil insanlardan gelen zararı önleyememiştir. Düşmanı olan Yahudilere zarar verebildi mi! Hayır... Aksine, onu öldürüp haça asmaya çalıştılar. Tüm bu muamelelerle karşı karşıya kalan Hz. İsâ, kendisi için herhangi bir şey yapabildi mi! Düşmanları üzerine azap indirebildi mi! Tek yaptığı iş, Allah'a sığınmak ve durumunu O'na havale etmek oldu.

Yine Hz. İsâ, kovulan ve işkenceye uğrayan yardımcıları ve tebliğ ettiği yolda yürüyenler için ne yapabildi ki! Evet, sadece Allah'tır her şeye kadir olan, yüceltilmeye, ibadet edilmeye lâyık olan Ve O'dur, kalpteki duyguları bilen, Latîf olan.

Peygamber dahi, Allah kendilerine vahiyle bilgi vermedikçe gayb hakkında hiçbir şey bilememiş ve kendilerine dokunacak zararı defedememişlerdir. O hâlde, günümüzde veli olarak tanımladıkları birtakım kimselerin türbelerine giderek onlardan bir şeyler umanlar ne elde edebilirler. Bağlandıkları şeyhlerinin, kendi içlerinden geçenleri bildiğine inanarak, Allah'tan çekinmedikleri kadar şeyhlerinden çekinenler var. Hatta, "O büyük

zat, veli olmasaydı, bu kazadan kurtulamazdım." diyerek cahilane bir tavırla Allah'a eş koşanlar var. Allah, bu tür aşırılıklara meyletmemeleri için inanan kullarını ikaz etmektedir. Allah'a ait bir sıfatı bir peygambere ya da yüce tanımlanan bir veli veya şeyhe atfetmek, doğru yoldan ayrılmanın ve heveslere uymanın bir uzantısıdırve önemli bir ikazı muciptir.

İsrailoğulları bir örnek olmakla beraber, aslında, küfründe ısrar eden, Allah'ın vahiylerine küfreden herkes lânetlidir.

❀ ❀ ❀

كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ ﴿٧٩﴾

5:79 Onlar işledikleri herhangi fenalıktan birini vazgeçirmeye çalışmazlardı. Hakikat, yapmak da devam ettikleri (o hâl) ne kötü idi.

Bu toplumların isyankârlıkta ve günah işlemekte ısrar etmelerinin sebebi; zalimin ve de cahilin, yaptığı günah ve kötülüğü engelleyecek, onu ikaz edecek ve uyaracak bir kimse ile karşılaşmamasıdır. Bu nedenle aralarında anarşi yayıldı. Kötü ahlâk her yeri kapladı. Bir millette ne zaman ki pislikler ve hoş olmayan hareketler yaygınlık kazanır da, bunları kınayıp protesto edecek kimseler bulunmaz, bu yapılan rezillikleri herkes hoş görür; işte o zaman insanlardaki heybet, kalplerdeki hayâ duygusu gider. Bu kepazelikler de insanlar için alışkanlık hâline gelir. Doğal olarak, dinin gönüllerdeki egemenliği de ortadan kalkar. Kötülere engel olmak, dini korur ve muhafaza altına alır ki; hiç olmazsa, kö-

tülükleri açıktan işleyebilme cesaretini kırar. İşlenen kötülüklere aldırmamak, Müslümanlar için bir suçtur. Günümüzde yaygın hâle gelmiş olan günah ve hayâsızlık, toplumdaki bireylerin bütün güçlerini toplayarak, el birliği ederek fesadın kökünü kazımaya çalışmalarıyla giderebilir ancak. Yoksa *"Aranızda yalnız zulüm edenlere erişmekle kalmayacak olan fitneden sakının. Allah'ın azabının şiddetli olduğunu bilin"*. (8/25)

Bizleri sakındırıp uyarmak amacıyla bu bey yinelerin ileri sürdükleri neden iledir.

İşte İslâmî düsturları gereği gibi yaşamamanın ilk sebebi budur. Çünkü, işlenen günaha müdahale etme isteği bulunmayan, hatta bütün gücünü toplamaya çalışmayan Müslümanların günahın içine düşmesi kaçınılmazdır. Ancak günahtan nefret ve onunla mücadele kişiyi günahtan koruyabilir.

Evet, kötülüklerden nefret etmedikçe ve kötülüklerin işlendiği meclislerden uzak kalmadıkça, Cenâb-ı Allah kalplerimizi mücrimlerin kalplerine benzetecektir. Zorunlu hâller dışında, günaha seyirci kalmak, ona engel olmaya çalışmamak, çok kötü, gayriahlâkî bir davranıştır. Emri bil- maruf, nehyil anil münker ibadetine sarılmalıyız Bütün güç, enerji ve bilgimizi artırarak bu ibadeti yerine getirelim ki; hem Allah'a karşı kulluğumuzda samimiyeti yakalayabilelim, hem de karşılıklı olarak hesaptan kurtulalım.

İnsanın tabi fikrini öldürerek beynini yanlışa şartlandıran kişilere elim bir ceza olur da, bunlara bildiği ve gücü yettiği hâlde müdahale etmeyenlere elim bir hesap olmaz mı! Bir insanı kirletmek vahim bir suç olarak algılanırken, buna bîgâne kalanlar hesaptan payını almazlar mı sanırsınız!

Fertler, hesaplarını âhirette verecek, cezalarını âhirette çekecekler. Âhiret hayatı topluma yönelik olmadığı için, toplumsal ceza bu dünyada verilir. Bu ceza; yokluktur, kıtlıktır, enflasyondur, depremdir, seldir, çığdır, heyelândır veya zalimlerin zulmü altında inleyip, yok olup gitmektir. İşte günümüzde bu saydıklarımızın varlığı hiç eksik olmamaktadır. Bir yerde gerçekleşen hadise, diğer bölgedeki insanların uyanmasına vesile, çağrı olmuyorsa; bekleyelim elim akıbeti! En'am Sûresi'nin 43 ve 44. âyetleri burada yerini güzel buluyor. Öyle ise, bu uyarılar bizleri harekete geçirsin artık. Ve yapmamız gerekenleri tesbit edip yapalım ki; bu şartlar içerisinde ölüm gelirse, şerefli bir şekilde ölelim.

Allah, bizleri, hayırlı işler yapmada, Kur'ân'ın dosdoğru yoluna erişmede başarılı kılsın. Bunun yolu da; Kur'ân'ı okuyup, üzerinde gereği gibi düşünüp, Resûlullah'ı örnek almaktır. Allah'ın yasak ettiği kötülükler karşısında, gücü yettiği ve imkânı olduğu hâlde, neme lâzım deyip birbirini ikaz etmeyenlerin hâli ne kötüdür!

"İsrailoğulları günahlara daldıkları vakit, bilginleri bu günahları nehyetti. Ama onlar kaçınmadılar. Bilginleri de onlarla birlikte oturup içti, eğlendi. Allah da onların kalplerini birbirine benzetti. Ve onları, Hz. Dâvûd'un, Hz. Süleyman'ın ve Meryem oğlu İsâ (as)'nın diliyle lânetledi. Hz. Peygamber (s.a.v), 'Hayır. Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin ederim ki, siz onları hak üzerinde döndürünceye kadar çalışacaksınız buyurdu. '"

"Sizden biriniz bir münker görürse, onu eliyle değiştirsin. Gücü yetmezse diliyle değiştirsin. Ona da gücü yetmezse kalbiyle buğzetsin ... Bu ise imanın en zayıf noktasıdır."

Muhakkak ki, Allahu Teâlâ bazı kişilerin ameli yüzünden umuma azap etmez. Herkes, kendi arasında bir kötülük görür de (o kötülüğü hoş karşılamamak kudretine sahipken) ona karşı gelmezse; Allahu Teâlâ, hem umumu hem de kötülüğü yapan kişileri azabına müstahak kılar."

Âyet-i kerîme, İsrailoğulları'nda beliren bu kötü durumu, tehdit eder şekilde arz ederek; İslâm cemaatinin birbirine kenetlenmiş fertlere ihtiyaç duyduğunu, sağlam ve canlı bir bünyeye sahip olması gerektiğini, düşmanlık ve masiyet gibi badirelerin, umumî bir mahiyete bürünmeden evvel bertaraf edilmesi zorunluluğunu bildiriyor. İslâm cemaati, hakkı muhafaza, hakka karşı duruşları yok etme konusunda gayet sert, gayet hassas olmalıdır. Bu dine tâbi olanlara da, muhafaza edilmek üzere kendilerine tevdi edilen emaneti iyi korumalarını, şerrin, bozgunculuğun, zulmün ve tuğyanın karşısına hemen dikilmelerini ve hiçbir kınayıcının kınamasından çekinmemeleri emrediliyor.[165]

Bu emanete riayet hususunda İslâm son derece dikkat gösterir. Yüce Resûl de, ümmetini, bu ibadetten gafil kalmamaları için uyarmıştır.

❁ ❁ ❁

[165] S. Kutup, Fi-zilal.

تَرٰى كَثِيرًا مِنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَبِئْسَ مَا قَدَّمَتْ لَهُمْ أَنْفُسُهُمْ
أَنْ سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ ﴿٨٠﴾

5:80 İçlerinden bir çoğunu görürsün ki (peygambere, mü'minlere olan buğuzlarından dolayı) kâfirlere dostluk ederler. Nefislerinin kendileri için (âhiret hesabına) öne sürdüğü (o kötü haber), and olsun, ne çirkin şeylerdir. (Çünkü onları kazancı) Allah'ın kendilerine gazap etmesi ve onların o azap içinde ebedî kalıcı olmalarıdır.

Buradan da anlıyoruz ki; onlar, Allah'ın Resûl'üne ve mü'minlere kin taşırlar. Bu kinleri onları kâfirlerle dostluklara sürükler. Meselâ yakın geçmişte, Allah'ın Kitab'ına hakaret ettiğini okuduğumuz Salman Rüşti'ye bir nevi dostluk eden Aziz Nesin'in buğzunun mü'minlere olduğunu anlarız.

Ancak, İslâm'a karşı olanların hepsi bir değildir. Meselâ, İslâm'a en büyük düşmanları, Hz. İbrâhim Hz. Mûsâ gibi Allah resûllerinin yolunda olduklarını iddia eden bilgiç, yobaz din adamları ve bir de hiçbir dine ihtiyaç görmeyen, kültürsüz, medeniyetsiz cahiliye insanları arasında bulursunuz. Kendisini ibadete verdiğini sanan bu kesimin düşmanlığı ise nispeten azdır. Allah bu beyyineleri, mü'minlerin, insanları daha iyi tanıması için beyan etmiştir.

❁ ❁ ❁

وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ
وَلَٰكِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ ﴿٨١﴾

5:81 Eğer Allah'a, peygambere ve ona indirilene iman etmiş olsalardı, onları (kâfirleri) dostlar edinmezlerdi. Fakat onlardan bir çoğu fâsık kimselerdir.

İman, bir safta olmayı gerektirir. Bu sebeple, Hz. Âdem'den Hz. Muhammed'e kadar gelen elçileri ve kitapları, yani ilâhî şeriatı, ilâhî vahyi bir bütün olarak kabul etmek gerekir. Çünkü, hepsi de aynı inanca davet ediyorlardı. Ve davetleri de Allah'a idi. Bu inanç hususunda ihtilâf eden, senin dinin, benim diye ayırım yapan, bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr edenin bu dinle, İslâm'la ilişkisi biter. Hatta, nübüvvete inandıklarını iddia etmelerine rağmen savaşta mü'minlere karşı münkirlerin yanında yer alanlar da bu tehlikenin içerisindedirler. Seyyid Kutub'un ifadesiyle, "Hiçbir meselede, onlarla Müslümanlar arasında yardımlaşma ve dostluk bahis mevzuu olamaz. Zira, Müslüman'ın nazarında, hayatın her türlü meselesi dinin emrine boyun eğmek mecburiyetindedir."

İnsanın fâsıklıktan kurtulabilmesi, kâfirleri dost edinmekten sakınması gerekmektedir. Mü'minin dostu; Allah, O'nun Resûl'ü ve rükû ederek namaz kılanlardır. (5/55)

❁ ❁ ❁

لَتَجِدَنَّ اَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِّلَّذِينَ اٰمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ اَشْرَكُوا
وَلَتَجِدَنَّ اَقْرَبَهُمْ مَوَدَّةً لِّلَّذِينَ اٰمَنُوا الَّذِينَ قَالُوٓا اِنَّا نَصَارٰى ذٰلِكَ
بِاَنَّ مِنْهُمْ قِسِّيسِينَ وَرُهْبَانًا وَاَنَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ ﴿٨٢﴾

5:82 İnsanların, iman edenlere düşmanlık bakımından, en şiddetlisi, andolsun ki Yahudilerle Allah'a eş koşanları bulacaksın. onların iman edenlere sevgisi bakımından, daha yakınına da andolsun, "Biz Nasranileriz" diyenleri bulacaksın. Bunu sebebi şudur: Çünkü onların içinde keşişler , rahipler vardır. Şüphe yok ki onlar (Hakkı itiraf hususunda o derecede) büyüklenmek istemezler.

İnsanlar, Allah'ı gereği gibi tanımaz, bir de arzularının zebunu olurlarsa, bencilliğe yenik düşerler. Onlar hile ve hainlikte ustadırlar. Madde sevgisi, kişilik bozukluğu ve kötü davranışlar onları egemenliği altına almıştır. İşte bu tip insanlar, adları ne olursa olsun, bu sınıfa dahildirler.

❁ ❁ ❁

وَإِذَا سَمِعُوا مَآ أُنْزِلَ إِلَى الرَّسُولِ تَرَىٰٓ أَعْيُنَهُمْ تَفِيضُ
مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَآ ءَامَنَّا فَاكْتُبْنَا
مَعَ الشَّٰهِدِينَ ﴿٨٣﴾

5:83 Peygambere indirilen (Kur'ân-ı Kerîm)i dinledikleri vakit de hakkı tanıdıklarından dolayı gözlerinin yaşla dolup taştığını görürsün onların. (Şöyle) derler: "Ey Rabb'imiz! İman ettik. Artık bizi (Hakka) şahit olanlarla birlikte yaz."

İşte gerçek, işte imanın itirafı! Hakk'tan inenin hak olduğuna şehâdet edenlerin, indirilen vahyin, emirlerin rahmetine erişmenin coşkusuyla gözleri yaşarır. Göz, duyguları dışarı yansıtan bir organımızdır. Sevinciniz de , hüznünüz de, heyecanınız da, korkunuz da gözlerinizden okunur. Ama burada dökülen gözyaşları, çok ulvî bir sebeptendir. Kur'ân'ı işittiklerinde, onun tesiri altında kalarak şevkten akıttıkları yaşlardır. (8/2) Bu hakikat karşısında nasıl etkilenmezler ki! Her bir mesaj, kendilerini sevgili Rabbleriyle muhatap kılıyor. Ve yüce Rabb'in her bir emri selâmet, hayır ve saadeti muştuluyor. Ve bu kulluğa eriştirildikleri için Rablerine şükran ve minnet duyuyorlar.

❁ ❁ ❁

وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَمَا جَآءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ اَنْ يُّدْخِلَنَا رَبُّنَا
مَعَ الْقَوْمِ الصّٰلِحِيْنَ ﴿٨٤﴾

5:84 "Zaten biz Rabb'imizin bizi de sâlihler katarına katıp koymasını unutup dururken ne diye Allah'a ve bize gelen hakikate iman etmeyelim?"

Bu dinin haklılığına şehâdet edenler bilirler ki; bu din, sahibini, yalandan, riyadan, kötülükten sakındırıp; adalet, emniyet ve hayra ulaştırır. Bu güzel haslete sahip olmayı her inanmış kimse ister. Ama bu isteğin gerçekleşmesi için, gereken her türlü fedakârlığı yapması, yani dinini dava edinmesi gerekir. İşte o zaman, sâlihler arasına girerek, saadet diyarının aziz müntesiplerinden olur.

Kim sâlihlerden olup, hakka şahitlerden olmak istiyorsa; Allah'ın âyetlerini, yaşamak için okuması, dinlemesi ve anlaması gerekir. 85. âyette, imanda şehâdete eren bu kullara Allah'ın müjdesi verilmektedir.

❁ ❁ ❁

فَأَثَابَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ ﴿٨٥﴾

5:85 İşte Allah'ın onların (bu) söylediklerinden dolayı altından ırmaklar akan cennetleri – kendileri için ebedî kalıcı olmak üzere- onlara mükâfat olarak ihsan etti. Bu, iyi hareket edenlerin mükâfatıdır.

Sözünde sadık olan Allah, elbette, vaat ettiklerini sâlih kullarına verecektir. Ganî olan Allah, istediklerine kavuşmak için çabalayan kullarını böyle mükâfatlandıracaktır. Onlar, sâlihlerle beraber cenette safa süreceklerdir. Orada, her arzuları yerine getirileceği gibi, canlarını sıkacak en ufak bir şeyle de karşılaşmayacaklardır. Hiç kimse 86. âyette tasvir edilen duruma düşmek istemez. Ama, Allah inkâr edenlere de bu sonu haber vermektedir.

❁ ❁ ❁

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ ﴿٨٦﴾

5:86 O inanmayıp kâfir olanlar , Allah'ın âyetlerini yalan sayanlar (a gelince) onlar da o çılgın ateşin yaranıdırlar.

Bütün uyarı ve teşviklere rağmen hakka karşı aklını örtüp iman etmeyenlerin sonu budur.

Cennet ve cehennem... İkisi de kendisi için hazırlananı bağrına alacaktır. Oysa Allah, onları bu kötü akıbetten kurtaracak iki şey vermiştir; biri vahiy, diğeri ise akıldır. Hevâ, hırs ve zevkle aklını örtenler, gerçeği doğrulamaya asla yanaşmazlar.

❁ ❁ ❁

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَآ اَحَلَّ اللّٰهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا اِنَّ اللّٰهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ ﴿٨٧﴾

5:87 Ey iman edenler, Allah'ın helâl ettiği o en temiz ve güzel şeyleri (nefsinize) haram kılmayın. Haddi aşmayın. Çünkü Allah haddi aşanları sevmez.

❁ ❁ ❁

وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللّٰهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللّٰهَ الَّذِي اَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ ﴿٨٨﴾

5:88 Allah'ın size rızık olmak üzere verdiği şeylerden helâl ve temiz olarak yiyin. Siz, kendisine iman etmiş olduğunuz Allah'tan korkun.

Bu iki beyine, insan yaşantısında ruh ve beden arasındaki dengenin sağlamasına ve sağlıklı bir yaşama önem verildiğini görüyoruz.

Ey iman edenler! Size hoş, temiz ve lezzetli olarak bahşedilen helâl şeyleri kendinize haram kılmayın; kalbinizin meylettiği hoş ve temiz şeyleri haram sayarak nefsinizi bunlardan alıkoymayın. Evet, Allah'a yaklaşmak ve ibadet amacıyla böyle bir şey yapmayın. Ey iman edenler! Size rızık olarak verilenlerin hoş ve temiz olanlarından yiyin ve Allah'a şükredin.

Yiyecek, içecek ve giyecekler konusunda Allah'tan sakının. Yaptığınızın iyi bir iş olduğunu sanarak helâli ve haramı bildiren ilgili vahiyleri hiçe sayıp, helâli haram, haramı da helâl kılmayın! Bunu tebliğ etmek, ancak Resûl'e aittir. Hele Allah'ın yasak etmediği, mübah bıraktığı bir helâli haram kılmak büyük ahmaklıktır. Nimetlerden yararlanma konusunda israf ve de cimrilik etmeme düsturu vardır. Arzularının direktiflerini amaç edinenler, şeytanın kardeşleri olan israfçılardır. Malî gücünün üstünde harcamada bulunan, borçlanıp iktisatlı davranmayan kişi savurgandır. Allah kendisine bol rızık verdiği hâlde cimrilik yapan kimse, kınanmış ve yerilmiştir. İşlerin en hayırlısı, aşırılıktan uzak olanıdır.

Şunu da kaydedelim ki; zühd yolları olmadan Allah'a yaklaşılmayacağını sanıp, hoş ve temiz şeyleri kendisine yasaklayarak nefse azap çektirmek ibadet değil, bilâkis Hristiyan rahiplerinden, Hinduizm ve Yunan dini hayatından gelen bir ibadet şeklidir. Resûlullah (s.a.v.)'ın hayatını inceleyenler bilirler ki; o, helâl olan her şeyi yerdi. Çeşitli etleri, yemiş, bazen de arpa ekmeği gibi sade yiyeceklerle yetinmiştir. İnsanlara örnek olmaya çalışırdı. İslâm'da esas olan ne israf etmek, ne de cimrilik etmek, ikisinin ortasını bulmaktır. Herkese, malî gücüne göre harcamada bulun-

ması önerilmiştir. *"Eli geniş olan, genişliğine göre nafaka versin. Rızkı dar olan da, Allah'ın kendisine verdiğinden harcasın..."*[166]

Evet, zühd ve takva üzere yaşayacağım diyerek bazı şeyleri kendilerine haram kılanlar, kendi kanunlarını izliyorlardır ki; Resûlullah (s.a.v.), "Benim getirdiğime uymadıkça, hiç biriniz iman etmiş olmazsınız!" buyurmuştur.

Bazı helâllerden uzaklaşmayı fazilet kabul edip, bu türlü zühd yolları olmadan Allah'a yaklaşılmayacağını sanmak, her toplumda ve asırda düşünmeyenler arasında din adına uygulanagelen bir yaklaşımdır. Ashâbından da buna benzer sözler kendisine ulaşınca, Resûlullah, "Bazı insanlara ne oluyor da kadınları, güzel yiyecekleri, uykuyu ve daha başka güzel şeyleri kendilerine haram ediyorlar? Ben size rahipler olmayı öğretmedim. Kim benim getirdiğim uygulamaları aşarsa, sınırı aşmış olur." buyurmuştur.

Her emire uyuşta kendi ekseni etrafında ibadetler oluşmaktadır.

❁ ❁ ❁

[166] Talak / 7

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللّٰهُ بِاللَّغْوِ فِيٓ اَيْمَانِكُمْ وَلٰكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْاَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهٗٓ اِطْعَامُ عَشَرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ اَوْسَطِ مَا تُطْعِمُونَ اَهْلِيكُمْ اَوْ كِسْوَتُهُمْ اَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلٰثَةِ اَيَّامٍ ذٰلِكَ كَفَّارَةُ اَيْمَانِكُمْ اِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوٓا اَيْمَانَكُمْ كَذٰلِكَ يُبَيِّنُ اللّٰهُ لَكُمْ اٰيَاتِهٖ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ ﴿٨٩﴾

5:89 Allah sizi yeminlerinizdeki lağvden dolayı sorumlu tutmaz. Fakat kalplerinizin azmettiği yeminler üzerinde muaheze eder. Bunun da kefareti ailenize yedirmekte olduğunuz orta (derece) sinden on yoksulu doyurmak, ya onları giydirmek, yahut bir köle azat etmektir. Kim (bunları) bulamaz (bulmaya muktedir olamaz) sa üç gün oruç (tutması lâzımdır). İşte bu and ettiğiniz vakit yeminlerinizin kefaretidir. Yeminlerinizi muhafaza edin. Allah âyetlerini size böyle açıklıyor. Ta ki şükredesiniz.

Bu, rastgele yeminlerden kasıt, gönülden bir arzu ve niyet olmaksızın dilden dökülen kelimelerdir.

Ebû Hanîfe, Mücahit ve Şâfiî'nin görüşüne göre; "Allah sizleri şer'î bir hükümle ilgili olmayan yeminlerinizden dolayı sorguya çekmez. Sözü pekiştirmek için, kişinin, kendi zannına dayanarak, hayır vallahi bu iş böyledir veya değildir diye yemin etmesi; ama işin gerçekte onun zannettiği gibi olmamasıdır. Bunlardan dolayı kişi sorumlu tutulmaz." Ama bu hâl makbul da addedil-

mez. Bununla birlikte, rastgele yeminlere fazla dalınmaması da teşvik edilmektedir. Zira Allah'ın adına edilen yeminlerin, kendine has bir vakar ve değeri olmalıdır.

Kefareti gerektiren yeminler, kasıtlı olarak ve üzerine basa basa ettiğiniz yeminlerdir. Tabi, Allah'ın adıyla veya sıfatlarından biri ile ettiğiniz yeminleri bozduğunuzda sorumlu tutulursunuz. Allah adı dışındaki kelimeler ile ettiğiniz yeminlerden değil. Peygamber veya veli gibi şeyler üzerine yemin etmek haramdır. Vâcip bir iş için edilen yemini bozmak da haramdır.

Peygamber (s.a.v.), Hz. Ömer'in kendi babası üzerine yemin ettiğini duyduğunda şöyle buyurmuştur: "Bir kimse yemin edecek olursa, Allah adına yemin etsin ya da sussun."

Yine bir başka rivayette, "Her kim yemin eder de yeminini bozmayı hayırlı görürse, hayırlı olanı yapsın ve kefareti ödesin." buyrulmuştur. Kefaretten maksat; bozulan ahdin değerini iade etmek, yeminlerin küçük düşürülmesini önlemektir.

Yeminin bozulması hâlinde, kişi, israfa veya cimriliğe kaçmaksızın, bu üç çeşit kefaretten herhangi birini seçmekte serbesttir.

Kefaret, örtmek mânâsına gelen "küfür" kökündendir. Kefaret, bazı günahları örten ve perdeleyen birtakım davranışlardır.

Güzel olan, mecbur kalmadıkça yemin etmemek, yemini basite indirgememektir. Basit sebeplerle yeminlerinizi bozmayın; hevesinizi tatmin etmek için hedef hâline getirmeyin. Bozduğunuz takdirde, kefaret vererek onu koruyun.

Yalan yere edilen yeminlere gelince... Bu, büyük günahlar-

dandır ve kefaretle karşılanmaz. Bu tür yeminlerden dolayı, hak sahiplerine haklarını vermenin yanı sıra, tevbe edip Allah'a iltica etmek gerekir.

Buhârî ve Müslim'de geçen bir hadiste, Resûl (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Bir kimse fâcir bir hâlde yemin eder ve bu yemini sebebiyle bir Müslüman'ın malını keser ise; Allah'ın huzuruna, O'nun gazabına uğramış bir hâlde çıkar."

"Yeminlerinizi, aranızı bozan bir vesile edinmeyin. Sonra sağlam basmış ayak kayar ve Allah yolunda engel olduğunuz için dünyada fena azap tadarsınız; âhirette de büyük azaba uğrarsınız." (16/94))

Kefarette, mümkün mertebe âyetteki sıraya riayet etmek, takvadandır. Diğer kefaretlere gücü yetmeyenler, oruç tutarak kefaretlerini öderler. "Ortalama" kelimesi ile, güzel olan kastedilir. Vasat; hayırlı olanı, en yararlısını yapmak demektir.

Yemin kavramı, imanın çok önemli bir ögesidir. Bu nedenle, yemin edilmeden önce çok iyi düşünülmelidir. Ulu orta konuşarak, yapamayacağımız şeyler hakkında, Allah'ı şahit tutarak yemin etmemeliyiz. Çünkü Allah'ı şahit tutarak söylenen sözü yerine getirmek gerekir.

Yemin; bir iddiayı kuvvetlendirmek veya bir işi yapıp yapmamak hususunda, Allah'ın isimlerinden veya zâtî sıfatlarından biri anılarak, Allah'ı şahit tutarak yapılan anlaşmadır.

Yemin, akitlerde ve husumetlerde, sözü tekit için edildiği ve sadık kalındığı müddetçe meşrudur. Hz. Muhammed, ümmetine, babalar adına yemin etmemelerini tembihlemiştir. Dört

imamın görüşüne göre, Kur'ân âyetleri ve Mushaf adına edilen yemin muteberdir; bozulması hâlinde kefareti gerektirir. Buna göre; yemin ederim, kasem ederim, and içerim gibi sözler de yemin sayılır.

Bir farzı terk etmek veya bir haramı işlemek için yemin etmek haramdır. Bozulması farzdır. Meselâ; anne ve babası ile konuşmamaya yemin eden kişi, onlarla konuşacak, yani yeminini bozacak, ama yemin kefareti ödeyecektir. Böyle bir yemin ettiği için de tevbe ve istiğfar etmelidir. [167]

Yemin edildikten hemen sonra inşallah denilirse; bu yeminin bozulması durumunda kefaret gerekmez. İbni Kuddame'nin bildirdiğine göre, inşallah denilmesi hâlinde kefaretin gerekmeyeceği hususunda dört mezhep müttefiktir.

Allah'a verdikleri sözü ve yeminleri az bir pahaya satanlara gelince... İşte bunların âhirette bir payı yoktur. Allah, kıyamet gününde onlarla konuşmayacak ve onları temize de çıkarmayacaktır. (3/77)

Sözünde durmak ve vaadi yerine getirmek, İslâm'ın temel ahlâkî ölçüsü olup, imanın sıhhatine delâlet eden kuvvetli bir delilidir.

Evet, bir insan ben Müslüman'ım diyorsa, Allah ile ahitleşmiştir artık. Ben Müslüman'ım demek; her işimde O'nun emrine sadık kalacağım demektir.

İnsanlar bazen, zaaflarından veya cehaletlerinden dolayı bu

---

[167] Bkz. 5/1, 2/225, 3/77

işi ciddiye almayıp, günaha giriyorlar. Hâlbuki, bile bile günaha dalmak fâsıklıktır.

Ahd ve yemin, hem Allah'ın insanlara teklif etmiş olduğu hükümlere riayeti ve hem de insanların, Allah'a veya birbirlerine verdikleri söz ve vaatlerinde durma hâlini kapsar.

❁ ❁ ❁

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوٓا اِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْاَنْصَابُ وَالْاَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿٩٠﴾

5:90 Ey iman edenler, içki, kumar, (tapınmaya mahsus) dikili taşlar, fal okları ancak şeytanın amellerinden birer murdardır. Onun için bun(lar) dan kaçının ki muradınıza eresiniz.

İnsanlara, tevhid akîdesini iyice benimsetmeden, emir ve nehiyleri anlatmak geçerli bir metot değildir. İnsanlar Rablerini gerçek mânâda tanırlarsa, cahiliyetten kalma düzenlerini bırakır ve içtimaî, iktisadi, ahlâkî, ruhî alanda kendilerini O'nun emirlerine teslim ederler. Bu tanıyış ve biliş kişiyi öyle bir noktaya getirir ki; Rablerinin emirlerine hiç münakaşa yapmaksızın itaat eder. Zira Rablerini gerçek anlamda tanıyanlar, O'nun, emrettiği veya nehyettiği şeyleri, tamamen kendilerinin hayrını düşünülerek koyduğunu, her ne olursa olsun, emrettiği ve nehyettiği şeylerde kendilerine bir tercih payı bulunmadığını, bunun da O'na itaatin temel ilkesi olduğunu öğrenmişlerdir. Evet, inandım diyenlerde, akîde sağlamlaşmadıkça ne ahlâkî kurallar,

ne eğitim prensipleri, ne de içtimaî ıslahat metotları istenilen olumlu sonuçları verebilir. İşte bunun için, insanları, evvelâ bu emir ve nehiyleri bildirerek değil, onlara Allah'ı ve akîdeyi öğreterek düzeltmeye çalışmalıdır. Bunları hakkıyla kavrayan insan, Rabb'inin emirlerine nasıl teveccüh etmez! Ancak, çok zayıf ve iradesiz, tutkuları hastalık derecesinde bulunan âcizler dışında herkes, hemen, işittik ve itaat ettik ilkesiyle, Allah'a kul olma şuur ve şevkiyle O'nun emirlerine sarılır.

Resûlullah (s.a.v.), insanlara bu inancı yerleştirirken, cahiliye hurafeleriyle mücadele etmiştir.

Fal ile bir şeyler aramanın fısk olmasının sebebi, falın, gaybe vâkıf olmak için bir yol olma gibi bir iddia taşıması ve bunun da itikada dönüşmesi tehlikesidir. Hâlbuki, "Hiçbir insanın yarınki hayatını bilmesine imkân yoktur. "Gaybı illallah" hiç şüphesiz gaybın anahtarı nezd-i Bârî'de mahfuzdur." Oraya, değil alelâde insanlar, nebîler ve Hakk'a yakın olan meleklerin bile nüfuz etmesi imkân ve ihtimal haricindedir. Lokman, Neml, Enam Sûreleri'nde belirtilen bu beyyinelerden sonra, hakkında hiçbir bilgisi olmayan gaipten haber verme palavralarına cahilden başka kim cüret edebilir! Ve cahilden başka kim bu kapıları çalmak ister.

Oysa Müslüman'dan istenen; yaşadığı, müstesna demlerde duyduğu şeyleri hayra yorma ve teselli bulma itiyadında olmasıdır. Teşebbüs edilecek bir şey hakkında Allahu Teâlâ'dan yardım ve kudret dilemek, kemâl-i ihlâs ile Allah'a yönelerek insanın müstakbel hayır ve saadete mahzar olabilmesinin emin bir merci'-i istihâresidir.[168]

---

[168] Sahih. B. C. 4, sh, 133'ten 144'de kadar.

Hamr; Aklın normal işleyişini bozan, düşünceyi karıştıran, sıhhati bozan, sarhoşluk veren maddeleri ifade eder.

"Hamirden (yani sarhoş eden bütün maddelerden) sakınınız. Çünkü o, her şerrin anahtarıdır."

Öyle bir şer ki, onu içenler nâhoş, acayip işler yapar; ne söylediklerini, ne yaptıklarını bilmediklerinden her türlü pisliğe, fuhşa, zulme, cinayete sebebiyet verebilirler. Ailelerde sefalet, trafik kazaları, türlü türlü hastalıklar büyük ölçüde sarhoşluğun neticeleridir.

Alkollü maddeler öylesine bağımlılık yapar ki; azı, çoğu davet eder. "İçki, bütün kötülüklerin anasıdır." ifadesi, meselenin özünü anlatmaktadır.

İbn-i Ömer (r.a.)'den rivayet edilen bir hadise göre, Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: "Allah, içkiyi ve onu içeni, sunanı, alanı, üreteni, ürettireni taşıyanı ve taşıttıranı lânetlemiştir."

Elbette lânetlenirler. Ev yakan, ocak söndüren, çeşitli cürüm ve cinayetlere sebebiyet verenler başka nasıl anılırlar ki! Bu zulmün altına ancak, koyu cahiller ve gayr-i müslimler imza atabilir.

Ey Müslüman'ım diyen adam! Cehalet ve kötü arkadaş yüzünden bu belâya müptelâ isen, hemen terk et; nesline, evlat ve iyaline acı, ağzına bu zehrin bir damlasını dahi sokup da müptezel duruma düşme! Alışmışım, terk edemem deme. Aklını, iradeni kullan. Sakın yavaş yavaş bırakayım deme! İman edip bu pisliklerden kurtulmak istiyorsan; *"İşittik, itaat ettik!"* demekten başka alternatifin olamaz.

Bu âyetle, içki mutlak anlamda haram kılınmıştır. Âyet doğrultusunda, müminler bu illetle olan bütün münasebetlerini kesmelidir. Bu içki yasağını 2/219, 4/43 periyodik aşamalarını bu âyet iptal etmiştir.

Bu içki yasağını, gayr-i müslimlikten İslâm'a geçenler aşamalı olarak uygulayabilirler mi? İradesi zayıf, bilgisi kıt olanlar, buna tevessül edebilir; ama böyle bir fetva verildiği, İslâm'ın hiçbir döneminde görülmemiştir.

İçki, kesin olarak haram kılınmadan önce, iradelerine mağlup olan Müslümanlar, bu içkiyi aşamalı bırakma uygulamasına göre hareket etmişler; ama içkiye yaklaşma hakkında kesin hüküm inince, hiçbir mümin "Ben alışmışım, bırakamam, edemem, akşamdan akşama içerim, bu nasıl olsa namazıma mâni değil." dememiştir. *"İşittik, itaat ettik."*diyerek, ellerindekini, "Son bir yudum daha..." demeden bırakmışlardır. Çünkü, iman ve irade, zaaf ve tutkulara karşı koyabilecek en güçlü kalkandır. Zaaflar, imanı ve iradeyi mağlup eden kenelerdir.

Günümüzde, zaaflara yenilerek içen ve içmeden hevâ sarhoşu olan niceleri, ne yaptığını, ne ettiğini bilmeden serserice yaşıyor. Madde sarhoşu, hevâ-heves sarhoşu, akılları, fikirleri hep bunların hesabıyla kitabıyla meşgul. Niçin yaratıldığını, yaratılışını düşünmeden ve kulluk sorumluluğunun bilincinden uzak yaşayanlar, sarhoş değil de nedir!

Her günah içki gibi sarhoş etseydi, insanlar sakınırdı, denir. Hayır! Nasıl ki sarhoş, yanlış ve günah olduğunu bile bile içmeyi sürdürüyor; bu hevâ-hevese müptelâ olanlar da öylece işlemekte cürümlerini. Bu insanlara içkinin, sigaranın, hevâ ve hevesin

müptelâsı olmanın zararlarını ne kadar anlatırsanız anlatın, onları uyarmak çok zordur. Böyleleri, su testisi, su yolunda kırılır bilişi doğrultusunda, ömür sermayelerini sefalet ve zillet içerisinde sürdürürler. Tâ ki başları değip de uyanana kadar.

Bu durumu şöyle de değerlendirebiliriz: İçerek sağlığını, evlat ve ıyâlinin huzurunu bozanla, hevâ ve hevesinin arkasından sürüklenerek İslâm'ı tahrif edenin birbirinden pek farkı yoktur. Hatta ikincisi daha tahripkârdır. Meselâ, içki içen, içki imal eden, içki satan biriyle; İslâm'ı tahrif eden, tahrif olmasına sebebiyet veren menkıbelerle doldurulmuş bir kitabı satan kişi arsında ne fark var! Bu tür kitapları basmak, satmak, içki yapıp satmaktan daha tehlikelidir. İçki içtiği yahut sattığı için helâk olduğu haber verilen hiçbir kavim yok; ama dinini tahrif edenlerin helâkine dair haberler Kur'ân'da mevcut. [169]

Bütün bunlar, yani, talihi öğrenmek için fal oklarına başvurmak, hayatın günlük sorunlarını aşmada mantıksız ve bâtıl karar alma yöntemleri ve yollarına sapmak veya akla ve bilgiye dayanmaksızın belli şeyleri, olayları, durumları ve benzerlerini uğursuzluk saymak ya da iyiye yormak, içki ve dinî tahrifata sebep olan her şey İslâm'ın, yani Müslüman'ın temizliğini bozan pisliklerdir. Ve bütün bunlar şeytan işidir. Şeytan ise, apaçık düşmanınızdır. Bir şeyin şeytanın işinden olduğunu bilmesi, hissetmesi, o şeyden nefret etmesi ve ruhen de iğrenmesi için mü'mine kâfidir ve o, Allah'a karşı gelmekten sakınarak, bunlardan uzaklaşmaya çalışır. Çünkü ancak böylece çirkin işlerden kurtulur ve temiz inancın bahşettiği hayata kavuşur; huzur ve güvene, mutluluğa doğru yol alır.

---

[169] Bkz. 2/75, 79, 174; 3/78

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ ﴿٩١﴾

5:91 Şeytan içkide ve kumarda ancak aranıza düşmanlık ve kin düşürmek, sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alıkoyar. Artık siz(hepiniz) vazgeçtiniz değil mi?

Allah, kullarına, akıllarını örten hevâ, heves ve tutkularından korunma yollarlını, kendilerine zarar verecek şeyleri bir bir açıklamıştır. İnsan zikir uyanıklığı ve aralıklı olarak zikir salatı ile beşer olarak gafleti sonucu içerisine düştüğü gafletten arınmanın rahmetiyle korunur.

Sizi Allah'ı anmaktan, namazı kılmaktan alıkoyan cehalet illetinden sakınmayacak mısınız!

İçki yasağında ilk aşamada zararı faydasından çoktur diyerek, koyulan yasağı anlayan akıl ve feraset sahipleri hemen ondan uzaklaşıyor. Ancak bu zarara rağmen alışkanlıklarını, zaaflarını yenemeyen meseleyi haram kılınmadı diye devam ederler. Daha sonra da onlar cemaatten uzaklaştırılarak alışkanlıklarından vazgeçiriliyor ve daha sonra son nokta koyularak kesin haramlığı açıklanarak herkesin kesin hükme uyması emrediliyor.

Burada tedricî mesajda akıl ve basiret sahipleri ilâhî iradeyi kavrayıp ondan uzaklaşırken, kimileri ancak kesin hükme kadar sahip oldukları alışkanlıklarını sürdürüyorlar.

İlâhî iradeye teslimiyetteki şahadete tanık olarak, idealimiz uğruna bedel ödeyenlerden olmamız duasıyla...

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَىٰ رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ﴿٩٢﴾

5:92 Allah'a ve Resûlü'ne itaat edin, sakının. Eğer yüz çevirirseniz bilin ki peygamberimizin üstüne düşen yalnız apaçık tebliğden ibarettir.

Emre aykırı davranmanın başımıza getireceği acıklı sondan, kayıp ve pişmanlıktan sakınmamız hatırlatılıyor. Vahiy alıp uyarıldıktan sonra Allah'ın emrine yüz çevirenlerin zararı kendilerinedir sadece. Elçi'ye düşen tebliğdir.

"...O Peygamber'e tâbi olup ona saygı gösteren, yardım eden ve onunla birlikte gönderilen Nur (Kur'ân)'a uyanlar var ya; işte kurtuluşa erenler onlardır."[170]

"Resûl'e itaat etmek Allah'a itaat etmektir..."[171]

Evet, Resûlullah'ın sünnetinden devraldığımız tebliğ ibadetini yaparken, tebliğ ettiğimizi iyice kavramış olmalı; ayrıca açık ve anlaşılır bir üslûp benimsemeliyiz. Çünkü bu ibadeti yapanların, nasipten payları pek çoktur. Senin, nasihatinle bir kişiyi hak yola getirmen, dünyanın güzel nimetlerini kazanmadan daha hayırlıdır.

❁ ❁ ❁

---

[170] Bkz. Araf 157

[171] Bkz. Nisâ' 80

لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ اٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوٓا
اِذَا مَا اتَّقَوْا وَّاٰمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَّاٰمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا
وَّاَحْسَنُوا وَاللّٰهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ ﴿٩٣﴾

5:93 İman edip de güzel güzel amel (ve hareket) lerde bulunanlar** (bundan sonra haram olan şeylerden de) **sakındıkları, iman**(larında daima) **sakınıp** (haram olduklarına iyice) **inandıkları ve yine sakınmak da devam ve ısrar ile güzel işler** (i arayıp onlar)**la iştiğal eyledikleri takdir de (haram** kılınmazdan evvel) **tattıklarında üzerlerine hiçbir suç yoktur. Allah iyi hareket edenleri sever.

Burada, imanı kuvvetlendirecek hâl ve davranışlar üç tekrarla, pekiştirilerek sergilenmekte. Bu özellikler; güzel amel, kötülüğe düşmekten sakınmak, iyi amellere devam etmek, haramlardan sakınarak imanda sebat sahibi olmaktır. Bütün bunları geçerli kılacak olan, amelleri Allah'ın istediği şekilde, samimiyetle yapmaktır. Bu üç tekidden anlıyoruz ki; kişi haramlardan kaçınır, ihlâs ile yaptığı sâlih amelleri de Allah'ın istediği şekilde gerçekleştirirse, onun ödülü kurtuluş ve Allah'ın muhabbetidir.

❁ ❁ ❁

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَيَبْلُوَنَّكُمُ اللّٰهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ تَنَالُهٗٓ اَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ لِيَعْلَمَ اللّٰهُ مَنْ يَخَافُهٗ بِالْغَيْبِ فَمَنِ اعْتَدٰى بَعْدَ ذٰلِكَ فَلَهٗ عَذَابٌ اَلِيمٌ ﴿٩٤﴾

5:94 Ey iman edenler, Allah, görmeksizin kendisinden korkanları ayırt etmek için av (nevin) den ellerinizin, mızraklarınızın erişebileceği bir şeyle, and olsun ki, sizi imtihan edecektir. Kim bundan sonra aşırı giderse ona pek acıklı bir azap vardır.

Âyette, gerçekten iman edenlerin güzel bir vasfı anlatılıyor. Bu vasıf, Allah'ı görmedikleri hâlde, O'na karşı gelmekten korkmalarıdır. Bugün, inandım deyip de Allah'ı unutanlar, ne günahlar işliyorlar. Oysa birçok şeyde insanlardan çekinip de, onların görmediği yerde günah içine dalanlar az değil. Her şeyden haberdar olan Allah'tan çekinmeyenler, kıyamet günü, en hassas kameralarla çekilen filmlerin kahramanları olarak kendilerinden hoşnut kalacaklar mı acaba! Eğer iyi bir görüntü izlemek istiyorsak, rolümüzü iyi oynayalım. Aksi takdirde, hayat romanımızı seyrederken - Allah muhafaza- hayret, dehşet ve utançla, "Yer yarılsa da içine girsem, keşke topak olsaydım..." gibi cümleleri söylemek zorunda kalırız. İşte Rabb'imiz böyle demeyelim diye bizleri uyarıyor. El-Latîf ve El-Habîr olan Rabb'imizi, eylem ve düşüncelerimizde, her saniye hazır tutmaya çalışalım.

❁ ❁ ❁

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَاَنْتُمْ حُرُمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ
مُتَعَمِّدًا فَجَزَآءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعَمِ يَحْكُمُ بِهٖ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ
هَدْيًا بَالِغَ الْكَعْبَةِ اَوْ كَفَّارَةٌ طَعَامُ مَسَاكِينَ اَوْ عَدْلُ ذٰلِكَ صِيَامًا
لِيَذُوقَ وَبَالَ اَمْرِهٖ عَفَا اللّٰهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمُ اللّٰهُ مِنْهُ
وَاللّٰهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ ﴿٩٥﴾

5:95 Ey iman edenler, siz** (hac veya umre için) **ihramlı bulunurken av öldürmeyin. İçinizden kim onu bilerek öldürürse** (üzerine) **öldürdüğü o hayvanın benzeri bir ceza vardır ki Kâbe'ye ulaşmış bir kurbanlık olmak üzere bunu içinizden adalet sahibi iki adam hüküm (ve takdir) edecektir. Yahut bir kefaret vardır ki** (o nispet de) **yoksulu doyurmak, yahut onun dengi oruç tutmaktır. Ta ki bu suretle o, ettiğinin vebalini tatmış olsun. Allah geçmişi bağışladı.** (Fakat) **kim bir daha böyle yaparsa Allah ondan intikamını alır. Allah mutlak galiptir, intikam sahibidir.

Cahiliyet pisliklerinden temizlenip, iradesini Hakk'ın gösterdiği vazife ve mes'uliyeti yüklenecek derecede terbiye eden insanlar Rabbanî nizamı gözetebilirler ancak. Pisin temizden, haramın helâlden ayırt edilmesi, insanın her şeyi Allah'ın ölçüsüyle uygulaması suretiyle geçekleşir.

Daha evvel İsrailoğulları'nın başından geçen balıkla imtihana tâbi tutulma olayının bir benzerini de burada görüyoruz.

Helâl bir şeyin, belli bir vakitte onlara yasaklanması, bu şeyin haramlığından değil, bir imtihan kılınışındandır. İşte bu özel imtihanı ihlâl edenlerin günahlarını örtecek, kefaret mukabili onlara rahmet kapısını açacak imkânlar bahşediliyor.

Evet, kim bir av hayvanını kasıtlı olarak öldürürse, öldürdüğünün benzeri bir hayvanı ceza olarak verecektir. Böyle bir durumda hüküm verecek olan, adil ve bilgili iki kişidir. Çünkü avlanılan hayvan ile, karşılığında ceza olarak verilecek hayvanın benzer olup olmadıklarını tesbit etmek, bu hayvanın Kâbe' ye ulaştırıp orada kesilmesi ve Harem'deki düşkün kimselere dağıtılması uygun görülmüştür. Veya kaç yoksulun doyurulacağı, kaç gün oruç tutulacağını veyahut da öldürdüğü hayvanın yiyecek maddesi olarak belirler. Bu yasak, haccı ve hac şiarlarını tazim etmek ve de hac mekânına saygı içindir. Çünkü orası, hem insanlar hem de hayvanlar için, emniyetli bir uğrak ve sığınaktır. Beytü'l-Haram'a girmese bile, ihrama girdiği an kişi için bu yasak başlar.

❁ ❁ ❁

أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ وَحُرِّمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرُمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ ﴿٩٦﴾

5:96 Deniz avı yapmak ve onu yemek- kendinizi de, misafire de fayda- olmak üzere sizin için helâl edildi. İhramda bulunduğunuz müddetçe ise kara avı haram kılındı. Huzuruna varıp toplanacağınız Allah'tan korkun.

Bu, hac ibadeti yapan müminler için getirilen özel bir imtihan sorusudur. Deniz avı helâlken, kara avı neden yasaktır? Her ibadetin kendine mahsus, özel sınırları vardır. Ramazanda oruçlu iken, nasıl helâl olanlara dokunulmuyor, bu kurala itaat ediliyorsa, buna da aynen itaat etmek gerekir.

Helâl- haram, emir- nehiy hususları hikmetler içerir hep. Örneğin; dünyanın dört bir yanından gelen hacıların, rızık temini için avlandığını düşünelim. Büyük ihtimal, buradaki hayvan nesli tükenirdi. İşte bu yasakla hem böyle bir zarar önlenmiş, hem de insanlar Allah'a itaate, disipline alıştırılmış olmaktadır. Hasta bir insanın, hastalığından dolayı, helâl olan bazı şeyleri yemesi nasıl sakıncalı ise, bu da öyledir. Bir bakıma, zor zamanlarda, özel hâllerde, Allah'a teslimiyet gösterip rahatlama öğretilir. Hayatın çeşitli evrelerinde, Allah'ın özel imtihan soruları vardır; bunlara itaat etmek gerekir. Mantığı öne sürmek, hevâ ve arzuya meyletmektir. İnananlar, böyle bir yaklaşımla imanlarını zedelemekten Allah'a sığınırlar. Onların şiarı, *"İşittik, itaat ettik"* tir. Gaflete düşüp yanılsalar da, hemen Rablerinden bağışlanma diler ve gereken kefareti öderler.

Huzurunda toplanacağımız Allah'tan sakının. Dünyadaki bütün mecburiyetler ölümle bitecek, ama mahşer gününde bununla hesaba çekileceğinizi unutmayın. Küçük bir çevrenin değil, tüm âlemin bir araya geldiği o günde, Allah'ın huzurunda rezil olmaktan sakının.

❁ ❁ ❁

جَعَلَ اللّٰهُ الْكَعْبَةَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ قِيَامًا لِّلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ
وَالْهَدْيَ وَالْقَلَآئِدَ ذٰلِكَ لِتَعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمٰوٰتِ
وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاَنَّ اللّٰهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ ﴿٩٧﴾

5:97 Allah Kâbe'yi, o Beyt-i Haram'ı, haram olan ay(lar)ı, (Mekke'ye hediye edilecek) Kurbanı ve(onların) boyunlarında ki gerdanlıkları insanlar (ın din ve dünyaları)için bir nizam yaptı. Bu da Allah'ın, Göklerde ne var, yerde ne varsa (hepsini)bildiği Allah'ın (zaten her şeyi) hakkıyla bilici olduğunu sizinde bilmeniz içindir.

Haremin insanlar için güvenli kılınışı, dünya ve âhirette iyiliği ve mutluluğu elde etme vesilesi olduğunu ifade eder.

Cenâb-ı Hakk, Kâbe'yi, insanlar için, dinî işlerini düzenlemeye bir vesile kıldı. Zengin olsun veya lider konumunda bir insan olsun, herkes, en uzak yollardan Allah'a itaat ilkesiyle buraya geliyor. Bu bir araya gelişin sebebi, sadece belirlenmiş ibadetleri yapıp ayrılmak değil, dünya düzleminde insanların sorunlarını tespit etmek, birlik olup kaynaşmak ve böylece bir güç oluşturup, zalim ve müstekbirlerin insanları köle gibi sömürmelerine fırsat vermeyecek bir müşavere heyeti kurmaktır. Müslümanların, dinî işlerini araştırarak bilgi sahibi olmaları ve gönüllerini güçlendirmeleri içindir bu birliktelik. Sonuçta, İslâmiyet kalbî derinliklerinde yenilenirken, aralarındaki bağlar kuvvetleniyor. *"Mü'minler ancak kardeştir."* şuurunun yaşanması gerekirken, hani, nerede bu düşüncelere sahip hacı adayları! Her şeyimizi

tersine çevirmişler. Tüm ibadetlerimizde esas temeller unutturulmuş; haz, lezzet alma yolu tutulmuş. İman; Allah'tan gelen her emri aşk ve şevkle icra için kıyamda durulmasıdır. Ancak şu anda, sadece dillerde söylenen bir bir lâfız olarak hâkimiyetini sürdürmektedir. Namazımız, bizleri her gün bir kötü alışkanlıktan, akıl ve şeriata aykırı şeylerden alıkoyup güzelleştireceğine, ezanı beklerken Rabb'imizle buluşmanın şevkiyle dolu olacağımıza; bir kılsam da kurtulsam diyen bazıları, namazı ağır bir yük gibi telâkki etmekte. Dünya meşgalesiyle dolu dolu olan nice inandım diyen adamcıklar namaz kılmazken; kılanlar, onu üç vakte indirmeye çalışmaktadır. Hayat düsturumuzun ana kitabı olan Kur'ân'a yaklaşımımızın yanlış olması, her ibadetimizin aslından uzaklaşmasına sebep olmuştur.

Kur'ân, okuyup, anlayıp, amel etmemiz için gönderilmişken; birçok kimselerce, maddî ve ruhî ihtiyaçlar hissedilince ele alınır olmuş. Kalabilmişse dinimiz, kandillerde, bayramlarda ve cenazelerde kalmış maalesef. Öyle ise artık düşünelim; bu hâle gelmemizin sebebi, Kur'ân'ı gayesine uygun okuyamayışımız değil mi!

Artık kurtulmayı, felâha ermeyi istiyorsak; tüm hareketlerimizin gayesini iyi tespit edelim ve hepsini doğru değerlendirelim. Ve *"Lebbeyk Allahümme Lebbeyk"* diyebilelim. Kıyama kalkalım. Çünkü, Kâbe kıyam yeri kılındı. Yani uyanış, diriliş ve direniş ruhumuzu bilemeliyiz. Oraya gidip de bu duyguları hissetmeyen var mıdır. Ama inananlardan istenen, bu değil, şuurlu kıyamı bilmeleridir. İbadetler sembolik ve sloganik hâle dönüştürülürse, sahibini ne ıslah eder, ne de kıyama kaldırır. Hayat; iman ve cihattır. Her sembolik ibadetin özünde bu ruh verilmektedir. Bu

ruh ve şuurdan yoksun kalan birey ve milletlerin hâli ve pür melali ortadadır.

Haccınız kıyama, kurbanınız Habil gibi fedaya, imanınız İbrâhim gibi pazarlıksız değilse; defalarca hac, umre ve kurbanlar kesseniz ne olacak!

❀ ❀ ❀

اِعْلَمُوٓا اَنَّ اللّٰهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَاَنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ ﴿٩٨﴾

5:98 Bilin ki Allah, muhakkak cezası pek çetindir. (Bununla beraber) Allah hakikatten çok yargılayıcıdır, çok esirgeyicidir de.

Şüphesiz, Allah şüphesiz Latîf'tir, Habîr'dir. Allah bütün sıfatlarını gereği olarak bizlere tecelli edecektir. O, bizleri boşuna yaratmamış; bizleri başıboş da bırakmamıştır. Peygamberleri vasıtasıyla, yeryüzü ve insanların idaresi için ilâhî sistemler vaz'etmiştir. Bu ilâhî mesajlara muhatap olup kabul edenleri mükâfatlandıracağı gibi, isyankârları da cezalandıracaktır. Muhakkak, Allah'ın ikabı pek şiddetlidir. Fakat O, Gafûr ve Rahîm'dir de. Bunu için, Allah'ın ahkâmına riayete dikkat etmeli; bunları yalnız ikab korkusuyla değil, yüksek bir ümit, mağfiret ve aşkı rahmetle tatbik etmelidir. Bilmeden kötü amel işleyen, sonra da tevbe edip kendini düzeltenlere merhamet eden, Allah'tır.

❀ ❀ ❀

مَا عَلَى الرَّسُولِ اِلَّا الْبَلَاغُ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ ﴿٩٩﴾

5:99 Peygamberin üzerinde tebliğden başka** (hiçbir vazife) **yoktur. Allah ne açıklar ne gizlerseniz** (hepsini) **bilir.

Peygamberlerin de, her mümin gibi, vâcip olan vazifeleri vardır. Ancak peygamber olarak illede bir yaptırım zorunluluğu yükletilmiştir. Bu âyetteki haberden bunu anlıyoruz. Yoksa peygamberler de her Müslüman gibi emri bil maruf nehyil anil münker yapmakla mükelleftir. Hesaba çekmek yalnızca Allah'a ait bir iştir. Dönüş O'nadır. Allah'a karşı gelmekten sakının.

❁ ❁ ❁

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ اَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللّٰهَ يَآ اُولِي الْاَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ ﴿١٠٠﴾

5:100 De ki: "murdarla temiz- murdarın çokluğu hoşunuza gitse de-** (hiçbir zaman) **bir olmaz. Onun için, ey selim akıl sahipleri,** (murdarı ihtiyar etmek hususunda) **Allah'tan korkun** (temizi alın). **Olur ki kurtuluşa erersiniz.

Takva sahibi kişiler, kendilerinin hoşuna gidene değil, Allah'ın hoşnut olacağı yaşayışlara özenirler.

❁ ❁ ❁

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنْ أَشْيَاءَ إِنْ تُبْدَ لَكُمْ تَسُؤْكُمْ
وَإِنْ تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ تُبْدَ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا
وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ ﴿١٠١﴾

5:101 Ey iman edenler, Allah'ın affettiği şeyleri -ki eğer size açıklanırsa ve siz bunları Kur'ân inerken sorup da hükmü kendinize izhar edilirse fenanıza gidecektir- sormayın. Allah çok yarlığayıcıdır, cezada da aceleci değildir.

Burada, ameli zorlaştırıcı ve sorumlulukları artırıcı türden soruların kınandığını görüyoruz. "Ey akıl sahipleri, ibret alın, işi zorlaştırmayın. Kim dini zorlaştırırsa, din ona galip olur." İnsanların sizi ilgilendirmeyen durumları hakkında fazla soru sormayın, yani tecessüs etmeyin.

❁ ❁ ❁

قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِنْ قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ ﴿١٠٢﴾

5:102 Sizden evvel bir kavim onları sordu da sonra o yüzden kâfirler oldular.

Allah'ın emirlerini hakkıyla yerine getirmek için, bilinç, eylem, cihad ibadetleri kapsayıcı iken, nafilelerle işlerini arttıracak amelleri sorar, yaparlar. Kendi kendine yükümlükler koyan, şunu

yap, şunu yapma diyerek dine takva adına ilâveler yapanlar kınanır, yerilir. Çünkü bu teşvik ve öneriler, dinin birinci dereceden sorumlu tuttuğu şeyleri yerine getirmekten mahrum bırakır.

Şuursuz birçok Müslüman, Allah'tan verilecek ödüllere talip olurken işine ve kolayına gelene eğilir de; sorumluluk ve bedel isteyen amelleri öğrenmek için çaba harcamaz. Böylece din onlara galebe çalar. Onlar da dünyevî ve uhrevî bir aldanışla ömürlerini sürdürürler.

Bu âyetin nüzul sebebine gelince... Müslim'de, Ebû Hureyre (r.a.)'den rivayet edilen bir hadis şöyledir: Resûlullah'ın "Ey insanlar! Allah size haccı farz kıldı, haccedin." demesi üzerine, adamın biri, "Her yıl mı, ey Allah'ın Resûl'ü?" diye sordu. Adam bu sorusunu üç defa tekrarlayıncaya kadar Resûlullah (s.a.v.) sustu ve sonra da şöyle cevap verdi: "Eğer evet deseydim, (her yıl haccetmeniz) vâcip olurdu. Vâcip olsaydı, siz yapamayacaktınız."

Buradan da anlıyoruz ki; dinî meseleleri öğrenip yaşamak başka - ki bu zaten bir vecibedir- ince eleyip sık dokumak başkadır. Ve kişinin, kendisini ilgilendirmeyen şeyler hakkında tecessüs etmesi daha farklıdır. Ve yine, Allah'ın affettiği ve açıklanması hâlinde hoşunuza gitmeyecek olan soruları sormayın. Allah bazı şeyleri farz kılmıştır, onları yerine getirin. Bazı şeyleri haram kılmıştır, onlardan şiddetle sakının. Bazı sınırlar koymuştur, onları aşmayın. İnce eleyip sık dokumayın. İnce eleyip sık dokuyanlar, helâk oldular.

103. âyet de, bu kendi kendilerine din adına ahkâm kesenlere bir uyarı niteliği taşımaktadır.

مَا جَعَلَ اللّٰهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَلَا سَآئِبَةٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ وَلٰكِنَّ
الَّذِينَ كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللّٰهِ الْكَذِبَ وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ ﴿١٠٣﴾

5:103 Allah ne "Bahıyre" den, ne "Saibe"den, ne "Vasıyle-"den ne de "Ham"dan hiç birini (meşru) kılmamıştır. Fakat o küfredenler Allah'a karşı ("Bize bunları emretmiştir" diye) yalan düzerler. Onların çoğunun (avamının)ise akılları ermez.

Cehalet ve cahiliye muayyen bir zamana mahsus değildir. Cahiliyet, her dönemde, muhtelif şekillerde, zamanın şartlarına göre biçimlenerek tekerrür eder. İnsanlar, ya Allah'a teslim olmanın metodunu tamamıyla kavrayıp, değer ve ölçülerini, prensiplerini, kanunlarını O'nun bildirisinden alacaklardır veya herhangi bir şekliyle cahiliyete sapacaklardır. Zira beşer aklı, sağlam bir akîde nizamına bağlanmadıkça, hevâ ve heveslere kapılır, cahiliyeden yakasını kurtaramaz. Putlar, fallar ve uydurulan birtakım hurafeler geçmiş toplumlara ait cahiliye adetlerinin bazılarıyken, bugün bunların benzerleri farklı boyutlarla, farklı çeşitlerle görülmektedir. Çeşitli nesnelerle nazardan korunmaya çalışılmakta, Allah'tan başkasından ve gaiplerden medet umulmaktadır.

İşte Kur'ân-ı Kerîm, din adına kendilerinin uydurup uyguladıkları cahiliye âdetlerini kınamakta ve onları, hiçbir şeye dayanmayan cahiliye adetlerinin yerine, Kur'ân'a ve Resûlullah'ın gösterdiği doğru yola davet etmektedir. Hak ortaya konduğu hâlde, gurur, cehalet ve ahmaklıklarından dolayı, atalarının bulunduğu yol üzerinde ısrarcı olurlar. Velev ki ataları doğru yolda

olmasa da. Oysa, geçmişe hürmetle atalara uymak genel olarak yasak edilmiş değil. Birçok durumda gereklidir bile bu. Fakat bu ittibanın cehl u delâlete değil, ilm u hidâyete yönelik olması lâzım gelir. Oysa, uyulan ve taklit edilen, mücerret âlim bile değil, onun hak olan ilmidir. Örf ve âdet de makul ve meşru olmak şartıyla muteberdir. Zira haktan başkasına ittiba eden, her hâlde zarar eder.

❀ ❀ ❀

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَلَوْ كَانَ آبَاؤُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ ﴿١٠٤﴾

5:104 Onlara: "Allah'ın indirdiğine ve peygambere gelin" denildiği zaman "Atalarımızı üstünde bulduğumuz şeyler bize yeter" dediler. Ya ataları hiçbir şey bilmiyorlar ve doğru yola gitmiyorlar idiyse?

Burada da, atalarına körü körüne uyan cahiliye insanın alâmeti belirtiliyor. O gün de, bugün de dinini atasından gördüğü gibi sürdürmeye çalışan cahiliyeye dinin hakikatlerini söyleseniz; bid'at ve hurafelerden kurtulmasını öğütleseniz, "Gözümüzü açtık, babalarımızdan böyle gördük, böyle yaparız." diye karşı çıkar. Meselâ; farz olan namazı kılmayan çocuklarına ses çıkarmazlarken, farz olmayan bayram namazlarına gitmeyenleri neredeyse taşa tutarlar. Farz olan zekâtı vermeyenlere kızmak ve imkânı varken hacca gitmeyenleri ayıplamak akıllarına gel-

mezken, ömre yapmayanları kınayan bir sürü cahiliye insanına rastlarsınız. Sabah namazı kılmayan yakınlarını ayıplamazken, teravih namazı kılmayanları ya da sekiz rekât kılanları ayıplayıp dururlar. Böyle de olur, öyle de olur derseniz; onların cevabı, "Biz babalarımızdan böyle gördük, böyle yaparız." olacaktır. Bütün peygamberlere karşı çıkış aşağı yukarı böyle olmuştur.

Cahiliye insanına dinin esaslarını anlatmak çok zor. Kur'ân'ı talim etmek, hatta Allah kelâmı diye yüzüne bakmak sevapken(!); bunun yeterli olmadığını, Kur'ân'ın hayatta geçerli olması için indiriliş gayesine göre yaklaşmanın şart olduğunu anlatmaya çalışsan, atalarından gördüğü görüşe göre dinler ve yanlış yargılar. Adama namaz kılmamanın büyük felâket olduğunu, namaza başlatmanın mücadelesini vermeksizin onlarla sevişmenin felâket getireceğini anlatırsın ki; o namazsızı namaza kavuşturacak çareler arasın. O bunu düşünmesi gerekirken, zavallı beynamaz baba, anne veya evladını evden kovacağını sanır. Anlatan ve dinleyenler arasında bir çelişkidir bu. Çünkü insanlar beyinlerini düşünmeye kitlemişler; atalarından gördükleri, işlerine geldiği için yeterli olmuştur.

Müslüman, Kur'ân'daki bir âyetten hareket ederek uzun bir tefekkür sonunda bir fikir, bir görüş beyan edebilir. Bu, takdir edilen, Müslüman'a yaraşan bir durumdur. (72/14) Ancak Müslüman, bir fikir geliştiriyor ve iddialarını tey'it için Kur'ân'dan delil arıyor veya gözümü açtım, atalarım da bunu yapıyordu, diyor ve bu görüşüne kendince delil de buluyor ise; şüphesiz ki bu durum mânevî anlamda bir cinayetten başka bir şey değildir.

Tahkikî imana ermiş Müslümanların tavrı, sözün güzelini

söylemek ve ona uymaktır. Dikkat edilirse, zahirde, her ikisi de fikirlerini Kur'ân'a gönderme yaparak ileri sürmektedir. Dolayısıyla meselenin aslı hakkında bilgi sahibi olmayanlar açısından ciddî bir müşkil ortaya çıkmaktadır. Çünkü, söz konusu fikirlerin dayanağı olarak âyetler gösterildiği için, bir suskunluk yaşanacak, hatta bazıları bu fikirleri kabul ile birlikte, bunların muafiî dahi olacaktır. İşte bu sebeple, Kur'ânî ıstılahların uğradığı gadre sebebiyet verenler, çoğunlukla tahrifatın cürmünden habersiz, aceleci birtakım Müslümanlar olmuştur. Körü körüne atalarını senet edinen, ilmin haysiyetinden yoksun kimselerin şerrinden korunmak için, her Müslüman dinî meselesini kaynağa dayanarak halletmeli ve bu yönde hareket etmeye azamî gayret sarf etmelidir. Müslüman'ın, samimî gayretleriyle bütün gücünü sarfederek meselesini çözmeye çalışması, ulaştığı sonuç hatalı da çıksa, kabule şayan görülmüştür. Taklide razı olanların yaptıkları işler makbul görülmez, bilmeyerek doğru hareket etmiş olsalar dahi. Kur'ân birçok yerde, atalar dinine tâbi olanların istisnasız ya müşrikler ya da kâfirler olduğundan bahseder. Müslümanlara ise arayıcı olmalarını tembihler. Allah'tan doğru yolu talep edenlere Kur'ân'la bu yol gösterilmiştir. Ama aceleci, okumaktan, düşünmekten uzak, hakikatten gafil kalmış kişiler hep aldanagelmişlerdir. Atalarını referans alanları din tacirleri ve softa din adamları hep aldatagelmişlerdir. Allah, kullarına bu kadar önem verip ilâhî vahiyle onları koruma altına almışken, O'nun Kitab'ına yönelerek tembihlerini dikkate almayan kullar, elbette hüsranda kalırlar.

❀ ❀ ❀

يَآ أَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مَنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَيْتُمْ
إِلَى اللهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ﴿١٠٥﴾

5:105 Ey iman edenler, siz nefisleriniz (i ıslah etmeye) bakın. Kendiniz doğru yolu bulunca sapanlar size zarar vermez. Hepinizin dönüp varacağı nihayet Allah'tır. Artık O, neler yapıyordunuz, size haber verecektir.

İşte müminler cahillerin bu hâllerine bakar, bunların delâlet içinde yüzdüklerini görür ve üzülerek, imana ermeleri için gayret temenni ederlerdi. Rabb'imiz bu sebeple bu beyyineyi inzal buyurmuştur. Ancak bundan, kimse kimseye karışmasın mânâsı çıkarılmamalıdır. Malum, doğru yolu tutmanın, hidâyette olmanın erkanından biri de emri bil- maruf nehyil anil- münker yapmaktır. Hz. Sıdık (r.a.)'tan rivayetle:

"Ey nas, siz bir münkeri görür de tağyir etmezseniz, Allah-u Teâlâ umumiyetle hepinize ikap (azap) eder. Binaenaleyh, marufu emrediniz ve münkerden nehyediniz. Bir kimse neme lâzım, ben nefsime bakarım demesin. Vallahi, ya marufu emreder ve münkerden nehy edersiniz yahut Allah sizin üzerinize şer olanlarınızı istimal eder de, onlar size kötü azapları peylerler. Sonra iyileriniz dua eder de müstecap olmaz". Zaten, kötülüklere karşı mücadele verdiği zaman ferdin kendini düzeltmesi daha etkindir. Yani her fert kendi ferdiyetinde vazifesini bilir ve yaparsa; salâh üzere bulunur, bilfiil hidâyet üzere gider. O zaman müşriklerin, cahillerin delâletleri hiçbir zarar vermez ona. Yoksa "Ben yapıyorum ya, başkaları ne yaparsa yapsın." deyip de umumun

ıslahını vazife edinmeyenler, kendi nefislerinde doğru yolu tutamamış ve yönetimi delâletin ellerine teslim etmiş olduklarından, her hâlde mes'ul olup zarar görürler.

Her fert hak yolunu tutup, kendini bilfiil ıslah edince; onun bu numune olma hâli, salâh-ı hidâyetinin diğerlerine tesir etmesini çok daha kolaylaştırır elbette. Ferdin terbiyesi, salâh-ı hidâyete nasıl muhtaçsa, içtimaî ıslah da böyledir.

İşte mü'minleri diğerlerinden ayıran nokta; tek bir ümmet olma vasıflarından dolayı kendi aralarında yardımlaşmaları, birbirlerine hakkı tavsiye etmeleri ve imanî vecibeleri bihakkın yerine getirmeye çalışmalarıdır.

Ey inananlar; siz Kitab'ınıza sarılır, imanî değerlerinizi bilir, yaşar ve korur; sapıkları görür, onlardan sakınır ve gücünüzce ıslah etmeye çalışırsanız kurtuluşa erersiniz. Ve sizler ancak, bu şuurlu imanla, hikmet ve güzel öğütle insanları imana davet edebilirsiniz.

Bu dinin anlam ve önemini anlayanlar onu hakkıyla savunup sahiplenebilirler. Ki bunların kendileri de, dinlerine zarar verecek şeylere karşı koruyucu neferlerdir. Bu erlere kim zarar verebilir; maddî anlamda böyle bir şey söz konusu olsa da, onu imanî ve amelî eylemlerinden kim alıkoyabilir!

"Dönüşünüz Allah'adır." Niyetinizin, amacınızın neye mütemayil olduğunu O bilmektedir. Bütün durumunuzu o gün size açılayacaktır. O hâlde ey inananlar, sâlihlerden olarak İslâm davetçileri olun. Bugünkü bu hâliniz, yarın âhirette sizleri, peygamberler, şehitler ve sâlihlerin toplandığı mekânda toplar. O ne güzel son, o ne güzel makam!

يَآ اَيُّهَا الَّذِينَ اٰمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ اِذَا حَضَرَ اَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ اَوْ اٰخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ اِنْ اَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْاَرْضِ فَاَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْبِسُونَهُمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلٰوةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللّٰهِ اِنِ ارْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِي بِهٖ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللّٰهِ اِنَّآ اِذًا لَمِنَ الْاٰثِمِينَ ﴿١٠٦﴾

5:106 Ey iman edenler, ölüm (ün sebepleri) herhangi birinizin başınıza gelip çattığı zaman, (edeceğiniz)vasiyet vaktinde aranızda ya içinizde adalet sahibi iki şahit (tutun), yahut yeryüzünde sefer etinizde başınıza ölüm musibeti gelmişse sizden olmayan iki kişiyi (şahit yapın). (Sizden olmayan öyle iki kişi ki) onları (haklarında) şüpheye düşmüşseniz namazdan sonra alıkoyarsanız da Allah'a bu suretle yemin ederler. "(Şahitlik ettiğiniz bu işin içinde) Akraba (mızdan kimse) dahi bulunsa (Allah'ı bırakıp da yerine dünyaya ait) hiçbir behayı(ve menfaati) satın alamayacağız. Allah'ın (emrettiği) şahitliği gizlemeyeceğiz. Bu (nu gizlediğimiz) takdirde elbette günahkârlardanızdır".

Bu âyetten anladığımız; yolculuk hâlinde ölüm belirtilerinin ortaya çıktığı durumlarda veya malın hesabını belirlemede, borç alıp-verme ya da zekât ve kefaret borcu işlemlerinde vasiyet yazılması gerektiğidir. Bu, Müslüman'ın hayatında bir prensip olmalıdır. Bu vasiyet, miras taksimi değildir; onu zaten Allah yapmıştır. Günün içtihadına ve mal sahibinin vasiyetine göre taksim yapılmalıdır.

Burada geçen *"yolculuk anında ölüm musibeti geldiğinde"* ifadesi ile, o zaman yapılması gereken vasiyette gayr-i müslimin şehâdetine cevaz verildiği rivayet edilir. Bu durum dışında, bir mümin hakkında gayr-i müslimin şehâdeti câiz değildir. Bir anlamda, bir zaruret meselesidir bu.

Toparlayacak olursak; vasiyet, iyilik ve hayırla ilgili hususlarda, kişinin, hayattan ayrılmadan önce, kendisini ve çevresindekileri ilgilendiren meselelerini halletmek için adalet sahibi iki kişiyi şahit tutarak yaptığı bir muameledir. Özellikle de alacak-verecek konularında vasiyet etmesi bir vecibedir. Bu ibadet, ölüm hâlinden sonra da olsa, kişileri birbirine kırmaktan ve töhmet altında bırakmaktan koruyan ilâhî bir düsturdur. Ayrıca emanet veya borçlar hususu için; 2/282 bakılabilir.

Bu âyetin nüzul sebebine gelince... Temimi Darı, Adiy b. Beda ve Amr İbn il-As'ın azatlısı Budeyl, ticaret için Şam'a çıkmışlardı. Budeyl Müslim muhacir, diğer iki birader de henüz Nasrani idi. Şam'a vardıklarında, Budeyl hastalanmış ve yanında nesi varsa hepsini bir deftere yazmış ve bu defteri arkadaşlarına haber vermeksizin kumaşların arasına yerleştirmişti. Sonra onlara, bu mallarını ehline teslim edivermelerini vasiyet etmiş ve vefat etmişti. Onlar da, bu emanetin içerisindeki kıymetli eşyalardan alıp, gerisini, Budeyl'in ehline teslim ettiler. Eşyanın içerisindeki defter bulundu. Fakat defterde bahsedilen kıymetli eşyaların olmadığı görülünce, Temim ile Adiye'ye bu durum soruldu. Onlar, "Bilmiyoruz. Budeyl'in bize teslim ettiğini size verdik." dediler. Bunun üzerine Resûlullah, Temim ile Adiy'e, ikindi namazından sonra, minberin yanında, kendilerine teslim edilen eşyadan hiçbir şeye hıyanet etmediklerine dair yemin ettirdi. Yemin ettikten

sonra serbest bırakıldılar. Fakat o malın onların elinde olduğu görülünce, Budeyl'in ailesi bunun Budeyl'e ait olduğunu iddia etti. Onlar, "Evet, öyledir, ama biz bunu kendisinden satın aldık. Ancak yemin ederken bunu söylemeyi unuttuk, sonra da kendimizi yalanlamayı istemedik." dediler. Ve tekrar yargılanmak üzere Resûlullah'a başvurdular. İşte 107. âyet-i kerîme de bunun üzerine nazil oldu.

❁ ❁ ❁

فَإِنْ عُثِرَ عَلَىٰٓ أَنَّهُمَا اسْتَحَقَّآ إِثْمًا فَـَٔاخَرَانِ يَقُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ
الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأَوْلَيَانِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ لَشَهَادَتُنَآ أَحَقُّ مِنْ
شَهَـٰدَتِهِمَا وَمَا اعْتَدَيْنَآ إِنَّآ إِذًا لَّمِنَ الظَّـٰلِمِينَ ﴿١٠٧﴾

***5:107 Eğer o iki** (şahit) **aleyhinde** (bu hususta) **muhakkak bir vebale hak kazanmış**(şahitlikte hıyanet etmiş) **olduklarına** (dair-bir) **ıttıla hasıl edilirse o vakit, kendilerine hak terettüp eden** (haksızlığa uğrayan mirasçılar) **dan iki kişi ki onlar buna daha lâyık,** (ölüye de) **daha yakındırlar, öbürlerinin yerine geçerler. binaenaleyh "Vallahi bizim şahitliğimiz** (yeminimiz) **o iki kişinin şahitliğinden (yemininden) daha doğrudur. Biz** (hakikati çiğneyip) **aşmadık. Çünkü bu takdirde muhakkak ki zalimlerden oluruz" diye Allah'a yemin ederler.*

❁ ❁ ❁

ذٰلِكَ اَدْنٰىٓ اَنْ يَّاْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلٰى وَجْهِهَآ اَوْ يَخَافُوٓا اَنْ تُرَدَّ اَيْمَانٌ
بَعْدَ اَيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاسْمَعُوا وَاللّٰهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِيْنَ ﴿١٠٨﴾

5:108** (Yeminin mirasçılara reddi hakkında ki) **bu (hüküm) şahitliği (üstünüze aldığınız) vech ile (dosdoğru) ifa etmelerine, yahut yeminlerinden sonra yeminlerin**(mirasçılara tevcih ve)**-reddedildiğinden korkmalarına daha yakındır. Allah'tan korkun, (emirlerini) dinleyin. Allah fâsıklar güruhuna muvaffak etmez.

İşte böyle bir karışıklığa düşüp vebalde kalmamak için, vasiyet, mümkün mertebe iki adil şahit tutularak yapılmalıdır. Takvasız, cahil insanlara güvenilmemelidir. Zaruret hâlinde bu tür vakıalar olursa, yani bu şahitlerin günahları ortaya çıkarsa o zaman iki şahidin veya vasinin yani ölenin hak sahibi mirasçıları arasında çıkar ve Allah'a yemin ederler; "Bizim şahitliğimiz onların şahitliğinden daha doğrudur. Biz haddi aşmadık. Eğer biz de yalan söylersek zalimlerden oluruz." diye.

İmansız, böyle bir yemini tekrar tekrar yapabilir. Ama cahil de olsa, Allah'a imanı olan biri, böyle bir şeyi yapmaya cesaret edemez.

Bundan sonra yalan şahitliği yapıp yemin etmeleri bu şekilde birazda olsa engellenmiş olması için vasinin de sözüne müracaat edilir. Bu sistem, tanıdıkların hiçbir saptırma ve değişiklik yapmadan tanıklık yapmalarına en yakın yoldur.

Allah'tan sakınınız, O'na itaat ediniz. Allah fâsık toplumları hidâyete erdirmez.

Ey inananlar, büyük bir gaflet ve zaafla böyle bir cürme düşmüşseniz; Allah'ı anın, O'na iltica edin. Zulmünüzü itiraf ederek ve hakkı da yerine getirerek temizlenin. Unutmayın, âhiret rüsvalığı dünya rüsvalığından daha acı ve utanç vericidir.

❀ ❀ ❀

يَوْمَ يَجْمَعُ اللّٰهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَآ أُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا إِنَّكَ
أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١٠٩﴾

5:109 O günde ki Allah bütün peygamberleri toplayıp da: "Size verilen o cevap nedir?. Diyecek onlarda: "Bizim hiçbir bilgimiz yok. Şüphesiz gaybları hakkıyla bilen sensin sen"diyeceklerdir.

Bu âyet de şu gerçeği vurguluyor: Peygamberler de beşerdir ve aldıkları vahyi dava edinip bildirmekle görevlidirler. Ve her şeyi alış yönüyle bilirler. Bu anlamda, davetlerine icabet eden ve etmeyenleri de, ancak söz ve davranışlarına göre bilebilirler. Nitekim, bir dava hakkında doğruya erişmek için onca yemin ettirmesi de, gizliyi ve gaybı bilmemesindendir. Her şeyin gizli kalan noktalarını en ince ayrıntılarına kadar bilen, sadece Allah'tır. İşte bu sebeple o yüce nebîler, edebin ve kulluğun en derin boyutuyla, yüce Rablerinin huzurunda, *"Doğrusu görülmeyeni bilen ancak sensin, sen."* diyerek durumlarını itiraf ediyorlar.

Kıyamet gününde değişik manzaralar görülecektir. Bazen peygamberler kendi ümmetleri üzerine şehâdette bulunacaklar, bazen de Cenâb-ı Allah, ümmetlerinden soracaktır. [172]

Ümmetlere, peygamberlere inanarak onların yolundan gidip gitmedikleri, peygamberlere de tebliğ vazifelerini yapıp yapmadıkları sorulacaktır. Kıyamette insanlar bir araya toplanınca, bir münadi, "Ey inkâr edenler, size bir uyarıcı gelmedi mi?" diye soracak. Onlar, "Evet, bizi bu günle korkutanlar oldu, ama biz onları yalanladık." diyecekler. Bu defa, "Ey insanlar, bu insanlar azarken siz ne hâldeydiniz?" sorusu sorulacak. Bir kısım insan, uyarıcılık ibadetini yapmadığından mahcup olurken; diğerleri, yüz aklığı ve gönül rahatlığıyla, "Yâ Rabbî, biz elimizden geleni yaptık, fakat onlar bizi dinlemedi." diyecek.

İşte inanmayanlar, inanıp da tebliğ ibadetini ciddîye almayanlar ve alanlar, işin gerçeğini görüp, ya bahtiyar ya da bedbaht olarak, huzurda verilecek kararı beklerler. [173]

O gün, herkes gerçekle yüz yüze gelecek ve herkes yaptığının karşılığını görecek. Ve artık geriye dönmek yok, pişman olmanın da bir faydası yok.

Dünyada birkaç kişinin arasında mahcup ve rezil olmamak için, başkasını üzerek, töhmet altında bırakarak suçlarını gizleyenler, keşke mahşer gününü düşünseler. O zaman böyle bir cürme tevessül etmezler. Allah'tan sakının, şahitliği gerektiği gibi yapın; yalan yere yemin edip de felâketinizi hazırlamayın.

---

[172] Bkz. 7/6, 15/92-93

[173] Bkz. 4/87. 7/64, 22/17, 39/31

Şu dünyada dahi, gizlediğiniz suçunuz, nasıl birkaç mahkemeyle ortaya çıkıp adiliğiniz rezilce zahir oluyor ve cezanız tescilleniyorsa; o gün, her şeyi bilen, hakimler hakiminin huzurunda, bir mahkemede, suçunuz tescillenip hakkınızda gereken karar verilecektir. O, Adili mutlaktır. Her mazlumun hakkını koruyacaktır.

Mazlumun ahı, indirir şahı. Her şeyin bir sonu vardır.

❀ ❀ ❀

اِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلٰى وَالِدَتِكَ
اِذْ اَيَّدْتُكَ بِرُوحِ الْقُدُسِ تُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَاِذْ
عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرٰيةَ وَالْاِنْجِيلَ وَاِذْ تَخْلُقُ مِنَ
الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِاِذْنِي فَتَنْفُخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِاِذْنِي وَتُبْرِئُ
الْاَكْمَهَ وَالْاَبْرَصَ بِاِذْنِي وَاِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتٰى بِاِذْنِي وَاِذْ كَفَفْتُ بَنِيٓ
اِسْرَآءِيلَ عَنْكَ اِذْ جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ اِنْ
هٰذَآ اِلَّا سِحْرٌ مُبِينٌ ﴿١١٠﴾

***5:110 Allah o zaman şöyle diyecek: "Ey Meryem oğlu İsâ, hem senin üzerinde ki, hem ananın üzerinde ki** (bunca) **nimetini hatırla. Hani ben seni Cebrail ile desteklemiştim. Beşikte iken de, yetişkin iken de sen insanlara söz söylüyordun. Hani sana kitabı** (yazı yazmayı)**, hikmeti, Tevrat'ı, İncil'i öğretmiş-*

tim. Hani benim iznimle çamurdan bir kum suretinin benzerini tasarlıyordun, içine üfürüyordun da benim iznimle bir kuş oluveriyordu. Hem anadan doğma körü, abraşı da yine benim iznimle iyi ediyordun. Hani ölüleri benim iznimle (hayata) çıkarıyordun, hani İsrailoğulları (nın elini) senden çekmiştim (de seni öldürememişlerdi). Kendilerine apaçık mucizeler getirdiğin zaman da içlerin de o küfredenler: "Bu aşikar bir büyüden başkası değildir" demişti.

Bu âyette, Allah'ın, peygamberlerinden Hz. Îsâ'ya vermiş olduğu mucizelerden bahsediliyor. Mucizeler; insanların gücünü aşan, onların yapmaları tabiat kanunlarına göre mümkün olmayan, aklın âciz kaldığı şeyledir. Ancak Allah, kullarının kolayca imana ermelerini, hidâyete kavuşmalarını temin etmek maksadıyla, peygamberlerine bu ve benzeri mucizeler göstermelerini lutfeylemiştir. Bunlar, yalnızca Allah'ın izin ve kudretiyle, bildiğimiz sebepler zinciri dışında vücuda gelmektedir.

Peygamberlerini doğrulayacak bu kadar mucize gösterilmesine rağmen, bu mucizeleri inkâr etmişler ve fevkalade sihir oyunları olduğunu iddia ederek, kibir ve inatlarından dolayı yalanlamışlardı.

Aslında peygamber de olsa, hiçbir beşer, Allah dilemedikçe ortaya mucize babında bir şey koyamaz. Bunun böyle olduğunu, her peygamber ilân ediyor. (13/78, 40/78)

Bunları yapan, yaptıran elçilerini seçen, Allah'tır. Allah'ın izniyle ortaya mucizeler de koysalar, hiçbir beşer ilâh olamaz.

Allah, bu ve benzeri mucizelerle peygamberlerin peygam-

berliğini doğrularken; kâinatta tekerrür eden mucizeleriyle de ilâhlığını ispatlamaktadır.

İman etmek için mucize isteyenlere, her gün, yeni bir mucizedir. Güneş'i, Ay'ı, geceyi-gündüzü ve topraktan, renk renk çiçekleri, çeşitli lezzette ürünleri sunan kim! Bunlara inanmadıktan sonra, bu gelip geçici mucizelere mi inanacaklar. Ya Kur'ân... Gönderildiği günden beri etkinliğini bozmadan varlığını sürdürmesi bir mucize değil midir! Hayır, inatçı mütekebbirler âhireti görmedikçe iman etmezler.

Peki, inandım diyenler, o günü ne kadar ciddiye alıyor ve hazırlık yapıyorlar. Ey inananlar, düşünün, ibret alın!

❀ ❀ ❀

وَاِذْ اَوْحَيْتُ اِلَى الْحَوَارِيّٖنَ اَنْ اٰمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي قَالُوٓا اٰمَنَّا وَاشْهَدْ بِاَنَّنَا مُسْلِمُونَ ﴿١١١﴾

5:111 Hani havarîlere: "Bana ve Resûlüne iman edin" diye ilham etmiştim. "İman ettik. Hakkıyla Müslümanlar olduğumuza sende şahit ol" demişlerdi.

Allah, insanlara, elçileri aracılığıyla, kendilerini aziz edecek İslâm sistemini vaz'edip çeşit çeşit nimetler ihsan ettiğini hatırlatıyor. Bunu idrak edenler, bu dinin havarîleri oluyorlar. Havarîler de, Allah'ın, peygamberine lütfüdür.

Buradan da anlıyoruz ki, iman etmek demek; Allah'ın elçilerine ve getirdiklerine şeksiz ve şüphesiz inanıp, o yolu dava edinmektir. Yani, din-i İslâm'ı yaşayıp yaymaktır.

Havarî; bir kimsenin fikirlerini büyük bir bağlılıkla benimseyen ve yayamaya çalışan kişidir. Hz. İsâ'yı bu anlamda sahiplenip destekleyen on iki kişiden bahsedilir.

Bazı bilginlere göre, bunlara havarî denmesinin sebebi, insanlara din ve ilim öğreterek arınmalarından dolayıdır.

Havarîler, peygamberlerin yakın takipçileri, seçkin, halis ve samimî insanlarıdır. [174]

Bir yar kenarında imiş gibi iman edenler; iman edip de imanları kendilerine yarar sağlamamış olanlar ve henüz kalplerine iman yerleşmemiş olanlar havarî olmazlar. [175]

Havarîle, meselesinin ehemmiyetini anlayıp içselleştiren, sancağı taşıyan ve dalgalanması için her türlü gayreti gösterenlerdir. Ancak havarî de olsalar, beşer olarak zaaf gösterebilirler. 112. âyetten bunu anlıyoruz.

❀ ❀ ❀

[174] Bkz. 3/52, 53, 61/14
[175] Bkz. 6/158, 49/14

اِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ اَنْ يُنَزِّلَ
عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِنَ السَّمَآءِ قَالَ اتَّقُوا اللّٰهَ اِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١١٢﴾

5:112 O vakit havarîler: "ey Meryem oğlu Îsâ, Rabb'in bizim üstümüze gökten bir sofra indirebilir mi?" demiş, O da: "Eğer inanmış (adam)larsanız Allah'ın(kudretinden ve benim peygamberliğimden şüpheye sapmaktan) korkun" demişti.

❁ ❁ ❁

قَالُوا نُرِيدُ اَنْ نَاْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ اَنْ قَدْ صَدَقْتَنَا
وَنَكُونَ عَلَيْهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ ﴿١١٣﴾

5:113 (Şöyle) dediler: "Diliyoruz ki bizde ondan yiyelim, kalplerimiz yatışsın, senin bize hakikatten doğru söylediğini bilelim ve bizde bunun üzerine şahitler olalım".

❁ ❁ ❁

قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللّٰهُمَّ رَبَّنَآ اَنْزِلْ عَلَيْنَا مَآئِدَةً مِنَ السَّمَآءِ
تَكُونُ لَنَا عِيدًا لِاَوَّلِنَا وَاٰخِرِنَا وَاٰيَةً مِنْكَ وَارْزُقْنَا وَاَنْتَ
خَيْرُ الرَّازِقِينَ ﴿١١٤﴾

5:114 Meryem oğlu Îsâ** (dua ederek) **dedi ki: "Ey Allah, ey bizim Rabb'imiz, üstümüze gökten bir sofra indir ki hem evvelimiz, hem ahirimiz için bir bayram ve senden bir âyet** (mucize) **olsun. Bizi rızıklandır. Sen rızık verenlerin en hayırlısısın.

112. âyette geçen istek, Allah'ın indirdiği âyet ve işaretleri üzerinde düşünüp de Yaratıcı'yı idrak edemeyenlerin isteğidir. Kalplerinde şüphe olanlar, böyle olağanüstü şeyler isterler hep.

Mü'minlerin, Allah'a iman etmek için mucize istemesi düşünülemez. Çünkü, kendi yaratılışı ve seyrettiği kâinat, başlı başına birer mucizedir.

Mâide; üzerinde yemek bulunan sofradır. Bazı rivayetlere göre bu sofra inmemiştir. Çünkü, sofranın inmesinden sonra inkâr ederlerse azaba çarptırılacakları söylenmiş, onlar da istemekten vazgeçmişlerdir, diye rivayet edilir.

Hz. Îsâ da, *"Eğer siz hakikatten mümin iseniz, Allah'tan korkunuz."* Böyle bir talepte bulunmayınız der. Fakat onlar taleplerini yine tekrar ettiler ve *"kalplerimiz mutmain olsun"* diye bunu istiyoruz şeklinde bir sebep ileri sürdüler.

Oysa imanda pazarlık olmaz, Allah'a şart koşulmaz. Tahkikî iman ve marifet üzere olanlar, yapılan daveti düşünür, anlayıp iman ederler. Onu anlamamaya şartlanmış olanlar ise, çeşitli itiraz ve bahaneler ileri sürerek küfürde diretirler.

❀ ❀ ❀

قَالَ اللّٰهُ اِنِّي مُنَزِّلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدُ مِنْكُمْ فَاِنِّيٓ اُعَذِّبُهٗ عَذَابًا لَآ اُعَذِّبُهٗٓ اَحَدًا مِنَ الْعَالَمِينَ ﴿١١٥﴾

5:115 Allah dedi ki: "Ben onu sizin üzerinize şüphesiz indiriciyim. Artık (ondan) sonra içinizden kim nankörlük eder (küfre döner) se ben onu muhakkak ki kâinattan hiç birini azaplandırmayacağım bir azap ile azaplandırırım.

Allah, insanlara maddî-mânevî her türlü rızkın kapılarını açmışken, bunu göz ardı edip O'nu sınamaları, çok cahilce bir yaklaşımdır. Defalarca mucize gördüğü hâlde mutmain olmamış bir kalp, daha nicelerini de görse, bunları yine bir şeylere yoracak ve Allah'ın yüceliğini idrakten âciz kalacaktır. İşte onların sonu, korkunç şekilde cezalandırılmaktır.

❁ ❁ ❁

وَاِذْ قَالَ اللّٰهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ ءَاَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُونِي وَاُمِّيَ اِلٰهَيْنِ مِنْ دُونِ اللّٰهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِيٓ اَنْ اَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقٍّ اِنْ كُنْتُ قُلْتُهٗ فَقَدْ عَلِمْتَهٗ تَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِي وَلَآ اَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ اِنَّكَ اَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ ﴿١١٦﴾

5:116 Allah: "Ey Meryem oğlu Îsâ, insanlara Allah'ı bırakıp da beni ve anamı iki tanrı edininiz diyen sen misin?" dediği

zaman o, (şöyle) söyledi: "Seni tenzih ederim (ya Rabb), hakkım olmadık bir sözü söylemek bana yakışmaz. Eğer onu söylemişsem elbette bunu bilmişsinizdir. Benim nefsim de olan her şeyi sen bilirsin. Ben ise senin zatında olanı bilmem. Şüphesiz gaybları hakkıyla bilen sensin sen".

Allah'ı bilen, vahyî verilere inanan ve bunların elçiliğini yapıp tevhidî anlayışın mücadelesini veren hiçbir elçi ve hiçbir muvahhid, sâlih kul, Allah'a ait olan bir sıfatı, bir özelliği asla kendine mal etmez. Bilâkis, en derin saygı ve minnet duygusu içerisinde Rabb'ini yüceltir. Ve kulluk şuuruyla Rabb'ine boyun eğicidir.

İşte bu soruya verilen cevap da, onun böyle bir edepsizlikten beri olduğunu ortaya koyuyor: "Ben bunu söylemişsem, bunu sen bilirsin. Her şeyden haberdar olan sensin. Seni tenzih ederim. Hak olmayan bir sözü söylemek bana yakışmaz."

Böyle bir söz ancak, kendini beğenmiş, haddini bilmez, cahil, nankör ve edepsiz kimselerden sadır olur.

Resûlullah'ın şahsında, bu tür insanlar böylece tehdit edilmekte ve kınanmaktadır. Çünkü Hristiyanlar, Hz. İsâ'nın teslis inancını iddia ettiğine inanıyorlardı. Oysa tahrif olunan İncil'i değil, iman edilmesi gereken gerçek uyarıları dinleselerdi hakikati anlarlardı.

İftira arştan yücedir, yani çok büyük cürümdür. Hele de Allah'a, elçilerine ve sâlihlere olursa, daha bir şenileşir, derinleşir. Ve bu en büyük günahlardandır.

Yüce Yaratıcımız'ın ve O'nun elçilerinin söylemediği sözleri onlara mal etmek, dini tahrif etmek; ilme yönelmemişlere yanlış istikamet vermektir. İsrailoğulları'nın sapıtmaları hep bu yüzdendir. Onlar rahiplerini, hahamlarını, din adamlarını sened ittihaz ederek haktan kaymış, teslis inancıyla beraber birçok ilâh edinmişlerdir. Günümüzde, adı Müslüman olan kimileri teslis benzeri inançları reddetseler de, birçok sâlih kişiyi Rabb(!) edinebilmişlerdir. İşte bu sapıtanlara Rabb'in ihtarı: *"Elleriyle kitabı yazıp da, sonra da onu az bir paha (olan dünyalık) ile satabilmek için, 'Bu (sözler) Allah katındadır.' diyenlerin vay hâline! Vay ellerinin yazdıklarından (dolayı onların) başlarına gelecek (olan) acı ve utandırıcı cezalara."* (2/79)

Vay kitabı bırakıp da onları senet ittihaz edenlere!

Bu ihtar ve ikazlar açıkça ortaya koyuyor ki; kıyamet gününde yapılacak olan soruşturmada, hiçbir imtiyaz olmaksızın herkes sorgulamadan geçirilir. [176]

Bu haberlerle insanlar uyarılmaktadır ki, ders alıp doğru yolu seçsinler. *"Allah'a teslimiyet gösteren kimseler, doğru yolu arayan ve ona uyanlardır."* (72/14)

Artık dileyen iman etsin, dileyen hevâsını imanının önüne perde kılıp küfretsin. O gün, Latîf ve Habîr olan Allah tarafından, kimin, hangi amaçla, hangi tarafta oldukğu açıklanacaktır.

---

[176] Bkz. 7/6, 16/56, 37/22-23, 43/14

مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَآ أَمَرْتَنِي بِهِۦٓ أَنِ ٱعْبُدُوا۟ ٱللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ ۚ وَكُنتُ
عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَّا دُمْتُ فِيهِمْ ۖ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنتَ أَنتَ ٱلرَّقِيبَ
عَلَيْهِمْ ۚ وَأَنتَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ ﴿١١٧﴾

5:117 Ben onlara senin bana emrettiğinden başkasını söylemedim, (dediğin hep şu idi) "Benim de Rabb'im, sizin de Rabb'iniz olan Allah'a kulluk edin. Ben içlerin de bulunduğum müddetçe üzerlerin de bir kontrolcü idim. Fakat vatka ki sen beni (içlerinden) aldın, üstlerinden nigehban yalnız sen oldun. (Zaten) sen(her zaman)her şeye hakkıyla şahitsin.

Evet, o gün, nebîler de dahil herkesin itirafları dosdoğru açıklanacaktır. Çünkü o gün, hiç kimsenin hiçbir şeyi gizlemeye mecali olmayacaktır. Bunu hakkıyla idrak edenlerin mesajı, *"Benim ve sizin Rabb'iniz olan Allah'a kulluk edin."* olmalıdır. Geçek muvahhidin davetinin içeriği, insanları yalnızca Allah'a çağırmaktan ibarettir. Kim Allah'a değil de, grubuna, önderine çağırırsa; onun bu dinle alâkası kalmaz. (6/159, 41/33)

Bütün peygamberler bu gerçeğe, yani bir kelime etrafında toplanmaya davet etmişlerdir. Ve gerçek iman sahipleri de, bu hareket üzere devam etmiş muvahhitlerdendir. [177]

❁ ❁ ❁

[177] Bkz. 22/31, 10/115, 30/30

إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ
الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ ﴿١١٨﴾

5:118 "Eğer kendilerine azap edersen şüphe yok ki onlar senin kullarındır. Eğer onları yarlığarsan mutlak galip ve yegane hüküm ve hikmet sahibi olan da hakikatten sensin sen".

Evet, peygamberlere ve müminlere düşen, sadece Allah'a ve vahyine uymaya davet etmektir. Hiçbir kulun, Allah'ın ne denli sevgili velisi olursa olsun, insanları hidâyete erdirme gücü yoktur. Hidâyet, hidâyete talip olanadır. Ve yine vefat etmiş hiçbir veli, insanların durumlarından haberdar olamaz. [178]

İşte Hz. İsâ da bu gerçeği itiraf ediyor. Ve izzet ve hikmet sahibi Allah'ın, kulları hakkında ne hüküm vereceğini bilmediğini itiraf edip, adili mutlak olana teslimiyetini sunuyor. Yani ne ikabında ne de mağfiretinde adaletsiz olduğunu, her şeyi hikmetle icra ettiğini ve hükmüne asla müdahale edilemeyeceğini bildiriyor. Ulûhiyet ve hâkimiyet sahibi ancak O'dur.

❁ ❁ ❁

[178] Bkz. 36/17, 70, 16/21

قَالَ اللّٰهُ هٰذَا يَوْمُ يَنْفَعُ الصّٰدِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنّٰاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهٰارُ خٰالِدِينَ فِيهَآ أَبَدًا رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ﴿١١٩﴾

5: 119 (Bu sual ve cevaplardan sonra) ***Allah dedi (diyecek) ki: "Bu (gün) doğru söyleyenlerin sadakatleri kendilerine fayda vereceği bir gündür. Altından ırmaklar akan cennetler ki orada ebedî ve daimi kalıcıdırlar onlarındır. Allah kendilerinden razı olmuştur kendileri de O'ndan razı olmuşlardır. Ve işte bu, en büyük kurtuluş ve saadettir.***

Evet, o gün, yüzünü bir muvahhid olarak Allah'a döndüren sıddıklara, sadakatlerinin karşılığı böyle verilecektir. (30/31, 32, 33)

O sıddıklar orada ebediyen kalacaklardır. Allah onlardan, onlar da Allah'tan razı olmuştur. Orada artık ne üzülecek, ne de yorulacaklardır. Hiçbir olumsuzlukla karşılaşmayacakları gibi, gönüllerinin arzuladığı her şey onlara sunulacaktır.

Ey iman edenler! Düşünün ve o gün için çalışın; bu dünyanın kazançları, zevkleri, sizi Allah'ın rızasını kazanacak amelleri yapmaktan alıkoymasın. Dünyada elde ettiklerinizle Allah'ın rızasını kazanın ki, âhirette, bunlar sizin hakkınızda şefaatçi olsun. Her nimetten sorguya çekileceğinizi unutmayın ki; araçları amaca dönüştürüp de aldanmayasınız. Dünyada, her şey sınırlı ve geçicidir. Asıl büyük başarı ve kazanç Allah'ın rızasını kazanmaktır. 120. âyette de belirtildiği gibi, mülk Allah'ındır.

لِلّٰهِ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ﴿١٢٠﴾

5:120 Göklerin, yerin ve içlerin de ne varsa (hepsinin) mülk (-ü tasarruf) u Allah'ındır. O, her şeye hakkıyla kadirdir.

Elbette, şu dünya ve içerisindekiler ve sahip olduğunuz her şey birer emanettir. Canınız da...Vakti geldiğinde, hesap vermek için haşrolunacaksınız da! O gün, Allah'ın huzurunda amellerinize göre muamele göreceksiniz. Sultanızın, servetinizin, gücünüzün ve veli ittihaz ettiklerinizin size hiçbir faydası olmayacak. Seyyid Kutub'un da ifade ettiği gibi; "Emri yalnız Allah'tan alıp, O'nun hükmüyle hükmetmek ve geriye kalanları atmak... Bu dava, tevhid davasıdır."

Ey mü'minler! Yahudiler ve Nasraniler gibi ahdinizi bozmayınız. Ahitlerinizi, sıdk u samimiyetle Kitab'ınıza sarılarak koruyun ki, felâha erişesiniz. Asıl bayram o gündür ve asıl mâide-i ilâhî o günde saklıdır! Allah her şeye kadirdir. *Sadakallahül-aliyyul azim* diyor, bizleri İslâm'la buluşturan Allah'a hamd ediyoruz.

صدق الله العظيم